

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ

ΕΠΙΣΗΜΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ
2024

ΤΟΥ 85^{ου} ΤΟΜΟΥ

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ 2024 - 2025	467
ΔΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΟΥ ΕΞΑΜΕΛΟΥΣ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΟΣΙΟΥ ΑΒΒΑΚΟΥΜ ΦΤΕΡΙΚΟΥΔΙΟΥ	470
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ: ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟ ΗΡΩΔΕΙΟ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΓΑΛΕΙΩΔΗ ΑΝΤΙΚΑΤΟΧΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΜΑΣ	471
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ: ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΟΧΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕ Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΜΕ ΘΕΜΑ: ΑΞΟΝΕΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ	477
ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ: ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΞΑΝΘΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΤΙΚΑΤΟΧΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ 50 ΧΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ	480
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ: ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗ	486
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ: ΟΜΙΛΙΑ ΣΕ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΚΥΠΡΙΩΝ ΞΑΝΘΗΣ	490
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ: ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟ ΝΑΟ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΞΑΝΘΗ	499
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ: ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ - ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ ΕΠΙΚΡΑΝΘΗ, Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ	505
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ: ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗΣ ΠΛΑΚΟΣ «ΤΟΥ ΟΡΚΟΥ ΤΗΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ»	519
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΧΟΤΖΑΚΟΓΛΟΥ: 1974-2024: Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝ ΔΙΩΓΜΩ. ΕΝΑΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 50 ΧΡΟΝΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ	529
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΙΤΙΟΥ κ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ: ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΡΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ	540
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ: Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ 28 ^{ης} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940 ΣΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟ ΝΑΟ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΒΑΡΝΑΒΑ	556
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΑΝΗΣ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Γ': ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΘΕΜΑ: «Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ»	569
ΠΡΩΤ. ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΣΚΟΥ: «ΟΥΚ ΗΛΘΟΝ ΒΑΛΕΙΝ ΕΙΡΗΝΗΝ, ΑΛΛΑ ΜΑΧΑΙΡΑΝ»	582
ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΛΚΙΔΗΣ: Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΣ ΗΓΕΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ	585

Τò περιοδικò "ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΡΝΑΒΑΣ" εἶναι τò ἐκφραστικò ἔντυπο τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Οἱ πρωταρχικοὶ του στόχοι εἶναι ἡ χριστιανικὴ καλλιέργεια τοῦ ποιμνίου Τῆς καὶ ἡ κωδικοποίηση τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων Τῆς. Ἐκδίδεται προνοία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Γεωργίου καὶ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Γραφεῖα: Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου, Λευκωσία, τηλ. 22-554-691, Τηλεμοιότυπο 22-346-307. E-mail: apostolosvarnavas@hotmail.com Ἐτήσια συνδρομή: Γιὰ τὴν Κύπρο €20.00. Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπη €30.00. Γιὰ τίς ἄλλες χώρες €30 – ἢ \$50. – ISSN 1012 – 7151 ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ. ΑΡΙΘΜΟΣ Κ.Ε.Τ. : 119-01-014943-01 IBAN: CY13 0050 0119 0001 1901 0149 4301 SWIFT HEBACY2N

ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ ΜΕ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΤΟΥΣ, ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΜΟΡΦΗ. Η ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΠΙΦΥΛΑΣΣΕΙ ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΗΣ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΣΥΝΤΕΜΝΕΙ ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ Ή ΝΑ ΕΝΘΕΤΕΙ ΟΠΟΙΟΝΔΗΠΟΤΕ ΠΙΝΑΚΑ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ Ή ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΚΡΙΝΕΙ, ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΕΥΥΠΗΡΕΤΗΘΟΥΝ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ.



ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α.Μ.
ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ
ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ
2024 - 2025



Κάθε νέο ξεκίνημα συνοδεύεται με πολλές προσδοκίες και με τον ενθουσιασμό για υπέρβαση των εμποδίων και δυσκολιών που τυχόν θα προκύψουν στον δρόμο. Συμμετέχω κι εγώ στον σημερινό ενθουσιασμό όλων σας, μαθητών και εκπαιδευτικών, για την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς και μεταφέρω τις ευχές μου και τις ευλογίες της Εκκλησίας για ευόδωση όλων των ευγενών επιδιώξεών σας.

Είναι φυσικό και αναμενόμενο στις πρώτες αυτές μέρες, κάποιοι να νοσταλγούν, ακόμα, τις διακοπές και να δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στις ευθύνες του σχολείου. Ο χρόνος, όμως, δεν γυρνά πίσω, είναι μη αναστρέψιμο μέγεθος. Κι είναι ανάγκη γρήγορα να προσαρμοστούμε στα νέα δεδομένα. Να αξιοποιήσουμε τον χρόνο μας για απόκτηση γνώσεων και τελειοποίηση του χαρακτήρα μας.

Ζείτε, αγαπητοί μαθητές, σήμερα, σ' έναν κατακλυσμό γνώσεων και πληροφοριών. Πηγές πρόσκτησης της γνώσης υπάρχουν στις μέρες μας πολλές, που είναι προσβάσιμες σε όλους. Αυτό ευκολύνει την όλη προσπάθειά σας, ενέχει, όμως και για σας και για όλους μας και κινδύνους. Γι' αυτό και καθίσταται περισσότερο αναγκαία, κυρίως, η άλλη διάσταση του σχολείου, η παιδαγωγική.

Μπροστά στην πλημμύρα των πληροφοριών βρεθήκαμε από καιρό. Ζήσαμε ήδη και πολλά μειονεκτήματα των νέων τεχνολογιών. Η αντικατάσταση

πολλών ειδών και θέσεων εργασίας από τους υπολογιστές και άλλα προηγμένα μέσα των εφαρμοσμένων επιστημών, έθεσε στην ανεργία πολλούς ανθρώπους. Η απλή εκτέλεση διαταγών, στη λειτουργία των μηχανών, έθεσε εκτός λειτουργίας και την κρίση μας. Ο καταγιγισμός της διαφήμισης εξουδετέρωσε και την ελευθερία της επιλογής μας. Μπροστά στην πρόκληση των πολλών χρηστικών προϊόντων, επήλθε και ανατροπή της κλίμακας των αξιών μέσα μας. Υπερεκτιμούμε ασήμαντα πράγματα και υποτιμούμε αξίες και ιδανικά.

Σήμερα, όμως, με τη θεαματική ανάπτυξη υπολογιστικών συστημάτων που αναπαράγουν την ανθρώπινη ευφυΐα και συμπεριφορά, αυτό που λέμε τεχνητή νοημοσύνη, βρισκόμαστε μπροστά σε νέες πρωτόγνωρες καταστάσεις, με πολλούς ελλοχεύοντες κινδύνους. Ασφαλώς, δεν θα πρέπει να τίθενται φραγμοί στην πρόοδο, την επιστημονική και τεχνολογική ανακάλυψη. Κάθε εξωτερική απαγόρευση, θα πυροδοτήσει τον πειρασμό της παρακοής. Απάντηση στη νέα μεγάλη πρόκληση και αποτελεσματική προφύλαξή μας θα πρέπει να είναι η θωράκισή μας με τις αξίες με τις οποίες θα μας εφοδιάσει η Εκκλησία και το Σχολείο.

Στον άνθρωπο και τη θωράκισή του με αξίες, θα πρέπει να στηριχτούμε. Η μηχανή, από μόνη της, δεν μπορεί να σκεφθεί. Ο άνθρωπος θα την τροφοδοτήσει και θα την προγραμματίσει με ιδέες και προτάσεις. Ο τρόπος εργασίας της θα εξαρτηθεί από την ανθρώπινη τροφοδοσία. Και υπάρχουν και θετικές και αρνητικές επιπτώσεις από τις εφαρμογές της. Η νέα τεχνική μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση δεδομένων, τον προγραμματισμό ρομποτικών συστημάτων, την πρόβλεψη και τη διαχείριση κρίσεων. Μπορεί, όμως, να επιφέρει και καταστροφές. Εδώ έγκειται η ευθύνη όλων μας: Εκκλησίας, Σχολείου, Γονέων, μαθητών και εκπαιδευτικών.

Με όλα τα πιο πάνω βρίσκονται αντιμέτωπα τα σχολεία και τα εκπαιδευτικά συστήματα όλου του κόσμου. Η ορθή αντιμετώπισή τους, ίσως, να 'ναι γι' αυτά η πρώτιστη επιδίωξή τους. Για μας, όμως, στην Κύπρο αυτή τη χρονική στιγμή, παρόλο που όλα αυτά έχουν σπουδαία σημασία, δεν συνιστούν την πρώτιστη επιδίωξή μας. **Το πρώτιστο για μας είναι η εξασφάλιση της εθνικής αλλά και φυσικής επιβίωσής μας στην πατρίδα μας.** Τα πενήντα χρόνια της κατοχής της, που με μεγάλη θλίψη μνημονεύουμε φέτος, μας καθηλώνουν στην οδυνηρή πραγματικότητα και υπενθυμίζουν ότι χωρίς αγώνα και εμμογή στις αξίες της φυλής μας, δεν είναι δυνατή η απελευθέρωση. Έχουμε χρέος να εγκύψουμε ιδιαίτερα στην Ιστορία και τους προγόνους μας.

Να παραδειγματιστούμε από αυτούς, τους αγώνες και τα παθήματά τους και να προσπαθήσουμε να φανούμε αντάξιοι της πατρίδας και της ιστορίας μας.

Κατά τη φετινή σχολική χρονιά συμπληρώνονται 70 χρόνια από την έναρξη του εθνικοαπελευθερωτικού μας αγώνα του 1955-59. Εκείνος ο αγώνας κοσμεί την Ιστορία μας, ως μια κορυφαία εκδήλωση αγωνιστικού ήθους και αρετής και είναι η τρανότερη απόδειξη της εθνικής ελληνικής καταγωγής μας. Υποκλινόμαστε μπροστά στη θυσία αυτών των ηρώων μας, πολλοί από τους οποίους, όπως ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης και ο Πετράκης Γιάλλουρος, έφτασαν στην υπέρτατη θυσία από τα μαθητικά θρανία και καλούμαστε να τους μιμηθούμε στον ηρωισμό και την αρετή.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να επισημάνω και την αναγκαιότητα της καλλιέργειας και προαγωγής της ελληνικής μας γλώσσας που αποτελεί και τον διαχρονικό στόχο της παιδείας μας. Η ελληνική μας γλώσσα είναι ένας βασικός τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται αλλά και βιώνεται η εθνική αυτοσυνειδησία μας. Είναι ο αρραγής συνδετικός κρίκος της Ιστορίας του Έθνους μας. Είναι η ίδια η γλώσσα του «**ΑΙΕΝ ΑΡΙΣΤΕΥΕΙΝ**» και του «**ΒΑΣΙΛΕΥ ΟΥΡΑΝΙΕ**», και του «**ΙΤΕ ΠΑΙΔΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ**» και του «**ΑΠΟΤΙΝΑΞΕ ΤΟΥΣ ΠΕΝΤΑΔΑΚΤΥΛΕ ΜΟΥ**». Είναι η γλώσσα του Ομήρου και του Αισχύλου αλλά και του Παλαιολόγου και του Ρήγα Φεραίου και του Γρηγόρη Αυξεντίου.

Η γλώσσα συνυφαίνεται και συλλειτουργεί με τη σκέψη. Αν δεν κατέχεις καλά τη γλώσσα δεν έχεις εργαλείο για να σκεφτείς. Είναι και η ελληνική μας γλώσσα ένα πολύτιμο εργαλείο στον αγώνα της εθνικής επιβίωσής μας.

Με τις σκέψεις αυτές σας χαιρετώ και πάλι όλους, μαθητές και εκπαιδευτικούς, ευχόμενος κάθε ευλογία από τον Θεό στη νέα σχολική χρονιά.

Με πατρικές ευχές

†: Κύπρος Γιώργος

Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου
4 Σεπτεμβρίου 2024.

ΑΠΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΟΥ ΕΞΑΜΕΛΟΥΣ ΣΥΝΟΔΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ ΔΙΑ ΤΗΝ
ΥΠΟΘΕΣΙΝ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ
ΟΣΙΟΥ ΑΒΒΑΚΟΥΜ ΦΤΕΡΙΚΟΥΔΙΟΥ



2 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024

Τὸ Ἐξαμελὲς Συνοδικὸν Δικαστήριον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ἀπαρτιζόμενον ἐκ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κιτίου κ. Νεκταρίου, τῶν μελῶν αὐτοῦ Πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν, Λεμεσοῦ κ. Ἀθανασίου, Κωνσταντίας κ. Βασιλείου, τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, Καρπασίας κ. Χριστοφόρου, Ἀρσινόης κ. Παγκρατίου καὶ Ἀμαθοῦντος κ. Νικολάου, κατόπιν παραπομπῆς ἐνώπιον αὐτοῦ τῆς ὑποθέσεως τῶν Ἀρχιμανδριτῶν Νεκταρίου Γεωργίου καὶ Πορφυρίου Ττόουλου, τοῦ ἱερομονάχου Ἀββακοῦμ Χριστοφῆ, κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ταμασοῦ καὶ Ὀρεινῆς, προέβη εἰς ἐκδίκασιν τῆς ἐν λόγῳ ὑποθέσεως εἰς δικασίμους συνεδριάσεις, τῇ παρουσίᾳ ἀπάντων τῶν Μελῶν τοῦ Δικαστηρίου καὶ τῶν κατηγορουμένων, ἐν τῷ Μικρῷ Συνοδικῷ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου.

Τὸ Ἐξαμελὲς Συνοδικὸν Δικαστήριον, διεξελθὸν τὸ πόρισμα τῆς Ἀνακριτικῆς Ἐπιτροπῆς μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ περιεχομένου τοῦ κατατεθέντος εἰς τὴν Γραμματεῖαν τοῦ Δικαστηρίου μαρτυρικοῦ ὕλικου καὶ τὸ Κατηγορητήριον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Εἰσαγγελέως, προέβη εἰς ἐξέτασιν τῶν προσαχθέντων μαρτύρων κατηγορίας καὶ ὑπερασπίσεως.

Διακοῦσαν δὲ μετὰ προσοχῆς τὴν κατατεθειῶσαν Ἐκθεσιν Πραγματογνωμοσύνης τῶν ὑπὸ τοῦ Ἐξαμελοῦς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου κληθέντων ἀνεξαρτήτων Ἐμπειρογνομόνων, τὴν Ἀγόρευσιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τὰς Ἀπολογίας τῶν Κατηγορουμένων, ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως: τὴν καθαιρεσὶν ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ ὑπουργήματος τῆς Ἱερωσύνης δι' ἃ ὑπέπεσαν κανονικὰ παραπτώματα καὶ τὴν ἐπαναφορὰν εἰς τὰς τάξεις τῶν Μοναχῶν, τοῦ Νεκταρίου Γεωργίου, τοῦ Πορφυρίου Ττόουλου καὶ τοῦ Ἀββακοῦμ Χριστοφῆ, τέως κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ταμασοῦ καὶ Ὀρεινῆς, βάσει τῶν Θείων καὶ Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν Διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου.

Ἐκ τῆς Γραμματείας τοῦ Ἐξαμελοῦς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου,
τῇ 2ᾳ Ὀκτωβρίου 2024.



ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟ ΗΡΩΔΕΙΟ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΓΑΛΕΙΩΔΗ
ΑΝΤΙΚΑΤΟΧΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΣΤΙΣ 18 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2024



ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε το βράδυ της Τετάρτης, 18 Σεπτεμβρίου 2024, στο κατάμεστο από κόσμο Ηρώδειο, η μεγαλειώδης αντικατοχική συναυλία μνήμης για τα 50 χρόνια από τη μαύρη επέτειο της τουρκικής εισβολής, με τίτλο: «ΛΑΛΩ ΣΟΥ ΎΠΟΨΕ ΛΕΥΤΕΡΙΑ! Οι καμπάνες θα ηχήσουν και πάλι», την οποία συνδιοργάνωσαν η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, η Ομοσπονδία Κυπριακών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Κ.Ο.Ε), η Π.Ο.Ε. ΥΠ.Π.Ο. και το Ίδρυμα ΔΕΝ ΛΗΣΜΟΝΩ - ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΟΣ. Υπεύθυνος, εκ μέρους της Ιεράς Αρχιεπισκοπής, για την όλη διοργάνωση της εκδήλωσης ήταν ο κ. Μιχάλης Σπύρου, Διευθυντής του Αρχιεπισκοπικού Γραφείου. Η όλη εκδήλωση τελούσε υπό την αιγίδα της Α.Μ. του Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Γεωργίου.

Στην εκδήλωση έλαβαν μέρος εξέχοντες καλλιτέχνες, όπως οι Μαρία Αλεξίου, Γρηγόρης Βαλτινός, Μιχάλης Βιολάρης, Παντελής Θαλασσινός, Κωνσταντίνα Κωνσταντίνου, Μαρίζα Κωχ, Μανώλης Μητσιάς, Μαρία Φαραντούρη, Κώστας Χατζηχριστοδούλου και η Χορωδία του Εθνικού Ωδείου Ηλιούπολης, υπό τη διεύθυνση της Βάνας Μαντζαβίνου. Την καλλιτεχνική επιμέλεια της όλης εκδήλωσης είχε ο Μαέστρος Γιώργος Παγιατής.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο εξοχώτατος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκος Χριστοδουλίδης, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμος, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος, ο πρώην πρωθυπουργός της Ελλάδος κ. Αντώνης Σαμαράς και άλλες πολιτικές αρχές της Ελλάδας και της Κύπρου.

Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας στο σύντομο χαιρετισμό του τό-

νισε «πενήντα χρόνια μετά, και παρά τις επιθυμίες κάποιων, ο ελληνικός λαός δεν έχει ξεχάσει. Πενήντα χρόνια μετά, και παρά τις προσπάθειες κάποιων, η Κυπριακή Δημοκρατία, όχι μόνο δεν είναι εκλιπούσα, αλλά είναι περήφανο κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναλαμβάνοντας σημαντικότερες πρωτοβουλίες στην ανατολική Μεσόγειο και την ευρύτερη Μέση Ανατολή, αποδεικνύοντας στην πράξη τον ρόλο της, ως πυλώνα ασφάλειας και σταθερότητας».

Δεν παρέλειψε, επίσης, ν' αφιερώσει την εκδήλωση ως το ελάχιστο ευχαριστώ της Κυπριακής Δημοκρατίας, στους Ελλαδίτες αδελφούς που βρέθηκαν στην Κύπρο το 1974 και σε όλους αυτούς που υπερασπίστηκαν την ανεξαρτησία και εδαφική ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Καταλήγοντας, ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης διαβεβαίωσε πως όσο υπάρχει ακόμη κατοχή, **«έχουμε υποχρέωση, Κύπρος και Ελλάδα, να πράξουμε ό,τι είναι δυνατόν, για να πετύχουμε την απελευθέρωση και να αποδείξουμε στην πράξη ότι δεν υπάρχουν χαμένες πατρίδες».**

Η όλη εκδήλωση είχε ως στόχο να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη, τον ελληνικό λαό και κυρίως τους νέους για την παράνομη κατοχή του 37% των εδαφών της Κύπρου από τον τουρκικό στρατό, με τις τραγικές συνέπειες τις βάρβαρης εισβολής, αλλά και να διατρανώσει το χρέος, τη θέληση, την ελπίδα και την πίστη, ώστε σύσσωμος ο οικουμενικός Ελληνισμός να αγωνιστεί για την απελευθέρωση της Κύπρου από τα τουρκικά στρατεύματα κατοχής και τους εποίκους.

Σ' αυτό το πνεύμα κινήθηκε και η μεστή φιλοπατρίας και αγωνιστικότητας ομιλία του Προκαθημένου της Εκκλησίας της Κύπρου Αρχιεπισκόπου Γεωργίου, η οποία έχει ως ακολούθως:

Εξόχως θλιβερή για όλο τον Ελληνισμό η φετινή χρονιά. Πενήντα χρόνια από τη βάρβαρη τουρκική εισβολή στην Κύπρο και τη συνεχιζόμενη κατοχή του 37% του εδάφους της. Μισός αιώνας προσφυγιάς για το 1/3 του πληθυσμού και αβεβαιότητας για το σύνολο των Κυπρίων. Μισός αιώνας συνεχούς και έντονης προσπάθειας για αφανισμό των Ελληνικών και Χριστιανικών ιχνών μας από την κατεχόμενη γη μας.

Και δεν κάνω διάκριση στη θλίψη, δεν μπορεί να γίνει διάκριση, μεταξύ Ελλαδιτών και Κυπρίων Ελλήνων. Η ψυχή ολόκληρου του Ελληνισμού συντρίβεται από την εθνική ταπείνωση. Τρεισήμισι χιλιάδες χρόνια ελληνική η

Κύπρος. Με μαρτύρια και ολοκαυτώματα, αίματα και εξανδραποδισμούς κράτησαν οι πρόγονοί μας αλώβητη την εθνική φυσιογνωμία της.

Η απερισκεψία και η εθνική μειοδοσία της Χούντας των Αθηνών και των λίγων Κυπρίων της ΕΟΚΑ Β', που διενήργησαν το προδοτικό πραξικόπημα, μαζί με την ολιγωρία τη δική μας, των πολλών, που δεν αντιταχθήκαμε όσο έπρεπε σ' αυτούς, μας έφεραν στο χείλος της τουρκοποίησης.

Απόψε από την πρωτεύουσα της μητρός Πατρίδος, προς την οποία για 3 ½ χιλιετίες ήσαν στραμμένα τα βλέμματα των προγόνων μας, και τώρα τα δικά μας, με τη μεγαλειώδη αυτή εκδήλωση, καταδικάζοντας τη βάρβαρη εισβολή της Τουρκίας και τη συνεχιζόμενη κατοχή της πατρίδας μας, δηλώνουμε σε όλους, εχθρούς και φίλους, δικούς μας και ξένους, ότι όσα χρόνια και να περάσουν δεν ξεγράφουμε πατρίδες· ούτε και παραμένουμε στους θρήνους· δεν εξαντλούμαστε στην παθητική αναπόληση. Συντηρούμε το αγωνιστικό φρόνημα. Δεν ξεχνούμε και αγωνιζόμαστε. Ετοιμαζόμαστε για την απελευθέρωση.

Στην Παλαιά Διαθήκη το πεντηκοστό έτος, το έτος που επισφράγιζε επτά εβδομάδες ετών, και που ονομαζόταν Ιωβηλαίο έτος, είχε μια μυστική, λυτρωτική, σημασία. Σ' αυτό χαρίζονταν χρέη, ελευθερώνονταν δούλοι, τα ζώα ξεκουράζονταν, η γη αναπαυόταν. Ήταν προάγγελος της νέας, καινής εποχής και των συνθηκών που θα επικρατούσαν μετά την επικράτηση της βασιλείας του Θεού στη γη. Ήταν μήνυμα υπομονής και θάρρους. Παρότρυνση προς συνέχιση των προσπαθειών μέχρι το ξεπέραςμα κάθε δυσκολίας.

Κάτω από αυτό το πρίσμα αξιολογούμε και τη σημερινή εκδήλωση. Αλλιώς θα ονειρεύονταν οι πατέρες μας μιαν τέτοιαν εκδήλωση στο κέντρο του Ελληνισμού. Τα όνειρά τους, και τα όνειρά μας, θα ήταν να αναγγέλλαμε απ' εδώ, με στεντόρεια τη φωνή, ότι «θρήνου ό καιρός πέπαυται» για την Κύπρο. Κι ότι πόθοι αιώνων εκπληρώθηκαν. Προσγειωνόμαστε, όμως, από τη θλιβερή πραγματικότητα. Μα, όσο δύσκολα και αν είναι τα πράγματα για μας, όσο και αν κουραστήκαμε, δεν χάνουμε το θάρρος μας. Το χρέος επιτάσσει να προγραμματίσουμε με σύνεση την παραπέρα πορεία μας. Να μην αποπροσανατολιστούμε. Όσα για αιώνες φυλάξαμε και κρατήσαμε, να μην τα εγκαταλείψουμε κάτω από οποιεσδήποτε πιέσεις ή συνθήκες.

Μακρύς και επώδυνος ο δρόμος που, ως λαός, διανύσαμε στα πενήντα αυτά χρόνια. Μεγάλα και συνταρακτικά τα γεγονότα που ακολούθησαν, τις συνέπειες των οποίων υφίσταται ο Κυπριακός λαός μέχρι σήμερα: Νεκροί και

αγνοούμενοι, ξεριζωμός και προσφυγιά, βίωση της αδικίας και της λογικής των συμφερόντων, η υποκρισία των ισχυρών που διακηρύττουν αρχές και πράττουν τα αντίθετα, η συνεχής προσπάθεια της Τουρκίας για εμπέδωση αρχικά των τετελεσμένων της εισβολής και κατοχής και η προσπάθεια τουρκοποίησης ολόκληρης της Κύπρου, αργότερα.

Μισός αιώνας κατοχής και ατελέσφορων προσπαθειών προς λύση του προβλήματός μας, επιβάλλουν αξιολόγηση, εκ μέρους μας, της κατάστασης και επαναπροσδιορισμό πορείας.

Κάτω από την πίεση των γεγονότων και τη δυστυχία των προσφύγων, αλλά και τις υποσχέσεις των ξένων ότι θα πίεζαν την Τουρκία, για μια υποφερτή διευθέτηση του προβλήματός μας, συγκατανεύσαμε στις διακοινοτικές συνομιλίες. Απαλλάξαμε, έτσι, την Τουρκία από την ενοχή της εισβολής σ' ένα ανεξάρτητο κράτος και της κατοχής ενός μεγάλου τμήματός του και της δώσαμε χρόνο ώστε, κωλυσιεργώντας, να πετύχει να ξεχασθεί από τη διεθνή κοινότητα η ουσία του προβλήματός μας και να επέλθει κόπωση στον λαό μας.

Η εμπλοκή της πλευράς μας στις διαπραγματεύσεις είχε ως αποτέλεσμα και τη σταδιακή αποδοχή όλων των κατά καιρούς διεκδικήσεων των Τούρκων, χωρίς καμιά δική τους υποχώρηση. Αντίθετα, κάθε αποδοχή, εκ μέρους μας, μιας διεκδίκησής τους, για να συνεχίζονταν οι συνομιλίες και να αποφεύγονταν, τάχα, τα χειρότερα, οδηγούσε σε προβολή νέων διεκδικήσεων. Και δεν είναι δύσκολο πια σε κανένα, να διακρίνει τον τελικό και αμετάθετο στόχο της Τουρκίας: Την κατάκτηση και τουρκοποίηση ολόκληρης της Κύπρου. Σήμερα η κατοχική δύναμη απαιτεί νέες υποχωρήσεις της πλευράς μας, την αποδοχή δύο κρατών, για να συγκατανεύσει στην επανέναρξη των συνομιλιών. Ούτε κι έτσι, βέβαια, θα ικανοποιηθεί. Θα θέτει διαρκώς νέες διεκδικήσεις, μέχρι την επίτευξη του τελικού στόχου της.

Αυτή η μακροχρόνια εμπλοκή μας στον ατελέσφορο, εξαιτίας της Τουρκίας, διακοινοτικό διάλογο, είχε και δεύτερο κακό επακόλουθο για μας: Έδωσε το τέλειο άλλοθι στους τρίτους, τον διεθνή παράγοντα, τις Μεγάλες Δυνάμεις, για την αποστασιοποίησή τους από το θέμα. «Συμφωνήστε μεταξύ σας» μάς λένουν, «και ό,τι συμφωνήσετε εμείς θα το επικυρώσουμε». Δεν πιέζουν, δεν ελέγχουν, δεν διαμαρτύρονται προς την Τουρκία. Κι αυτά τα Ηνωμένα Έθνη, αντί να υπερασπίζονται αρχές και αξίες, κρατούν πάντα μian Ποντιοπλατική στάση, αναφέρονται σε γεφύρωση διαφορών, σε μέσες αποστάσεις.

Πώς θα ανατρέψουμε την απαράδεκτη αυτή κατάσταση; Ποιο μήνυμα

στέλλουμε, ως Ελληνισμός, απόψε;

Θα πρέπει να αντιληφθούμε πρωτίστως τον σοβαρότατο κίνδυνο που διατρέχει ένα τμήμα του Έθνους, τον κίνδυνο εκτουρκισμού, της κατάληψης και τουρκοποίησης ολόκληρης της Κύπρου. Κι αυτό θα πρέπει να οδηγήσει σε συσπείρωση όλου του Έθνους για αποτελεσματική αντιμετώπιση των τουρκικών επιδιώξεων. Η κρισιμότητα των καιρών δεν επιτρέπει πια διχογνωμίες ανάμεσα στις δύο κυβερνήσεις μας. Ούτε και ξεχωριστή αντιμετώπιση της τουρκικής βουλιμίας και προκλητικότητας. Χωρίς να ζητούμε λεπτομέρειες για τους αμυντικούς χειρισμούς, γιατί κάτι τέτοιο, ίσως, να τους εξουδετέρωνε, **ζητούμε αναβίωση και επαναφορά του δόγματος του ενιαίου αμυντικού χώρου Ελλάδος – Κύπρου και αποτελεσματική αμυντική θωράκιση της Κύπρου.**

Ο Θουκυδίδης μάς διαμηνύει από την αρχαιότητα ότι οι κατακτητές δεν σέβονται τις ανοχύρωτες πολιτείες.

Θα 'ταν αχαριστία πρώτου μεγέθους, εκ μέρους μας, αν δεν αναγνωρίζαμε τις διαχρονικές θυσίες του Ελληνικού λαού για την Κύπρο και τη διαρκή στήριξή του στον αγώνα της εθνικής επιβίωσής μας. Εκ μέρους όλου του Χριστεπωνύμου πληρώματος της Εκκλησίας της Κύπρου, εκ μέρους δηλαδή όλων των Ελλήνων της Κύπρου, εκφράζω απόψε ένα μεγάλο ευχαριστώ σ' όλο τον Ελληνικό λαό.

Η κοινή καταγωγή μας, το γεγονός της συνεχούς παραμονής μας στην Κύπρο για 35 αιώνες, η συναίσθηση ότι αποτελούμε το τελευταίο προπύργιο του Ελληνισμού στην Ανατολική Μεσόγειο μας δίνει, πιστεύουμε, το δικαίωμα να ζητούμε συνέχιση της βοήθειας και επαύξηση της συμπαράταξης στον αγώνα επιβίωσής μας στη γη των πατέρων μας.

Η πείρα του παρελθόντος, όταν σε κρίσιμες ώρες εγκαταλειφθήκαμε από κάποιους κυβερνώντες μόνοι, με τη δικαιολογία ότι διακυβεύονταν μείζονα συμφέροντα της Ελλάδας, ότι η Ελλάδα ανέπνεε με ξένους πνεύμονες και θα πέθαινε από ασφυξία, ότι δεν ήταν επαρκώς στρατιωτικώς προετοιμασμένη, και ότι ήμασταν μακράν, μας κάνει να αγωνιούμε έντονα. Ιδιαίτερα, σήμερα, που οι συνθήκες άλλαξαν και μια νέα ανεπιθύμητη κατάσταση, που θα επιβληθεί, δεν θα 'ναι αναστρέψιμη αύριο. Γι' αυτό και θέλουμε να πιστεύουμε ότι η βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, την οποία πρώτοι εμείς επιθυμούμε, δεν θα αφήνει στο περιθώριο την Κύπρο.

Παραφράζοντας το σχετικό χωρίο της Καινής Διαθήκης λέμε πως «ἐὰν

είς τὸ σῶμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ πάσχη ἔν μέλος, τότε συμπάσχη πάντα τὰ μέλη». Ὅπως στο ἀνθρώπινο σῶμα, ἀν πονεῖ τὸ χέρι δὲν μποροῦν νὰ ἀδιαφοροῦν τὰ πόδια ἢ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, ἔτσι καὶ στο σῶμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Δὲν μπορεῖ, δὲν εἶναι δυνατὸν, νὰ ἀπειλεῖται ἡ Κύπρος, νὰ κινδυνεύει τὸν ἔσχατο τῶν κινδύνων, τὸν κίνδυνο τοῦ ἐκτουρκισμοῦ καὶ νὰ μένει ἀδιάφορο, ἢ νὰ ὀλιγωρεῖ τὸ ἔθνος.

Γ' αὐτὸ καὶ παρακαλοῦμε ὅλους, Κυβέρνηση καὶ Κόμματα τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἔχουν τὸ Κυπριακὸ ὡς προμετωπίδα τῆς ἐξωτερικῆς τοῦς πολιτικῆς καὶ τῶν ἐπιδιώξεών τοῦς. Ἀν, μὴ γένοιτο, εὐδοιωθοῦν οἱ στόχοι τῆς Τουρκίας στὴν Κύπρῳ, δὲν θὰ κορεσθεῖ ἡ βουλιμία τῆς. Θὰ ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλα τμήματα τοῦ ἔθνους: Αἰγαίῳ, νησιά, Θράκη, πὺ βρῖσκονται καὶ τῶρα στο στόχαστρό τῆς.

Ζητοῦμε, ὕστερα, ἀπὸ τὴν ἡγεσία μας καὶ τὸ θέτομε ἐπιτακτικὰ ἐνώπιόν τῆς ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἐμμεῖνουμε στὴν ἀλλαγὴ πλεύσης τοῦ ἀγῶνα μας. Καταλαβαίνουμε καὶ τὸ διεθνὲς περιβάλλον καὶ τοῦς διπλωματικοῦς ἐλιγμούς πὺ πρέπει νὰ κάμουμε. Δὲν ἔχουμε, ὁμῶς, ἄλλη ἐπιλογή. Οἱ συνομιλίες, ὅπως γίνονται, δὲν ὀδηγοῦν σὲ λύση. ὀδηγοῦν στὴν τουρκοποίηση. ὀφείλουμε νὰ διεκδικήσουμε καὶ γιὰ μας, τὸν Κυπριακὸ Ἑλληνισμό, ὅ,τι ἀπολαμβάνουν ὀλοὶ οἱ ἄλλοι Ἑρωπαϊοὶ καὶ ὀλος ὁ ἐλεύθερος κόσμος. Νὰ ἐπιμεῖνουμε κὶ ἐμεῖς στὴν ἐλεύθερη διακίνηση, τὴν ἐλεύθερη ἀπόκτηση περιουσίας καὶ τὴν ἐλεύθερη ἐγκατάσταση σ' ὀλή τὴν Κύπρῳ. Οἱ ἄλλοι Ἑρωπαϊοὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐγκαθίστανται παντοῦ σ' ὀλή τὴν Ἑρώπη, ἐμεῖς γιὰτὶ νὰ μὴν μποροῦμε νὰ ἐπιστρέψουμε στα σπίτια καὶ τὶς περιουσίες μας; Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ μας ἀρνηθεῖ τὸ δικαίωμα αὐτό. Φτάνει ἐμεῖς νὰ τὸ ἐπιδιώξουμε ἀταλάντευτα καὶ νὰ ἐπιμεῖνουμε ἀνυποχώρητα σ' αὐτό. Γ' αὐτὸ κὶ ἀπόψε διατρανώουμε ὅ,τι:

- **Ἀπαιτοῦμε λύση ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων.**
- **Ἀπαιτοῦμε ἀποχώρηση ὀλων τῶν στρατευμάτων κατοχῆς καὶ τῶν ἐποίκων ἀπὸ τὴν Κύπρῳ.**
- **Ἀπαιτοῦμε ἐπιστροφή στις πόλεις καὶ τὰ χωριά μας.**
- **Ἀπαιτοῦμε ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας μας.**

Ἀν ἐμεῖς ἐμμεῖνουμε σ' αὐτές τὶς ἀρχές, εἶμαι σίγουρος ὅ,τι καὶ ὀ Θεὸς θὰ ἐλθεῖ βοηθός στις προσπάθειές μας.

Ζήτω τὸ ἔθνος!

Ζήτω ἡ Κύπρος!



ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΚΑΤΟΧΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΠΟΥ
ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΕ Ο ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΑΞΟΝΕΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ



21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2024

Μέσα στα πλαίσια καλλιέργειας της ιστορικής μνήμης των νέων μας, οι Μιερείς και η εκκλησιαστική επιτροπή του ιερού ναού αγίου Παντελεήμονος οργάνωσαν αντικατοχική συγκέντρωση στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, στην οποία μίλησε ο καθηγητής της Σχολής Πολέμου κύριος Μελέτης Μελετόπουλος με θέμα:

«ΑΞΟΝΕΣ ΕΠΙΒΙΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ»

Τη συγκέντρωση χαιρέτισε, αυτοπροσώπως, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος, ως ακολούθως:

Πενήντα χρόνια από το 1974, κι οι θύμησές μας δεν μπορούν να απομακρυνθούν από την περίοδο εκείνη. Όσοι ζήσαμε τα γεγονότα τα θυμούμαστε με πολλή οδύνη. Οι νεότεροι προσπαθούν να αντιληφθούν την αφροσύνη της γενιάς εκείνης και να συνειδητοποιήσουν το μέγεθος της συμφοράς. Οι συνέπειες της εισβολής, ως αιμορραγούσες πληγές, γίνονται στο πέρασμα του χρόνου, πιο έντονες στο σώμα του Ελληνισμού της Κύπρου. Το δράμα των αγνοουμένων, των προσφύγων και της διαίρεσης της πατρίδας μας αποτελούν καίριο πλήγμα στην καρδιά τού καθενός μας, στην καρδιά του λαού και της Πατρίδας μας.

Γι' αυτό τον λόγο με ικανοποίηση βρίσκομαι, σήμερα, μαζί σας, εσάς που συνεχίζετε τον αγώνα για εξάλειψη των πληγών που άφησε στο σώμα του Ελληνισμού της Κύπρου, ο αιμοσταγής κατακτητής, εδώ και 50 χρόνια, και που

μεριμνάτε, ώστε να μεταλαμπαδευτεί ο πόθος της απελευθέρωσης και στη νέα γενιά.

Είπα πολλές φορές ότι δεν διεκδικώ τίτλους, πολιτικού αναλυτή, ούτε και έχω σπουδάσει πολιτικές επιστήμες. Νομίζω, όμως, ότι διαθέτω το κοινό αισθητήριο, όπως πιστεύω το διαθέτετε κι εσείς, το οποίο μας κάνει να αντιλαμβανόμαστε τις παγίδες που μας στήνουν οι Τούρκοι και οι σύμμαχοί τους και που μας οδηγεί στη διερεύνηση τρόπων αποφυγής τους. Με βάση αυτό το αισθητήριο σας μιλώ. Και, μπορούμε, νομίζω, να αντιληφθούμε πρώτα απ' όλα, ότι αυτοκοροϊδεύομαστε, όταν διατεινόμαστε ή όταν πιστεύουμε πως με νέες υποχωρήσεις και με μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, ύστερα από 50 χρόνια κατοχής, θα πείσουμε την Τουρκία να συγκατανεύσει σε βιώσιμη λύση του κυπριακού προβλήματος. Στοιχειώδης γνώση της Ιστορίας και μελέτη της συμπεριφοράς της Τουρκίας αποδεικνύει το ανεδαφικό αυτής της θεώρησης.

Κανένας κατακτητής – και η Τουρκία έχει το πρωτείο σ' αυτό – δεν σέβεται, χωρίς να εξαναγκαστεί προς τούτο, ούτε και τα στοιχειώδη δικαιώματα των κατακτημένων. Οι συνεχείς υποχωρήσεις μας με σκοπό την εξεύρεση μιας υποφερτής λύσης του προβλήματός μας θεωρούνται απλώς ως ένδειξη αδυναμίας. Επιβάλλεται η εμμονή μας σε αρχές και η σταθερή επίκληση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μας.

Κάθε λύση που θα επιδιωχθεί δεν θα πρέπει να αφίσταται του διεθνούς δικαίου και δεν θα πρέπει με κανένα τρόπο να αφήνει προοπτική επέμβασης της Τουρκίας για διάλυση του Κράτους. Τέτοιες προοπτικές επέμβασης είναι εξόφθαλμα η αποδοχή εγγυήσεων της Τουρκίας, η παραμονή εποίκων, η κατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Πετύχαμε, με πολλές θυσίες του λαού μας, την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα πρέπει να επιδιώξουμε επίμονα, και για μας, ότι απολαμβάνουν οι άλλοι Ευρωπαίοι. Κανένας δεν μπορεί να μας το αρνηθεί. Είναι δυνατόν στον 21ο αιώνα να μην μπορούμε να επιστρέψουμε στα σπίτια και στις περιουσίες μας;

Το χρέος μας είναι ξεκάθαρο. Οφείλουμε να αντέξουμε. Όχι πενήντα, αλλά όσα χρόνια και αν χρειαστούν. Να κρατήσουμε ψηλά την εθνική αξιοπρέπειά μας, να ανακτήσουμε την εμπιστοσύνη στις δυνατότητές μας. Να αποβάλουμε την ηττοπάθεια που δεν έχει θέση στις Ελληνικές ψυχές μας.

Καθοδηγητές στις αποφάσεις και στις πράξεις μας πρέπει να είναι η Ιστορία και οι ηρωισμοί των προγόνων μας. Η Κύπρος είναι γεμάτη από μνημεία

των παιδιών της που έπεσαν μαχόμενοι για την Ελευθερία της. Δεν διεκδικούμε παρά το δίκαιό μας. Έχουμε υποχρέωση απέναντι στους προγόνους μας, χρέος απέναντι και στους απογόνους μας, να αντισταθούμε και στον χρόνο και στις δυσκολίες. Οφείλουμε να επιλέξουμε πορεία, να επανακαθορίσουμε στόχους και επιδιώξεις, να ανασυνταχθούμε και να διεκδικήσουμε τα ιστορικά και εθνικά μας δικαιώματα.

Με αυτές τις σκέψεις συγχαίρω την ενορία του Αγίου Παντελεήμονα για τη διοργάνωση της σημερινής σύναξης και, βεβαίως, τον καθηγητή κ. Μελέτη Μελετόπουλο για την αποδοχή της πρόσκλησης και για την ομιλία του που σε λίγο θα ακολουθήσει.

Ακολούθησε η ομιλία του καθηγητή κ. Μελετόπουλου, το περιεχόμενο της οποίας κινήθηκε μέσα στην ίδια αγωνιστική γραμμή με τον χαιρετισμό του Μακαριωτάτου.

Η συζήτηση, που ακολούθησε μετά τη διάλεξη, απέδειξε ότι η νεολαία μας εξακολουθεί να εμφορείται με τα ίδια πατριωτικά ιδανικά που είχαν οι νέοι του επικού αγώνος του 1955-59, οι οποίοι με τον ηρωισμό και την αυτοθυσία τους έγραψαν τις πιο χρυσές σελίδες στη νεότερη ιστορία του Ελληνισμού.

δέν ξεχνώ

Ομιλία και συζήτηση:

**Αξονες επιβίωσης
του κυπριακού Ελληνισμού**

Ομιλητής:
Μελέτης Μελετόπουλος
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Γενεύης,
Καθηγητής Σχολής Πολέμου Αεροπορίας,
Λυκειάρχης Ιονίου Σχολής

Χαιρετισμός:
**Αρχιεπίσκοπος Κύπρου
κ.κ. Γεώργιος**

ΣΑΒΒΑΤΟ / ΩΡΑ 10:45 π.μ.
21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2024
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ "UNESCO",
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Σύναξη: Νέων Ι.Ν. Αγίου Παντελεήμονα Μακεδονίτσας



**ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΤΗΣ Α.Μ.
ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΞΑΝΘΗ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΤΙΚΑΤΟΧΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ
50 ΧΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΕΙΣΒΟΛΗ**

27 - 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2024



ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η Ιερά Μητρόπολη Μαρωνείας και Κομοτηνής, η Ιερά Μητρόπολη Ξάνθης και Περιθεωρίου και οι Σύλλογοι Κυπρίων Ροδόπης και Ξάνθης προσκάλεσαν τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου κ.κ. Γεώργιο να παραστεί και να μιλήσει στις αντικατοχικές εκδηλώσεις της μαύρης επετείου των πενήντα χρόνων από την τουρκική εισβολή και κατοχή της Κύπρου.

Η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος, αποδεχόμενος την πρόσκληση, αφίχθη στην Κομοτηνή το απόγευμα της Παρασκευής, 27 Σεπτεμ-

βρίου 2024, συνοδευόμενος από τον διάκονό του π. Μιχαήλ Νικολάου, για να συμμετάσχει στις εν λόγω εκδηλώσεις. Στις 6.30 μ. μ. έγινε επίσημη υποδοχή του Μακαριωτάτου στον Ιερό Καθεδρικό Ναό Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Κομοτηνής, από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μαρωνας και Κομοτηνής κ. Παντελεήμονα, τον περιφερειάρχη Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης κ. Χριστόδουλο Τοψίδη, τον Δήμαρχο Κομοτηνής κ. Ιωάννη Γκαράν, τον κληρικό και τον λαό της πόλης. Ακολούθως, τελέστηκε πανηγυρική Δοξολογία, χοροστατούντος της Α.Μ. του Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Γεωργίου, στην παρουσία πολιτικών και στρατιωτικών αρχών της πόλης.

Τον Προκαθήμενο της Κυπριακής Εκκλησίας προσφώνησε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνας και Κομοτηνής κ. Παντελεήμων, ο οποίος καλωσόρισε με εγκαρδιότητα τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου στην ακριτική πρωτεύουσα της Θράκης, την όμορφη Κομοτηνή. Τον ευχαρίστησε για την αποδοχή της πρόσκλησης να τιμήσει με την παρουσία του τις αντικατοχικές εκδηλώσεις και να ευλογήσει τον λαό της Κομοτηνής. Ο Σεβασμιώτατος αναφέρθηκε στην πόλη της Κομοτηνής, μια πόλη βγαλμένη από το αιώνιο πυρ, γεμάτη ιστορία αιώνων, που εμποτίζεται με μια μοναδική χαρμολύπη. Ένας τόπος με πλούσια πολιτισμική και πνευματική κληρονομιά. Οι κάτοικοί της χαρακτηρίζονται από μια πατρώα ευσέβεια και είναι ζυμωμένοι με την αγάπη προς την πατρίδα. Τέλος, ο Σεβασμιώτατος ευχήθηκε όπως η σύντομη παραμονή του Προκαθημένου της Εκκλησίας της Κύπρου στην πόλη της Κομοτηνής αποβεί ιδιαίτερα σημαντική, ώστε να τονιστεί η ενότητα των αδελφών Ελλήνων και των Κυπρίων και να ακουστεί στα κέντρα των αποφάσεων η φωνή για τη δίκαιη αποκατάσταση της ειρήνης και της δικαιοσύνης στην Κύπρο. Κλείνοντας, ευχήθηκε ενίσχυση και καλλικαρπία στο πρωθιεραρχικό έργο του Αρχιεπισκόπου Κύπρου.

Τον Μακαριώτατο προσφώνησαν και ο Περιφερειάρχης Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης κ. Χριστόδουλος Τοψίδης και ο Δήμαρχος Κομοτηνής κ. Ιωάννης Γκαράν. Και οι δύο καλωσόρισαν τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου στην πόλη της Κομοτηνής, τονίζοντας παράλληλα το πνευματικό ανάστημα και τους μεγάλους αγώνες του Προκαθημένου της κατά Κύπρον Εκκλησίας. «Ο πλούσιος θεολογικός λόγος σας είναι πηγή έμπνευσης για όλους μας σε μια περίοδο που αντιμετωπίζουμε μεγάλες προκλήσεις», είπε χαρακτηριστικά, απευθυνόμενος προς τον Αρχιεπίσκοπο, ο κ. Τοψίδης.

Ο Δήμαρχος, κ. Γκαράν χαρακτήρισε τον Κύπρου Γεώργιο ως ένα σπουδαίο ιεράρχη με πνευματική ακτινοβολία που με το ήθος του διαφυλάσσει αι-

ώνιες αξίες της Ορθοδοξίας και λαμπρύνει τόσο τον τόπο του όσο και τον δικό μας με την εδώ παρουσία του, η οποία «αποτελεί ξεχωριστή τιμή για τον Δήμο μας και την ευρύτερη περιοχή».

Στη συνέχεια, αντιφώνησε ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος, με έντονο το αίσθημα της φιλοπατρίας και της αγωνιστικότητας, προβάλλοντας στο πολυπληθές εκκλησίασμα και στην πολιτική, πνευματική και στρατιωτική ηγεσία του τόπου, το φλέγον εθνικό ζήτημα της Κύπρου, την ταλαιπωρία που υφίσταται σήμερα και τον κίνδυνο κατάληψης και τουρκοποίησης της. Τον αντιφώνησε ο Μακαριώτατος παραθέτουμε αυτούσια στις σελ. 486-489.

Μετά το πέρας της Δοξολογίας πραγματοποιήθηκε Επιμνημόσυνη Δέηση υπέρ των υπό των Τούρκων αναιρεθέντων Κυπρίων ηρώων κατά την τουρκική εισβολή του 1974.

Στη συνέχεια, στις 7.30μ.μ., ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Κύπρου, παρέστη στην εκδήλωση «ΥΜΝΟΣ ΚΑΙ ΘΡΗΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ» του Συλλόγου Κυπρίων Ροδόπης, για τα πενήντα χρόνια από την εθνική τραγωδία της μεγαλονήσου. Στην ομιλία του ο Αρχιεπίσκοπος εξέφρασε για άλλη μια φορά την αγωνία του για την έκβαση του εθνικού προβλήματος και για τον κίνδυνο που διατρέχει η Κύπρος σήμερα και την τύχη του τόπου.

Το πρωί, του Σαββάτου, 28 Σεπτεμβρίου 2024, ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, μετέβη στο Δημαρχείο Κομοτηνής. Εκεί τον υποδέχθηκε ο Δήμαρχος της πόλης κ. Ιωάννης Γκαράνης. Μετά από συνομιλία που είχαν και ανταλλαγή απόψεων, έγινε ανταλλαγή δώρων και ενθυμίων της επισκέψεως. Ακολούθως, ο Μακαριώτατος, επισκέφθηκε τον αντιπεριφερειάρχη Ροδόπης κ. Εμμανουήλ Ταπατζάν. Ευχαριστώντας τον, ο Μακαριώτατος, για την υποδοχή και τη φιλοξενία του, του πρόσφερε αναμνηστικό δώρο για την επίσκεψή του.

Στη συνέχεια, ο Αρχιεπίσκοπος, συνοδευόμενος από τον Μητροπολίτη Μαρωνείας και Κομοτηνής, επισκέφθηκε την Ιερά Μονή Παναγίας Βαθυρρύακος. Η Ηγουμένη Μαριάμ και η μικρή αδελφότητα υποδέχθηκαν με μεγάλη χαρά τον Μακαριώτατο, ζητώντας την ευλογία του. Έπειτα, η Ηγουμένη ξενάγησε τον Μακαριώτατο στους χώρους του μοναστηριού. Ο Αρχιεπίσκοπος ευχαρίστησε την αδελφότητα για τη θερμή υποδοχή και επέδωσε για ευλογία μια ασημένια παράσταση με το πρώτο κήρυγμα των Αποστόλων στην Κύπρο.

Το μεσημέρι του Σαββάτου ο Σύλλογος Κυπρίων Νομού Ροδόπης παρέθε-

σε γέυμα προς τιμή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ. Γεωργίου.

Το απόγευμα του Σαββάτου, 28 Σεπτεμβρίου 2024, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος αφίχθη στην Ξάνθη, μετά από πρόσκληση του Μητροπολίτη Ξάνθης και Περιθεωρίου κ. Παντελεήμονος για να συμμετάσχει στις αντικατοχικές εκδηλώσεις των πενήντα χρόνων από την τουρκική εισβολή.

Στις 6.00 μ.μ. πραγματοποιήθηκε επίσημη υποδοχή του Μακαριωτάτου στην Έδρα του Δ' Σώματος Στρατού Θράκης από τον Στρατηγό Διοικητή του Δ' Σώματος Στρατού Αντιστράτηγο Σταύρο Παπασταθόπουλο. Ο Διοικητής του Σώματος, στον σύντομο λόγο του, καλωσορίζοντας τον Μακαριώτατο, μίλησε για το χρέος της υπεράσπισης της εδαφικής ακεραιότητας της Κύπρου και επιβεβαίωσε ότι αν χρειαστεί θα εκπληρώσουν στο ακέραιο το καθήκον αυτό. Ακολούθησε ενημέρωση για την ιστορία, το έργο και την αποστολή του Σώματος.

Το βράδυ του Σαββάτου, στις 7.00 μ.μ., πραγματοποιήθηκε μεγαλειώδης εκδήλωση στο Δημοτικό Αμφιθέατρο Ξάνθης με τίτλο:

«ΚΑΡΤΕΡΟΥΜΕΝ ΣΕ ΠΙΣΙΜΑ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΤΟΧΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ»

Την εκδήλωση συνδιοργάνωσαν η Ιερά Μητρόπολη Ξάνθης και ο Σύλλογος Κυπρίων Ξάνθης, με αφορμή τη συμπλήρωση πενήντα χρόνων εισβολής και κατοχής της Κύπρου από τους Τούρκους κατακτητές. Κύριος ομιλητής στην εκδήλωση ήταν ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Κύπρου, ο οποίος μίλησε στο πολυπληθές ακροατήριο, την πολιτική, πνευματική και στρατιωτική ηγεσία της πόλης για την Κύπρο και τους κινδύνους που την περιζώνουν. Την ομιλία του Μακαριωτάτου παραθέτουμε αυτούσια στις σελ. 490-498.

Ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα με δρώμενα από μαθητές σχολικών μονάδων και παραδοσιακούς χορούς από το χορευτικό τμήμα συλλόγου Κυπρίων Ξάνθης. Μετά το πέρας της εκδήλωσης η Ιερά Μητρόπολη Ξάνθης και Περιθεωρίου παρέθεσε δείπνο προς τιμή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου στη Λέσχη Αξιωματικών Φρουράς Ξάνθης.

Το πρωί της Κυριακής, 29 Σεπτεμβρίου 2024, τελέστηκε Αρχιερατικό Συλλειτουργο στον Ιερό Καθεδρικό Ναό της του Θεού Σοφίας Ξάνθης, προϊσταμένου του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Γεωργίου, συλλειτουργούντων, του οικείου ιεράρχη Μητροπολίτη Ξάνθης και Περιθεωρίου κ.

Παντελεήμονος και του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Μαρωνείας και Κομοτηνής κ. Παντελεήμονος.

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, στον λόγο του, αντί του κηρύγματος, μίλησε για την Κύπρο και το εθνικό πρόβλημα της εισβολής και κατοχής της από τους Τούρκους κατακτητές, εκφράζοντας και πάλι την αγωνία του και τον πόνο του για την έκβαση του εθνικού ζητήματος, την τύχη του τόπου και την παραμονή μας στη γη των πατέρων μας. Τον λόγο του Μακαριωτάτου παραθέτουμε αυτούσιο στις σελ. 499-504.

Πριν το τέλος της Θείας Λειτουργίας, ο Μακαριώτατος προέστη του Μνημοσύνου υπέρ αναπαύσεως των αγωνισαμένων και ευκλεώς πεσόντων και ανααιρεθέντων κατά τη βάρβαρη τουρκική εισβολή του 1974.

Στις 11.00 π.μ. ο Κύπρου Γεώργιος πραγματοποίησε επίσκεψη στο Δημαρχείο της Ξάνθης, όπου είχε φιλοφρονητική συνάντηση με τον Δήμαρχο Ξάνθης κ. Ευστράτιο Κοντό. Ο Δήμαρχος υποδέχθηκε με εγκαρδιότητα τον Προκαθήμενο της Εκκλησίας της Κύπρου. Μετά από τη συνομιλία που είχαν έγινε ανταλλαγή δώρων και ενθυμίων της επισκέψεως.

Στις 12.00 το μεσημέρι ο Αρχιεπίσκοπος επισκέφθηκε το «**KENTPO ANADIEIΞHΣ ΛAΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΘΡΑΚΗΣ -ΚΥΠΡΟΥ, «ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ»**», στο Αυξέντιο της Ξάνθης. Η συγκίνηση του Αρχιεπισκόπου ήταν έκδηλη, αφού ο χώρος εκεί, και η κοινότητα πήρε την ονομασία της από τον Σταυραετό του Μαχαιρά, Γρηγόρη Αυξεντίου, και είναι αφιερωμένη «**στον ήρωα των Πανελλήνων**», όπως τον χαρακτήρισε ο Μακαριώτατος. Αφού τέλεσε τρισάγιο και κατέθεσε στεφάνι στο Μνημείο του ήρωα της ΕΟΚΑ Γρηγόρη Αυξεντίου, ευχήθηκε όπως η θυσία του ημίθεου αυτού ήρωα, που εμπνέει όλες τις γενεές Κυπρίων και Ελλαδιτών, αποβεί καθοδηγητής και σε μας. Ο Αρχιεπίσκοπος μετέβη, έπειτα, στη Βελώνη Αβδηρών στο Άλσος Αγνοουμένων του συλλόγου Κυπρίων Ξάνθης, όπου και τέλεσε δέηση υπέρ ανευρέσεως και διακριβώσεως της ζωής των αγνοουμένων πατέρων και αδελφών μας.

Το μεσημέρι της Κυριακής, ο Σύλλογος Κυπρίων Ξάνθης παρέθεσε γεύμα στο εστιατόριο «**ΤΟ ΚΤΗΜΑ**» προς τιμή του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου. Ο Μακαριώτατος προς ένδειξη της ευχαριστίας του για τη αγάπη και τη φιλοξενία των Κυπρίων της Ξάνθης, αντιπρόσφερε μια ασημένια εικόνα του Αποστόλου Βαρνάβα, ιδρυτή και προστάτη της Εκκλησίας της Κύπρου.

Ο Μακαριώτατος αναχώρησε από την Ξάνθη το πρωί της Δευτέρας, 30 Σεπτεμβρίου και, μέσω Θεσσαλονίκης, επέστρεψε στην Κύπρο.

Η επίσκεψη του Προκαθημένου της Εκκλησίας της Κύπρου στην περιοχή της ακριτικής Θράκης αποτελεί μια χρεωστική έκφραση των αισθημάτων της φιλοπατρίας του. Στην πανελλήνια αυτή σταυροφορία του είχε τη δυνατότητα να συνεγείρει τον Ελληνισμό για το μέγιστο εθνικό θέμα της Κύπρου και να εκφράσει την αγωνία και τον πόνο του για την τύχη του κυπριακού Ελληνισμού, προκειμένου να διασφαλίσει τη παραμονή του στη γη των πατέρων μας, σε συνθήκες ελευθερίας.

Ύψιστος στόχος τόσο του Μακαριωτάτου όσο και όλων μας είναι να μεταλαμπαδεύσουμε στη νέα γενιά και στον απανταχού Ελληνισμό την αγάπη προς την πατρίδα και το χρέος του αγώνα για διεκδίκηση των ιστορικών και εθνολογικών μας δικαιωμάτων.





ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗ

27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2024



Σεβασμιώτατε,

Εκλεκτοί άρχοντες του τόπου,

Περιούσιε λαέ του Θεού,

Με συγκινεί ιδιαίτερα η θερμή υποδοχή που μου επιφυλάξατε. Ευχαριστώ, Σεβασμιώτατε, και για τους αδελφικούς λόγους της αγάπης σας που μου απευθύνετε. Ασφαλώς και θεωρώ τις εκδηλώσεις σας προς τιμή μου ότι απευθύνονται προς την Κύπρο, την ιδιαίτερη πολύπαθη πατρίδα μου· σ' αυτήν, η οποία, στις τρεισήμισι χιλιάδες χρόνια της Ελληνικής Ιστορίας της, διατρέχει σήμερα τον μεγαλύτερο κίνδυνο που συνάντησε ποτέ, τον κίνδυνο του εκτουρκισμού. Σ' αυτήν, ας μου επιτρέψει η αγάπη σας, να αναφερθώ.

Ευλογημένη από τον Θεό η Κύπρος. Όχι τόσο για τις φυσικές της ομορφιές, όσο για τα πνευματικά αγαθά που δέχτηκε από το χέρι του Θεού. Από τον 15ο π. Χ. αιώνα οδήγησε εκεί του Μυκηναίους, δίνοντας έκτοτε στο νησί μια από τις διαχρονικές συντεταγμένες του, **την ελληνική.**

Μα και η εγγύτητά της προς την Αγία Γη είχε ως αποτέλεσμα το κήρυγμα του Ευαγγελίου να φτάσει κοντά της πολύ νωρίς. Ήδη, από το 45μ.Χ. τρεις Απόστολοι, ο Βαρνάβας, ο Παύλος και ο Μάρκος, με το κήρυγμά τους ίδρυσαν την Εκκλησία της Κύπρου, δίνοντας σ' αυτή και τη δεύτερη διαχρονική συντεταγμένη του τόπου, **τη χριστιανική.**

Παράλληλα, όμως, η γεωγραφική θέση της Κύπρου στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων – της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής-, εκεί που διασταυρώνονται οι δρόμοι του εμπορίου και των διάφορων πολιτισμών, την κατέστησε

και μήλον της έριδος για πολλούς κατακτητές, που προέρχονταν άλλοτε από την Ανατολή και άλλοτε από τη Δύση. Πέρσες, Φοίνικες, Φράγκοι, Τούρκοι, Άγγλοι άφησαν εμφανή τα στίγματα της κατάκτησής τους στο σώμα της.

Σήμερα, η Κύπρος υφίσταται τη μεγαλύτερη ταλαιπωρία και βρίσκεται αντιμέτωπη με τον σοβαρότερο κίνδυνο που συνάντησε ποτέ: τον κίνδυνο του εκτουρκισμού.

Εδώ και μισό αιώνα «μέγα πένθος Κύπριδα γαΐαν ικάνει». Πένθος μεγάλο καλύπτει όλη τη γη της Κύπρου. Για μισό αιώνα οι κατακτητές επιχειρούν βίαιη αλλαγή του δημογραφικού χαρακτήρα της κατεχόμενης περιοχής και έχουν επιδοθεί σ' έναν ανελέητο αγώνα εξαφάνισης των ελληνικών και χριστιανικών ιχνών, που μαρτυρούν την από τα βάθη των αιώνων παρουσία μας εκεί. Οι γηγενείς κάτοικοι της περιοχής εκδιώχθηκαν με τη βία από τις πατρογονικές τους εστίες και μεταφέρονται εκεί εκατοντάδες χιλιάδες έποικοι από την Τουρκία. Οι ναοί μας, πέραν των 560, εσυλήθησαν, άλλοι μετετράπησαν σε μουσουλμανικά τεμένη, στρατόπεδα ή χώρους διασκέδασης και άλλοι αφέθησαν στο έλεος της καταστροφής του χρόνου.

Σ' αυτό το διάστημα, κάτω από την πίεση των τετελεσμένων, τη δυστυχία των προσφύγων και τον εκπατρισμό, παρασυρθήκαμε στη διαδικασία των διακοινοτικών συνομιλιών, με στόχο όχι την αποκατάσταση των δικαιωμάτων του λαού μας, αλλά την εξεύρεση, τουλάχιστον, μιας υποφερτά βιώσιμης λύσης που θα εξασφάλιζε την παραμονή των Ελλήνων στη γη των προγόνων μας. Αυτό εδραίωσε τη διεθνή προπαγάνδα της Τουρκίας, για τη φύση του προβλήματός μας, παρουσιάζοντάς το σαν δικοινοτική διαφορά και όχι ως θέμα εισβολής και κατοχής, θέτοντας τον εαυτό της στο απυρόβλητο. Η εμπλοκή της πλευράς μας στις διαπραγματεύσεις είχε ως επακόλουθο τη σταδιακή αποδοχή όλων των κατά καιρούς διεκδικήσεων των Τούρκων, χωρίς καμιά δική τους υποχώρηση. Αντίθετα κάθε αποδοχή, εκ μέρους μας, μιας διεκδικήσής τους, οδηγούσε σε προβολή νέων διεκδικήσεων.

Παρακολουθώντας τα γεγονότα, δεν είναι δύσκολο πια σε κανένα, να διακρίνει τον τελικό και αμετάθετο στόχο της Τουρκίας που είναι η κατάληψη και τουρκοποίηση ολόκληρης της Κύπρου.

Με τρεις τρόπους επιδιώκουν σήμερα οι Τούρκοι υλοποίηση του στόχου τους:

α) Με μίαν ενδιάμεση νόθα λύση. Αν επιβιώνουμε σήμερα, ως Κυπριακός

Ελληνισμός, και αν έχουμε μια διεθνή φωνή είναι γιατί τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών και οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης θωρακίζουν την Κυπριακή Δημοκρατία. Η Τουρκία επιδιώκει με κάθε τρόπο κατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας και δημιουργία, εξ' υπαρχής, ενός νέου κράτους από τις δύο κοινότητες. Αν επιτύχει να μας οδηγήσει σε μια τέτοια λύση, την επομένη της λύσης η Τουρκία θα αθετήσει την υπογραφή της, και εμείς, από κράτος θα είμαστε κοινότητα, χωρίς διεθνή φωνή και αναγνώριση. Δεν θα μπορούμε ούτε το Συμβούλιο Ασφαλείας ούτε τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ να συγκαλέσουμε, ούτε στην Ευρωπαϊκή Ένωση να απευθυνθούμε. Θα 'μαστε τότε όμηροι στα χέρια της Τουρκίας και η τουρκοποίηση δεν θα αργήσει.

β) Επιδιώκουν, ύστερα, την τουρκοποίηση με τον εποικισμό. Οι ίδιοι οι Τουρκοκύπριοι - όσοι απ' αυτούς απέμειναν στην Κύπρο-, καταγγέλλουν ότι σήμερα ζουν, στο κατεχόμενο μέρος της πατρίδας μας, ένα εκατομμύριο έποικοι. Είναι δηλ. περισσότεροι από μας, τους γηγενείς κατοίκους της Κύπρου. Ο εποικισμός, βέβαια, είναι παράνομος και καταδικάζεται ως έγκλημα πολέμου. Το νόμιμο, ή παράνομο, στη διεθνή σκηνή, όμως, εξαρτάται από τη στάση των άλλων κρατών. Αν η τουρκική πολιτική καταφέρει να μεταστρέψει τη σημερινή αρνητική, γι' αυτήν, θέση των άλλων κρατών σε θετική, θα ζητήσει ενιαίο κράτος και δημοψήφισμα και αφού θα έχουν την πλειοψηφία, θα έχουμε την τύχη της Αλεξανδρέττας. Η Κύπρος θα προσαρτηθεί στην Τουρκία.

γ) Τέλος, προσπαθούν να εκτουρκίσουν τον τόπο με τον εκφοβισμό. Θα πράξουν ότι έπραξαν στην Ίμβρο και την Τένεδο, αναγκάζοντάς μας να φύγουμε στο εξωτερικό για εξασφάλιση ασφάλειας για τα παιδιά μας. Ήδη οι Τούρκοι, κάθε λίγο, προκαλούν προβλήματα στη γραμμή αντιπαράθεσης. Μελλοντικά θα εντείνουν τις παρενοχλήσεις τους στο ελεύθερο τμήμα της Κύπρου, στέλλοντας κατασκόπους, ή χρησιμοποιώντας τους παράνομους, ή μη, μετανάστες που διατηρούν ως εγκάθετους στις ελεύθερες περιοχές. Θα δημιουργήσουν έτσι κλίμα ανασφάλειας και πανικού στις τάξεις του λαού με μόνο τρόπο αντίδρασης τη φυγή.

Ως Εκκλησία αγωνιούμε για την τύχη του τόπου. Και καλούμε όλους σε εθνική και πνευματική ανάνηψη. Η πατρίδα είναι όπως το κειμήλιο. Έχει αξία που υπερβαίνει κατά πολύ την υλικότητα του αντικειμένου. Θυμίζει, συγκινεί, υποβάλλει, δεν εκφράζεται με όρους υλικούς, παρακινεί σε θυσία υπέρ της, ακόμα και αυτής της ζωής. Είναι καιρός να συνειδητοποιήσουμε τους θανάσιμους κινδύνους που την απειλούν και να προσπαθήσουμε να τους αποκρούσουμε. Το οφείλουμε στους προγόνους μας, οι οποίοι με ποταμούς αιμάτων

διαφύλαξαν, μέσα σε δυσκολίες και αντιξοότητες, τον τόπο μας Ελληνικό και Χριστιανικό.

Στην Κύπρο διακυβεύεται, σήμερα, η ακεραιότητα του Ελληνισμού. Αν, μη γένοιτο, πέσει η Κύπρος, θα αρχίσει η αποδόμηση της Ελλάδος. Θα ακολουθήσει το Αιγαίο, η Θράκη, η Μακεδονία. Δεν βρισκόμαστε στο παρά πέντε της εθνικής καταστροφής. Ψηλαφούμε ήδη την Τουρκοποίηση της Κύπρου. Ας το καταλάβουμε πλήρως: το χρέος της γενιάς μας, όλων των Ελλήνων, είναι τεράστιο. Αντέχουμε στη σκέψη ότι η Ιστορία είναι δυνατόν να μας χαρακτηρίσει, μελλοντικά, ως ανεπαρκείς στην περιφρούρηση της πατρίδας μας;

Σας ευχαριστώ και πάλι για τις εκδηλώσεις της αγάπης σας προς την Κύπρο και σας παρακαλώ όπως εντείνετε τις προσευχές σας στον Θεό και την παρέμβασή σας σε ανθρώπους που βρίσκονται κοντά σε κέντρα λήψης αποφάσεων, για την απελευθέρωση της Κύπρου.



ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΟΜΙΛΙΑ ΣΕ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΚΥΠΡΙΩΝ ΞΑΝΘΗΣ

28 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2024



Νιώθω ιδιαίτερη τη συγκίνηση να με κατακλύζει ευρισκόμενον μπροστά σας, τους αγαπητούς συμπατριώτες μου, τους Κυπρίους της Ξάνθης, αλλά και τους αδελφούς Ελλαδίτες της Θράκης. Σας ευχαριστώ όλους που μου δίνετε την ευκαιρία να μιλήσω για την Κύπρο και τους κινδύνους που την περιζώνουν.

Πριν αναφερθώ αναλυτικά σ' αυτούς τους κινδύνους που μας περιβάλλουν, θα ήθελα να επιχειρήσω, μαζί σας, μια σύντομη κατάδυση στο ελληνικό μας παρελθόν, στο πέραν των 35 αιώνων ελληνικό παρελθόν της Κύπρου και την ιστορική συμπόρευσή της με όλα τα άλλα τμήματα του Ελληνισμού. Θα αναδειχθεί, έτσι, και η ευθύνη όλων μας για τη σωτηρία της.

Από τον 15ο αιώνα π.Χ. οι Μυκηναίοι εγκαθίστανται μόνιμα στην Κύπρο. Το 1225 π.Χ. ο βασιλιάς των Αχαιών Ατταρασίγας, που οι πιο πολλοί ιστορικοί τον ταυτίζουν με τον Ατρέα, ελευθερώνει την Κύπρο από τους Χετταίους. Η χρονολογία αυτή θεωρείται ως σταθμός για τον πλήρη εξελληνισμό της Κύπρου. Έκτοτε οι τύχες της Κύπρου συνδέθηκαν με τις τύχες των πανελλήνων και μαζί πορεύτηκαν σε θλίψεις και χαρές, σ' όλους αυτούς τους αιώνες. Η Κύπρος, η οποία, σύμφωνα και με τις αρχαιολογικές έρευνες, είχε από τον 15ο π.Χ. αιώνα πολλούς Έλληνες κατοίκους, παρέμεινε έκτοτε Ελληνική, χωρίς ποτέ να αποβάλει τον ελληνικό χαρακτήρα της.

Η παράδοση θέλει ήρωες του Τρωικού πολέμου να ιδρύουν πόλεις βασιλεία στην Κύπρο: Ο Τεύκρος τη Σαλαμίνα, ο Αγαπήνορας την Πάφο, ο Κηφέας την Κερύνεια, ο Γόλγος τους Γόλγους κλπ. Αργότερα, ο Αθηναίος Κίμωνας εκστρατεύει και ελευθερώνει την Κύπρο από τους Πέρσες (449 π.Χ.).

Πιο ύστερα, οι Κύπριοι βασιλείς θέτουν τον στόλο τους στη διάθεση του Μεγάλου Αλεξάνδρου και συμβάλλουν αποφασιστικά στην άλωση της Τύρου.

Μετά τον θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου η Κύπρος υπάγεται στο κράτος των Πτολεμαίων και αργότερα υποτάσσεται, όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα, στους Ρωμαίους. Ακολουθούν τα ευτυχισμένα, ελεύθερα χρόνια, κατά τα οποία η Κύπρος αποτελούσε τμήμα της Βυζαντινής μας αυτοκρατορίας. Ακολούθησαν οι Φράγκοι από το 1192 και οι Τούρκοι από το 1571. Την ίδια τύχη είχαν, ως γνωστό, και τα άλλα Ελληνικά μέρη.

Στην περίοδο της Ρωμαιοκρατίας, και συγκεκριμένα το 45 μ.Χ., η Κύπρος δέχτηκε την επίσκεψη των αποστόλων Παύλου, Βαρνάβα και Μάρκου και εκχριστιανίστηκε με ταχύτατους ρυθμούς. Η Εκκλησία της αναγνωρίστηκε αυτοκέφαλος από την Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο, το 431, αργότερα δε, περί τα τέλη του 5ου αιώνα, ο Αρχιεπίσκοπος της, δέχτηκε βασιλικά προνόμια από τον αυτοκράτορα, γενόμενος στην πραγματικότητα εκπρόσωπός του, στο άκρο αυτό της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Μέχρι σήμερα, ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου φέρει πορφυρούν μανδύα, βασιλικό σκήπτρο αντί πατερίτσας και υπογράφει με κιννάβαρι, κόκκινο δηλαδή μελάνι, όπως ο αυτοκράτορας.

Στη μεγάλη προσπάθεια του ξεσηκωμού του 1821 για ελευθερία δεν ήταν δυνατό να μείνει πίσω η Κύπρος. Η θέση της, όμως, στο κέντρο του σουλτανικού κράτους, δεν της επέτρεπε ένοπλη εξέγερση. Μια εξέγερση θα καταπνιγόταν αμέσως στο αίμα από δυνάμεις που θα αποβιβάζονταν από τη Μ. Ασία, την Αίγυπτο, τη Συρία. Γι' αυτό και η Κύπρος βοήθησε στον αγώνα με χρήματα, τρόφιμα και οπλισμό. Παρέμειναν παροιμιώδεις οι καθημερινές εικονικές κηδείες από τον Καθεδρικό Ναό Αγίου Ιωάννου στη Λευκωσία. Μέσα στα φέρετρα μεταφέρονταν όπλα, τα οποία μέσα από υπόγεια σήραγγα περνούσαν στο απέναντι Παγκύπριο Γυμνάσιο και απ' εκεί στα βόρεια παράλια όπου προσήγγιζαν πλοία που τα μετέφεραν στην επαναστατημένη Ελλάδα. Αναφέρεται ότι ο ίδιος ο Κανάρης δυο φορές προσήγγισε στην κατεχόμενη σήμερα Λάπηθο γι' αυτό τον σκοπό.

Η Κύπρος πλήρωσε βαρύ τίμημα για τη συμμετοχή της αυτή στον αγώνα της παλιγγενεσίας. Την 9^η Ιουλίου 1821 ο Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός απαγχονίστηκε και οι τρεις Μητροπολίτες αποκεφαλίστηκαν. Σ' ένα εξαήμερο, από τις 9 μέχρι τις 14 Ιουλίου, 486 κληρικοί και λαϊκοί, προύχοντες του λαού, σφαγιάστηκαν από τους Τούρκους.

Όταν διαμορφώνονταν τα όρια του νέου ελεύθερου κράτους, οι Κύπριοι απευθύνθηκαν επίσημα προς τον Καποδίστρια και ζήτησαν, ανεπιτυχώς, τη συμπερίληψη και της Κύπρου σ' αυτό. Δεν ήταν, όμως, μόνο αυτή η ατυχία

μας. Είχαμε, δυστυχώς, τη μεγαλύτερη ατυχία να αλλάξουμε δυνάστη. Το 1878 η Κύπρος παραχωρήθηκε από την Τουρκία στην Αγγλία. Είμαι σίγουρος πως αν δεν γινόταν αυτή η αλλαγή, στους νικηφόρους πολέμους του 1912-13, το ελληνικό ναυτικό, σ' εκείνη τη μεγαλειώδη εξόρμησή του, θα ελευθέρωνε και την Κύπρο, όπως έκαμε και για άλλα, πολλά, Τουρκοκρατούμενα νησιά.

Είναι γεγονός ότι κάμαμε λάθος εκτιμήσεις για τους νέους κατακτητές μας. Νομίσαμε πως πολύ σύντομα οι Άγγλοι θα παραχωρούσαν την Κύπρο στην Ελλάδα, όπως έκαμαν προηγουμένως, στα 1864, με τα Επτάνησα. Διαψευστήκαμε όμως. Και στο πρόσωπό τους συναντήσαμε την πιο στυγνή δουλεία, επαχθέστερη ακόμα και από την Τουρκική. Και η σημερινή κακοδαιμονία μας, στους Άγγλους και στη διαιρετική πολιτική τους οφείλεται.

Δεν θα αναφερθώ στον επικό απελευθερωτικό μας αγώνα του 1955-59, λόγω έλλειψης χρόνου. Θα πω μόνο πως στα 4 μεγαλειώδη χρόνια του επικού εκείνου αγώνα, από το 1955 μέχρι το 1959, ζωντάνεψαν όλα τα προηγούμενα επιτεύγματα της φυλής στα πρόσωπα των νέων ηρώων. Ο Αυξεντίου, με το «μολών λαβέ» που πρόταξε στους Άγγλους, μόνος και όχι με άλλους 300, ξεπέρασε τον Λεωνίδα. Ο Μάτσης, με την ανεπανάληπτη απάντησή του στον δυνάστη «*οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιούμεθα, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς*», θύμισε τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο. Ο αχυρώνας του Λιοπετρίου αντικατέστησε το Χάνι της Γραβιάς.

Παρόλο τον ηρωισμό και τις θυσίες του λαού μας η Αγγλία, δυστυχώς, μας επέβαλε μια κολοβωμένη ανεξαρτησία αφού προηγουμένως ενέπλεξε στο θέμα και την Τουρκία και αναβάθμισε την Τουρκοκυπριακή μειονότητα του 18% σε κοινότητα, παρέχοντάς της δυσανάλογα προς τον πληθυσμό της δικαιώματα.

Η Κυπριακή Δημοκρατία που με αυτό τον τρόπο εγκαθιδρύθηκε, λειτούργησε με πολλές δυσκολίες για τρία χρόνια, οπότε εκδηλώθηκε τουρκοκυπριακή ανταρσία. Εν τούτοις μέσα σ' αυτή την αναταραχή που ακολούθησε η κυβέρνηση του Προέδρου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου πέτυχε να αναγνωριστεί από τα Ηνωμένα Έθνη ως η νόμιμη κυβέρνηση της Κύπρου, έστω κι αν αποχώρησαν απ' αυτήν οι Τουρκοκύπριοι, πράγμα που ισχύει μέχρι σήμερα.

Την 20ή Ιουλίου 1974, με αφορμή το πραξικόπημα που διενεργήθηκε 5 μέρες προηγουμένως από τη Χούντα των Αθηνών και την ΕΟΚΑ Β' της Κύπρου, εναντίον της νόμιμης κυβέρνησης της Κύπρου, η Τουρκία εισέβαλε βάνουσα στην Κύπρο. Το 37% του Κυπριακού εδάφους κατελήφθη, το 40% του

πληθυσμού εκδιώχθηκε από τις εστίες του, 560 εκκλησίες βεβηλώθηκαν και καταστράφηκαν, 6000 Ελληνοκύπριοι σκοτώθηκαν, 1689 ήταν οι αγνοούμενοι μας και διεπράχθησαν σωρεία εγκλημάτων. Ακολούθησε συστηματική εκδίωξη όλων των Ελλήνων που παρέμεναν στις καταληφθείσες περιοχές (μένουν εκεί σήμερα λιγότεροι από 300 Ελληνοκύπριοι) και μεταφορά εκατοντάδων χιλιάδων εποίκων στις πόλεις και τα χωριά μας.

Το έγκλημα της Χούντας και της ΕΟΚΑ Β' είναι, χωρίς αμφιβολία, βαρύτατο. Άνοιξαν τις κερκόπορτες στον Αττίλα. Παρέδωσαν τη μισή Κύπρο στην Τουρκία. Εν τούτοις θα ήθελα, απόψε, να αναλύσω ποιοι ήταν και ποιοι είναι οι μόνιμοι στόχοι της Τουρκίας για να μην έχουμε αυταπάτες ως προς την παραπέρα πορεία μας και την επιδιωκόμενη λύση.

Το 1920, όταν ακόμα ο Ελληνικός στρατός βρισκόταν στη Μ. Ασία, σ' εκείνη την τιτάνια προσπάθεια απελευθέρωσης των Ελληνικών πληθυσμών, κι ενώ οι προοπτικές τότε αναφέρονταν σε επιτυχή έκβαση της προσπάθειας εκείνης, ο Μουσταφά Κεμάλ, μάζεψε τους αντιτιθέμενους στον σουλτάνο Τούρκους και πραγματοποίησε τη λεγόμενη Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Άγκυρας. Μια από τις πρώτες αποφάσεις της Εθνοσυνέλευσης εκείνης ήταν: η ανάκτηση της Κύπρου. Να ξαναπάρουν δηλ. την Κύπρο. Είπαμε ότι το 1878 οι Τούρκοι αναγκάστηκαν να παραχωρήσουν την Κύπρο στην Αγγλία. Από το 1920 θέτουν ως στόχο να την ξαναποκτήσουν. Ο στόχος παραμένει αμετάθετος από τότε, όσες κυβερνήσεις κι αν άλλαξαν, δημοκρατικές, δικτατορικές, εθνικιστικές, σοσιαλιστικές.

Άλλοι στόχοι που τέθηκαν τότε ήταν η ανάκτηση μέρους της Συρίας, μέρους του Ιράκ και άλλων εδαφών. Κι αυτοί πραγματοποιούνται, χωρίς παρέκκλιση, από την Τουρκία.

Το 1956, ενώ βρισκόταν σε εξέλιξη ο απελευθερωτικός μας αγώνας, που γινόταν με μοναδικό στόχο την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, τη μητέρα πατρίδα, οι Τούρκοι, τους οποίους είχαν αναμείξει ως ενδιαφερόμενο μέρος στο Κυπριακό οι Άγγλοι, ανέθεσαν σ' ένα νέο πολιτευτή τότε, τον Νιχάτ Ερίμ, την εκπόνηση ενός σχεδίου, ενός οδικού χάρτη, για την «ανάκτηση της Κύπρου». Ο Νιχάτ Ερίμ, που αργότερα έγινε και πρωθυπουργός της Τουρκίας, υπέβαλε στον τότε πρωθυπουργό Μεντερές και στον τότε υπουργό εξωτερικών Ζορλού το σχέδιο που φέρει το όνομά του και που έγινε δεκτό ως ο σχεδιασμός της Τουρκίας για την Κύπρο. Το σχέδιο υλοποιείται έκτοτε χωρίς παρεκκλίσεις, από όλες τις κυβερνήσεις της Τουρκίας.

Το σχέδιο προνοεί την ανάκτηση της Κύπρου σε έξι στάδια, με την πραγματοποίηση έξι επί μέρους στόχων. Τα πέντε στάδια έχουν ήδη, δυστυχώς, ολοκληρωθεί επιτυχώς για την Τουρκία. Μένει ο τελευταίος στόχος, του οποίου την υλοποίηση πρέπει πάση θυσία να αποτρέψουμε.

Πρώτος στόχος ήταν η παρεμπόδιση της απόδοσης της Κύπρου στην Ελλάδα. Βρισκόταν σε εξέλιξη, όπως είπαμε, ο αγώνας για ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Ο στόχος τους επετεύχθη, αφού παρά την επιτυχία του αγώνα μας, μάς επεβλήθη με τις μηχανοραφίες της Αγγλίας μια κολοβωμένη ανεξαρτησία.

Δεύτερος στόχος ήταν η απόκτηση από την Τουρκία νόμιμων δικαιωμάτων επί της Κύπρου. Τέτοια δικαιώματα δεν είχε η Τουρκία γιατί τα είχε απεμπολήσει με τη συνθήκη της Λωζάννης. Υλοποιήθηκε και αυτός ο στόχος τους, με τις συνθήκες Ζυρίχης-Λονδίνου που μας επεβλήθησαν. Η Τουρκία απέκτησε δικαίωμα να είναι εγγυήτρια δύναμη του νέου κράτους και να έχει στρατιωτικό απόσπασμα, την ΤΟΥΡΔΥΚ (Τουρκική Δύναμη Κύπρου), στην Κύπρο.

Τρίτος στόχος ήταν η συγκέντρωση των διασκορπισμένων σε όλη την Κύπρο Τουρκοκυπρίων σε θύλακες, ώστε να αποτελέσουν συμπαγείς, ομοιογενείς μάζες, να μην υπακούουν σε καμία κυβέρνηση και να αυτοδιοικούνται. Τα κατάφεραν σ' ένα μεγάλο ποσοστό με την τουρκοανταρσία του 1963. Ένοπλες ομάδες Τουρκοκυπρίων ανάγκασαν τους ομοεθνείς τους να φύγουν από τα μικτά χωριά, στα οποία ζούσαν ειρηνικά με τους Ελληνοκυπρίους, και να ζήσουν σε απομονωμένες περιοχές στη Λευκωσία, στη Λάρνακα, Αμμόχωστο, Λεμεσό, Πάφο, αλλά και σε μερικές αγροτικές περιοχές. Θα αποκτούσαν έτσι δομή κράτους και δεν θα έδειχναν υπακοή στο νόμιμο κράτος.

Τέταρτος στόχος ήταν να θεραπευθεί, όπως αναφερόταν, η αριθμητική μειονεξία τους. Ήταν το 18% και εμείς το 82%. Ο Νιχάτ Ερίμ υποδείκνυε πως έπρεπε να μεταφερθεί πληθυσμός από την Τουρκία, ώστε να μη φοβούνται το αποτέλεσμα τυχόν δημοψηφίσματος. Και τον στόχο αυτό τον υλοποίησαν. Μετά την τουρκική εισβολή μετέφεραν και εξακολουθούν να μεταφέρουν εκατοντάδες χιλιάδες εποίκους στα κατεχόμενα μέρη της πατρίδας μας. Ο εποίκισμός είναι, βέβαια, παράνομος και συνιστά έγκλημα πολέμου. Οι Τούρκοι όμως εργάζονται με μακροχρόνιες προοπτικές, ελπίζοντας σε αλλαγή των κατστάσεων.

Σήμερα, δεν αποκαλύπτουν επίσημα τον αριθμό των εποίκων. Όταν μεταξύ τους έχουν κάποιες διαφορές, τότε μιλούν για τους πραγματικούς

αριθμούς. Πριν 3 περίπου μήνες, όταν δύο «κόμματα» στα κατεχόμενα ήρθαν σε αντιπαράθεση, απεκάλυψαν ότι ο αριθμός των εποίκων φτάνει σήμερα στο ένα εκατομμύριο. Είναι, δηλαδή, περισσότεροι από μας.

Το νόμιμο και παράνομο, ξέρετε, ότι ανήκει στα χέρια των άλλων κρατών. Αν τα άλλα κράτη κρίνουν κάποια στιγμή ότι τα συμφέροντά τους εξυπηρετούνται καλύτερα από την Τουρκία, θα αναγνωρίσουν τους εποίκους ως νόμιμους κατοίκους της Κύπρου, αφού θα το ζητά η Τουρκία. Και τότε να 'στε σίγουροι ότι η Τουρκία θα ζητήσει ενιαίο κράτος και δημοψήφισμα. Κι αφού οι περισσότεροι θα 'ναι Τούρκοι, θα ζητήσουν ένωση με την Τουρκία.

Το έχει ξανακάνει η Τουρκία με της πόλη της Αλεξανδρέττας, η οποία ήταν επαρχία της Συρίας. Το 1908 η Γαλλία, που είχε ως αποικία της τη Συρία, μαζί με την Αγγλία, βλέποντας ότι επέκειτο ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος και θέλοντας να έχουν την Τουρκία με το μέρος τους, της ανέθεσαν έναν εποπτικό ρόλο στην επαρχία της Αλεξανδρέττας. Τότε ζούσαν στην επαρχία αυτή 8.000 Τούρκοι και 2,5 εκατομμύρια Άραβες (Σύριοι). Σε 31 χρόνια, το 1939, η Τουρκία άλλαξε τον δημογραφικό χαρακτήρα της περιοχής. Έδωξε τους Άραβες, μετέφερε Τούρκους, ζήτησε και πέτυχε από την τότε Κοινωνία των Εθνών να της επιτραπεί η διενέργεια δημοψηφίσματος. Κι αφού η πλειοψηφία ήταν Τούρκοι, η απόφαση ήταν: ένωση με την Τουρκία. **Από τότε η Αλεξανδρέττα είναι επαρχία της Τουρκίας. Γι' αυτό και επιβάλλεται, πάση θυσία, να αποφύγουμε Αλεξανδρεττοποίηση της Κύπρου, καταγγέλλοντας παντού και συνεχώς τον εποικισμό της Κύπρου.**

Πέμπτος στόχος ήταν να αποκτήσουν τον στρατιωτικό έλεγχο της περιοχής. Με 45.000 στρατεύματα κατοχής, 400 άρματα μάχης στην Κύπρο, πλοία που αλωνίζουν στην ΑΟΖ μας και αεροπλάνα που παραβιάζουν τον εναέριο χώρο καθημερινά, όχι μόνο της Κύπρου αλλά και της Ελλάδας, δεν έχει κανείς καμιάν αμφιβολία ότι υλοποίησαν και αυτόν τον στόχο τους.

Μένει ανεκπλήρωτος ο έκτος στόχος τους που προνοεί τον πλήρη πολιτικό έλεγχο της Κύπρου. Αυτόν δεν κατάφερε η Τουρκία να τον υλοποιήσει, γιατί είμαστε Κράτος αναγνωρισμένο από τα Ηνωμένα Έθνη και από την Ευρωπαϊκή Ένωση, Μέλος, μάλιστα, των διεθνών αυτών οργανισμών. Τη διαχείριση της Κυπριακής Δημοκρατίας την έχουμε εμείς.

Γι' αυτό και η Τουρκία όποτε θελήσει να παρακαθήσει σε συνομιλίες θέτει ως στόχο και απαίτηση της την κατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας και τη δημιουργία ενός νέου κράτους εξ υπαρχής, που να συνίσταται από ένα

συνιστών ελληνοκυπριακό κρατίδιο και ένα συνιστών τουρκοκυπριακό κρατίδιο. Είναι πέραν πάσης αμφιβολίας βέβαιο ότι αν το πετύχει αυτό, αμέσως η Τουρκία θα δημιουργήσει κάποιο πρόβλημα. Δεν θα μπορούμε, τότε, να συγκαλέσουμε το Συμβούλιο Ασφαλείας, ούτε τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ούτε να προσφύγουμε στην Ευρώπη, όπως κάνουμε τώρα, χωρίς τη συγκατάθεση των Τούρκων γιατί δεν θα 'μαστε κράτος αλλά κοινότητα. Θα γίνουμε τότε έρμαιο στα χέρια της Τουρκίας και η τουρκοποίηση δεν θα αργήσει.

Διαχρονικός και μόνιμος, λοιπόν, ο στόχος της Τουρκίας η κατάληψη και τουρκοποίηση ολόκληρης της Κύπρου. Ούτε για τη μισή Κύπρο ήλθε ούτε για να προστατεύσει τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων. Είναι γνωστό, νομίζω, σε όλους σας πως και ο πρώην Τούρκος πρωθυπουργός, ο Νταβούτογλου διακηρύττει ξεκάθαρα ότι ακόμα και ένας Τούρκος να μην υπήρχε στην Κύπρο, το ενδιαφέρον της Τουρκίας για τη νήσο θα ήταν δεδομένο.

Με τα πιο πάνω δεν μειώνω την ευθύνη της πλευράς μας που διενήργησε το αντεθνικό και προδοτικό πραξικόπημα. Αν ομνοούσαμε και δεν υποσκάπταμε συνεχώς το δικό μας κράτος, με τη δεξιοτεχνία και το κύρος του, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος θα απέκρουε τους σχεδιασμούς των Τούρκων.

Η Κύπρος βρίσκεται, χωρίς αμφιβολία, αυτή τη στιγμή στην κρισιμότερη φάση της εθνικής της ζωής. Ο Ελληνισμός της Κύπρου βρίσκεται, σήμερα, σε τροχιάν αφανισμού από τον τόπο στον οποίο ζει εδώ και 35 αιώνες.

Έχουμε υποχρέωση να αντισταθούμε στην υλοποίηση των τουρκικών στόχων και να τους ματαιώσουμε.

Είναι, νομίζω, η κατάλληλη ευκαιρία, με το αδιέξοδο στο οποίο περιήλθαν οι συνομιλίες, να σταθούμε νηφάλια και να ανασκοπήσουμε την πορεία μας. Να δούμε τα λάθη μας και να διαγράψουμε πορεία εξόδου από τα αδιέξοδα.

Οι συνομιλίες, όπως γίνονται, δεν οδηγούν πουθενά. Οδηγούν, μάλλον, στην τουρκοποίηση του τόπου. Ήταν ο σχεδιασμός της κατοχικής δύναμης για αποτελμάτωση του θέματός μας, για αποπροσανατολισμό και ημών των ιδίων και των ξένων. Κάθε υποχώρησή μας οδηγεί σε νέες διεκδικήσεις των Τούρκων, αφού όπως είπαμε, μόνιμος στόχος τους είναι η κατάληψη και τουρκοποίηση ολόκληρης της Κύπρου.

Θα πρέπει όλοι, ως ένας άνθρωπος, να προχωρήσουμε σε επανατοποθέτηση του προβλήματός μας στις σωστές του διαστάσεις, ως προβλήματος εισβολής και κατοχής, παρόλες τις δυσκολίες που η απόφασή μας αυτή θα

συνεπάγεται, λόγω του διαρρέυσαντος, από της εισβολής, μεγάλου χρονικού διαστήματος. Όσοι αμφισβητούν την αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας προσπάθειας, ας εξετάσουν με προσοχή την ιστορική αλλά και τη σημερινή πραγματικότητα: οι αγώνες σήμερα, όπως και πάντα, δεν εξαρτώνται από την αριθμητική ούτε και μόνο από την πολεμική υπεροχή. Όπως ορθά επισημαίνει, ήδη από την αρχαιότητα ο Θουκυδίδης, οι πόλεμοι συνήθως δεν εξελίσσονται όπως ήταν η πρόβλεψη των εμπνευστών τους. Απρόοπτοι και αστάθμητοι παράγοντες αναδεικνύουν αδυναμίες για τους μεγάλους και ευκαιρίες για τους μικρούς. Ο σύγχρονος κόσμος, εξάλλου, ευαισθητοποιείται, καθημερινά και περισσότερο, στα ανθρώπινα δικαιώματα. Και δεν είναι δυνατόν η παγκόσμια κοινωνία, και ιδιαίτερα η Ευρώπη, να συνεχίσει να υποκρίνεται υπερασπιζόμενη την ευημερία των ζώων και μεριμνώντας για τη διατήρηση του περιβάλλοντος και να κλείνει τα μάτια μπροστά στον ευτελισμό της ανθρώπινης ζωής και την καταρράκωση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Οφείλουμε, λοιπόν, να επαναφέρουμε το θέμα μας ως θέμα εισβολής και κατοχής, με αίτημα την απελευθέρωση και όχι την απλή επανένωση. Μπορούν οι Ευρωπαίοι εταίροι μας να αντιταχθούν σ' ένα τέτοιο αίτημά μας που θα τεκμηριώνεται πλήρως;

Τι το πιο λογικό και αφοπλιστικό, ακόμα και για τους εχθρικά διακείμενους προς εμάς, το να απαιτήσουμε και για τον λαό μας ό,τι απολαμβάνουν όλοι οι άλλοι Ευρωπαίοι και γενικά όλοι οι ελεύθεροι άνθρωποι;

Αν κάθε Ευρωπαίος έχει το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης παντού, σε όλη την Ευρώπη, εμείς γιατί να μην έχουμε αυτό το δικαίωμα στην ίδια την πατρίδα μας;

Αν κάθε Ευρωπαίος μπορεί να εγκαθίσταται ελεύθερα, όπου θέλει σε όλη την Ευρώπη, γιατί εμείς να μην μπορούμε να επιστρέψουμε στα χωριά και στις πόλεις μας;

Αν όλοι οι Ευρωπαίοι έχουν το δικαίωμα απόκτησης περιουσίας σε όλες τις χώρες της Ευρώπης γιατί οι δικές μας περιουσίες να μην μας επιστρέφονται;

Και, αν παντού ισχύει το «ένας άνθρωπος μία ψήφος» γιατί σ' εμάς το 18% να επιβάλλεται στο 82% και με τα διάφορα «veto» να παραλύει το Κράτος;

Θα πρέπει με συνέπεια να προβάλουμε τις πιο πάνω αξιώσεις μας, απαιτώντας, ταυτόχρονα, την αποχώρηση όλων των στρατευμάτων κατοχής και

όλων των εποίκων. Μπορούν οι Ευρωπαίοι εταίροι μας να πουν ότι όλα αυτά ισχύουν μόνο για εκείνους και όχι για μας; Αφού, όμως, εμείς δεχόμαστε να διαπραγματευόμαστε για εκπτώσεις στα δικαιώματά μας, τους δίνουμε το τέλειο άλλοθι για να μην ενδιαφέρονται για μια ορθή, δημοκρατική και δίκαιη λύση του προβλήματός μας. «Βρέστε τα», μας λεν, «και εμείς θα αποδεχτούμε ό,τι εσείς συμφωνήσετε».

Κάθε φορά που «ώδινες θανάτου και κίνδυνοι Άιδου» περιεκύκλωναν τον Ελληνισμό, αυτός σωζόταν με τη βοήθεια δυο παραγόντων: α) Ενός λείμματος, έστω και μικρού, που έμενε σταθερό στις αξίες και τις παραδόσεις του έθνους και γινόταν η ζύμη για να ζυμωθεί «όλον το φύραμα» και β) Του Θεού που ερχόταν πάντα βοηθός στις δικές μας προσπάθειες.

Και οι δύο αυτοί παράγοντες υφίστανται και σήμερα. Ας τους χρησιμοποιήσουμε για τη σωτηρία του τόπου και των παιδιών μας. Ας ενώσουμε όλοι οι Έλληνες τις δυνάμεις και τις προσπάθειές μας για διάσωση της Κύπρου. Αν, μη γένοιτο, πέσει η Κύπρος, θα ξεκινήσει η αποδόμηση όλης της Ελλάδος. Θα ακολουθήσει το Αιγαίο, η Θράκη, η Μακεδονία... Στις δικές μας προσπάθειες, είναι σίγουρο, πως θα έλθει βοηθός και ο Θεός. Ο Θεός βοηθά εκείνους που πρώτοι βοηθούν τον εαυτό τους.

Σας ευχαριστώ και πάλιν.



ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟ ΝΑΟ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΞΑΝΘΗ

29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2024



Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ξάνθης κ. Παντελεήμονα για την τιμή που μου έκανε, να με καλέσει στη θεόσωστη επαρχία του για το σημερινό συλλείτουργο και για τους αδελφικούς του λόγους. Τον ευχαριστώ και για τη δυνατότητα που μου δίνει να απευθυνθώ στην ώρα του κηρύγματος, σ' εσάς, το ποίμνιό του.

Πολλά τα μηνύματα της σημερινής ευαγγελικής περικοπής. Ονόμασαν τα λόγια του Χριστού «Πάντα όσα ἄν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως» ως χρυσούν κανόνα του Ευαγγελίου. Και είπαν πως αν αυτά εφαρμόζονταν από τους ανθρώπους, δεν θα είχαν λόγο νόμοι

και δικαστήρια, οργανώσεις και διεθνείς οργανισμοί, που αστυνομεύουν τη συμπεριφορά των ανθρώπων. Εν τούτοις θεωρώ την ευκαιρία κατάλληλη να μιλήσω και σήμερα, όπως και ψες, για την Κύπρο και τους θανάσιμους κινδύνους που την απειλούν, διαφωτίζοντάς σας γύρω από μίαν άλλη πτυχή του προβλήματός μας. Δεν είναι αυτό ξένο προς την Εκκλησία, ούτε κι αντίθετο προς τις αρχές της.

Η Εκκλησία επαινεί πάντα τον υγιή πατριωτισμό και εύχεται, όπως ο Θεός ευλογεί τους άρχοντας, «νίκας χορηγῶν αὐτοῖς κατὰ τῶν πολεμίων» και όπως διαφυλάσσει τις χριστιανικές πόλεις «ἐκ βαρβαρικής ἀλώσεως» και «ἐκ παντοίων κινδύνων». Στη Θεία Λειτουργία του Μ. Βασιλείου προσευχόμεστε όπως ο Θεός «ἐπισκιάζει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν (τῶν πιστῶν βασιλέων ἢ ἀρχόντων) ἐν ἡμέρᾳ πολέμου...καὶ ὑποτάσσει αὐτοῖς πάντα τὰ βάρβαρα ἔθνη τὰ τοὺς πολέμους θέλοντα».

Σε καιρούς δύσκολους, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο, όταν το Ἔθνος υπέκυπτε σε άλλους λαούς και η κρατική του υπόσταση ἐξέλιπε, η Εκκλησία ως ο μόνος οργανωμένος θεσμός ἀναλάμβανε τη διάσωση ἀλλά και την εκπροσώπηση του Ἔθνους. Και όταν ἀκόμα, η ἐκδίκηση των τυράννων ἐρχόταν ἀμείλικτη, η Ἐθναρχούσα Εκκλησία δρούσε ως ἀλεξικέραυνο. Δεχόταν ἐκείνη τους κεραυνούς, πρόσφερε τους προκαθημένους και τους ἀρχιερεῖς της ως «ἀγνὰ καὶ ἄμωμα ἱερεῖα» στον βωμό της πατρίδος ἀλλά προστάτευε τον λαό. Ἦταν και εἶναι ἀπὸ αὐτὴ την ἀποψη ἀνεκτίμητη η προσφορά της.

Συμπληρώνονται φέτος 50 χρόνια ἀπὸ της εἰσβολῆς της Τουρκίας στην Κύπρο, της κατάκτησης του 37% του ἐδάφους της Κυπριακῆς Δημοκρατίας και του ἐκτοπισμοῦ του 1/3 του πληθυσμοῦ των Ἑλληνοκυπρίων ἀπὸ τις πατρογονικές τους ἐστίες. Σ' αὐτὸ το διάστημα η κατοκική δύναμη μετέφερε εκατοντάδες χιλιάδες ἐποίκους ἀπὸ την Ἀνατολία και ἔχει ἐπιδοθεῖ σ' ἓναν ἀγῶνα ἐξαφάνισης των ἑλληνικῶν και χριστιανικῶν ἰχνῶν ἀπὸ την κατεχόμενη γη μας. Κάτω ἀπὸ την πίεση της δυστυχίας των προσφύγων και της διερεύνησης της τύχης των ἀγνοουμένων της εἰσβολῆς, δεχτήκαμε να συνομιλήσουμε για ἐξεύρεση ὄχι μιας δίκαιης, ἀλλά, τουλάχιστον, μιας υποφερτᾶ λειτουργικῆς λύσης του προβλήματος, που να ἐξασφάλιζε την παραμονή των Ἑλλήνων στη γη των πατέρων μας, ὅπου ζούμε ἐδῶ και 35 αἰῶνες. Κάθε υποχώρησή μας, ὁμως, εἶχε ως συνέπεια την προβολή ἀλλης μεγαλύτερης τουρκικῆς ἀξίωσης. Κι η Τουρκία δεν ἀποκρύβει σήμερα τον τελικό στόχο της που εἶναι η κατάκτηση και τουρκοποίηση ολόκληρης της Κύπρου.

Μπορεί οι συγκυρίες να τους επιβάλλουν κάποιους ελιγμούς, μπορεί να αποκρύβουν από τον διεθνή παράγοντα τις στοχεύσεις τους, όμως ο τελικός στόχος μένει αμετακίνητος: ανάκτηση της Κύπρου, δηλ. κατάληψη και τουρκοποίηση ολόκληρης της Κύπρου. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι εκείνο που αναφέρει στο βιβλίο του «Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ», ο Περικλής Νεάρχου, πρώην πρέσβης της Κύπρου στο Παρίσι.

Γράφει, λοιπόν, ο Περικλής Νεάρχου πως λίγους μήνες μετά την τουρκική εισβολή, την άνοιξη του 1975, αντιπροσωπία επιφανών Τουρκοκυπρίων επεσκέφθη τον πρωθυπουργό της εισβολής Ετζεβίτ, και του ζήτησε να ανακηρύξει επισήμως τη διχοτόμηση, όπως ήταν ο τουρκικός στόχος μέχρι τότε. Ο Ετζεβίτ τους απάντησε ότι μετά την εισβολή, που είχε κάνει πράξη τη διχοτόμηση, δεν συνέφερε πλέον στην τουρκική πλευρά η διχοτόμηση. Τους είπε ότι μια λύση χωριστού κράτους και συνομοσπονδίας, υπό την εγγύηση της Τουρκίας, θα εξασφάλιζε καλύτερα τα Τουρκικά συμφέροντα, εφόσον η τουρκική πλευρά θα είχε «ίσο» λόγο πάνω σε ολόκληρη την Κύπρο και ταυτόχρονα θα επιτυγχανόταν γεωπολιτική έξωση της Ελλάδας από την Ανατολική Μεσόγειο. Συμπλήρωνε επί πλέον: «Μια τέτοια λύση αφήνει ανοικτή την προοπτική για τον έλεγχο στο μέλλον ολόκληρης της Κύπρου από την Τουρκία».

Ο αείμνηστος Νεοκλής Σαρρής, στο βιβλίο του «Η άλλη πλευρά» σημειώνει: «... Η στοχοθεσία της Τουρκίας προχωρεί πολύ πέραν της διχοτόμησης. Περιλαμβάνει το σύνολο της Κύπρου...».

Είναι χαρακτηριστική η δήλωση του τότε Υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας στην «Ελευθεροτυπία» Αθηνών στις 11 Σεπτεμβρίου 1976, ότι η διχοτόμηση είναι γι' αυτούς καθαρή παραφροσύνη, γιατί θέτει σε κίνδυνο την ασφάλεια της Κεντρικής και Ανατολικής Μ. Ασίας.

Από την άλλη, είναι γνωστό πως και ο πρώην πρωθυπουργός της Τουρκίας, ο Αχμέτ Νταβούτογλου ξεκάθαρα είπε, και το αναλύει στο βιβλίο του, πως και ένας Τούρκος να μην υπήρχε στην Κύπρο, το ενδιαφέρον της Τουρκίας για τη νήσο θα ήταν δεδομένο.

Το πόσο εμείς υπνώττουμε ή εθελουφλούμε, ενώ τα σχέδια της Τουρκίας είναι ξεκάθαρα, ακόμα και για τους ξένους, φαίνεται από το εξής περιστατικό, που όσες φορές κι αν το αφηγηθώ, ανατριχιάζω στην αφήγησή του: Ο προηγούμενος Πατριάρχης Αντιοχείας, ο μακαριστός Ιγνάτιος, λόγω των πολλών δυσκολιών που αντιμετώπιζε το ποιμνίό του στη Συρία, πριν ακόμα ξεσπάσει εκεί η σημερινή κρίση, σκεφτόταν ότι κάποτε θα αναγκαζόταν να φύγει από

τη Δαμασκό, έδρα του Πατριαρχείου κατά τα τελευταία χρόνια. Έλεγε, λοιπόν, πριν από 25 περίπου χρόνια, στον τότε Μητροπολίτη Πάφου, και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Χρυσόστομο τον Β', παρόντος και εμού, ότι σκέψη του, παλαιότερα, ήταν να μεταφέρει την έδρα του στην Κύπρο. Τώρα, όμως, έλεγε, φοβούμαι ότι θα σας διώξουν πριν από μας. Εκείνος έβλεπε από τότε, πριν 25 χρόνια, και τους σχεδιασμούς και την πολιτική των Τούρκων. Εμείς εξακολουθούμε να υπνώτουμε.

Η Κύπρος βρίσκεται, χωρίς αμφιβολία, όπως ανέφερα και εψές, αυτή τη στιγμή στην κρισιμότερη φάση της εθνικής της ζωής. Ο Ελληνισμός της Κύπρου βρίσκεται, σήμερα, σε τροχιάν αφανισμού από τον τόπο στον οποίο ζει εδώ και 35 αιώνες.

Γνωστοί και θανάσιμοι οι σχεδιασμοί των Τούρκων. Θα παρακολουθήσουμε, όμως, παθητικά την έκβαση των πραγμάτων; Έχουμε υποχρέωση να αντισταθούμε στην υλοποίηση των Τουρκικών στόχων και να τους ματαιώσουμε.

Πώς θα πρέπει, λοιπόν, να δράσουμε ;

Θα πρέπει πρώτα οι ηγεσίες Κύπρου και Ελλάδας να συνειδητοποιήσουν ότι το κυπριακό είναι πρόβλημα πανεθνικό. Ειδικά, η Ελληνική ηγεσία οφείλει να αντιμετωπίσει το Κυπριακό ως ζωτικό εθνικό θέμα, όχι απλώς με την έννοια της συμπαράστασης ή συμπαράταξης προς τους «αδελφούς Κυπρίους», όπως συνηθίζει να λέει, αλλά και με την έννοια ότι το Κυπριακό αφορά ευθέως την ασφάλεια του ελληνικού χώρου. Το Κυπριακό είναι άρρηκτα συνδεδεμένο πρώτα με το θέμα των νησιών του Αιγαίου και ύστερα με τις βλέψεις της Τουρκίας στη Θράκη. Η ασφάλεια της Κύπρου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ασφάλεια της Ελλάδας και αντίστροφα.

Οι τουρκικές απειλές, τόσο στην Κύπρο όσο και στο Αιγαίο, έχουν παλιά ιστορία και δεν είναι ένα πρόσφατο ξέσπασμα ενός νοσηρού μεγαλοϊδεατισμού του Ερντογάν. Ο Γκιουνές, που ήταν ο Υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας κατά την εισβολή, δήλωσε απερίφραστα: «Η Κύπρος είναι τόσο πολύτιμη, όπως το δεξί χέρι μιας χώρας που νοιάζεται για την άμυνά της ή για τους επεκτατικούς της στόχους, αν έχει...». Αρκετά αποκαλυπτικός είναι και ο Αχμέτ Νταβούτογλου στο βιβλίο του «Το Στρατηγικό Βάθος, η διεθνής θέση της Τουρκίας»: «Μια Τουρκία που έχει αποκλειστεί από το Αιγαίο κι έχει περικυκλωθεί στα νότια από τη Ρωμαίικη Διοίκηση της νότιας Κύπρου σημαίνει ότι τα περιθώριά της να κάνει ένα άνοιγμα στον κόσμο έχουν περιοριστεί σημαντικά» (σελ 267). Μα και η δράση του τουρκικού προξενείου στη Θράκη δεν

αφήνει αμφιβολίες και για τις βλέψεις της Τουρκίας στην περιοχή αυτή. Τα ξέρετε και τα ζείτε, καλύτερα απ' όλους, εσείς.

Θα πρέπει να συναισθανθούμε και να πιστέψουμε στις δυνάμεις μας. Είμαστε, Ελλάδα και Κύπρος, δυο κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συντονιζόμενοι μπορούμε να πετύχουμε πολλά. Έχουμε ένα τεράστιο τμήμα του Ελληνισμού σκορπισμένο σ' όλη την υφήλιο, το οποίο μπορεί να οργανωθεί και να προωθήσει τα εθνικά μας δίκαια. Η γεωγραφική μας θέση δεν είναι κατώτερη, από γεωστρατηγικής πλευράς, από τη θέση της Τουρκίας. Μπορούμε να τη χρησιμοποιήσουμε στο έπακρο για προστασία των εθνικών μας συμφερόντων.

Κάθε φορά που μιλώ στην Ελλάδα, σε ελληνικό ακροατήριο, εκφράζω και τις πολλές ευχαριστίες του Κυπριακού λαού για την αγάπη και τη συνεχή στήριξη του Ελληνικού λαού στους διαχρονικούς αγώνες του. Το ίδιο και στην Εκκλησία της Ελλάδος, σ' όλες τις Μητροπόλεις και στις Ιερές Μονές. Δεν μπορώ, δυστυχώς, να πω το ίδιο και για τις Ελληνικές κυβερνήσεις. Εκτός ελαχίστων περιπτώσεων, η στάση των ελληνικών κυβερνήσεων ήταν για μας στάση εγκατάλειψης, αδιαφορίας, απόρριψης. Ζήσαμε τη θλίψη αυτή - κι εμείς και οι πατέρες μας - όταν κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού μας αγώνα εγκαταλειφθήκαμε από την κυβέρνηση της μητέρας πατρίδας μας και εξαναγκαστήκαμε να δεχθούμε τις συμφωνίες Ζυρίχης- Λονδίνου, που είναι αιτία και για τα σημερινά μας δεινά.

Ζήσαμε αναβαθμισμένη τη θλίψη και το 1974, όταν η Χούντα των Αθηνών, διενεργώντας το πραξικόπημα, μας παρέδιδε στα χέρια της Τουρκίας· κι όταν, εν μέσω της τουρκικής εισβολής, μας διαμηνυόταν ότι είμαστε μακριά και δεν θα 'πρεπε να περιμέναμε βοήθεια. Και σήμερα προγενόμαστε μian τρίτη, χειρότερη συμφορά. Η πρόσφατη υποστήριξη από την Ελλάδα στον ΟΑΣΕ του Τούρκου εισηγητή της «γαλάζιας πατρίδας» μας άφησε άναυδους. **Και οι επιβεβαιωμένες στην πράξη φημολογίες ότι η Ελλάδα πίστεψε στις διαβεβαιώσεις της Τουρκίας περί «καλής γειτονίας» και εξαιρεί το Κυπριακό από τις συζητήσεις για τα άλλα θέματα μαζί της, μας δημιουργεί και πάλιν έντονες ανησυχίες.**

Μιλώ μ' αυτόν τον τρόπο και με κάθε ειλικρίνεια, εκ μέρους όλων των Κυπρίων, έχοντας απαιτήσεις, γιατί δεν θεωρούμε τους εαυτούς μας ξένους. Δεν απευθυνόμαστε προς φίλους, ή συμμάχους, ή μακρινούς συγγενείς. Αν αυτή ήταν η σχέση μας θα παρακαλούσαμε με συστολή και λεπτότητα. Είμαστε Έλ-

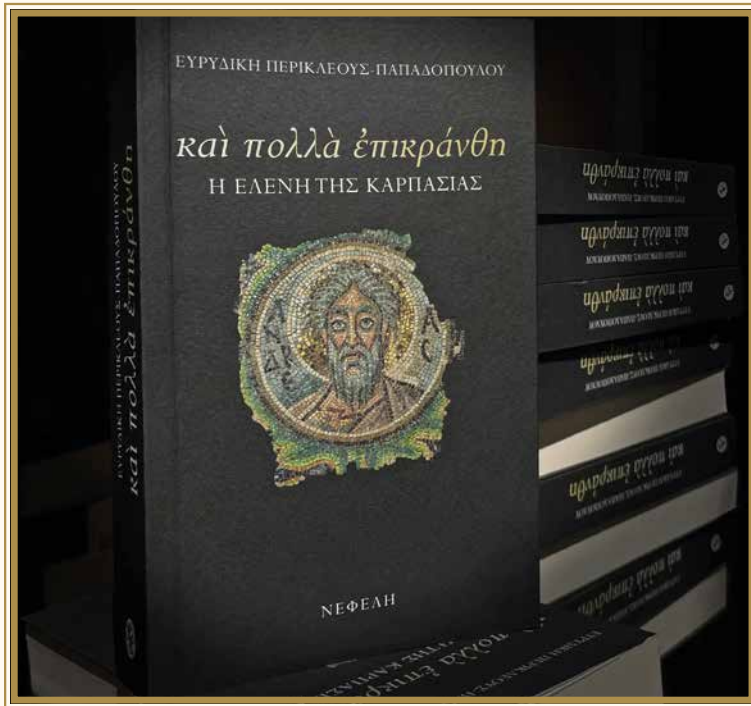
ληνες, όμως, που μετρούμε στον τόπο μας τόσα χρόνια ελληνικής παρουσίας όσα και οι Αθηναίοι στην Αττική, οι Σπαρτιάτες στην Πελοπόννησο και σεις στη Θράκη. **Κι έχουμε το δικαίωμα να απαιτούμε έντονα. Γιατί πρόκειται για κοινούς κινδύνους. Τονίζω και σήμερα, όπως κάθε φορά που βρίσκομαι στον Ελλαδικό χώρο, ότι τα αιτήματά μας δεν αναφέρονται σε οικονομική στήριξη, όπως κάνουν οι Έλληνες της διασποράς, για να κρατήσουμε τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμά μας.**

Αυτά τα κρατήσαμε με θυσίες και ποταμούς αιμάτων, μέσα στους αιώνες, αντιμετωπίζοντας ποικίλους κατακτητές. Ζητούμε την από κοινού αντιμετώπιση των κινδύνων για να κρατηθούμε στις ρίζες μας, να κρατήσουμε τον τόπο μας Ελληνικό. Γιατί, αλλοίμονο! Αν πέσει η Κύπρος θα αρχίσει η αποδόμηση της Ελλάδος. Θα έλθει η σειρά της Θράκης, του Αιγαίου, της Μακεδονίας.

Θα πρέπει να καταλάβουμε ότι δεν βρισκόμαστε στο παραπέντε ή στο παραένα. Το φάσμα της καταστροφής πλανάται παντού.

Ας πιέσουμε όλοι για υιοθέτηση μιας εθνοπρεπούς γραμμής. Οι συνομιλίες όπως γίνονται οδηγούν στην τουρκοποίηση του τόπου. Ας ζητήσουμε ανυποχώρητα να εφαρμοστούν και για την Κύπρο οι αρχές της Ενωμένης Ευρώπης, της οποίας είμαστε ισότιμα μέλη, τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος. Κάθε Ευρωπαίος έχει το δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης, ελεύθερης εγκατάστασης και απόκτησης περιουσίας σ' όλες τις χώρες της Ευρώπης. Εμείς γιατί να μην έχουμε το δικαίωμα στην ίδια την πατρίδα μας, επιστροφής στα σπίτια μας και απόλαυσης της περιουσίας μας;

Αν επιμείνουμε στα πιο πάνω δεν μπορούν οι Εταίροι μας να μάς πουν ότι αυτά ισχύουν μόνον για εκείνους και όχι και για μας. Και να είμαστε σίγουροι ότι τότε θα έλθει και ο Θεός βοηθός μας, διότι ο Θεός βοηθά όσους βοηθούν τον εαυτό τους κι όχι τους αδρανείς και αδιάφορους.



ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ:

ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ - ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ καὶ πολλὰ ἐπικράνθη Ἡ ἑλενη τῆς καρπασίας*



ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ
9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024

Ο εθνικός πόνος, όπως αυτός εκφράζεται στα πρόσωπα κάποιων ηρώιδων της πολύπαθης πατρίδας μας, είναι η μεγάλη συμπάθεια αλλά και η μεγίστη δύναμη της εκλεκτής κυπρίας λογοτέχνιδος Ευρυδικής Περικλέους – Παπαδοπούλου.

* Το ψηφιδωτό του εξωφύλλου είναι σπάραγμα του Αποστόλου Ανδρέα. Κοσμούσε την κεντρική ασίδα του ιερού βήματος του ναού της Παναγίας Κανακαριάς της Λυθράγκωμης, Καρπασίας. Σήμερα, βρίσκεται στο Βυζαντινό Μουσείο του ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', μαζί με άλλα σπαράγματα, μετά την περιφανή δικαστική μας νίκη στην Ινδιανάπολη των Η.Π.Α., στις 5 Αυγούστου 1989. Ήταν μια απόφαση που δημιούργησε δικαστικό προηγούμενο για την επιστροφή κλεμμένων πολιτιστικών αγαθών σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Μεγαλωμένη η ίδια σ' ένα περιβάλλον εθνικοθησκευτικό και ζώντας μέσα στο πνεύμα του εθνικοαπελευθερωτικού μας Αγώνα του 1955-59 βίωσε σ' όλο τους το μεγαλείο τα μεγάλα ιδανικά για τα οποία πολέμησαν και έπεσαν μαχόμενοι οι νέοι μας ή απαγχονίστηκαν για το ύψιστο ιδανικό της Ελευθερίας της Πατρίδας μας.

Φύση ευσυγκίνητη και καρδιά λεπταίσθητη νιώθει το ηθικό χρέος να αγκαλιάζει τον ανθρώπινο πόνο, να τον κάνει δικό της και να τον εξωτερικεύει με τη γλαφυρή της πέννα. Ιδιαίτερα, όταν αυτός ο πόνος αφορά αγωνίστριες της τλήμονος Κύπρου μας.

Καρπός αυτής της ψυχοσύνθεσής της είναι τα δύο της βιβλία:

ως αληθώς Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΑΣ ΜΑΝΤΟΛΕΣ

Και πολλά επικράνθη Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ

Στο πρώτο περιγράφει την ηρωική μορφή της Χαρίτας Μάντολες, η οποία με τα μύρια πάθη της αναδείχτηκε μία γυναίκα – σύμβολο της κυπριακής τραγωδίας της εισβολής του Αττίλα. Η ίδια ήταν 27 ετών με δύο παιδιά, όταν είδε τους Τούρκους να σκοτώνουν μπροστά στα μάτια της τον σύζυγό της, τον πατέρα της, τους δύο γαμπρούς της, τον θείο και νονό της και τον ξάδελφό της, καθώς και άλλα έξι άτομα.

Δικαίως, η Χαρίτα έλαβε την προσωνυμία, **«Η ΜΑΝΑ ΤΩΝ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΩΝ»**, γιατί πρωτοστατούσε με αγωνιστικό παλμό σ' όλες τις εκδηλώσεις για την ανεύρεση των αγνοουμένων μας, κρατώντας πάντοτε στα χέρια της τις 7 φωτογραφίες των αγαπημένων της προσώπων.

Η παιδική της φίλη, η Ευρυδίκη, που έζησε και η ίδια τα τραγικά γεγονότα της ασιατικής εισβολής, δεν χρειάστηκε να επιστρατεύσει τα λογοτεχνικά της таланτα για να αναδείξει τη Χαρίτα Μάντολες, **«ως ένα φωτεινό φάρο που καθοδηγεί και εμπνέει»², διότι η ίδια αποτελεί σύμβολο ανυπέρβλητο του πόνου που φέρνει ο πόλεμος, αλλά και της γυναικείας ευψυχίας, του θάρρους και της πίστewος για τους χρεωστικούς μας αγώνες, για ανεύρεση των αγνοουμένων μας και ανάκτηση των ιστορικών και εθνολογικών μας δικαιωμάτων.**

Στο δεύτερό της βιβλίο που τιτλοφορείται:

² Χριστόφορος Χαραλαμπάκης, Η γλώσσα και το ύφος νεοελλήνων λογοτεχνών, σελ. 407

καὶ πολλὰ ἐπικράνθη Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ

δανείζεται τον τίτλο του έργου της από τον ιστορικό «Λεόντιο Μαχαιρά, «Ἐξήγησις τῆς γλυκείας χώρας Κύπρου, ἡ ὁποία λέγεται Κρόνακα, τουτέστιν Χρονικόν», ο οποίος αναφέρεται στην επίσκεψη της Αγίας Ελένης στην Κύπρο, η οποία «ἤϋρεν τὸ νησὶν ἔρημον, καὶ πολλὰ ἐπικράνθη θωρῶντα τὸ τόσον ὄμορφον νησὶν καὶ ἦτον ἔρημον». Η αναφορά αυτή φανερώνει και τη διεισδυτική ικανότητα της συγγραφέως να εναρμονίζει τα ιστορικά μας δεδομένα με τους τίτλους των βιβλίων της, προκειμένου να προϋδεάσει τον αναγνώστη για το περιεχόμενό τους»³.



Η παρουσίαση του βιβλίου της Ευρυδίκης Περικλέους - Παπαδοπούλου στο προεδρικό μέγαρο ήταν πάρα πολύ συγκινητική και εξελίχτηκε σε μια εθνική μυσταγωγία, που έκανε τα μάτια μας να δακρύνουν και τις ψυχές μας να βρεθούν σε μια νοητή αλληλοπεριχώρηση με την κατεχόμενη Πατρίδα μας, και ιδιαίτερα με την Αγία Τριάδα της Καρπασίας. Εκατοντάδες άνθρωποι των Γραμμάτων, των Τεχνών, Πολιτικοί, Διπλωμάτες, Στρατιωτικοί και άλλες

³ Ιδέ στην παρούσα βιβλιοπαρουσίαση τον Χαιρετισμό του Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Γεωργίου που έγινε στο Προεδρικό Μέγαρο που πραγματοποιήθηκε στις 9 Οκτωβρίου 2024.



εξέχουσες προσωπικότητες του Ελληνισμού της Κύπρου κατέκλυσαν το υπαίθριο αμφιθέατρο του προεδρικού μεγάρου, για να τιμήσουν τόσο τη Συγγραφέα όσο και, ιδιαιτέρως, την ηρωική μας Δασκάλα, **Ελένη Φωκά**, η οποία στη συνείδηση σύμπαντος του Ελληνισμού αναδείχτηκε η ηρωική Δασκάλα των εγκλωβισμένων παιδιών της αγιοτόκου Καρπασίας. Με την αυτοθυσιαστική της πορεία απέδειξε το δυσανάβατο ύψος της γυναικείας ευψυχίας και της πίστεώς της προς τα ελληνοχριστιανικά μας ιδεώδη.

Το βιβλίο της Ευρυδίκης Περικλέους – Παπαδοπούλου παρουσίασαν αναλυτικά ο Αναπληρωτής Καθηγητής Κοσμήτορας της φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστήμιο Κύπρου Πέτρος Παπαπολυβίου, και η Λουίζα Χριστοδουλίδου, Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας - Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Κύπρου του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος στον δικό του χαιρετισμό ανέφερε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

Συγκινητική είναι η αποψινή βραδιά για όλους μας, αφού βρισκόμαστε μπροστά στη ζωντανή ιστορία της αλυσοδεμένης Πατρίδας μας! Η πρωταγωνίστρια του πόνου και της οδύνης, η Ελένη Φωκά, βρίσκεται ανάμεσά μας.

Είναι η Δασκάλα της Καρπασίας, η Δασκάλα του κρυφού σχολείου, η Δασκάλα του πονεμένου και εγκλωβισμένου Γένους μας!

Ανάμεσά μας βρίσκεται, βέβαια, και η εκλεκτή λογοτέχνις κυρία Ευρυδίκη Περικλέους – Παπαδοπούλου, η οποία, με την γραφίδα της, μάς παρουσιάζει με ένα συγκινητικό τρόπο τα πάθη της Πατρίδας μας, όπως αυτά συνέβησαν στο πρόσωπο της ηρωικής δασκάλας. Η πορεία έρευνας και συγγραφής της βιογραφίας της Ελένης Φωκά ήταν επίπονη. Πέρασε μέσα από πολύ λεπτές διαδικασίες προκειμένου να ερμηνεύσει τα τραγικά γεγονότα της τουρκικής βανασότητας και τις λεπτεπίλεπτες διακυμάνσεις της ψυχής της ηρωίδας δασκάλας.

Ο τίτλος του έργου είναι ειλημμένος από το έργο του **Λεόντιου Μαχαιρά**, ο οποίος αναφέρεται στην επίσκεψη της Αγίας Ελένης στην Κύπρο, η οποία **«ἤρυν τὸ νησίον ἔρημον, καὶ πολλὰ ἐπικράνθη θωρῶντα τὸ τόσον ὁμορφον νησίων καὶ ἦτον ἔρημον»**.

Η αναφορά αυτή φανερώνει και τη διεισδυτική ικανότητα της συγγραφέως να εναρμονίζει τα ιστορικά μας δεδομένα με τους τίτλους των βιβλίων της, προκειμένου να προϋδεάσει τον αναγνώστη για το περιεχόμενό τους.

«Ο μόνος τρόπος για να κερδίσει κανείς τις καρδιές των ανθρώπων, είναι να τους χαρίσει πρώτα ο ίδιος τη δική του», λέγει ένα απόφθεγμα του λαού μας. Αυτό το χρέος εκπλήρωσε και η Ελένη Φωκά. Μόχθησε, πόνεσε **«και πολλά επικράνθη»**, δίνοντας την καρδιά της για την προκοπή, τη σωτηρία και τη συντήρηση της Ελληνορθόδοξης ταυτότητας των εγκλωβισμένων παιδιών μας. Γι' αυτό και δικαιολογημένα έχει κερδίσει τις καρδιές όλων μας. Στο πρόσωπο της Ελένης Φωκά εφαρμόζεται, όντως, η ωραία ρήτρα της Παλαιάς Διαθήκης: **«γυναικα ἀνδρείαν τίς εὐρήσει; τιμιώτερα ἐστὶ λίθων πολυτελῶν ἢ τοιαύτη» (Παρ. 29,28)**.

Μέσα από το βιβλίο που παρουσιάζεται απόψε, ξετυλίγεται το τραγικό γίγνεσθαι της σύγχρονης ιστορίας της Κύπρου στο πρόσωπο της ηρωίδας Ελένης, που αντιμετώπισε με αξιοθαύμαστη ευψυχία και εθνική αυτοσυνειδησία τον εκούσιο εγκλωβισμό της στην Καρπασία, για ένα τέταρτο του αιώνα.

Τα Ελληνορθόδοξα ιδεώδη που είναι βαθιά ριζωμένα στην καρδιά της, καθώς και η αγάπη της για τα χρώματα που είναι ποτισμένα με Ελληνικό και χριστιανικό αίμα και δάκρυ ήταν τα εφόδια, που της έδωσαν τη δύναμη να υποφέρει και να βιώνει κατά τρόπο τραγικό τα πάθη της πατρίδας μας. Και τα υπέμεινε όλα για να μπορέσει να προσφέρει αγωγή στα εγκλωβισμένα μας

παιδιά και για να τους διδάξε τα ιδανικά της ελληνικής μας παιδείας και Ιστορίας· και για να δίνει κουράγιο σε όσους συγχωριανούς της είχαν παραμείνει στα κατεχόμενα.

Η ηρωίδα, που έχουμε την τιμή να έχουμε απόψε ανάμεσά μας, είναι ο φορέας των παθών της δύστυχής μας Πατρίδας. Τα έζησε όλα, ένα προς ένα, στη σταυρική πορεία των 23 χρόνων που έμεινε κάτω από την τουρκική σκλαβιά. Ένωσε με απίστευτη οδύνη το φρικώδες αίσθημα να βλέπει κανείς τους συγγενείς, τους φίλους και τους συγχωριανούς του να συλλαμβάνονται και να στέλνονται «ως ιερά και ἄμωμα σφαγεῖα» στα Ἄδανα.

Βίωνε καθημερινά τον άφατο πόνο των Γονέων και των συγγενών των αγνοουμένων. Και ασφαλώς, δεν θα ξεχάσει ποτέ και τη δική της πικρή εμπειρία, όταν περίμενε να ακούσει από το ραδιοφωνάκι της τα μηνύματα για να μάθει για τον αδελφό της...

Σήμερα, που η Πατρίδα μας διέρχεται τον έσχατο των κινδύνων, τον κίνδυνο του εκτουρκισμού, ας αντλήσουμε και μεις διδάγματα από τις ηρωικές και μαρτυρικές μορφές της Πατρίδας μας. Είναι κι άλλες σαν την Ελένη Φωκά. **Είναι η Ευφροσύνη Προεστού, η «Κυρά της Λαπήθου», είναι η Χαρίτα Μάντολες, η ηρωίδα του πόνου και της εγκαρτέρησης.** Ναι, Ελένη Φωκά, έχουμε χρέος να εμπνευστούμε από εσάς και από την πίστη σας και από τη δράση σας για τα ιδεώδη της Φυλής μας.

Σήμερα, βασικότατο χρέος του Ελληνισμού, παραμένει η ανατροπή των σχεδίων του τουρκικού επεκτατισμού. Γι' αυτό, χρειαζόμαστε την ηθική ανασύνταξη των δυνάμεών μας, την αναβάπτιση στο εθνικό μας παρελθόν και τον βιωματικό παραδειγματισμό από την αγωνιστικότητά σας...

Σας διαβεβαιώνω κ. Ελένη Φωκά και σας κυρία Ευρυδίκη Παπαδοπούλου και όλους τους παρόντες ότι εμείς, ως Εκκλησία, θα κάνουμε τα πάντα, ώστε και την ταυτότητά μας να διατηρήσουμε και τα ελληνοχριστιανικά μας ιδανικά να καλλιεργούμε μέχρις «ότου φωσφόρος ἀνατείλει καὶ ἡμέρα διαυγάσει» στην κατεχόμενη γη μας.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Νίκος Χριστοδουλίδης τόνισε, περιληπτικά, τα εξής:

«Ὡς Πρόεδρος της Δημοκρατίας αισθάνομαι το χρέος της πολιτείας απέναντι στην πίκρα της πρωταγωνίστριας του βιβλίου Ελένης Φωκά και την αβάσταχτη αίσθηση πόνου, ξεριζωμού, αδικίας την οποία βιώνει για 50 χρόνια, μαζί με κάθε εγκλωβισμένο και βίαια εκτοπισμένο συμπολίτη μας», ανέφερε



αρχικά ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης, προσθέτοντας πως είναι εδώ για να πράξει «ό,τι είναι δυνατό για να τερματιστεί η κατοχή, να απελευθερωθεί ο τόπος μας, να επανενωθεί η πατρίδα μας».

Αναφέρθηκε, επίσης, στις ανοιχτές πληγές από τη συνεχιζόμενη κατοχή που καταγράφονται στο βιβλίο της Ευρυδίκης Περικλέους-Παπαδοπούλου, η οποία αποτυπώνει και το τραύμα των εγκλωβισμένων μαθητών, που αναγκάζονται να περνούν ολομόναχοι στις ελεύθερες περιοχές, για να φοιτήσουν στο Γυμνάσιο, μακριά από τους γονείς, μακριά από τις οικογένειές τους. Συνέχισε, λέγοντας, επίσης, πως όλα αυτά και πολλά άλλα δυσάρεστα είναι αναπόσπαστο κομμάτι και η καθημερινότητα από τη ζωή, το έργο, τα βιώματα, τη δράση και φυσικά την προσφορά της Ελένης Φωκά.

«Η ιστορία της Ελένης - συνέχισε ο Πρόεδρος - είναι ο κοινός πόνος των χιλιάδων προσφύγων, εκτοπισμένων, αιχμαλώτων, αγνοουμένων και εγκλωβισμένων μας. Τους μνημονεύουμε και τους τιμάμε όλους με εκτίμηση και σεβασμό. Και απόψε, στο πρόσωπο και τη μορφή της Ελένης Φωκά, τιμάμε όλους τους εκπαιδευτικούς που όρθωσαν το ανάστημά τους απέναντι στο σκοτάδι της κατοχής, τιμάμε όλους τους εγκλωβισμένους μας».

Προσέθεσε δε ότι η στήριξη της πολιτείας προς τους εγκλωβισμένους στους τόπους καταγωγής τους θα ενισχυθεί και θα εμπλουτιστεί, με βασικό σκοπό της προσέγγισης, που ακολουθείται την ανατροπή και την αντιμετώπιση

των συνεπειών των καθημερινών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των εγκλωβισμένων και του μετριασμού, στο μέτρο του εφικτού, των δύσκολων συνθηκών διαβίωσής τους λόγω της συνεχιζόμενης παράνομης τουρκικής στρατιωτικής κατοχής, αλλά και για να παραμείνουν στα χωριά, τα σπίτια και τη γη τους.

Κλείνοντας, είπε ότι η σημερινή επιτυχία της Κυπριακής Δημοκρατίας, να εκλεγεί στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, «δείχνει την αναγνώριση, αλλά και τη σημασία που ως Κυπριακή Δημοκρατία δίνουμε στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», προσθέτοντας ότι «τα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων περνούν πρωτίστως μέσα από τα ανθρώπινα δικαιώματα των εγκλωβισμένων μας».



Η πιο συγκινητική στιγμή της εκδήλωσης είναι η πιο πάνω. Η Ελένη Φωκά, αφού φίλησε «θρηνοδοῦσα γοερῶς» το ιερό σύμβολο της Πατρίδος μας, την Ελληνική Σημαία, την παραδίδει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Νίκο Χριστοδουλίδη, λέγουσα: «Την είχε διασώσει, βρωμισμένη και μαγαρισμένη από τα χέρια των βαρβάρων κατακτητών ο μακαριστός μου πατέρας. Την ξέπλυνε στη θάλασσά μας και τη φύλαξε κρυμμένη, για την ευλογημένη μέρα που ο Θεός θα ευλογήσει την απελευθέρωσή μας.

Αυτό λοιπόν το ιερό μας σύμβολο θέλω απόψε να παραδώσω στα χέρια σας κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας. Για να διαφυλαχθεί στην Τράπεζα Τιμής και Αξιοπρέπειας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Με την παράκληση να υψωθεί και να κυματίζει, όταν ο Θεός μάς φωτίσει και μας βοηθήσει να επιστρέψουμε αφέντες στα απελευθερωμένα τα εδάφη της Κύπρου, στην ελεύθερη Καρπασία, στην ελεύθερη Αγία Τριάδα μου».

Πιο κάτω, παραθέτουμε ολόκληρο το συγκινητικό κείμενο της αντιφώνησης της Ελένης Φωκά.

Κύριε Πρόεδρε,
Μακαριώτατε,
Κυρίες και Κύριοι,

Με την παρουσίαση του βιβλίου εγώ πενθώ. Παρακαλώ ν' ανοίξει η γη να με καταπιεί. Είναι το πένθος της Σταυρωμένης Πατρίδας που δε βρίσκει ακόμη τον τρόπο ν' Αναστηθεί.

Το πένθος για τη φρικτή συμφορά που μας έφερε η τουρκική σκλαβιά και μας κατάντησε ανθρώπινα συντρίμια απέραντου εξευτελισμού, αγιάτρευτων πληγών, ανελέητου ξεριζωμού από την τουρκοπατημένη γη μας, τα χωριά μας, τα σχολεία μας, τα σπίτια μας και τις εκκλησιές μας.

Μεγάλος θρήνος κυριεύει την ψυχή μου εδώ, στον αιματοβαμμένο χώρο του Προεδρικού Μεγάρου. Απ' εδώ πέρασε πρώτα, με αλληλοσκοτωμένα τ' αδέρφια μας, η πιο μεγάλη κατάρα του Γένους μας, την αποφράδα 15^η Ιουλίου 1974 του Πραξικοπήματος.

Εκείνη που άφησε προδομένες και αφύλαχτες τις Κερκόπορτες στην Κερύνεια, για να εισβάλουν στη γη μας οι βάρβαρες ορδές του Αττίλα.

Η χειρότερη κατάρα. Για την οποία, οι πιο ξακουστοί αρχαίοι ποιητές μας, έγραψαν τις φοβερές Τραγωδίες του εμφύλιου μίσους και της αλληλοσφαγής των αδελφών της Αντιγόνης, του Πολυνείκη και του Ετεοκλή για το θρόνο στην Αρχαία Θήβα.

Τη συντριβή και το σπαραγμό της υποδούλωσής μας στην τουρκοκρατούμενη Αγία Τριάδα της Καρπασίας είχε την υπομονή και την επιμονή να αφουγκραστεί, να ερευνήσει και να καταγράψει, με τις δοκιμασμένες ικανότητες της η καλή μας συγγραφέας, η κυρία Ευρυδίκη. Την ευχαριστούμε. Με τη δική σου προσευχή ότι αυτό το βιβλίο του πένθους, θα φρονηματίζει πιο πολλούς

για το τι θα πει τουρκική σκλαβιά. Και να μην την ενισχύουμε με οποιονδήποτε τρόπο.

Από τη σκλαβωμένη Αγία Τριάδα της Γιαλούσας και το γκρεμισμένο εκεί σπιτικό μας, ένα μόνο ιερό ενθύμιο μου απέμεινε. Το ανέσυρε, τυλιγμένο σκουπίδι στα ερείπια, το έκρυψε και μου το έφερε ένα γνωστό μου πρόσωπο που πήγε ως εκεί.

ΕΙΝΑΙ Η ΓΑΛΑΝΟΛΕΥΚΗ ΣΗΜΑΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΜΑΣ

Την είχε διασώσει, βρωμισμένη και μαγαρισμένη από τα χέρια των βαρβάρων κατακτητών ο μακαριστός μου πατέρας. Την ξέπλυne στη θάλασσά μας και τη φύλαξε κρυμμένη. Για την ευλογημένη μέρα που ο Θεός θα ευλογήσει την απελευθέρωσή μας. Αυτό λοιπόν το ιερό μας σύμβολο θέλω απόψε να παραδώσω στα χέρια σας κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας. **Για να διαφυλαχθεί στην Τράπεζα Τιμής και Αξιοπρέπειας της Κυπριακής Δημοκρατίας.**

Με την παράκληση να υψωθεί και να κυματίζει, όταν ο Θεός μάς φωτίσει και μας βοηθήσει να επιστρέψουμε αφέντες στα απελευθερωμένα εδάφη της Κύπρου, στην ελεύθερη Καραπασία, στην ελεύθερη Αγία Τριάδα μου. Που σημαίνει να φύγει ο κατοχικός στρατός του Αττίλα και οι έποικοί του.

Περιμένουμε σύντομα ΛΕΥΤΕΡΙΑ στην ΚΥΠΡΟ μας, με τη βοήθεια της αγάπης του Θεού, του απανταχού Ελληνισμού, και της ηγεσίας της ΕΛΛΑΔΑΣ μας.

Σας ευχαριστώ.

Στη συνέχεια, κλήθηκε και αντιφώνησε η συγγραφέας του βιβλίου Ευρυδίκη Περικλέους - Παπαδοπούλου, η οποία, με βαθύτατη συγκίνηση, είπε τα ακόλουθα:

Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Κυπριακής Δημοκρατίας, ευχαριστώ βαθιά για την φιλοξενία στο Προεδρικό Μέγαρο, για την αγάπη και εγκαρδιότητα με την οποία μας περιβάλατε και τον θερμό χαιρετισμό σας. Εύχομαι ο ύψιστος να ευλογεί τον δύσκολο αγώνα σας για την σωτηρία της πατρίδος μας.

Μακαριότατε, σας ευχαριστώ που μας τιμάτε απόψε με την παρουσία σας, για την απέραντη αγάπη που μας δείξατε και για τον ενθαρρυντικό σας λόγο και χαιρετισμό. Στηριζόμαστε πάντοτε στις ευλογίες σας για δύναμη κι ελπίδα.

Εξοχότατε κύριε Πρόεδρη της Ελλάδος μας, ευχαριστώ για την εγκαρδιότητα



που μας που δεχθήκατε στην Πρεσβεία αλλά και για την παρουσία σας απόψε εδώ.

Κυρία Υπουργέ της Παιδείας μας, ευχαριστούμε για την ένθερμη αγκαλιά σας, Κύριε Υπουργέ Άμυνας, κυρία Υφυπουργέ, κύριε Αρχηγέ της Ελληνικής στρατιωτικής Δύναμης στην Κύπρο, σας ευχαριστώ που μας τιμάτε με την παρουσία σας.

Καλωσορίζω τους κυρίους και τις κυρίες Κοινοτάρχες των Κατεχομένων μας Δήμων.

Εκλεκτοί προσκεκλημένοι,
Κυρία Χαρίτα Μάντολες, Χαρίτα μου
Κυρία Ελένη Φωκά, Ελένη μου,

Αγαπημένοι μου μικροί μεγάλοι φίλοι, μαθητές της Ελένης της Δεσποσύνης όπως την φωνάζατε, που ζήσαμε μαζί την καταγραφή του οδοιπορικού των πέτρινων χρόνων που βιώσατε στη σκλαβωμένη Αγία Τριάδα. Το τραύμα ακόμα αποστάζει κι ας μη προχωρήσω πάρα πέρα...

Ευχαριστώ που είστε όλοι απόψε εδώ, που μνημονεύουμε τη σκλαβωμένη μας Πατρίδα.

Ευχαριστίες οφείλω, στην Επικεφαλής των Ανθρωπιστικών Θεμάτων Αγνοουμένων και Εγκλωβισμένων, κυρία Άννα Αριστοτέλους, για την άψογη

συνεργασία μας μα και την αγάπη και την έγνοια που αγκάλιασε την αποψινή παρουσίαση.

Ευχαριστώ από καρδιάς τους δύο εκλεκτούς ομιλητές, κύριο Πέτρο Παπαπολυβίου Αναπληρωτή Καθηγητή, Κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου, και κυρία Λουίζα Χριστοδουλίδου Καθηγήτρια Νεοελληνικής Λογοτεχνίας - Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Κύπρου του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου για την εμπεριστατωμένη παρουσίαση - ανάλυση του βιβλίου, και τη δόκτορα Δήμητρα Δημητρίου που επωμίσθηκε τον συντονισμό της παρουσίασης .

Ευχαριστώ, την εξαιρετική φίλη φιλόλογο Μαρία Παπαλεοντίου που ανέλαβε τη φιλολογική επιμέλεια του βιβλίου.

Ευχαριστώ τον κ. Περικλή Δυοβίτσα, των εκδόσεων «ΝΕΦΕΛΗ» που είναι μαζί μας απόψε, και που οι εκδόσεις τους με εμπιστεύτηκαν ως συγγραφέα και ποιήτρια και εκδίδουν όλα τα βιβλία μου από το 1992.

Ευχαριστίες οφείλω στην οικογένειά μου, που με στηρίζει πάντοτε και που μου συμπαραστάθηκε όλα τούτα τα χρόνια της συγγραφής του βιβλίου. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον σύζυγό μου Στάθη Παπαδόπουλο, τα παιδιά μου Γιώργο, Περικλή, Άννα, Σαλώμη Άτρεα και τα εγγόνια μου Άρη, Μάξιμο, Νικόλαο και Ίριδα.

Ευχαριστίες απευθύνω σε όλους εσάς που τιμάται με την παρουσία σας αυτή την πολύ σημαντική για όλους μας βιβλιοπαρουσίαση αφού το βιβλίο αφορά την σκλαβωμένη μας πατρίδα.

Βουλιάζει όποιος σηκώνει τις μεγάλες πέτρες, γράφει ο ποιητής Γιώργος Σεφέρης. Προσωπικά, πιστεύω πως βουλιάζει και όποιος αποπειράται να καταγράψει τους ηρωισμούς μιας Ελένης Φωκά, μιας Χαρίτα Μάντολες, μιας Ελένης Ευθυμίου, μιας Παναγιώτα Σολωμή, μιας Έλλη Σταύρου... τη Μάρω, τη Γιαννούλα, τη Ξένια, τη Σωτήρα, τη Μαγδαληνή, που στα πρόσωπά τους εκπροσωπείται η αγωνιστικότητά τους, το κάλλος της γυναικείας ψυχής, αλλά και η συμφορά που φέρνει ο πόλεμος τόσο στην Πατρίδας μας όσο και σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης.

Μια αγκαλιά γυναίκες καθημερινές, που, αν το διακινδυνέψεις, μπορεί, ίσως, ακόμα να συναντήσεις μερικές από αυτές στους προσφυγικούς συνοικισμούς. Οι άλλες έφυγαν για τους ουρανούς, με κείνο το παραγινωμένο παράπονο ριζωμένο βαθιά στα μάτια τους.

Μακαριώτατε,

Χάρη στην εύνοια της έμπνευσης που μου δόθηκε από τον Ύψιστο, αξιώθηκα να ολοκληρώσω το βιβλίο:

«Και πολλά επικράνθη Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ»

Δεν είναι ένα βιβλίο λουσάτο, ούτε πολύχρωμο. Οι λίγες φωτογραφίες του, μαυρόασπρες, οι λέξεις συρματάγκαθα κι άτε να τις ψηλαφίσεις.

Δεν έγραψα ένα βιβλίο, γιατί έτυχε. Ήθελα να καταγράψω τα γεγονότα με καθαρά λογοτεχνικό ένδυμα, να μπορέσει να διαβαστεί από τις νεότερες γενιές χωρίς διδακτισμούς και ρητορικές. Μέσα από τα μάτια της Ελένης, που είναι το κεντρικό πρόσωπο του βιβλίου, μαζί με τους εγκλωβισμένους μαθητές εκείνης της εποχής, αλλά και τη ζωή των εγκλωβισμένων της Καρπασίας, διαγράφεται καθαρά η τραγική νεότερη ιστορία της Κύπρου μας.

Μια δοκιμασία ήταν η όλη πορεία συγγραφής αυτού του βιβλίου, από τον πρόλογο, μέχρι και τον επίλογο. Μια δοκιμασία για γερά νεύρα και ατσάλινες αντοχές. Φορτισμένη ατμόσφαιρα, προσπάθεια αποκωδικοποίησης των συμφραζομένων, αποκρυπτογράφησης των στεναγμών και των δακρύων.

Σεβάστηκα τις εξομολογήσεις με θρησκευτική ευλάβεια. Η μυθοπλασία τις έντυσε χωρίς παροξυσμούς. Ήταν όμως ονόματα και πράξεις που έπρεπε να συγκαλυφθούν και η μυθοπλασία βοήθησε να συμπεριληφθούν μεν, να προστατευτούν δε άνθρωποι, για να μη ξύσουμε άλλο τις πληγές. Τήρησα επιθυμίες, παρακλήσεις, κράτησα ισορροπίες. Δεν ήταν καθόλου εύκολο εγχείρημα.

Η Ελένη, μαζί με τις δύο άλλες ηρωίδες δασκάλες της Καρπασίας, τη Γιαννούλα Λαζαρίδου Βασιλείου και τη Δέσπω Κολατσή Μουζούρη, μέσα σε μια στρατοκρατούμενη Καρπασία, τα πέτρινα ετούτα χρόνια, κράτησαν την Ορθοδοξία και την Ελληνική γλώσσα και εμφύτευσαν στους μαθητές τους την αγάπη για την πατρίδα. Και αυτό από μόνο του είναι καθαρά ηρωική πράξη μα και προσφορά στην παιδεία και στην εκπαίδευση.

Η Καρπασία, στρατοκρατούμενη ακόμα από τα τουρκικά στρατεύματα κατοχής, όπως και όλη η κατεχόμενη πατρίδα μας στενάζει κάτω από την μπότα του κατακτητή 50 χρόνια τώρα. Εάν δεν φύγουν τα τουρκικά στρατεύματα, τι μέλλον υπάρχει; Χρειάζεται αγώνας και διεκδίκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των προσφύγων και εγκλωβισμένων για να ζουν ελεύθεροι στον τόπο που γεννήθηκαν, μήπως και σβήσει το παρελθόν και δεν υπάρξει μέλλον.

Θεέ μου, φύλαγε τους προγόνους μας στα κοιμητήρια και τους ζωντανούς που περιμένουν δικαίωση και ελευθερία.

Καλή αντάμωση, Καρπασία!

Όλοι, όσοι είχαμε την τιμή και την ευτυχία να παρευρεθούμε στην εξόχως συγκινητική εκείνη παρουσίαση του βιβλίου της Ευρυδίκης Περικλέους – Παπαδοπούλου «**και πολλά επικράνθη Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ**», βιώσαμε, σ' όλο τους το μεγαλείο, τις ιερές έννοιες της Πατρίδας και της Ελευθερίας Της! Βιώσαμε το ψυχικό μεγαλείο, της Ελένης Φωκά και των συναγωνιστριών της, τής **Δέσπως Κολατσή και της Γιαννούλας Βασιλείου**. Βιώσαμε το κάλλος της ευψυχίας της γυναικείας ελληνικής ψυχής, όπως εκφράστηκε «λόγω τε καί ἔργω» στα πρόσωπα των εγκλωβισμένων μας Γυναικών της Καρπασίας.

Και στην ερώτηση του σοφού Σολομώντος «**γυναίκα ἀνδρείαν τίς εὐρήσει; τιμιώτερα ἐστί λίθων πολυτελῶν ἢ τοιαύτη**» (Παρ. 29,28), εμείς με εσωτερική εγκαύχηση απαντούμε. «**Κοπιάστε στην Κύπρο, να γνωρίσετε την Ευφροσύνη Προεστού, τη Χαρίτα Μάντολες, την Ελένη Φωκά και δεκάδες άλλες. Εδώ, στην τλήμονα Πατρίδα μας, θάλλουν ακόμα οι Αρετές της φιλοπατρίας, της αυτοθυσίας, του Ανθρωπισμού και της εθελουσίας αυτοθυσίας για την Ελευθερία της Πατρίδας μας. Να, γιατί η Κύπρος μας ονομάστηκε:**

«Νῆσος τῶν Ἁγίων καὶ τῶν Μαρτύρων».

Και ευχηθήκαμε, όπως ο Κύριος, που «ἠγάπησε δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησεν ἀνομίαν» (Ψαλμ. 44,8), χαρίσει και στην πολύπαθη Κύπρο μας την πολυπόθητη Ελευθερία της, για να βασιλεύσει και η Δικαιοσύνη στο δύσμοιρο νησί μας.



ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΟΜΙΛΙΑ ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ
ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗΣ ΠΛΑΚΟΣ
«ΤΟΥ ΟΡΚΟΥ ΤΗΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ»

ΚΥΡΙΑΚΗ, 13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024



ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος, σε συνεργασία με τους Συνδέσμους Αγωνιστών Ε.Ο.Κ.Α., λειτούργησε στον Ιερό Ναό Παναγίας Φανερωμένης, την Κυριακή, 13 Οκτωβρίου 2024, και τέλεσε τα μνημόσυνα των αρχηγών του απελευθερωτικού μας Αγώνα, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ', του Στρατηγού Γεωργίου Γρίβα Διγενή και πάντων των υπέρ πίστεως και ελευθερίας της πατρίδος αγωνισθέντων, απαγχονισθέντων και πεσόντων αδελφών μας. Ακολούθως τέλεσε τα αποκαλυπτήρια εντοίχιας πλακός του «**Όρκου τῆς Φανερωμένης**».

«Ιστορική» χαρακτηρίστηκε και η ομιλία του Αρχιεπισκόπου Κύπρου κυρίου Γεωργίου από διακεκριμένη πανεπιστημιακή προσωπικότητα, την οποία εκφώνησε κάτω από τους ίδιους ιερούς θόλους, που εκφώνησε και ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ο Γ' στις 22 Αυγούστου 1954, στην οποία κάλεσε τον κυπριακό λαό να αγωνιστεί για την απελευθέρωση της Κύπρου από τον αγγλικό ζυγό και να ενωθεί με τη μητέρα Ελλάδα!

Και πολύ ορθώς χαρακτηρίστηκε ως «ιστορική» διότι ανέλυσε με ιστορική και τεκμηριωμένη επιστημονική εμβρίθεια τους αγώνες του Μακαρίου για το ιδεώδες της Ενώσεως, του οποίου υπήρξε ο εμπνευστής και πρωταγωνιστής, και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες υπέγραψε τις Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου προκειμένου να σώσει τον λαό του από τη βουλμία της Αγγλοτουρκικής συμπαιγνίας.

Παραθέτουμε αυτούσια την ομιλία του Μακαριωτάτου, και επαφίεται στον μελετητή να εξαγάγει τα συμπεράσματά του.

Μπροστά στις μεγάλες ώρες, αλλά και στις επετείους της ιστορίας μας, πρέπει να στεκόμαστε με ευθύνη και δέος. Να παίρνουμε απ' αυτές διδάγματα, πορεία ζωής και κατεύθυνση σωτηρίας.

Μιαν τέτοιαν ώρα αναπολούμε σήμερα, και μιαν τέτοιαν επέτειο τιμούμε! Την επέτειο των 70 χρόνων από την ουσιαστική κήρυξη του αγώνα του Κυπριακού Ελληνισμού για αποτίναξη του αγγλικού ζυγού· την ώρα που ο Εθνάρχης Μακάριος, από τον ιερό αυτό ναό και από την ίδια θέση στην οποία κι εμείς σήμερα βρισκόμαστε, διακήρυττε τη σταθερή απόφαση των Ελλήνων της Κύπρου να **«διαρρήξωμεν τούς δεσμούς τῶν Ἄγγλων καὶ νὰ ἀπορρίψωμεν τὸν ζυγὸν αὐτῶν»**.

Εβδομήντα χρόνια μετά, ύστερα από τον ένδοξο απελευθερωτικό μας αγώνα, αλλά και τα τραγικά επακόλουθα της βάρβαρης τουρκικής εισβολής και της συνεχιζόμενης κατοχής, ο όρκος της Φανερωμένης, φτάνει στα μάτια μας με τη διάθλαση του χρόνου και συγχύζει πολλούς. Μερικοί αδυνατούν να αναχθούν στο εθνικό, ενθουσιαστικό κλίμα εκείνης της εποχής. Άλλοι το προσεγγίζουν με τις σημερινές συνθήκες και δεδομένα. Και μερικοί, θέλοντας να αποσεισουν από τους ώμους τους τις ευθύνες για όσα «κακά ἐβουλεύσαντο» κατά του τόπου και του Ελληνισμού μιλούν για αθέτηση όρκων και για επίορκο Εθνάρχη.

Γι' αυτό και θεωρώ επιβεβλημένο καθήκον μια σύντομη αναφορά στο παρελθόν μας, κυρίως το πρόσφατο, από την αρχή της Αγγλοκρατίας μέχρι σήμερα, για ορθή κατανόηση της επετείου και για αποκατάσταση της αλήθειας.

Ελληνική από την αυγή της Ιστορίας της η Κύπρος, η πατρίδα μας. Από τον 15^ο αιώνα π. Χ. μαρτυρείται η κάθοδος των Μυκηναίων και ο ταχύτατος εξελληνισμός της. Τους τελευταίους 20 αιώνες, η Κύπρος απέκτησε και το δεύτερο χαρακτηριστικό γνώρισμά της, **τη χριστιανική ιδιότητά της**.

Απέδειξε, πολλάκις, το όμαιμον, το ομόγνωμον, το ομόγλωσσον και ομόθηρσκον με τους υπόλοιπους Έλληνες και πριν τον Χριστιανισμό. Πέρα από τα ιστορικά δεδομένα και τα αρχαιολογικά ευρήματα, το μαρτυρούν ο Ονήσιλος που πολέμησε γενναία, μαζί με τους Ίωνες, για την αποτίναξη του περσικού ζυγού και έπεσε μαχόμενος για την πολυπόθητη ελευθερία το 499 π.Χ., ο Κίμωνας που έσπευσε να ελευθερώσει την Κύπρο από τον περσικό ζυγό, το 449 π.Χ. ο Ευαγόρας, ο βασιλιάς της Σαλαμίνας με τις πανελλήνιες προοπτικές, οι βασιλείς της Κύπρου που θέτουν στη διάθεση του Μεγάλου Αλεξάνδρου τον στόλο τους για την άλωση της Τύρου.

Από την άλλη, η Εκκλησία ταυτίζει από νωρίς τις τύχες της με τις τύχες του λαού της, του χριστεπωνύμου πληρώματός της. Ηγείται της μετοικεσίας στην Κύζικο, τη Νέα Ιουστινιανή, τον 7ο αιώνα, και αργότερα της επιστροφής στη νήσο. Έδωσε τους 13 μοναχούς της Καντάρας ως ιερά θύματα τον καιρό της Φραγκοκρατίας, στερεώνοντας στην Ορθοδοξία τους πιστούς. Θυσίασε τον Αρχιεπίσκοπο και την ιεραρχία της το 1821, ενισχύοντας τον λαό να παραμείνει στον τόπο του, μέχρι την ανατολή καλύτερων ημερών.

Κυρίως, όμως, κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας η Εθναρχούσα Εκκλησία συνέβαλε τα μέγιστα στη διατήρηση της γλώσσας και της εθνικής αυτοσυνειδησίας του λαού. Οι Άγγλοι από την πρώτη στιγμή δεν έκρυψαν τις επιδιώξεις τους για αφελληνισμό του τόπου. Ο αρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος, υποδεχόμενος τους Άγγλους, τους υπενθύμισε ότι ο Κυπριακός λαός τους δέχεται «χωρίς να άρνηθῆ τὴν καταγωγὴν καὶ τοὺς πόθους αὐτοῦ». Οι πρεσβείες του Σωφρονίου και των Κυρίλλων στην Αγγλία αυτούς τους πόθους υπενθύμιζαν. Και τα Οκτωβριανά, με επικεφαλής την Εκκλησία, το ίδιο μαρτυρούσαν. Ο Αρχιεπίσκοπος Λεόντιος, ως Τοποτηρητής, αγωνίστηκε και κράτησε την Παιδεία στα χέρια της Εκκλησίας και διατήρησε άσβεστο τον πόθο της Ένωσης με την μητέρα Ελλάδα. Στην ίδια γραμμή ακολούθησε και ο Μακάριος ο Β΄. Εκείνος, όμως, που έθεσε πιο επιτακτικά το θέμα της Ένωσης με την Ελλάδα ήταν ο Μακάριος ο Γ΄, ο οποίος ηγήθηκε και του απελευθερωτικού μας αγώνα.

Η Αγγλία αναγνώριζε την ελληνικότητα της Κύπρου. Αν δεν την αναγνώριζε δεν θα την πρόσφερε, έστω και υπό όρους, στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Αθέτησε και εκείνη την υπόσχεσή της, όπως και όλες τις υποσχέσεις της, όταν καλούσε τον Κυπριακό λαό να καταταχθεί στον Αγγλικό στρατό κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Όταν η Εθναρχούσα Εκκλησία αντελήφθη, ότι η ξένη Δύναμις δεν ήταν διατεθειμένη να εγκαταλείψει την Κύπρο, απεφάσισε τη διενέργεια δημοψηφίσματος, στο οποίο θα καταδεικνυόταν η θέληση του λαού για Ένωση με τη μητέρα Ελλάδα. Το δημοψήφισμα ήταν ένα διεθνώς αναγνωρισμένο ειρηνικό μέσο εκδήλωσης του λαϊκού φρονήματος.

Το δημοψήφισμα του 1950 αποτελεί σταθμό στο ενωτικό κίνημα των Ελλήνων της Κύπρου. Το 96% απέδειξε ότι η Ένωση ήταν καθολικό αίτημα του λαού και όχι υπόθεση μόνο της Εκκλησίας και κάποιων πολιτικών και διανοουμένων, όπως ισχυριζόταν η βρετανική προπαγάνδα. Η Αγγλία ασφαλώς το απέρριψε, όπως απέρριπτε και κάθε αίτημα για την Ένωση, στα χρόνια που ακολούθησαν.

Σε ομιλία του, κατά τη δεύτερη επέτειο του Ενωτικού δημοψηφίσματος, στις 13 Ιανουαρίου 1952, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος απάντησε στην προπαγανδιστική πολιτική των Άγγλων και ιδιαίτερα του λόρδου Φάρριγκτον, που ανέπτυξε τη θεωρία ότι η Κύπρος «δεν αποτελεί εις την πραγματικότητα μέρος του αρχαίου Ελληνικού κόσμου» και ότι η Ελλάδα «δεν είναι μήτηρ πατρίς των Κυπρίων».

Είπε, ανάμεσα σ' άλλα, τότε, ο Μακάριος: **«Ἑλλάδα, ὅμως, μαρτυροῦν τὰ μνημεῖα καὶ τὰ μνήματά μας. Ἑλλάδα κυκλοφορεῖ εἰς τὰς φλέβας μας. Ἑλλάδα κλείει ἡ ψυχὴ μας. Ἑλλάδα κτυπᾷ ἡ καρδιά μας, πρὸς τὴν Ἑλλάδα κατευθύνεται ἡ σκέψις καὶ ὁ νοῦς, ὁ πόθος καὶ ἡ θέλησις. Ἕλληνες εἴμεθα, Ἕλληνες θὰ μείνωμεν· ὡς Ἕλληνες θὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ τὸ ἀποθάνωμεν ἐλεύθεροι Ἕλληνες».**

Κι αργότερα, όταν ο Αλέξανδρος Παπάγος, το 1953, ἤγειρε το Κυπριακό στον Άγγλο Υπουργό Εξωτερικῶν Άντονι Ίντεν, συνάντησε μιαν εντελῶς αρνητική και προσβλητική για τον Ελληνισμό στάση.

Αποκορύφωμα της Βρετανικής αρνητικότητας ἦταν οι δηλώσεις του υφυπουργού Αποικίων **Χένρι Χόπκινσον** στη Βουλή των Κοινοτήτων στις 28 Ιουλίου 1954, ο οποίος αναφερόμενος στο αίτημα των Κυπρίων για αυτοδιάθεση εἶπε με κυνισμό: **«Υπάρχουν ορισμένα εδάφη της Βρετανικής Κοινοπολιτείας, τα οποία, λόγω των ιδιαιτεροτήτων τους, ουδέποτε θα πρέπει να αναμένουν ὅτι θα γίνουν πλήρως ανεξάρτητα».**

Για να απαντήσει στην αγγλική κυβέρνηση και ιδιαίτερα στον Χόπκινσον, ο Εθνάρχης Μακάριος κάλεσε παγκύπριο συλλαλητήριο στις 22 Αυγούστου 1954, στη Φανερωμένη, τη μεγάλη λαϊκή παγκύπρια συγκέντρωση, την οποία αναμνησκόμεσθε σήμερα.

Στην αρχή του λόγου του, ο Εθνάρχης κάνει μιαν ιστορική αναφορά για να αποδείξει την υποκριτική συμπεριφορά των αποικιοκρατῶν και λέγει: «Ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἐλευθερίας μᾶς ἐκάλουν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν νὰ πολεμήσωμεν παρὰ τὸ πλευρόν των. Ἑλλάς καὶ Ἑλευθερία ἦσαν διὰ τοὺς Ἄγγλους, τότε, τὰ προσφιλέστατα ὀνόματα». Καὶ ἐρωτᾷ: «Ἦσαν, λοιπόν, λέξεις κεναὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ εὐγενῆ συνθήματα, ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων οἱ λαοὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐκλήθησαν διὰ τὸ χύσουν τὸ αἷμα των καὶ νὰ θυσιάσουν τὴν ζωὴν των;». Καὶ καταλήγει στο συμπέρασμα: «... Ἡ Μ. Βρετανία ἠθέτησε τὴν ὑπογραφήν της καὶ παρεβίασεν τὰς ὑποσχέσεις της... Ἠθέλησε νὰ μᾶς ἀποστερήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν περίπτωσιν ἡμῶν

τῶν Κυπρίων εἶναι ἰσοδύναμον μὲ τὴν ἐθνικὴν ἐλευθερίαν μας». Καὶ μὲ στεντόρεια τῆ φωνῆ διακήρυξε: «Αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν ζητοῦμεν. Μὲ τὸ ὄραμα αὐτῆς ἔζησαν καὶ ἀπέθαναν αἱ γενεαὶ τῶν προγόνων μας. Ὑπὲρ αὐτῆς θὰ ἀγωνισθῶμεν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μας...».

Και συνεχίζοντας ἔδωσε ο Μακάριος στον λαό του τον μεγάλο Ὀρκο, τον γνωστό σε ὅλο τον κόσμο ως **«Ὀρκον τῆς Φανερωμένης»**.

«Θὰ παραμείνωμεν πιστοὶ ἕως θανάτου εἰς τὸ ἐθνικὸν αἴτημα. Ἄνευ ὑποχωρήσεων. Ἄνευ παραχωρήσεων. Ἄνευ συναλλαγῶν. Θὰ περιφρονήσωμεν τὴν βίαν καὶ τὴν τυραννίαν. Μὲ θάρρος θὰ ὑψώσωμεν τὸ ἠθικὸν παράστημά μας ὑπεράνω τῶν μικρῶν καὶ ἐφημέρων κωλυμάτων, ἐν καὶ μόνον ἐπιδιώκοντες, εἰς ἐν καὶ μόνον ἀποβλέποντες τέρμα: Τὴν Ἐνωσιν καὶ μόνον τὴν Ἐνωσιν!»

Ὁ Ὀρκος τῆς Φανερωμένης ἀνήκει σήμερα στην Ἱστορία. Στην πραγματικότητα κοσμεῖ την Ἱστορία ως μια κορυφαία εκδήλωση αγωνιστικοῦ ἠθους καὶ ως μια γενναία παρουσία στον υπέροχο κόσμο των ωραίων ιδανικῶν καὶ αξιῶν τῆς ζωῆς. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐθνικὴ ἐπαναστατικὴ διακήρυξη.

Εβδομήντα χρόνια ἀπὸ τον «Ὀρκο τῆς Φανερωμένης» τὴ δοξαστικὴ ἀφ᾽ ἑτηρία του ἠρωικοῦ ἔπους τῆς ΕΟΚΑ, ἐξηνταπέντε χρόνια ἀπὸ τὴ λήξη του ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγῶνα, πενήντα χρόνια ἀπὸ τον εφιαλτικὸ πρόλογο τῆς μεγάλης ἐθνικῆς τραγωδίας μας, μετροῦμε σήμερα τα ὄνειρα που σκοτώθηκαν, τις πληγές που μαζεύτηκαν, τις θυσίες που ἀδικήθηκαν, τους ἐλληνικοὺς αἰῶνες που πέρασαν ἀπὸ τὴν τάλαινα πατρίδα μας. Κι ἐρχεται ἀβίαστα στὴ γλῶσσα μας ἐκεῖνο που δίνει Ὁμηρος στὴν Οδύσσεια: «οἴκαδε ἰέμενοι ἄλλην ὁδόν, ἄλλα κέλευθα ἦλθομεν». Δηλαδή: Τραβούσαμε γιὰ τὴν πατρίδα κι ἀλλοῦ μας ἔφεραν οά δρόμοι.

Το γεγονός που τιμοῦμε σήμερα δεν πρέπει, ἀσφαλῶς, να κρίνεται ἐκ των υστέρων ὡς πρὸς τὴν ὀρθὴ ἐπιλογή του χρόνου, οὔτε καὶ σε ἀντιπαραβολὴ του τέλους του με τους στόχους τῆς ἀρχῆς του. Τον ἀπελευθερωτικὸ μας ἀγῶνα, τὴν ἐναρξὴ του ὁποῖου σηματοδότησε ὁ Ὀρκος τῆς Φανερωμένης, μπορούμε να τον ἐκτιμήσουμε καὶ να τον κατανοήσουμε στις συνθήκες τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου, ὅταν ὅλες σχεδόν οά ἀποικίες ἀπαιτοῦσαν τὴν ἀνεξαρτησία τους καὶ ἡ ἀπαίτηση αὐτὴ εἶχε τὴ βάση τῆς στις ἀρχές τις ὁποῖες διεκήρυτταν οά συμμαχικὲς δυνάμεις, γιὰ να κερδίσουν τον πόλεμο ἐναντίον του φασισμού. Μήπως με τον πόθο τῆς ἐνώσεως με τὴν Ελλάδα να τους υποδαυλίζει δεν πολέμησαν χιλιάδες Ἑλληνοκύπριοι καταταγμένοι στον Ἀγγλικὸ στρατὸ κατὰ τον Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμο;

Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος είχε και έναν άλλο επιπλέον λόγο για την επιλογή της συγκεκριμένης στιγμής για την εξαγγελία του αγώνα. Έβλεπε ότι ο έξω του Ελληνικού Κράτους Ελληνισμός έσβηνε με ταχύτατους ρυθμούς. Ο Ελληνισμός της Ανατολικής Ρωμυλίας είχαν ήδη χαθεί από το 1905. Αργότερα με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου, το 1913, είχε χαθεί και ο Ελληνισμός από το Μοναστήρι έως το Μελένικο. Το 1922 χάθηκε και ο Ελληνισμός της Μ. Ασίας. Αργότερα, χάθηκε και ο Ελληνισμός της Ρωσίας και της Ρουμανίας και στις μέρες του ο Ελληνισμός της Αιγύπτου. Βλέποντας τα αφελληνιστικά σχέδια της αποικιοκρατικής κυβέρνησης και τη βουλμία της Τουρκίας να εκκολάπτεται, έκρινε τον χρόνο κατάλληλο. Απόδειξη ήταν και η θέση του sir Andrew Wright, κυβερνήτη της Κύπρου το 1950, ότι «θα προτιμούσε να δει το νησί να πηγαίνει στην Τουρκία παρά στην Ελλάδα».

Σ' αυτό το κλίμα ξεκίνησε και διεξήχθη ο αγώνας της ΕΟΚΑ.

Η μεγάλη στροφή του Μακαρίου από την Ένωση στην Ανεξαρτησία, μεσούντος του αγώνος, έγινε στην προσπάθεια να αποφευχθούν τα πολύ χειρότερα και ιδίως να εξουδετερωθεί το σχέδιο Μακμίλλαν και ο ωμός εκβιασμός των Άγγλων πως, αν η κατάσταση επιδειωνόταν, θα άφηναν τους Έλληνες και τους Τούρκους να λύσουν τις διαφορές τους, όπως έκαμαν στην Παλαιστίνη το 1947. Πραγματοποίηση της απειλής εκείνης θα προκαλούσε από τότε εισβολή της Τουρκίας, συμφορά στους Ελληνοκυπρίους και πιθανότατα ελληνοτουρκικό πόλεμο.

Ουδέποτε, όμως, ο Μακάριος διέγραψε από τον νουν και τις προσπάθειές του, την προοπτική της Ένωσης. Στο συμβούλιο του Στέμματος στις 6.2.1967, δήλωνε το αυτονόητο: «... Άν δέν υπήρχε ή Τουρκία, δέν θά υπήρχε θέμα Ένώσεως. Η Ένωσις θά έγίνετο... Είπον πολλές φορές ότι αν είχομεν τὸ δικαίωμα νά ἀποφασίσωμεν τήν Ένωσιν, δέν έγεννατο καν ζήτημα δημοψηφίσματος».

Κι αργότερα, όταν η παρουσία της Ελληνικής μεραρχίας στην Κύπρο έθετε τις προϋποθέσεις και δημιουργούσε ελπίδες, έλεγε ο Μακάριος: «Σκοπὸς σταθερὸς καὶ τέρμα ἀμετάθετο τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος εἶναι ἡ Ένωσις τῆς Κύπρου μετὰ τῆς μητρὸς Πατρίδος. Γνωρίζομεν καλῶς τὰς δυσκολίας τοῦ ἀγῶνος καὶ τὰς πολλαχόθεν ἀντιδράσεις. Δέν θά ὑποχωρήσωμεν, ὅμως, καὶ δέν θά ὑποκύψωμεν πρὸ οἰωνδήποτε δυσκολιῶν ἢ ἀντιδράσεων. Θά συνεχίσωμεν θυσιαζόμενοι μέχρι πλήρους δικαίωσης, μέχρις ὅτου ὁ πόθος καὶ τὸ ὄνειρο τῆς Ένώσεως καταστῆ πραγματικότης» (Πανεπ. Θεσσαλονίκης).

Ἦλθε, ὅμως, η επάρατη χούντα με τα συμπλέγματα μειονεξίας που χαρα-

κτῆριζαν τα στελέχη της, την ελαφρότητα με την οποία προσήγγιζαν τα εθνικά θέματα, την με διάθεση εθελοδοουλίας προσέγγιση της Τουρκίας, την πλήρη εξάρτηση από την Αμερική, την διατεταγμένη αποστολή της για υπόσκαψη του Προέδρου Μακαρίου, με την ενθάρρυνση κάθε παρανομίας και κυρίως της ΕΟΚΑ Β', η οποία έβαλε ταφόπλακα στον προαιώνιο πόθο της Ένωσης. Επαληθεύτηκε η γνώμη του Αισχίνη ότι «Πονηρὰ φύσις, μεγάλης ἐξουσίας ἐπιλαβομένη, δημοσίας ἀπεργάζεται συμφοράς».

Μιλώντας για την ΕΟΚΑ Β' ο Μακάριος θέλοντας να αφυπνίσει τον υγιή πατριωτισμό του λαού του, έλεγε τότε: «Ὡς ἐνωτικοὶ παρουσιάζονται καὶ αὐτοδιαφημίζονται...καὶ ὡς ἀνθενωτικὸς κατηγοροῦν τὴν τεραστίαν πλειοψηφίαν τοῦ Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀντικρούομεν τὴν κατηγορίαν. Ἐνωτικοὶ εἶναι ὅλοι οἱ Ἕλληνες Κύπριοι ... Πρὸς τὴν Ἑλλάδα θὰ ἔχωμεν πάντοτε ἐστραμμένην τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν... Τὴν Ἑλλάδα θὰ ἔχωμεν πάντοτε τροφὸν τῆς ὑπάρξεως καὶ τῶν βιωμάτων μας. Καὶ ἂν μὴ ἐξαρτώμενοι ἀπὸ ἡμᾶς παράγοντες καὶ καταστάσεις δὲν καθιστοῦν δυνατὴν τὴν Ἐνωσιν, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι θὰ παύσωμεν νὰ εἴμεθα Ἕλληνες. Διὰ μέσου τῶν αἰώνων παρεμείναμεν Ἕλληνες καὶ Ἕλληνες θὰ παραμείνωμεν...».

Αργότερα, όταν εντάθηκε από τους κρανιοκενείς της παρανομίας η ένοπλη δράση εναντίον του νόμιμου, δικού μας κράτους, ο Μακάριος προειδοποιούσε: «Νεκροθάπται τῆς Ἐνώσεως εἶναι οἱ ἀναλαβόντες ἢ ἐνθαρρύνοντες τοιαύτην δραστηριότητα. Ἀντὶ τῆς Ἐνώσεως προωθοῦν τὴν διχοτόμησιν τῆς Κύπρου, προωθοῦν τὴν τουρκοποίησίν της. Καὶ ἐγκληματοῦν κατὰ τῆς Κύπρου, ἐγκληματοῦν κατὰ τοῦ ἔθνους. Ἐὰν δὲν ἀνανήψουν, φοβερὰ θὰ εἶναι δι' αὐτοὺς ἢ κρίσις τῆς Ἰστορίας».

Τόσο ο Μακάριος, βέβαια, όσο και όλοι εμεἶς θα ευχόμασταν να εἶχε διαψευσθεἶ στις εκτιμήσεις του. Η επαλήθευσή του, όμως, επιβεβαιώνει, παρόλη την τραγικότητά της, τη διορατικότητα του ανδρός.

Νηφάλια εξέταση όλων των γεγονότων, δείχνει ποιοι απεδείχθησαν επόρκοι και προδότες και ποιος ανέλαβε σταυρούς υπέρ των πολλών· ποιος υπέμεινε εξορίες, ποιος υπέστη δολοφονικές επιθέσεις, υπερασπιζόμενος τα δίκαια του λαού του, ποιος οδηγήθηκε νωρίς στον τάφο, τραυματισμένος από την οδυνηρή εμπειρία της προδοσίας, την ταλαιπωρία του λαού του και τον οριστικό ενταφιασμό του οράματος της Ένωσης, που ήταν ο διακαής πόθος του.

Εβδομήντα χρόνια από τον «Όρκο της Φανερωμένης» τιμούμε την ηρωική

εκείνη διακήρυξη με την πικρή βίωση των ενδιάμεσων τραγικών συμβάντων. Το ουσιαστικό νόημα αυτής της τιμής συνίσταται στο να αναβιώσουμε μέσα μας και γύρω μας το ενθουσιαστικό εκείνο κλίμα. Για να μπορούμε να αντέχουμε, να παλεύουμε και να ελπίζουμε. Να αντέχουμε στη μεγάλη και φοβερή δοκιμασία μας. Να παλεύουμε για τα δίκαια και τα δικαιώματά μας. Και να ελπίζουμε στην τελική δικαίωση.

Αν ζούσε σήμερα ο Μακάριος θα έκανε, ίσως από τον ίδιο αυτό χώρο, μian άλλη διακήρυξη. Είναι πέραν από σίγουρο ότι θα εξήγγελλε και θα πρωτοστατούσε στην απεμπλοκή από την άγονη διαδικασία των διακοινοτικών συνομιλιών, που εξυπηρετεί μόνον τον αμετάθετο στόχο των Τούρκων για κατάληψη και τουρκοποίηση όλης της Κύπρου. **Θα επέμενε στην επαναφορά του προβλήματός μας στις σωστές του διαστάσεις, ως θέματος εισβολής και κατοχής.** Και θα μας έλεγε ότι αποτελεί αφέλεια πρώτου μεγέθους το να πιστεύουμε ότι απορρίπτοντας τη λύση της Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας οδηγούμαστε στη διχοτόμηση. Η λύση της Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας περιέχει και τη διχοτόμηση και άλλα πολλά δεινά, πέραν αυτής.

Τώρα, που κατά την εκκλησιαστική μας γλώσσα «έσχάτη ώρα ἐστίν», τιμώντας τη μεγάλη σημερινή επέτειο, ας συστρατευθούμε όλοι στον αγώνα για τη σωτηρία του τόπου, παραβλέποντας και παραμερίζοντας προηγούμενες τοποθετήσεις και διαμάχες. Σ' αυτόν τον αγώνα για τη σωτηρία και τη λύτρωση του Κυπριακού Ελληνισμού δεν υπάρχουν θέσεις για θεατές. Δεν υπάρχουν καταφύγια για μοιρολάτρες και για ηττοπαθείς. Υπάρχουν μόνον υποχρεώσεις και επάλξεις, υπάρχει ο ένδοξος δρόμος της θυσίας και του ηρωικού χρέους απέναντι στους 35 ελληνικούς αιώνες του τόπου μας.

Θα είναι το καλύτερο μνημόσυνο και για τον Μακάριο και για όλους τους ήρωές μας που μνημονεύουμε σήμερα. Αιωνία τους η μνήμη!

Μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας, ο Μακαριώτατος, το Ιερατείο, η Υπουργός Παιδείας κ. Αθηνά Μιχαηλίδου, οι Εκπρόσωποι των Συνδέσμων Αγωνιστών ΕΟΚΑ 1955-59 και το πλήθος των πιστών πορεύτηκαν μπροστά από το οίκημα της ΟΧΕΝ για την αποκάλυψη της εντοιχίας πλακόσ.

Μετά από σύντομη ιεροτελεστία, ακολούθησε σύντομος πατριωτικός χαιρετισμός του κ. Ανδρέα Μαϊμαρίδη, εκ μέρους του Συνδέσμου Αγωνιστών ΕΟΚΑ.

Σύντομο χαιρετισμό απηύθυνε και η Υπουργός Παιδείας κ. Αθηνά Μιχαηλίδου, εκ μέρους του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκου Χριστοδουλίδη, ο οποίος έχει ως ακολούθως:

Με ιδιαίτερη συγκίνηση βρίσκομαι σήμερα εδώ, εκπροσωπώντας τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στην τελετή αποκαλυπτηρίων της πλάκας που κατασκευάστηκε με την ευκαιρία συμπλήρωσης 70 χρόνων από τον **«Όρκο της Φανερωμένης»**, μια εκδήλωση που συμβάλλει στην ενίσχυση της ιστορικής μας μνήμης και στην ανάδειξη της εθνικής μας συνείδησης. Όπως ακριβώς σκιαγράφησε στον μεστό λόγο του ο Μακαριώτατος πριν από λίγο, ο ιστορικός «Όρκος της Φανερωμένης», που έλαβε χώρα στις 22 Αυγούστου του 1954, αποτύπωσε τη βούληση του συνόλου του κυπριακού ελληνισμού για Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Την ίδια στιγμή, προσδιόρισε τον ξεσηκωμό του λαού ως τον μόνο δρόμο για κατάκτηση της ελευθερίας του και απαλλαγή της Κύπρου από την αγγλική αποικιοκρατία.

Η επαναστατική τετραετία που ακολούθησε, παρά το γεγονός ότι δεν εκπλήρωσε τον αρχικό της στόχο, λάμπρυνε και σφράγισε ως ορόσημο τη σύγχρονη ιστορική διαδρομή της πατρίδας μας. Το έπος του 1955 - 59 τερμάτισε την ξένη κυριαρχία στον τόπο μας και έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως ανεξάρτητου και κυρίαρχου πλέον κράτους. Είναι γι' αυτό που ως Πολιτεία και ως κοινωνία έχουμε χρέος να διαφυλάξουμε με όλους τους τρόπους αυτό το πολύτιμο κληροδότημα.

Πενήντα χρόνια μετά την τουρκική εισβολή του 1974 και τη συνεχιζόμενη κατοχή της πατρίδας μας, στρέφουμε το βλέμμα στον Απελευθερωτικό Αγώνα της ΕΟΚΑ και σε όλους/ες εκείνους/ες που υπερασπίστηκαν διαχρονικά την ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα του νησιού μας. Αποτίνοντας φόρο βαθιάς ευγνωμοσύνης και τιμής στη δική τους φιλοπατρία και αγωνιστικότητα, οφείλουμε να διεξάγουμε τον δικό μας ειρηνικό αγώνα για την επικράτηση της δικαιοσύνης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τόπο μας. Από την πλευρά μας, ως Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας, συνεχίζουμε δυναμικά την καλλιέργεια του διαχρονικού στόχου μας για το **«Δεν ξεχνώ, αγωνίζομαι, διεκδικώ»**, ως χρέος μας στη νέα γενιά, το μέλλον αυτού του τόπου. Στο πλαίσιο αυτό συνεχίζουμε τη διοργάνωση δράσεων σχετικών με τη συμπλήρωση των 50 χρόνων από το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή, εντάσσοντας φέτος δράσεις για τα 70 χρόνια από την έναρξη του απελευθερωτικού αγώνα του 1955-59.

Κυρίες και κύριοι,

Οφείλουμε, μέσα από την αποφασιστικότητα και την ομοψυχία, να συνεχίσουμε και να εντείνουμε τον αγώνα για την απελευθέρωση και επανένωση της πατρίδας μας, την προάσπιση της κρατικής μας οντότητας και τη διαφύλαξη της συνέχειας του ελληνισμού σε μια ελεύθερη Κύπρο.

Αυτό το χρέος θα μας υπενθυμίζει η πλάκα που αποκαλύπτουμε σήμερα, σε αυτόν εδώ τον ιστορικό χώρο. Αυτό το χρέος θα αποτελεί την ύψιστη προτεραιότητα μας, μέχρι και την τελική δικαίωση.

Ακολούθησε η κατάθεση στεφάνων και όλη εθνοπρεπής τελετή έληξε με τον Εθνικό Ύμνο.



Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ κ. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΙ Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ κ. ΑΘΗΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ ΜΠΡΟΣΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΑΚΑ ΤΟΥ ΟΡΚΟΥ ΤΗΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ



1974-2024:

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝ ΔΙΩΓΜΩ.
ΕΝΑΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 50 ΧΡΟΝΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ

18-19 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024



ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΧΟΤΖΑΚΟΓΛΟΥ,
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΒΗΜΑΤΟΣ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ

Το Βήμα Θρησκειών και Πολιτισμών της Ιεράς Μονής Κύκκου πραγματοποίησε διήμερο διεθνές, επιστημονικό Συμπόσιο, στις 18-19 Οκτωβρίου 2024, στο Πολιτιστικό Κέντρο Αρχάγγελος, με θέμα:

1974 - 2024:

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝ ΔΙΩΓΜΩ.
ΕΝΑΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 50 ΧΡΟΝΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ

Η εκδήλωση άρχισε με χαιρετισμό του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ. κ. Γεωργίου, ο οποίος μεταξύ άλλων τόνισε: «Με την ευκαιρία αυτή είναι επιβεβλημένο να τονίσουμε και τη μεγάλη συμβολή στον τομέα αυτό της Ιεράς Μονής Κύκκου και ειδικότερα του Καθηγουμένου της και αγαπητού εν Χριστώ αδελφού Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρου. Μέσα από το πολύπλευρο έργο του Κέντρου Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου, το οποίο ιδρύθηκε από τον νυν Ηγούμενο της Μονής, μελετήθηκαν εις βάθος πτυχές της κυπριακής ιστορίας, ψηφιοποιήθηκαν πολλά αρχεία, εκδόθηκαν αρχειακές πηγές και μεγάλος αριθμός αξιόλογων επιστημονικών συγγραμμάτων. Επιπλέον, αξίζει να συγχαρούμε τον Άγιο Κύκκου και για την προώθηση της επιστημονικής καταγραφής, της φωτογραφικής και αρχιτεκτονικής αποτύπωσης των μνημείων και κοιμητηρίων στα Κατεχόμενα. Με τα τεκμήρια αυτά προχώρησε με εκθέσεις, διαλέξεις, ημερίδες και εκδόσεις

στην ανάδειξη και δημοσιοποίηση της καταστροφής της πολιτιστικής κληρονομιάς μας στα Κατεχόμενα, σε όλο τον κόσμο. Τέλος, η ίδρυση του Μουσείου της Ιεράς Μονής Κύκκου το οποίο αποτελεί ένα κόσμημα για την κυπριακή μουσειολογία, δείχνει το ανύστακτο ενδιαφέρον του Μητροπολίτη Κύκκου για την διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Ίσως, είναι ο μόνος που αντελήφθη τον ρόλο μιας ορθόδοξης Μονής σε αλύτρωτο Ελληνικό μέρος».

Στους χαιρετισμούς τους, οι Πατριάρχες Αλεξανδρείας κ. κ. Θεόδωρος Β΄ και Ιεροσολύμων κ. κ. Θεόφιλος Γ΄, οι Αρχιεπίσκοποι των Αρμενίων κ. Γκομιτάς, των Μαρωνιτών κ. Σελίμ και ο Επίσκοπος των Λατίνων στην Κύπρο κ. Βιγνινο Varriano αναφέρθηκαν στο θέμα με μνεία στις συνέπειες της τουρκικής εισβολής στα μνημεία και στα κειμήλιά τους, όπως τα βίωσαν στις δικές τους εκκλησιαστικές κοινότητες.

Στην κεντρική του ομιλία ο μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ. Νικηφόρος μίλησε με θέμα:

**«Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΩΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ:
ΟΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΥΚΚΟΥ»**

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Ἐντιμοί κύριοι Ὑπουργοί,
Κύριοι Βουλευτές,
Κυρίες καί Κύριοι,

Τό 1974, μπροστά στά παγερά καί αδιάφορα, ἄν ὄχι καί ἔνοχα μάτια τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, συνετελέσθη ἕνα στυγερό ἔγκλημα κατά τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῆς ἑδαφικῆς ἀκεραιότητάς τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, πού ὄλοι δῆθεν ἐγγυήθηκαν.

Τό πυρωμένο ἐκεῖνο κυπριακό καλοκαίρι τοῦ μαύρου Ἰουλίου τοῦ 1974, μετατράπηκε, δυστυχῶς, σέ αἱματόβρεκτο ἐφιάλτη.

Τό ἄφρον καί προδοτικό πραξικόπημα τῶν συνταγματαρχῶν τῆς Χούντας τῶν Ἀθηνῶν καί τῶν ἐδῶ ὀργάνων τῆς, πού προηγήθηκε, ἄνοιξε, δυστυχῶς, τήν κερκόπορτα, ἀπό τήν ὁποία ἔμελλε νά διαβοῦν τελικά οἱ βάρβαροι. Καί ἀπό τότε μαύρη καί στυγερή δουλεία ἄπλωσε τήν ἀπαίσια σκιά τῆς, πάνω στά τουρκοκρατούμενα βόρεια ἐδάφη μας.



Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΥΚΚΟΥ ΚΑΙ ΘΗΛΥΡΙΑΣ κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΕΚΦΩΝΕΙ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΙΑ

Στις 20 Ιουλίου 1974, πέντε δηλαδή μέρες μετά τό εφιαλτικό, όλεθριο και καταστροφικό εκείνο προδοτικό πραξικόπημα έναντίον του εκλελεγμένου, νόμιμου Προέδρου τής Κυπριακής Δημοκρατίας, του λαοπρόβλητου Ποιμενάρχη και Έθνάρχη Μακαρίου του Γ', επενέβη ή караδοκούσα Τουρκία, για νά άποκαταστήσει, δήθεν, ως έγγυήτρια δύναμη, τή συνταγματική τάξη στήν Κυπριακή Δημοκρατία.

Εισέβαλε στή Νήσο αυτή τών Άχαιών και του Άποστόλου Βαρνάβα μέ τρόπο βίαιο, βάνασο, πολυαίμακτο και φονικό. Ξερριζώνοντας, καίγοντας και άρπάζοντας, θανατώνοντας και αίχμαλωτίζοντας, βιάζοντας και διώχνοντας τόν έλληνορθόδοξο γεγενή πληθυσμό από τήν πατρώα γή του, τήν αίματοποτισμένη γή τών κατεχομένων έδαφών μας, πού για τρεισήμισι χιλιάδες χρόνια, όπως και όλη ή Κύπρος, ήταν, είναι, και θά είναι γή άρκαδική, γή ελληνική και, κατά τίς δύο τελευταίες χιλιετίες, και γή ορθόδοξη χριστιανική.

Σήμερα, για 50 τώρα χρόνια, τό βαρύ νέφος τής συνεχιζόμενης τουρκικής κατοχής έξακολουθεί νά σκεπάζει τόν γλυκό ούρανό τής πατρίδας μας.

Γιά 50 τώρα χρόνια ή αίματοποτισμένη μαρτυρική μας Πατρίδα έξακολουθεί νά βρίσκεται καρφωμένη πάνω σέ σταυρό άφατης οδύνης, έξ αιτίας τής

φρικτής δοκιμασίας της από την έξανδραποδιστική των τούρκων εισβολέων κακουργία του 1974, αλλά και από την άδυσώπητη άκαμψία των ανόμων συμφερόντων των μεγάλων τής γής.

Γιά 50 τώρα χρόνια ο κυπριακός λαός παρακολουθεί, ανήμπορος να αντιδράσει, την άνομη προσπάθεια των τούρκων εισβολέων να αλλοιώσουν τον δημογραφικό χαρακτήρα τής Νήσου μας, μεταφέροντας άνεμπόδιστα χιλιάδες έποίκους από τά βάθη τής Τουρκικής Ανατολίας.

Γιά 50 τώρα χρόνια οί τραγικές μανάδες καί πατεράδες, οί γιοί καί οί κόρες καί οί λοιποί συγγενείς, ζοῦν ακόμη τό δράμα των άγνοουμένων. Η άγωνία τους να μάθουν τί απέγιναν τά αγαπημένα τους πρόσωπα, πού χάθηκαν, κατά τή βάρβαρη τουρκική εισβολή καί έκτοτε άγνοοῦνται, γίνεται πόνος βαθύς, πού αύλακώνει τήν ψυχή, γίνεται μαρτύριο οδύνης καί ψυχικού άλγους.

Αλλά, ποτέ δέν πρέπει να ξεχνοῦμε καί μιά άλλη πτυχή, από τίς πίο οδυνηρές πτυχές, του κυπριακού δράματος. Δέν πρέπει να ξεχνοῦμε τή μεθοδικά έσκεμμένη καταστροφή τής πολιτιστικής μας κληρονομιάς στά κατεχόμενα έδάφη μας. Σήμερα, 50 χρόνια μετά τό τουρκικό εκείνο άνοσιούργημα τής τουρκικής έπεκτατικής βουλιμίας, ο κυπριακός λαός, μέ αίμάσσουσα τήν ψυχή καί τήν καρδιά, παρακολουθεί τή βδελυρή προσπάθεια των κατακτητών να αλλάξουν καί τήν έλληνορθόδοξη φυσιογνωμία τής Νήσου μας, καταστρέφοντας άνεμπόδιστα καί μεθοδικά, αλλά καί μέ μανία, τήν πολιτιστική κληρονομιά τής κατεχόμενης Πατρίδας.

Πλήθος αρχαιοτήτων, πού είχαν συληθεί από μουσεία, ιδιωτικές συλλογές, αλλά καί από λαθραίες ανασκαφές, πήραν τόν δρόμο για τίς άγορές του έξωτερικού. Παράλληλα, νεολιθικοί οικισμοί καταστρέφονται καί προϊστορικές πόλεις, όπως ή σπουδαία καί ξακουστή Έγκωμη, ένα από τά σημαντικότερα κέντρα τής προϊστορικής Κύπρου, πού άκμασε από τόν 14^ο έως καί τόν 13^ο αιώνα π.Χ., έχει πλήρως έγκαταλειφθεί. Τήν ίδια τύχη έχουν καί οί βασιλικοί τάφοι στην αρχαία πόλη τής Σαλαμίνας, του 8^{ου} π.Χ. αιώνα, οί όποιοί έχουν υποστεί μεγάλη φθορά έξ αιτίας τής πλήρους έγκατάλειψης. Τό ίδιο δέ καί τά έντοιχία ψηφιδωτά στή Σαλαμίνα, του 3^{ου} καί 4^{ου} αιώνα, υπέστησαν μεγάλη φθορά, πού οφείλεται καί στίς προσπάθειες αποκόλλησης, αλλά καί από τήν έγκατάλειψη.

Έκεί, όμως, όπου άλύπητα στράφηκε ή λυσσασμένη μανία των κατακτητών ήταν τά Μοναστήρια καί οί Έκκλησίες, τά όποια δέχθηκαν τήν πίο βάνουση καί συστηματική βεβήλωση καί καταστροφή, ως τά πίο έμφανή τεκμήρια τής

ταυτότητας του τόπου μας. Περισσότερες από 550 Έκκλησίες και Μοναστήρια έχουν λεηλατηθεί ή καταστραφεί. Πάνω από πέντε χιλιάδες εικόνες αγίων και άπειρα ιερά σκεύη μεγάλης αξίας έχουν στην κυριολεξία εξαφανιστεί.

Όσες από τις Έκκλησίες δέν μετατράπηκαν σε Όθωμανικά Τεμένη, χρησιμοποιήθηκαν και χρησιμοποιούνται και σήμερα ως ποδοσφαιρικές λέσχες, θέατρα, μπάρ, γραφεία, ξενώνες, έκθεσιακοί χώροι έργων τέχνης, κέντρα αναψυχής, ξενοδοχεία, όπως ή Αγία Αναστασία της Λαπήθου, νεκροτομεία, καταστήματα, αποθήκες στρατιωτικού υλικού ή, ακόμη, και για πιά έξευτελιστικούς σκοπούς, όπως άχυρώνες, όρνιθώνες, στάβλοι αλόγων ζώων, ακόμη και δημόσια άποχωρητήρια, όπως π.χ. έχει γίνει μέ την Έκκλησία του Αγίου Αύξεντίου στην Κώμη Κεπήρ της Καρπασίας. Δέν πρέπει, επίσης, νά μάς διαφεύγει, ότι τρία τουλάχιστον Μοναστήρια, του Αγίου Χρυσοστόμου στον Πενταδάκτυλο, της Άχειροποιήτου στον Καραβά και του Αγίου Παντελεήμονα στη Μύρτου, μετατράπηκαν σε στρατόπεδα του τουρκικού στρατού.

Πρέπει, επίσης, νά λεχθεί, πώς, όταν τά φορητά αντικείμενα εικόνες, ιερά σκεύη, δυσκοπότητα, σταυροί, ευαγγέλια, παλαιύτα χειρόγραφα και πολλά άλλα έξαντλήθηκαν, τότε άρχισε ή άποκόλληση τοιχογραφιών και έντοιχιων ψηφιδωτών.

Έκατοντάδες τοιχογραφίες και ψηφιδωτά άνυπολόγιστης αξίας, πού χρονολογούνται από τον 6ο μέχρι και τον 15ο αιώνα, έχουν άποτοιχισθεί από τούρκους άρχαιοκάπηλους και πουλήθηκαν παράνομα σε συλλέκτες ανά την οικουμένη. Θυμηθείτε τά ψηφιδωτά του 6ου αιώνα της Έκκλησίας της Κανακαριάς.

Θυμηθείτε τις τοιχογραφίες της Έκκλησίας του Αγίου Θεμωνιανού, του 13ου αιώνα, της όποιας οι τοιχογραφίες άποτοιχίστηκαν και βρέθηκαν τό 1983 στό διαμέρισμα του τούρκου άρχαιοκάπηλου Άϊντίν Ντίκμεν (Aydin Dikmen) στό Μόναχο της Γερμανίας.

Θυμηθείτε τις λατρευτικές εικόνες του Αγίου Χρυσοστόμου στον Κουτσοβέντη.

Θυμηθείτε τή Μονή του Άντιφωνητή, στό χωριό Καλογραία της Έπαρχίας Κερύνειας, πού όλόκληρη ήταν άγιογραφημένη μέ έξαίρετες τοιχογραφίες του 12ου και 15ου αιώνα.

Θυμηθείτε την Έκκλησία του Αγίου Προκοπίου του 11ου αιώνα, στό χωριό Σύγκραση της έπαρχίας Άμμοχώστου.

Θυμηθείτε όλα αυτά, πού έχουν λεηλατηθεί από τούρκους λαθρέμπορους και βρέθηκαν στις παράνομες αγορές της Ευρώπης, της Αμερικής, ακόμη και της μακρινής Άπω Ανατολής, όπου έντοπίστηκε στην Όζάκα της Ίαπωνίας τό βημόθυρο του Αγίου Αναστασίου της Περιστερωνοπηγής Αμμοχώστου.

Σήμερα, λοιπόν, στην ήμικατεχόμενη από τά τουρκικά στρατεύματα Κύπρο ή πολιτιστική κληρονομιά βάνασα καταστρέφεται. Μετά τήν τουρκική εισβολή τό 1974, τή βίαιη εκδίωξη των Έλλήνων, τήν κατοχή, τόν έποικισμό και τήν αλλοίωση τής δημογραφικής πραγματικότητας τής Νήσου, ήλθε και ή καταστροφή, ή βεβήλωση και ή ληστρική εκμετάλλευση των προγονικών πολιτιστικών θησαυρών του κυπριακού Έλληνισμού.

Τό κατεχόμενο σήμερα από τά τουρκικά στρατεύματα τμήμα τής Κύπρου έχει σέ μεγάλο βαθμό εκκαθαριστεί από τήν έθνική και θρησκευτική κληρονομιά του, έχει δηλαδή εκκαθαριστεί από τά κύρια όρατά νήματα τής ιστορίας και του πολιτισμού του, ακριβώς, όπως έχει εκκαθαριστεί από τόν γηγενή πληθυσμό του. Ούτε και αυτοί οί ιεροί χώροι, όπου αναπαύονται οί νεκροί στά κατεχόμενα έδάφη, τά κοιμητήρια δηλαδή, δέν είχαν καλύτερη τύχη, αφού πολλά από αυτά βεβηλώθηκαν και καταστράφηκαν. Τό κατοχικό καθεστώς, από τό 1974 μέχρι σήμερα, εργάζεται μεθοδικά νά εξαφανίσει από τήν κατεχόμενη Κύπρο, ό,τιδήποτε από τό έλληνικό και χριστιανικό παρελθόν της. Έτσι, στό πλαίσιο αυτό αντικατέστησε και όλες τές έλληνικές όνομασίες περιοχών, πόλεων, χωριών και δρόμων μέ τουρκικές όνομασίες. Πρέπει δέ νά τονισθεί, ότι ή αλλαγή των τοπωνυμιών έγινε, κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου και των ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε. για τήν Κύπρο. Έγινε, κατά παράβαση του ψηφίσματος 16 τής 3ης Διεθνούς Διάσκεψης του Όργανισμού Ένωμένων Έθνών, για τήν τυποποίηση γεωγραφικών όνομάτων.

Εύλογα, όμως, διερωτάται κανείς. Γιατί αυτή ή λυσσώδης μανία των εισβολέων νά καταστρέψουν, ει δυνατόν, ολοκληρωτικά τήν πολιτιστική κληρονομιά των κατεχομένων εδαφών μας; Μιά πράξη, πού δέν αποτολμήθηκε ούτε κατά τή διάρκεια των μακρών αιώνων τής Όθωμανικής κυριαρχίας; Γιατί αυτή ή προσπάθεια αλλοίωσης τής πολιτιστικής φυσιογνωμίας τής Κύπρου; Η απάντηση, βεβαίως, είναι άπλη. **Τά μνημεία του πολιτισμού και οί προγονικοί πολιτιστικοί θησαυροί δέν λειτουργούν μόνο ως έργα τέχνης. Λειτουργούν και ως εκπρόσωποι ενός όλόκληρου πολιτισμού. Μέσα τους κλείνεται όλο τό νόημα του ανεπανάληπτου πολιτισμού ενός λαού. Είναι και ή φιλοσοφία του, είναι και ή ιστορία του, είναι και ή παράδοσή του, είναι και ή γλώσσα του, είναι και οί αγώνες αυτού του λαού.** Έπομένως, ή παράδοση ενός λαού,

ή πολιτιστική του κληρονομιά αποτελεί απόδειξη τής έθνικης ταυτότητάς του. Έπρεπε, λοιπόν, νά καταστραφούν καί ή έθνικη καί ή θρησκευτική κληρονομιά μας στήν κατεχόμενη γή μας, γιατί όλα αυτά είναι άψευδείς μάρτυρες τής μακραίωνης παρουσίας τοῦ Έλληνισμού στήν κατεχόμενη καί σέ όλη τήν Κύπρο. Έπρεπε νά καταστραφούν τά μνημεία τοῦ πολιτισμοῦ μας καί νά εξαφανισθοῦν οἱ προγονικοί πολιτιστικοί θησαυροί μας, γιατί αυτά άποδεικνύουν τή μακραίωνη έλληνορθόδοξη πολιτιστική ταυτότητα τών σκλαβωμένων έδαφών μας καί όλης τής Νήσου μας καί, ταυτόχρονα, είναι μιά ζωντανή μαρτυρία τής πολιτιστικής ένότητας, ή όποία ύπάρχει στόν ευρύτερο έλληνικό χώρο, τοῦ όποίου αναπόσπαστο μέρος είναι καί ή Κύπρος ή Άρκαδική.

Δεδομένων όλων αυτών, ή θεματική τοῦ παρόντος Συνεδρίου, πού συμπεριλαμβάνει κορυφαίους πνευματικούς ανθρώπους, κληρικούς καί λαϊκούς, καί τήν έναρξη τών έργασιών τοῦ όποίου θά κηρύξουμε σέ λίγο, δέν θά μπορούσε νά είναι άλλη από τό χρονίζον έθνικό πρόβλημα τής ιδιαίτερής μας Πατρίδας. Ίδιαίτερα, όμως, θά έστιάσει στήν καταστροφή τής πολιτιστικής μας κληρονομιάς, πού γιά 50 τώρα χρόνια άπροκάλυπτα συντελείται από τίς τουρκικές δυνάμεις κατοχής στήν κατεχόμενη μας Νήσο. Ένα γεγονός, πού προκαλεῖ όδύνη καί αγανάκτηση σέ κάθε υγιώς σκεπτόμενο άνθρωπο.

Στό Συνέδριο αυτό, έγκριτοι έπιστήμονες εισηγητές, κληρικοί καί λαϊκοί, θά καταθέσουν τίς άπόψεις καί τίς θέσεις τους, γιά τή συντελούμενη πολιτιστική καταστροφή στήν κατεχόμενη μας γή, καί θά προσπαθήσουν νά αναδείξουν τό μέγεθος τοῦ προβλήματος σέ όλες τίς διαστάσεις του.

Εἶναι τό Συνέδριο αυτό μιά έκφραση αγωνίας γιά τά πολιτιστικά μνημεία, πού καταστρέφονται, καί γιά τούς προγονικούς πολιτιστικούς θησαυρούς μας, πού λαφυραγωγούνται, καί, έτσι, πτωχεύει όχι μόνο ό δικός μας, αλλά καί ό παγκόσμιος πολιτισμός, άφού, όπως τονίζεται στό προοίμιο τής Συνθήκης τής Χάγης τοῦ 1954, γιά τήν προστασία τής πολιτιστικής κληρονομιάς, σέ περίπτωση ένοπλης σύρραξης: **«Η καταστροφή τής πολιτιστικής κληρονομιάς, όποιουδήποτε λαοῦ, σημαίνει τήν καταστροφή τής πολιτιστικής κληρονομιάς όλόκληρης τής ανθρωπότητας».**

Εἶμαι, βέβαιος, ότι μέσα από γόνιμο διάλογο καί ενδιαφέρουσες συζητήσεις, πού θά αναπτυχθοῦν, κατά τή διάρκεια τών έργασιών τοῦ Συνεδρίου από τούς ύψηλοῦ κύρους έπιστήμονες, θά εξαχθοῦν χρήσιμα συμπεράσματα στήν κοινή προσπάθεια άνακοπής τής συντελούμενης πολιτιστικής γενοκτονίας στήν κατεχόμενη μας Πατρίδα. Τά πορίσματα τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ πρέπει

νά γίνουν σέ όλους γνωστά, καί στήν Εὐρώπη καί στήν Ἀμερική καί σέ ὅλο τόν κόσμο. Πρέπει ὅλοι μας νά ἀναλάβουμε ἐκστρατεία διαφώτισης μέ δημοσιεύματα σέ διεθνή περιοδικά, μέ προβολές ντοκουμέντων, μέ τηλεοπτικές συνεντεύξεις, μέ κάθε μέσο πού διαθέτουμε. Ὁ κόσμος ἀπανταχοῦ τῆς γῆς πρέπει νά πληροφορηθεῖ, ὅτι τό κυπριακό πρόβλημα, εἶναι μέν πρόβλημα εἰσβολῆς καί κατοχῆς, εἶναι πρόβλημα καταπάτησης τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, εἶναι πρόβλημα ἐποικισμοῦ καί δημογραφικῆς ἀλλοίωσης, ἀλλά εἶναι καί ἔγκλημα ἀποτρόπαιο βίαιης καταστροφῆς τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς, μιᾶς πολιτιστικῆς κληρονομιάς, πού γιά 50 τώρα χρόνια ἐξακολουθεῖ νά λεηλατεῖται καί νά καταστρέφεται ἀπό τούς Τούρκους κατακτητές.

Στό σημεῖο αὐτό νά μοῦ ἐπιτρέψετε νά τονίσω, ὅτι μέσα στά πλαίσια αὐτά ἡ Ἱερά Μονή Κύκκου ἐξεδήλωσε ἔμπρακτα τό ἐνδιαφέρον της, γιά τήν τύχη τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς καί ἰδιαίτερα γιά τήν τύχη τῆς θρησκευτικῆς στίς κατεχόμενες περιοχές.

Μετά τήν ἄρση τῶν ἀπαγορευτικῶν μέτρων διέλευσης στά κατεχόμενα ἐδάφη μας, τό 2003, τό Μουσεῖο τῆς Ἱεράς Μονῆς Κύκκου ἐνέταξε στά ἐρευνητικά του προγράμματα τήν πρώτη συστηματική καί ἐπιστημονική συγκέντρωση πληροφοριῶν γιά τούς κατεχόμενους χριστιανικούς Ναούς καί Μοναστήρια μας. Πρός τοῦτο συγκροτήθηκε, τῇ εἰσηγήσει τοῦ Διευθυντῆ τοῦ ἐν λόγῳ Μουσείου, Στυλιανοῦ Περδίκη, ομάδα εἰδικῶν ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι, μέ καθημερινές ὀργανωμένες ἐπισκέψεις στά κατεχόμενα, προχώρησαν στή φωτογραφική καί ἀρχιτεκτονική ἀποτύπωση ὅλων σχεδόν τῶν χριστιανικῶν μνημείων, ἐκτός ἀπό 50 περίπου παρεκκλησίων, πού βρίσκονται μέσα στά τουρκικά στρατόπεδα καί ἡ πρόσβαση ἐκεῖ ἦταν ἀπαγορευτική ἀπό τά τουρκικά στρατεύματα.

Μετά τήν ὀλοκλήρωση τῆς φωτογραφικῆς καί ἀρχιτεκτονικῆς ἀποτύπωσης, ἡ Ἱερά Μονή Κύκκου προχώρησε στήν παρουσίαση τῶν κατεστραμμένων, συλημένων καί βεβηλωμένων χριστιανικῶν μνημείων, μέ τή διοργάνωση Φωτογραφικῶν Ἐκθέσεων, τόσο στήν Κύπρο, ὅσο καί στό ἐξωτερικό, καί ἰδιαίτερα στόν ἑλλαδικό χῶρο, μέ σκοπό τήν παρουσίαση, τόσο στό εὐρύ κοινό, ὅσο καί στήν ἐπιστημονική κοινότητα, τοῦ μεγέθους τῆς καταστροφῆς, πού ὑπέστη καί ἐξακολουθεῖ νά ὑφίσταται ἡ πολιτιστική κληρονομιά τῆς κατεχόμενης Κύπρου.

Ἡ Ἱερά Μονή Κύκκου, θέλοντας νά ἀξιοποιήσει τό συσσωρευθέν ὕλικό ἀπό τή φωτογραφική καί ἀρχιτεκτονική ἀποτύπωση, ἀνέθεσε στόν Διευθυντή τοῦ Παγκοσμίου Βήματος Θρησκευῶν καί Πολιτισμῶν Ἱεράς Μονῆς Κύκκου,

Δρα Χαράλαμπο Χοτζάκογλου, τήν έτοιμασία καί έκδοση ειδικού Βιβλίου Λευκώματος, πού θά λειτουργούσε ώς άψευδές τεκμήριο τής ένοχης τουρκικής προσπάθειας αλλοίωσης του πολιτιστικού προσώπου τής Κύπρου.

Τό βιβλίο εκδόθηκε τό 2009 καί τιτλοφορείται: «**Τά Θρησκευτικά Μνημεία στην Τουρκοκρατούμενη Κύπρο. Όψεις καί πράξεις μιās συνεχιζόμενης καταστροφής**». Είναι πεντάγλωσσο, άφου, εκτός από τά έλληνικά, έχει μεταφρασθεί καί στα άγγλικά, γαλλικά, γερμανικά καί ιταλικά, καί διανεμήθηκε καί εξακολουθεί νά διανέμεται σε έλληνικούς καί διεθνείς κύκλους, σε προσωπικότητες τών γραμμάτων, τών τεχνών, του πολιτισμού καί τής πολιτικής. Ιδιαίτερα, όμως, πρέπει νά τονισθεί, ότι, κατόπιν προσκλήσεως, επισκεφθήκαμε προσωπικά τό Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καί άφου παρουσιάσαμε, σε ειδική αίθουσα του Κοινοβουλίου τή φωτογραφική έκθεση τών συλημένων καί κατεστραμμένων χριστιανικών μνημείων τής κατεχόμενης Κύπρου, διενείμαμε «ιδίαις χερσίν» εις ένα έκαστον τών ευρωβουλευτών από ένα τόμο του ειρημένου βιβλίου. Σκοπός τής πεντάγλωσσης αυτής εκδόσεως: «Τά Θρησκευτικά Μνημεία στην Τουρκοκρατούμενη Κύπρο. Όψεις καί πράξεις μιās συνεχιζόμενης καταστροφής», ήταν καί είναι ή προβολή στη διεθνή κοινή γνώμη του μεγέθους τής λεηλασίας καί καταστροφής τών χριστιανικών μνημείων τής κατεχόμενης Κύπρου.

Τό βιβλίο αυτό στόχευε καί στοχεύει στό νά κάνει αντιληπτό τό μέγεθος του έγκλήματος σε βάρος τής έλληνοχριστιανικής κυπριακής πολιτιστικής κληρονομιάς καί, έτσι, νά κινητοποιήσει τή διεθνή κοινότητα, γιά τή διάσωση τών πολιτιστικών μας Μνημείων.

Τό βιβλίο αυτό τεκμηρίωσε καί ενίσχυσε επιχειρήματα, πού άφορούν στην έσκεμμένη καταστροφή τών θρησκευτικών Μνημείων, αλλά καί στην άρχειοκαπηλία, τίς κλοπές καί τήν παράνομη έμπορία προγονικών πολιτιστικών θησαυρών. Πέραν, όμως, όλων αυτών, πρέπει νά τονισθεί, ότι εικόνες καί άλλα εκκλησιαστικά κειμήλια εξαγοράστηκαν από τήν Ίερά Μονή Κύκκου καί επιστράφηκαν στην Έκκλησία τής Κύπρου. Ένδεικτικά καί μόνον αναφέρουμε τίς πιό κάτω άγορές: 1) Μίαν εικόνα του Άγίου Ίωάννου του Προδρόμου του 16ου αιώνα, από τό Παλαιόσοφο τής Κερύνειας. 2) Μιά δεσποτική εικόνα του Χριστού καί τής Παναγίας, από τή Μονή του Άντιφωνητή. 3) Δύο μεγάλες εικόνες του Χριστού καί τής Παναγίας μαζί με τόν Ίωάννη τόν Πρόδρομο του 1620 μ.Χ., από τόν ιερό ναό Άγίου Ίακώβου Τρικώμου. 4) Τό άρχικό κάλυμμα τής έφέστιας εικόνας τής Παναγίας τής Λύσης. 5) Μίαν εικόνα του Σεργίου καί Βάκχου του 17ου αιώνα από τό χωριό Άγιος Σέργιος Άμμοχώστου.

6) Ένα άργυροεπίχρυσο εὐαγγέλιο τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς καί πλῆθος ἄλλων λατρευτικῶν ἀντικειμένων.

Δέν πρέπει τέλος, νά παραλείψουμε νά τονίσουμε, ὅτι σήμερα τό Μουσεῖο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, μετά τήν ἀποπεράτωση τῆς φωτογραφικῆς καί ἀρχιτεκτονικῆς ἀποτύπωσης τῶν κατεχομένων χριστιανικῶν Μνημείων, διαθέτει ἀρχεῖο μέ περίπου 20.000 ἔγχρωμες φωτογραφίες, συγκρητικό φωτογραφικό ὕλικό τῶν Μνημείων πρό τῆς εἰσβολῆς τοῦ 1974 καί μετά ἀπό αὐτή. Διαθέτει καί δελτία καταγραφῆς τῶν ἐπισκεφθέντων χριστιανικῶν Μνημείων.

Βέβαια, παρουσιάζοντας τίς πρωτοβουλίες καί τό ἔργο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, γιά τή διάσωση τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς στήν τουρκοκρατούμενη βόρεια Κύπρο, δέν διεκδικοῦμε τήν ἀποκλειστικότητα. Γιατί κάτι τέτοιο θά ἦταν ὑπερφίαλο καί ἄδικο. Ἀντίθετα, τόσο ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, ὅσο καί ἡ Πολιτεία κατέβαλαν καί συνεχίζουν νά καταβάλλουν μεγάλες προσπάθειες γιά τόν τερματισμό αὐτοῦ τοῦ ἐγκλήματος. Ὁ ἀγώνας, γιά τόν ἐντοπισμό καί ἐπαναπατρισμό κυπριακῶν πολιτιστικῶν θησαυρῶν, ἀπασχολεῖ συνέχεια τόσο τήν Ἐκκλησία, ὅσο καί τό Τμήμα Ἀρχαιοτήτων. Ἀλλά καί ιδιώτες, μέ φωτεινό παράδειγμα τήν κυρία Τασούλα Λ. Γεωργίου Χατζηττοφῆ, Ἐπίτιμη Πρόξενο τῆς Κύπρου στή Χάγη, ἡ ὁποία γιά τίς ὑψηλές ὑπηρεσίες της ἔχει βραβευθεῖ ἀπό τήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Κύπρου, ἐπί Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου τοῦ Α΄. Ἡ κα Τασούλα Χατζηττοφῆ, ὅπως καί ἄλλοι ιδιώτες, κινητοποιήθηκαν γιά τόν ἐπαναπατρισμό πολλῶν ἀντικειμένων, πού ἐμφανίζονταν καί ἀκόμη ἐμφανίζονται σέ παράνομες ἀγορές τοῦ ἐξωτερικοῦ καί σέ δημοπρασίες διεθνῶν οἰκῶν.

Καί πρέπει νά ἐπισημανθεῖ, ὅτι οἱ συντονισμένες αὐτές προσπάθειες Ἐκκλησίας καί Πολιτείας εἶχαν, σέ μερικές περιπτώσεις, πολύ εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ἡ ὑπόθεση τῶν ψηφιδωτῶν τῆς Παναγίας τῆς Κανακαριάς, ὅπου δικαιώθηκε ὁ ἀγώνας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καί τοῦ Τμήματος Ἀρχαιοτήτων ἐνώπιον τῆς ἀμερικανικῆς δικαιοσύνης. Ἀλλά καί ἡ διευθέτηση, πού ἐπιτεύχθηκε μεταξύ τοῦ Ἰδρύματος Μενίλ τοῦ Τέξας καί τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, καί ἀφορᾷ στίς τοιχογραφίες τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θεωμανοῦ πλησίον τῆς Κωμόπολης τῆς Λύσης.

Μακαριώτατε,
Κυρίες καί Κύριοι,

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι, μετά τήν εἴσοδο τῆς Πατρίδας μας στήν Εὐρωπαϊκή Ἐνωση τό 2004, τό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης διόρισε ἐμπειρογνώμονες, οἱ

όποιοι επισκέφθηκαν τὰ κατεχόμενα Μνημεία, καί ἀφοῦ ἐπεσήμαναν τό μέγεθος τῆς καταστροφῆς, ἔκρουσαν τόν κώδωνα τοῦ κινδύνου γιά τήν ἄμεση ἀναστήλωση καί συντήρηση τῶν ὑπό κατάρρευση Μνημείων. Τό γεγονός αὐτό συνέτεινε στή σύσταση μικτῆς Ἐπιτροπῆς Ἑλληνοκυπρίων καί Τουρκοκυπρίων, γιά τήν ἀναστήλωση ἢ καί συντήρηση τῶν Μνημείων, πού κινδύνευαν μέ κατάρρευση καί ἐξαφάνιση. Πράγματι ἕνας σοβαρός ἀριθμός θρησκευτικῶν Μνημείων ἀναστηλώθηκαν ἐκατέρωθεν. Ἀλλά ὁ ἀριθμός αὐτός εἶναι σταγόνα στόν ὠκεανό σέ σύγκριση μέ τίς ἑκατοντάδες πολιτιστικῶν Μνημείων, πού ἴστανται ἐκεῖ τραυματισμένα καί ἡμιθανῆ, γιά νά ἐγκαλοῦν τοὺς ληστές πού τὰ τραυμάτισαν.

Τὰ τραυματισμένα καί ἀκρωτηριασμένα αὐτά Μνημεία εἶναι τὰ κάτοπτα τοῦ πολιτισμοῦ μας καί ὁ ὑπομνηματισμός τῆς ἱστορίας μας, καί θά ἴστανται ἐκεῖ στά σκλαβωμένα ἐδάφη μας, γιά νά διακηρύττουν μέσα στοὺς αἰῶνες τόν μυσarό ἀμοραλισμό τῶν κατακτητῶν καί τή μικροψυχία καί ἀβελτηρία, τήν ψυχική νέφωση καί πνευματική τύφλωση τῶν ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου τούτου, πού γιά 50 τώρα χρόνια παραμένουν ἔνοχα σιωπηλοὶ καί ἐκνευριστικά ἀδιάφοροι.

Συγχαίρω τοὺς ἐμπνευστές καί διοργανωτές τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ, καί ἰδιαιτέρα τόν Γενικό Διευθυντή τοῦ Παγκοσμίου Βήματος Θρησκείων καί Πολιτισμῶν Ἰερᾶς Μονῆς Κύκκου κ. Χαράλαμπο Χοτζάκογλου, γιατί αὐτός εἶναι ὁ κύριος ἐμπνευστής καί διοργανωτής καί ἐμψυχωτής τοῦ Συνεδρίου αὐτοῦ.

Εὐχομαι τό Συνέδριο αὐτό νά εἶναι ἐπιτυχές στοὺς στόχους του καί ἐπιδαψιλεύω σέ ὅλους, ὀργανωτές, συνέδρους καί συμμετέχοντες πλούσιες τίς εὐλογίες τοῦ Κυρίου.

Το Συνέδριο συνεχίστηκε καί τὴν ἐπόμενη ἡμέρα με εισηγήσεις διακεκριμένων ἐπιστημόνων. Οἱ εισηγήσεις τῶν Συνέδρων θά ἐκδοθοῦν λίαν προσεχῶς σ' ἓνα καλαίσθητο πυκτίδιο με ἐπιμέλεια τοῦ γράφοντος.



ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ
ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΣΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΡΑΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ

18-19 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024



ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΙΤΙΟΥ κ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ.κ. Γεώργιος κατόπιν προσκλήσεως τού Μακαριωτάτου Πατριάρχη Ρουμανίας κ.κ. Δανιήλ πραγματοποίησε επίσκεψη στο Πατριαρχείο Ρουμανίας, δια να συμμετάσχει στους εορτασμούς με την ευκαιρία τής μνήμης τού πολιούχου τού Βουκουρεστίου Οσίου Δημητρίου τού νέου, από τις 23 μέχρι τις 27 Οκτωβρίου τρέχοντος έτους. Ο Αρχιεπίσκοπος μετά από παράκληση του Πατριάρχη μετέφερε, κατά τη

μετάβασή του στη Ρουμανία, και την Τιμία Κάρα τού Αγίου Λαζάρου, η οποία ευρίσκεται τεθησαυρισμένη στον ομώνυμο ιερό ναό του στη Λάρνακα, προς αγιασμό τού ορθοδόξου λαού τής Ρουμανίας. Τον Μακαριώτατο συνόδευσαν στο ταξίδι του ο γράφων και ο Αρχιδιάκονος Μιχαήλ Νικολάου.

Ο Αρχιεπίσκοπος Γεώργιος αναχώρησε από το αεροδρόμιο Λάρνακας το πρωί της Τετάρτης 23 Οκτωβρίου, και αφίχθηκε, στο αεροδρόμιο Βουκουρεστίου το μεσημέρι, όπου εκεί τον υποδέχτηκαν ο Μητροπολίτης Τυργοβιστίου Νήφων, ο Επίσκοπος Πραχοβεάνου Τιμόθεος και άλλοι κληρικοί από το Πατριαρχείο, καθώς και ο πρέσβης τής Κύπρου στη Ρουμανία Μάριος Κουντουρίδης. Ακολούθως, ο Μακαριώτατος με τη συνοδεία του κατευθύνθηκε στο Πατριαρχικό Μέγαρο όπου εκεί τον υποδέχτηκε ο Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας. Στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε, πριν από το γεύμα, το οποίο παρέθεσε ο Πατριάρχης προς τιμή του Κύπριου Αρχιεπισκόπου, οι δυο Προκαθήμενοι είχαν την ευκαιρία να συνομιλήσουν για θέματα που απασχολούν σήμερα την Ορθοδοξία. Μετά το γεύμα ακολούθησε η ανταλλαγή δώρων.

Την Πέμπτη, 24 Οκτωβρίου 2024, πραγματοποιήθηκε η επίσημη έναρξη των εορτασμών για τον Άγιο Δημήτριο τον νέο ξεκινώντας με τη λιτανεία τού ιερού του λειψάνου, το οποίο φυλάσσεται στον Καθεδρικό ναό τού Βουκουρεστίου. Εκατοντάδες κληρικών συμμετείχαν στη μεγαλοπρεπή πομπή. Ο Άγιος Δημήτριος ο νέος γεννήθηκε, έζησε και αγίασε στη γη τής Βουλγαρίας τον 13^ο αιώνα. Το ιερό του λείψανο έφτασε στο Βουκουρέστι το 1774 με ένα θαυμαστό τρόπο προς παρηγορία τού Ρουμανικού λαού που ταλαιπωρείτο από τις πολλές ληστείες των Τούρκων. Από τα πολλά θαύματα που επιτέλεσε καθιερώθηκε ως ο προστάτης και πολιούχος τού Βουκουρεστίου και τιμάται πολύ από τον ορθόδοξο πιστό λαό τής Ρουμανίας.

Κατά τη διάρκεια τής λιτανείας πραγματοποιήθηκε και η υποδοχή τής Κάρας τού Αγίου Λαζάρου από τους δύο Προκαθήμενους στη πλατεία τού Καθεδρικού ναού τού Βουκουρεστίου στον Λόφο τού Πατριαρχείου. Όλα τα άγια λείψανα τοποθετήθηκαν σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο και εκατοντάδες χιλιάδες κόσμου πέρασαν να τα προσκυνήσουν τις μέρες των εορτασμών, περιμένοντας για πολλές ώρες μέσα στο κρύο, όλη νύχτα άγρυπνοι, φανερώνοντας έτσι τη βαθιά πίστη τού λαού τής Ρουμανίας. Κατά την υποδοχή τού ιερού λειψάνου τού Αγίου Λαζάρου τού Τετραήμερου ο Πατριάρχης Ρουμανίας, αφού καλωσόρισε τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου αναφέρθηκε στους δυο Αγίους, Λάζαρο και Δημήτριο, λέγοντας τα εξής:

«Ο Άγιος και δίκαιος Λάζαρος, που αναστήθηκε από τον ίδιο τον Σωτήρα Χριστό, είναι ένα ισχυρό σύμβολο τής νίκης επί του θανάτου και της απεριόριστης αγάπης τού Θεού για τους ανθρώπους».

«Οι Άγιοι Λάζαρος και Δημήτριος ο νέος είναι ζωντανά παραδείγματα ευσπλαχνίας, πνευματικής θεραπείας και νίκης επί του πόνου και του θανάτου, τα οποία θεωρούνται τόσο απαραίτητα για τους πιστούς σε αυτούς τους καιρούς, που βιώνουν όλο και περισσότερα βάσανα». Στη συνέχεια αναφέρθηκε ειδικά στον Άγιο Λάζαρο με τα ακόλουθα:

«Με το θαύμα που έκανε, αναστήνοντας τον Λάζαρο την τέταρτη ημέρα μετά τον θάνατό του, ο Κύριος Ιησούς Χριστός έδειξε ότι η επίγεια ζωή και η αιώνια ζωή είναι τα πολυτιμότερα δώρα που μπορεί να προσφερθούν στον άνθρωπο».

«Η εκκλησιαστική παράδοση μάς λέει ότι μετά τη θαυματουργή ανάστασή του, ο Λάζαρος έγινε επίσκοπος στην Κύπρο, υπηρετώντας με αφοσίωση την Εκκλησία για πολλά χρόνια». Στο τέλος ο Πατριάρχης εξήγησε ότι:

«Αυτή η μεταμόρφωσή του, από έναν άνθρωπο που γνώρισε τα βάσανα και τον θάνατο σε έναν αφοσιωμένο υπηρέτη τού Χριστού και της Εκκλησίας Του, μας εμπνέει να επιζητούμε διαρκώς την πνευματική ανανέωση και τη βαθύτερη αφοσίωση στην υπηρεσία τού Θεού και των συνανθρώπων μας, ιδιαίτερα των ασθενών».

Ακολούθως αντιφώνησε ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου, του οποίου την ομιλία παραθέτουμε αυτούσια:

«Δοξολογούμε τον Θεό και ευχαριστούμε θερμά εσάς, Μακαριώτατε, για την ευκαιρία που μας δίνετε να επισκεφθούμε τη μεγάλη και ένδοξη χώρα σας, με την ευκαιρία της εορτής του αγίου Δημητρίου του νέου.

Επισκεφθήκαμε κι άλλες φορές τη Ρουμανία και θαυμάσαμε την ευσέβεια του Ρουμανικού λαού. Ομολογούμε, όμως, τόσο εγώ όσο και η συνοδεία μου ότι τέτοιες εκδηλώσεις θρησκευτικής ευλάβειας δεν αναμέναμε.

Ερχόμενοι από την Κύπρο, τη μικρή σε έκταση και αριθμό πιστών, αλλά μεγάλη σε Ιστορία και ταλαιπωρίες πατρίδα μας, φέρουμε σε όλους τις ευλογίες και τον αγιασμό των αγίων μας: Των ιδρυτών της Εκκλησίας μας Αποστόλων Βαρνάβα, Παύλου και Μάρκου, του αγίου Σπυρίδωνος επισκόπου Τριμυθούτσου, του αγίου Επιφανίου επισκόπου Κωνσταντίας, του Αγίου Ιωάννου του Ελεήμονος και πολλών άλλων αγίων. Ιδιαιτέρως, όμως, μεταφέρουμε τις ευλογίες του αγίου Λαζάρου του τετραήμερου φίλου του Χριστού, του οποίου

και την πάνσεπτο κάρα εκομίσαμε προς προσκύνηση και αγιασμό του ενταύθα παροικούντος λαού του Θεού.

Πολύ κοντά προς την Αγία Γη, η Κύπρος, δέχτηκε πολύ νωρίς, από το 45 μ.Χ. την επίσκεψη και το κήρυγμα των Αποστόλων και μετεστράφη στην αληθινή πίστη. Μα και προηγουμένως εδέχθη μηνύματα αγιαστικά, προπομπούς του θείου κηρύγματος. Δέχτηκε τον άγιο Λάζαρο που φεύγοντας τη μανία των Εβραίων εγκαταστάθηκε στην Κύπρο κι έγινε ο πρώτος επίσκοπος Κιτίου, της σημερινής Λάρνακας. Δέχτηκε και πολλούς από τους “διασπαρέντας από τής θλίψεως τής γενομένης επί Στεφάνω”, οι οποίοι κατά τις Πράξεις των Αποστόλων “διήλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἄντιοχείας”.

Όσοι έχετε επισκεφθεί την Κύπρο, θα έχετε, ασφαλώς, επισκεφθεί και τον ναό του Αγίου Λαζάρου στη Λάρνακα, όπου βρίσκεται και ο δεύτερος, μετά από εκείνον της Βηθανίας, τάφος του. Θα το έχετε διαπιστώσει πως δεν είναι μόνο η επιβλητική αρχιτεκτονική του βυζαντινού μνημείου που μας καθηλώνει, είναι κυρίως η συναίσθηση πως εκείνος για τον οποίο ο ίδιος ο Χριστός δάκρυσε, βρίσκεται διά των ιερών λειψάνων του στο χώρο και τον αγιάζει. Αυτή τη χαριτόβρυτο κάρα μεταφέραμε, σήμερα, ο διάδοχος του αγίου Λαζάρου, ο Μητροπολίτης Κιτίου Νεκτάριος και εγώ, για να αντλήσετε κι εσείς από τη χάρη του.

Ἦλθαμε κι εμείς να πάρουμε την ευλογία των δικών σας αγίων: του Αποστόλου Ανδρέα, του αγίου Δημητρίου του νέου, της αγίας Παρασκευής της Επιβατινής, του αγίου Ιωάννου του νέου Χοζεβίτου.

Μακαριώτατε,

Ευχαριστούμε και πάλι για τη χαρά που μας δίνετε να βρισκόμαστε στην ωραία χώρα σας. Προγευόμαστε και της χαράς του συλλειτουργού μαζί σας για να υμνήσουμε “ἐν ἐτέραις γλώσσαις” αλλ’ “ἐν μιᾷ καρδίᾳ” τον εν Τριάδι προσκυνούμενο Θεό μας. Αὐτῶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.»

Μετά το γεύμα και τη σύντομη ξεκούραση στον Πατριαρχικό Οίκο, τα οποία ακολούθησαν την υποδοχή τής Τιμίας Κάρας, ο Μακαριώτατος με τα μέλη τής συνοδείας του αναχώρησαν για τα Καρπάθια Ὀρη, συνοδευόμενοι από τον Επίσκοπο Πραχοβεάνου Τιμόθεο. Στα Καρπάθια, πρώτος σταθμός τής επίσκεψης, όπου και διανυκτέρευσε ο Μακαριώτατος, ήταν η Ιερά Μονή Καραϊμάν. Η Μονή ανήκει στην Αρχιεπισκοπή Βουκουρεστίου και είναι αφιερωμένη στην Ὑψωση τού Τιμίου Σταυρού. Ανηγέρθη το 1998 από τον ιερομόναχο Γερόντιο Πουΐου και είναι χτισμένη σε μια περιοχή εξαιρετικού κάλλους με πλούσια δάση, σε υψόμετρο 900 μέτρων ανάμεσα στα βουνά Μπουτζέτζι

τής Οροσειράς των Καρπαθίων. Η Μονή πέρα από τόπος προσευχής χρησιμοποιείται ταυτόχρονα και ως Συνεδριακό Κέντρο αλλά και ως χώρος όπου φιλοξενούνται θερινές κατασκηνώσεις. Η αδελφότητα της Μονής με επικεφαλής τον ηγούμενο αρχιμανδρίτη Δαβίδ επεφύλαξαν θερμή υποδοχή αλλά, και φιλοξενία στον Μακαριώτατο, ο οποίος στο δείπνο τούς ευχαρίστησε με λόγια θερμά για την αβραμιαία φιλοξενία τους.

Την Παρασκευή, 25 Οκτωβρίου, το πρωί, ο Μακαριώτατος αναχώρησε από τη Μονή Καραϊμάν με επόμενο προορισμό την πλησιόχωρη Ιερά Μονή Σινάια. Ο ηγούμενος της Μονής αρχιμανδρίτης Μακάριος και οι πατέρες της Μονής, αφού υποδέχτηκαν τον Μακαριώτατο, τον ξενάγησαν στο ιστορικό μοναστήρι Σινάια. Η Μονή κτίστηκε από τον Σπαθάριο Μιχαήλ Καντακουζηνό μεταξύ των ετών 1690 και 1695 εις ανάμνηση ενός προσκυνήματός του στη Μονή Αγίας Αικατερίνης στο Θεοβάδιστο Όρος Σινά. Το κτιριακό, συγκρότημα περιλαμβάνει δύο ναούς, τον παλαιό που είναι αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου και κοσμείται με αξιόλογες τοιχογραφίες του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα, και τον νεότερο ο οποίος είναι κτίσμα τού 19^{ου} αιώνα και είναι αφιερωμένος στην Αγία Τριάδα. Το μοναστήρι είναι κτισμένο στις παρυφές των βουνών Μπουτζέτζι και κοντά στην πόλη Σινάια, γνωστό τουριστικό θέρετρο της Ρουμανίας.

Τη σύντομη επίσκεψη στο αξιόλογο ιστορικό μοναστήρι Σινάια ακολούθησε η επίσκεψη στο κάστρο Πέλες, το οποίο ανήκει στη Βασιλική οικογένεια της Ρουμανίας, και μέχρι το 1947 αποτελούσε το θερινό ανάκτορο της οικογένειας. Το κάστρο πήρε το όνομά του από τον ποταμό Πέλες, ο οποίος διασχίζει την τεράστια σε έκταση και καταπράσινη αυλή του. Το σημαντικό αυτό αξιοθέατο κτίστηκε μεταξύ των ετών 1873 και 1883 κοντά στη πόλη Σινάια από τον βασιλιά Κάρολο τον Α΄ και αποτελεί δείγμα γερμανικής αναγεννησιακής αρχιτεκτονικής. Το επιβλητικό παλάτι διαθέτει 160 δωμάτια τα οποία διακρίνονται για την πολυτέλεια στη διακόσμηση. Καλλιτεχνήματα εξαιρετικής αισθητικής και μεγάλης αξίας κοσμούν το κάστρο αυτό. Το εν λόγω παλάτι ήταν πρωτοποριακό για την εποχή του αφού είναι το πρώτο στην Ευρώπη που ηλεκτροδοτήθηκε με ρεύμα που παρήγαγε δικό του εργοστάσιο ηλεκτρικής ενέργειας. Αφού ξεναγήθηκε ο Μακαριώτατος στα κύρια δωμάτια τού κάστρου συνέχισε την περιοδεία του στην όμορφη κοιλάδα της Πραχόβας, με προορισμό το οινοποιείο της Αρχιεπισκοπής Βουκουρεστίου «Άμπελος Κυρίου».

Το οινοποιείο είναι κτισμένο μέσα στους αμπελώνες. Ο Αρχιεπίσκοπος ξεναγήθηκε από τον υπεύθυνο τού οινοποιείου στους ανακαινισμένους χώρους

του και έπειτα είχε την ευκαιρία να του παρουσιάσει, ένας διακεκριμένος οινολόγος, τη μεγάλη ποικιλία των αξιόλογων κρασιών που παράγει το οινοποιείο. Αξίζει να λεχθεί ότι το οινοποιείο, μεταξύ των άλλων κρασιών, παράγει και το κρασί που χρησιμοποιείται στη Θεία Λειτουργία και αυτό το χρησιμοποιούν, με απόφαση τού Πατριαρχείου, όλοι οι ναοί τής Ρουμανίας.

Μετά την επίσκεψη στο πατριαρχικό οινοποιείο, παίρνοντας τον δρόμο τής επιστροφής για το Βουκουρέστι ο Μακαριώτατος επισκέφθηκε, με τη συνοδεία του, τη Μονή Γιγίου, η οποία βρίσκεται πλησίον τής πόλης Πλοϊέστι. Η ηγουμένη μαζί με τις αδελφές, που εγκαταβιούν στο μοναστήρι, και πιστούς από την περιοχή, υποδέχτηκαν τον Μακαριώτατο με ενθουσιασμό. Στη συνέχεια, ο Μακαριώτατος προέστη δεήσεως στο Καθολικό τής Μονής. Το μοναστήρι αυτό οφείλει το όνομά του σε μια κοντινή πηγή με ιαματικό νερό και για αυτό το Καθολικό του είναι αφιερωμένο στη Ζωοδόχο Πηγή. Στο μοναστήρι φυλάσσεται, επίσης, μία θαυματουργή εικόνα, αντίγραφο τής Παναγίας τού Καζάν. Η Μονή, η οποία ήταν ανδρική και πέρασε πολλές περιπέτειές στην πορεία της, άνθισε ξανά το 1952 όταν ο μακαριστός Πατριάρχης Ιουστινιανός αποφάσισε να τη μετατρέψει σε γυναικεία. Σήμερα η αδελφότητα τής Μονής αποτελείται από 40 μοναχές. Μετά το πλούσιο γεύμα που η αγάπη των μοναζουσών προσέφερε στον Προκαθήμενο τής Εκκλησίας τής Κύπρου, ο Μακαριώτατος επέστρεψε το απόγευμα στο Βουκουρέστι.

Το Σάββατο, 26 Οκτωβρίου, ημέρα μνήμης τού Αγίου μεγαλομάρτυρα Δημητρίου, τελέστηκε υπαίθριο Αρχιερατικό συλλειτουργο στην πλατεία τού Πατριαρχείου, προεξάρχοντας του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Γεωργίου και συλλειτουργούντων του Μητροπολίτη Βεροίας Παντελεήμονος, του επισκόπου Πραχοβεάνου Τιμοθέου, του εν Ουγγαρία επισκόπου των Ρουμάνων Σιλουανού, του γράφοντος καθώς και κληρικών από Ρουμανία, Ελλάδα και Κύπρο. Στη Θεία Λειτουργία παρέστη πλήθος πιστών. Ο Μακαριώτατος στο κήρυγμά του είπε τα εξής:

«Η εποχή μας, με το πνεύμα της ευζωίας και της καλοπέρασης που τη χαρακτηρίζει, δύσκολα μπορεί να αποδεχθεί ένα κήρυγμα που να προτρέπει τους ανθρώπους να υπομείνουν θλίψεις και διωγμούς για τον Χριστό. Ολόκληρη, όμως, η Αγ. Γραφή μάς μιλά πως οι θλίψεις και οι διωγμοί των ανθρώπων του Θεού είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένοι με την καθημερινή τους ζωή, γιατί δεν υπάρχει άνθρωπος που να βαδίζει την οδό της αρετής χωρίς “θλίψεως, οδύνης και πειρασμών”, κατά τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο.

Την αλήθεια αυτή ήλθε να μας θυμίσει η σημερινή ευαγγελική περικοπή, με την ευκαιρία της εορτής του Αγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου του Μυροβλήτου. Ο Ιησούς Χριστός θέλοντας να στηρίξει τους πιστούς, μπροστά στο ενδεχόμενο των διωγμών, προειδοποίησε σήμερα: “Αν εμένα με εδίωξαν και εσάς θα σας διώξουν”. Και εξηγεί: “Αν ήσασταν από τον κόσμο, ο κόσμος ως δικούς του, θα σας αγαπούσε. Επειδή, όμως, δεν είστε από τον κόσμο, αλλ’ εγώ σας ξεχώρισα από τον κόσμο, γι’ αυτό σάς μισεί ο κόσμος”.

Ο διωγμός των φίλων του Θεού δεν είναι παρά μια μορφή του αιώνιου πολέμου, που φέρνει τον σατανά και τις δυνάμεις του σε αντίθεση με τον Θεό και τους υπηρέτες του. Κι είναι νόμος πνευματικός πως όσο κανείς προκόπτει και προοδεύει στην πνευματική ζωή, τόσο περισσότερο πληθύνονται οι διωγμοί και τα λυπηρά γεγονότα της ζωής του.

Δυσκολίες, θλίψεις και πειρασμοί βρέθηκαν πολλοί στη ζωή του αγίου Δημητρίου, τον οποίον η Θεσσαλονίκη, η πόλη του, αλλά και όλα τα Βαλκάνια και γενικότερα όλος ο Ορθόδοξος κόσμος, τιμά πανηγυρικά σήμερα:

Ήταν πρώτα η πρώιμη χριστιανική εποχή στην οποία έζησε, που είχε ιδιαίτερες δυσκολίες για όλους που ήθελαν να ζουν κατά Χριστόν. Η χριστιανική ζωή, βέβαια, είναι δύσκολη σε κάθε εποχή. Γιατί δεν έχουμε να αντιπαλαίσουμε προς έναν άνθρωπο όμοιο μ’ εμάς, του οποίου να ξέρουμε τους τρόπους και τα τεχνάσματα. Η πάλη μας είναι προς τον διάβολο, ο οποίος, ως πνεύμα, μπορεί και στήνει παγίδες που ούτε καν υποψιαζόμαστε.

Εν τούτοις σήμερα έχουμε την παράδοση 20 αιώνων Χριστιανισμού. Τον δύσκολο δρόμο της θέωσης βάδισαν πολλοί πριν από μας και μας άφησαν τρόπο ζωής για να τον ακολουθούμε. Στην εποχή του αγίου Δημητρίου, στα τέλη του 3^{ου} αιώνα, η Εκκλησία βρισκόταν ακόμα υπό διωγμό και στην αφάνεια. Έπρεπε ο καθένας να ακούσει μόνο τις μυστικές φωνές της καρδιάς του. Ο άγιος Δημήτριος το πέτυχε αυτό, όσο δύσκολο κι αν ήταν.

Για όσους κατάγονταν από το Εβραϊκό Έθνος τα πράγματα ήταν ευκολότερα. Υπήρχαν οι φωνές των προφητών που παρέπεμπαν στον Χριστό, ήταν και η υψηλότερη στάθμη της μονοθεΐας. Ο Δημήτριος, όμως, ήταν ειδωλολάτρης, Έλληνας την καταγωγή, αμύητος στη μονοθεΐα. Οι λαμπρές τελετές των ειδώλων σαγήνευαν τους συμπατριώτες του. Κι ήταν δύσκολο γι’ αυτόν να αρνηθεί τους Θεούς των πατέρων του, τα ήθη και τα έθιμά της πατρίδας του και να ακολουθήσει έναν άγνωστο. Κι όμως ξεπέρασε κι αυτές τις δυσκολίες.

Δυσκολία ήταν γι’ αυτόν και η νεανική του ηλικία και το σωματικό του κάλ-

λος, που του υπόσχονταν ένα μέλλον ελπιδοφόρο. Τα παρέβλεψε κι αυτά, όμως, θυσιάζοντας και το μέλλον και τη ζωή του για τον Χριστό.

Ήταν ύστερα η μόρφωση, το στρατιωτικό του επάγγελμα και η θέση του, ως διοικητού της Θεσσαλονίκης, ένα σοβαρό εμπόδιο στην επιλογή του χριστιανικού τρόπου ζωής. Εφ' όσον ο Χριστιανισμός βρισκόταν σε διωγμό, για να κρατήσει κάποιος τα αξιώματά του, θα 'πρεπε να αρνηθεί την πίστη του. Θυσίασε όμως και τα αξιώματά του και τη ζωή του ο Δημήτριος. Όλα τα θεώρησε σκουπίδια για να κερδίσει τον Χριστό.

Γιατί όμως συναντούν θλίψεις και ταλαιπωρίες στη ζωή τους οι άνθρωποι του Θεού; Θέλει ο Θεός να πάσχουν οι δικοί του άνθρωποι; Ασφαλώς όχι. Επιτρέπει, όμως, να μας συναντήσουν θλίψεις και δοκιμασίες, γιατί έχει ο Θεός ένα σχέδιο για μας:

- *Δοκιμάζει, πρώτα, την πίστη μας. Όταν όλα μας έρχονται βολικά δεν έχουμε καμιά δυσκολία να πούμε "δόξα σοι ο Θεός". Στις δυσκολίες, όμως, πολλοί απομακρύνονται. Το χρυσάφι όταν λαμβάνεται από τη γη έχει μαζί του πολλές άλλες ξένες προσμείξεις. Για να απομονωθεί καθαρό το χρυσάφι υποβάλλεται σε μια θερμική διεργασία. Θερμαίνεται σε πολύ ψηλές θερμοκρασίες. Σ' αυτές τις θερμοκρασίες τα άλλα στοιχεία και οι άλλες ενώσεις δεν αντέχουν, μετατρέπονται σε αέρια (εξαχνώνονται). Έτσι συμβαίνει και με τις δοκιμασίες. Οι ολιγόπιστοι απομακρύνονται. Φανερώνονται τότε και αποδεικνύονται οι πιστοί.*
- *Μας ελέγχει, ύστερα, παιδαγωγικά, με τις θλίψεις ο Θεός. Μας προφυλάσσει από χειρότερες καταστάσεις, στέλλοντάς μας προειδοποιήσεις για αλλαγή πορείας. Εμείς οι άνθρωποι θυμόμαστε λίγο το παρελθόν μας, ξέρουμε λίγο το παρόν, που βιώνουμε, αγνοούμε, όμως, εντελώς το μέλλον. Ο Θεός ξέρει και το παρελθόν και το παρόν και το μέλλον μας. Κι όπως μας βλέπει να πορευόμαστε στο μέλλον με κίνδυνο μιας ηθικής πτώσης, μιας αμαρτίας, θέτει ένα εμπόδιο στην πορεία μας. Ένα τέτοιο εμπόδιο μπορεί να 'ναι μια ασθένεια, ένα δυστύχημα, ο θάνατος ενός δικού μας ανθρώπου. Προειδοποιεί ο Θεός για να αλλάξουμε πορεία. Είναι ένα καμπανάκι κινδύνου. Όπως ένας πατέρας βλέποντας το μικρό παιδί του να τρέχει προς τον κρημνό, με κίνδυνο να σκοτωθεί, τρέχει και το αρπάζει από το χέρι, εμποδίζοντας την πάρα πέρα πορεία του, έτσι κάνει κι ο Θεός. Ο Απόστολος Παύλος αναφερόμενος στην ασθένεια που τον βασάνιζε λέει ότι του δόθηκε από τον Θεό για να τον αποτρέψει από την υπερηφάνεια και τον εγωισμό.*

• Είναι κι ένας άλλος λόγος για τον οποίο ο Θεός επιτρέπει να μας συναντήσουν θλίψεις και διωγμοί στη ζωή μας. Κι ο λόγος αυτός αναφέρεται κυρίως στους αγίους του: στα μαρτύρια των μαρτύρων, στις ταλαιπωρίες των οσίων του. Θέλει να τους καταστήσει παραδείγματα προς μίμηση στους πιστούς. Παραδείγματα υπομονής, εγκαρτέρησης, θάρρους. Φέρτε στον νου σας κάποιον ευσεβή που δέχεται πλήγματα πόνου στη ζωή του κι όμως μένει πιστός, χωρίς αμφιταλαντεύσεις και σηκώνει με υπομονή τον σταυρό του. Δεν παρακινεί και άλλους σε θεοσέβεια;

Ο άγιος Δημήτριος μέσα στις ταλαιπωρίες της φυλακής έγινε κατηχητής των φυλακισμένων, οδηγώντας πολλούς στον Χριστό και στη σωτηρία. Κι όταν με τη λόγχευση των πλευρών βρήκε το μακάριο τέλος, έγινε “τύπος και υπογραμμός” πολλών μαρτύρων. Η φήμη του κατακλύζει όλα τα Βαλκάνια κι όλο τον κόσμο, εμπνέοντας πολλούς προς μίμησή του.

Όταν κι εμείς συναντούμε θλίψεις και ταλαιπωρίες στη ζωή μας, ας εξετάζουμε τον εαυτό μας. Αν βρισκόμαστε σε λανθασμένη πορεία ας ανανήψουμε η θλίψη κι η ταλαιπωρία είναι, τότε, μια προειδοποίηση. Αν βρισκόμαστε σε σωστό δρόμο (κι αυτό θα μάς το πει η Εκκλησία κι όχι εμείς οι ίδιοι) ας δοξάζουμε τον Θεό που μάς χρησιμοποιεί ως όργανά του για τη σωτηρία και των άλλων ανθρώπων.

Ωστόσο, ας μη ξεχνούμε ότι στον κόσμο τούτο βρισκόμαστε σε πορεία. Κι είναι φυσικό στον δρόμο να υπάρχουν δυσκολίες, πόνοι, στεναγμοί. Στο τέλος, όμως, υπάρχουν και τα έπαθλα, με τα οποία ο Θεός βραβεύει τους “καλῶς ἀθλήσαντας”. Όπως έκαμε και για τον άγιο Δημήτριο. Τον επιβράβευσε με τη χάρη των ιάσεων και των πολλών θαυμάτων, από τα οποία πήρε και την επωνυμία “**Θαυματουργός**”. Ο τάφος του έγινε “παγκόσμιο προσκύνημα” και το μύρο, που το άγιο λείψανό του αναβλύζει, είναι η απτή απόδειξη ότι κατέστη με την υποδειγματική ζωή του, ευωδία Χριστού.

Η μεγαλύτερη τιμή που του επιδαψίλευσε ο Θεός ήταν το ότι ελευθέρωσε την πόλη του, τη Θεσσαλονίκη, την ημέρα της γιορτής του. Για αιώνες υπόδουλη στους Οθωμανούς Τούρκους, η Θεσσαλονίκη ελευθερώθηκε, με τις πρεσβείες και τη βοήθεια του Αγίου Δημητρίου, στις 26 Οκτωβρίου 1912.

Τιμώντας, σήμερα, τον άγιο Δημήτριο παίρνουμε μηνύματα ζωής από τη ζωή και το μαρτύριό του:

Μάς διαμηνύει πρώτα, με το παράδειγμά του, πως μόνο κοντά στον Χριστό θα βρούμε την πραγματική χαρά και την πραγματική ικανοποίηση. Οι άνθρωποι

αναζητούμε συνήθως τη χαρά στα υλικά αγαθά, στις κοινωνικές θέσεις, στις επιστημονικές κατακτήσεις. Ο άγιος Δημήτριος είχε πολλά υλικά αγαθά και θα μπορούσε να αποκτήσει περισσότερα. Κατείχε περίοπτη θέση και στην κοινωνία και στο στράτευμα και θα μπορούσε να ανέβει και σε άλλες υψηλότερες θέσεις. Θα μπορούσε να προχωρήσει παντού. “*Ηγήσατο ταῦτα σκύβαλα εἶναι*”, τα θεώρησε όλα αυτά ως σκουπίδια, μπροστά στη δόξα του Θεού. Μας καλεί κι εμάς σήμερα να τον μιμηθούμε.

Η ιεραποστολική δράση του, ακόμα και μέσα στη φυλακή, και ο στόχος του έστω και έναν άνθρωπο να φέρνει κάθε μέρα στον Χριστό, θα πρέπει να μάς εμπνέει. Ο κόσμος σήμερα παραπαίει, ζητά καθοδήγηση. Ας κάνουμε κι εμείς έργον ευαγγελιστού, έργον ιεραποστόλου, όπως κι ο άγιος Δημήτριος.

Το θάρρος του και η αυτοθυσία του να ευλογήσει, με κίνδυνο της ζωής του, τον Νέστορα μέσα στη φυλακή, στην πάλη του προς τον Λυαίο, τον εκπρόσωπο της αθεΐας, μάς στέλλει ένα άλλο μήνυμα: Μάς λέει ότι μπορεί η ζωή να είναι ύψιστο αγαθό (γι' αυτό εξάλλου δεν επιτρέπεται να θέτουμε τέρμα σ' αυτή, ούτε των άλλων τη ζωή να αφαιρούμε), υπάρχουν όμως και αξίες ανώτερες από τη ζωή, χάριν των οποίων μπορούμε να τη θυσιάζουμε. Υπάρχει μια κλίμακα αξιών στην κορυφή της οποίας βρίσκεται η θρησκεία μας, η πατρίδα μας, η αξιοπρέπειά μας κι ύστερα ακολουθεί η αξία της ζωής. Χάριν των ανώτερων αξιών μπορεί να θυσιάζεται η ζωή μας. Όπως ο άγιος Δημήτριος θυσιάσε τη ζωή του υπερασπιζόμενος τον Χριστό, την πίστη του, οφείλουμε κι εμείς να θυσιάζουμε τη ζωή μας χάριν ανώτερων αξιών.

Σ' αυτό το τελευταίο θα ήθελα για λίγο να σταθώ. Σ' εσάς, τον ευσεβή λαό της Ρουμανίας, που ζείτε σ' ένα ελεύθερο κράτος, ίσως να είναι περιορισμένες ή και ανύπαρκτες οι περιπτώσεις στις οποίες θα μπορούσε να κληθείτε να θυσιάσετε σήμερα τη ζωή σας. Δεν συμβαίνει, όμως, το ίδιο με την Πατρίδα μου, την Κύπρο, και τους συμπατριώτες μου. Εδώ και 50 χρόνια, λαός αλλόθρησκος και υπέροπλος, η Τουρκία, μάς επετέθη αναίτια, κατέλαβε και κατακρατεί παράνομα το 37% του εδάφους μας. Έξι χιλιάδες οι νεκροί 1689 αυτοί που αγνοούνται, 520 εκκλησίες μας μετατράπηκαν σε μουσουλμανικά τεμένη, σε αποθήκες, σε στάβλους ζώων ή καταστράφηκαν από τη φθορά του χρόνου. Όλοι οι Χριστιανοί της κατεχόμενης περιοχής διώχθηκαν με τη βία από τα σπίτια και τις περιουσίες τους και ως πρόσφυγες περιφέρονται στις ελεύθερες περιοχές, αφού τους απαγορεύεται να επιστρέψουν πίσω. **Το μόνο μας έγκλημα είναι η επίζηλη γεωγραφική μας θέση. Η Κύπρος βρίσκεται στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων: της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής, εκεί που συναντώνται οι δρόμοι**

του εμπορίου και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως στρατιωτική βάση για έλεγχο όλης της περιοχής.

Όσο κι αν ζούμε στον 21^ο αιώνα και όλοι κόπτονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ανάκτηση της ελευθερίας μας χρειάζεται θυσίες, ακόμα και της ίδιας της ζωής μας. Γι' αυτό και θα πρέπει να μιμηθούμε τον άγιο Δημήτριο. Να είμαστε έτοιμοι χάριν της ελευθερίας μας, ακόμα και την ίδια τη ζωή μας να θυσιάσουμε. Είναι τούτο και ένδειξη σεβασμού προς τον Θεό, ο οποίος μάς δημιούργησε «κατ' εικόνα» του. Γνώρισμα του Θεού είναι και η ελευθερία. Όποιος ανέχεται να 'ναι δούλος (και η εθνική είναι μια μορφή δουλείας από τις πιο βαριές) προσβάλλει την «κατ' εικόνα» Θεού δημιουργία του.

Παρακαλώ θερμά όλους σας να προσεύχεστε στον Θεό να μάς ενδυναμώνει σ' αυτή την προσπάθειά μας. Είθε κι ο άγιος Δημήτριος, όπως βοήθησε στην απελευθέρωση της πόλης του, έτσι να κάμει και μ' εμάς.

Ευχαριστώ θερμά όλους σας: Τον Μακαριώτατο Πατριάρχη Ρουμανίας κ. Δανιήλ για την εγκάρδια υποδοχή και τη φιλοξενία που μάς παρέχει, όλη την Ιεραρχία και τον Κλήρο, καθώς κι όλους εσάς τους ευσεβείς πιστούς για τις θερμές εκδηλώσεις της αγάπης σας.»

Μετά το τέλος τής Θείας Λειτουργίας ακολούθησε γεύμα στο μέγαρο τού Πατριαρχείου στο οποίο παρακάθησαν οι δυο Προκαθήμενοι καθώς και πολλοί ιεράρχες τής Εκκλησίας τής Ρουμανίας, οι οποίοι έφθασαν στο Βουκουρέστι για τη σύνοδο τής ιεραρχίας και για την εορτή τού Αγίου Δημητρίου τού νέου. Το απόγευμα, ο Μακαριώτατος επισκέφθηκε την οικία τού πρέσβη τής Κύπρου στο Βουκουρέστι κ. Μάριου Κουντουρίδη, όπου είχε την ευκαιρία να συζητήσει με τον πρέσβη θέματα που απασχολούν τη χώρα μας αλλά και θέματα σχετικά με την παρουσία των Κυπρίων στη Ρουμανία. Το βράδυ τού Σαββάτου οι δύο Ορθόδοξοι Προκαθήμενοι Ρουμανίας και Κύπρου παρακολούθησαν συναυλία με τη συμμετοχή χορωδιών όλων των ηλικιών. Στο τέλος τής εκδήλωσης ο Πατριάρχης απένειμε τα βραβεία στους νικητές του εθνικού διαγωνισμού Εκκλησιαστικής Μουσικής που διοργάνωσε το Πατριαρχείο Ρουμανίας.

Την Κυριακή, 27 Οκτωβρίου, ημέρα μνήμης τού Αγίου Δημητρίου τού νέου, πολιούχου τής πόλεως τού Βουκουρεστίου, τελέστηκε συλλειτουργο των δύο Προκαθήμενων σε ειδικά διαμορφωμένη υπαίθρια εξέδρα στη πλατεία τού Πατριαρχείου. Η συγκεκριμένη εξέδρα διευκόλυνε την παρακολούθηση τής Θείας Λειτουργίας από τις χιλιάδες των πιστών που είχαν συρρεύσει

στον Λόφο τού Πατριαρχείου για την εορτή τού προστάτη Αγίου τους. Στο συλλειτουργο έλαβε μέρος σχεδόν όλη η ιεραρχία τής Ρουμανικής Εκκλησίας όπως επίσης και οι μητροπολίτες Ρούσε Ναούμ, από την Εκκλησία τής Βουλγαρίας, Βεροίας και Ναούσης Παντελεήμων από την Εκκλησία τής Ελλάδος και ο γράφων. Συλλειτούργησαν επίσης ιερείς και διάκονοι από τις Εκκλησίες Ρουμανίας, Ελλάδος και Κύπρου. Ο Ρουμάνος Πατριάρχης στο κήρυγμά του μίλησε για το Ευαγγέλιο τής Κυριακής και έπειτα έκανε αναφορά στο θαύμα τής Ανάστασης τού Λαζάρου. Περατώνοντας τον λόγο του μίλησε για τον Άγιο Δημήτριο τον νέο, ο οποίος για 250 χρόνια προστατεύει το Βουκουρέστι και κάθε χρόνο ελκύει πλήθη προσκυνητών στη γιορτή του.

Στο τέλος τής Θείας Λειτουργίας, ο Πατριάρχης ευχαρίστησε με θερμά λόγια τον Αρχιεπίσκοπο τόσο για την επίσκεψη όσο και για τη μεταφορά τής Τιμίας Κάρας τού Αγίου Λαζάρου και του ζήτησε να απευθύνει λόγο στους πιστούς. Ο Αρχιεπίσκοπος λαμβάνοντας τον λόγο ανέφερε τα ακόλουθα:

“Αὕτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ”!

Δανειζόμαστε τα λόγια αυτά της Ιεράς Υμνολογίας μας για να εκφράσουμε τα μύχια αισθήματα της καρδιάς μας για το γεγονός που βιώνουμε από της περασμένης Τετάρτης, οπότε “οἱ πόδες ἡμῶν” μετά της τιμίας συνοδείας μας βαδίζουν στα αγιασμένα χώματα της πατρίδας σας. Η συγκίνησή μας κορυφώνεται σήμερα που αξιωθήκαμε να βιώσουμε για μια ακόμη φορά τη Θεία Ευχαριστία, ως εικόνα και πρόγευση της Βασιλείας του Θεού. Προσευχηθέντες “ἐν μιᾷ καρδίᾳ” και ομολογήσαντες “ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ” “Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον”, εκοινωνήσαμε του Λόγου του Θεού, τόσο διά του ευαγγελικού αναγνώσματος ὅσον και, κυρίως, διά της μεταλήψεως του αχράντου Σώματος και του τιμίου Του Αίματος, και γίναμε σύσσωμοι και σύναιμοι μ’ Αυτόν.

Η ενότητα της πίστεως, η οποία εκφράζεται διά της συμμετοχῆς εἰς το κοινόν ποτήριον, μας καθιστά “οἰκείους”, κατά τον Απόστολο Παῦλο. Και είναι αυτή η οικειότητα, που νιώθουμε αυτές τις μέρες μαζί σας, που γεμίζει τις καρδιές μας με βαθύτατη συγκίνηση. Εἴτε στην Κύπρο ζούμε εἴτε στη Ρουμανία, οι Ορθόδοξοι εἴμαστε ενωμένοι και ζούμε ως αδελφοί που κατοικούν στην ἴδια οἰκία, ὑπὸ τη σκέπη του ἰδίου πατρός. Στο ὄνομα του Χριστοῦ και στην κοινή πρὸς Αυτόν πίστη καταργούνται τα σύνορα και οι αποστάσεις, οι διακρίσεις και οι διαχωρισμοί, οι γλώσσες και οι εθνότητες και οι ἄνθρωποι οποιασδήποτε

φυλής, όπου και αν κατοικούν, θεωρούν εαυτούς αδελφούς. “Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὐκ ἔστι Ἰουδαῖος οὐδέ Ἕλληνας, οὐκ ἔστι δούλος οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔστι ἄρσεν καὶ θήλυ” (Γαλ.3,28).

Σας ευχαριστούμε, Μακαριώτατε, για την πρόσκλησή σας να επισκεφθούμε την ένδοξη χώρα σας, για την ευκαιρία που μας δίνετε να θαυμάσουμε τη θρησκευτική ευλάβεια του λαού σας και να προσκυνήσουμε στις Μονές και τα σεβάσματά σας. Ευχαριστούμε θερμά και για τους λόγους της αγάπης σας και τη φιλοξενία που απολαμβάνουμε αφότου φτάσουμε στην ευλογημένη γη της Ρουμανίας.

Στενές, και αδελφικές υπήρξαν ανέκαθεν οι σχέσεις των δύο Εκκλησιών μας. Η συνεργασία τους υπήρξε αγαστή και γόνιμη, τόσο στο παρελθόν όσο και στα πρόσφατα χρόνια, στους διορθόδοξους και στους διαχριστιανικούς διαλόγους.

Δεν θα ξεχάσουμε ποτέ τη βοήθεια του Ρουμανικού λαού κατά τη διάρκεια των σκληρών χρόνων της κατοχής της πατρίδας μας από τους Οθωμανούς. Τότε, κύπριοι κληρικοί ήρχοντο στη Ρουμανία είτε για να σπουδάσουν στις Ελληνικές σχολές είτε για διεξαγωγή εράνων, εδώ στην ακμάζουσα ελληνική κοινότητα, για να βοηθήσουν τις ανάγκες του λαού, ο οποίος βρισκόταν κάτω από τη δεινή δουλεία των Οθωμανών. Παντοτινό παράδειγμα ο Εθνομάρτυς Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός ο οποίος παρέμεινε για χρόνια στη Ρουμανία, σπούδασε, εργάστηκε, ετοιμάστηκε για τα πρωθιεραρχικά καθήκοντά του στην Κύπρο και τη θυσία του, δι’ απαγχονισμού, υπέρ του λαού του.

Η δική μας Εκκλησία, παρά τον πάντοτε μικρό αριθμό των πιστών της, έχει ένα ένδοξο παρελθόν, αφού πρώτη αυτή στην Ευρώπη δέχτηκε τον Χριστιανισμό, ταυτίστηκε αριθμητικά με τον πληθυσμό της νήσου από πολύ νωρίς και συμμετέσχε ενεργά σ’ όλες τις Οικουμενικές Συνόδους.

Ελληνική από την αυγή της Ιστορίας της, αλλά απομονωμένη από τον υπόλοιπο Ελληνικό κορμό, η Κύπρος συνάντησε πολλές περιπέτειες στην ιστορική πορεία της. Η Εκκλησία μας έχουσα το αυτοκέφαλό της από την Γ’ Οικουμενική Σύνοδο και περιβεβλημένη από τον 5ο αιώνα με ειδικά αυτοκρατορικά προνόμια, για αιώνες πολλούς, μέχρι σήμερα, υποβάστασε, περικράτησε, περιέθαλψε και ενίσχυσε τους πιστούς της. Διαρκείς αγώνες, εκατόμβες θυμάτων, θυσίες των προκαθημένων της και άλλων ιεραρχών και κληρικών, ταύτισαν την Εκκλησία με την ιστορική πορεία του λαού μας.

Και η Εκκλησία της Ρουμανίας, πολύ μεγαλύτερη σε αριθμό πιστών, ταυτίστηκε με την πορεία του λαού της και πάντοτε αγωνιζόταν για τη φυσική,

θηρσκευτική και εθνική επιβίωση. Στο πρόσωπό Σας σήμερα χαιρετίζουμε και ασπάζομαστε ολόκληρο τον ευσεβή Ορθόδοξο Ρουμανικό λαό.

Στις μέρες μας, πολλοί Ρουμάνοι εργάζονται στην Κύπρο και πολλοί Κύπριοι δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά στη Ρουμανία. Αρκετοί Ρουμάνοι ιερείς προσφέρουν τις υπηρεσίες τους και στον λαό μας. Κι εμείς, πολλές φορές, προσκεκλημένοι προς τούτο, παρακολουθούμε εθνικές και κοινωνικές γιορτές και εκδηλώσεις παιδιών και ενηλίκων που γίνονται στη χώρα μας, από τους δικούς σας ανθρώπους, που νοσταλγούν τη Ρουμανία και με αυτό τον τρόπο δημιουργούν ένα τεχνητό κλίμα βίωσης, έστω και για λίγο, της πατρίδας. Συμβάλλει ιδιαίτερα σε τούτο ο εξοχώτατος Πρέσβης της Ρουμανίας στην Κύπρο, ένας ξεχωριστός φίλος και άνθρωπος.

Είμαστε σίγουροι ότι η Ρουμανική κοινότητα της Κύπρου δεν νιώθει ξένη στον τόπο μας, ούτε κι οι Κύπριοι νιώθουμε κάτι να μας χωρίζει. Η κοινή μας πίστη, αλλά και οι προηγούμενες κοινές περιπέτειες των λαών μας συσφίγγουν τις σχέσεις μας.

Δύο καταστροφικοί πόλεμοι, που μαίνονται αυτό τον καιρό, ένας κοντά μας, στη Μέση Ανατολή κι ένας, ίσως πιο θλιβερός για μας, αφού γίνεται μεταξύ Χριστιανών ομοδόξων, πιο κοντά σας, τονίζουν, Μακαριώτατε, και την ευθύνη μας, ως Χριστιανών ηγετών, απέναντι στον άνθρωπο, την εικόνα του Θεού. Οφείλουμε να εργαστούμε σε βάθος. Να συνειδητοποιήσουμε πλήρως και εμείς ότι “Χριστός έστιν ή ειρήνη ήμῶν..” και να εργαστούμε για την ειρήνη του σύμπαντος κόσμου και την αξιοπρέπεια του κάθε ανθρώπου.

Για να επικρατήσει η εξωτερική ειρήνη μεταξύ των ανθρώπων, είναι απόλυτα αναγκαίο όπως βιώσει ο κάθε άνθρωπος την εσωτερική ειρήνη. Την θεία ειρήνη, που δεν είναι αποτέλεσμα μιας ανθρώπινης και εύθραυστης συμφωνίας, αλλά της ειρήνης που παρέχει το Άγιο Πνεύμα εντός της Εκκλησίας. Αυτής που βασιάζεται στη δικαιοσύνη, στην υπέρβαση του ατομισμού και στην ήσυχη συνείδηση. Να γίνει βίωμα στα εσώτερα βάθη ενός εκάστου ημών η “ειρήνη ή πάντα νοῦν υπερέχουσα”. Αυτή θα γίνει μόνιμη κατάσταση μόνον, αν την βιώνουμε συνειδητά και χριστιανικά, μόνον αν την επιδιώκουμε μέσω της πίστεώς μας εις τον Ιησού Χριστό και αν την καλλιεργούμε διά των έργων μας.

Ο πόλεμος και η παγκόσμια αναταραχή έθεσαν και το δικό μας πρόβλημα, το πρόβλημα της Κύπρου, σε δεύτερη μοίρα αυτόν τον καιρό. Και θα’θελα να το υπενθυμίσω σ’ εσάς τους εν Χριστώ αδελφούς μας, τους Ορθόδοξους Χριστιανούς, ζητώντας τη βοήθεια και συμπαράστασή σας. Εδώ και 50 χρόνια, από το

1974, άρπαγας, υπερόπτης και αλλόθρησκος γείτονας, η Τουρκία, εισέβαλε στη νήσο μας, κατέλαβε και κατακρατεί έκτοτε το 37% του εδάφους μας. 6000 οι νεκροί, 1689 οι αγνοούμενοι, το 1/3 του πληθυσμού εκδιώχθηκε από τις εστίες του και δεν του επιτρέπεται η επιστροφή σ' αυτές. Χιλιάδες έποικοι μεταφέρονται από την Τουρκία και εκτουρκίζεται ο τόπος. 520 εκκλησίες μας εσυλήθησαν. Πολλές μετετράπησαν σε μουσουλμανικά τεμένη, άλλες σε αποθήκες, χώρους διασκέδασης και άλλες αφέθησαν στη φθορά του χρόνου. Γίνεται μια συστηματική προσπάθεια αφανισμού των χριστιανικών ιχνών μας από την κατεχόμενη γη μας. Κι η κατοχική δύναμη δεν αφήνει να αποκρυσταλλωθεί ο τελικός στόχος της, που είναι η κατάληψη και τουρκοποίηση ολόκληρης της Κύπρου.

Σ' αυτή την τραγική κατάσταση του λαού μας, πέραν των δικών μας προσπαθειών, δύο παραμένουν τα στηρίγματα και η ελπίδα μας. Ο Θεός και οι Άγιοί μας από τη μια, και οι ομόδοξοι αδελφοί μας από την άλλη. Προσάγουμε εις πρεσβείαν στον Θεό, όλους τους αγίους μας. Τον Παύλο, τον Βαρνάβα, τον Μάρκο, τον Λάζαρο τον τετραήμερο, τον Σπυρίδωνα, τον Επιφάνιο, τον Ιωάννη τον Ελεήμονα, τον Νεόφυτο τον Έγκλειστο. Κατανοούμε ότι "διά τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ταῦτα πάντα ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς". Τον παρακαλούμε να δεχθεί τις προσευχές και τη μετάνοιά μας, να ευλογήσει τις προσπάθειες και τον αγώνα μας και να μας αξιώσει της χαράς της απελευθέρωσης της πατρίδας μας.

Ζητούμε κι από σας, τους Ορθόδοξους αδελφούς μας, τις προσευχές σας στον Θεό για μας. Νιώθουμε, πραγματικά να ισχύει για μας εκείνο το οποίο ο Απόστολος Παύλος μάς διδάσκει: "Ἐὰν πάσχη ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη" (Κορ. Α', 12,26). Δεν μπορεί στο σώμα της Εκκλησίας να πάσχει η Κυπριακή Εκκλησία και να αδιαφορούν οι άλλες. Ζητούμε τη βοήθειά σας και σ' έναν άλλο τομέα: Ὅσοι βρίσκεστε κοντά σε κέντρα λήψης αποφάσεων: σε βουλευτές, σε υπουργούς, στην κυβέρνηση της χώρας σας να τους προσεγγίσετε και να τους ενημερώσετε ότι κάποιοι αδελφοί σας υποφέρουν και κινδυνεύουν. Και να επιδιώξετε τη μεταστροφή τους υπέρ μας.

Οι δύο χώρες μας είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ζητούμε τα αυτονόητα. Να εφαρμοστούν οι αρχές της Ενωμένης Ευρώπης και για τον Κυπριακό λαό: Ελεύθερη διακίνηση, ελεύθερη εγκατάσταση και ελεύθερη απόκτηση περιουσίας σ' όλη την Κύπρο.

Εκφράζοντας και πάλι, Μακαριώτατε Πατριάρχα Ρουμανίας, τις ευγνώμονες ευχαριστίες μας για την πρόσκληση, την υποδοχή και τη φιλοξενία, ελπίζουμε να μας δοθεί σύντομα η ευκαιρία να σας φιλοξενήσουμε στην Κύπρο, να

επισκεφθείτε τα σεβάσματά μας και τις Μονές μας, που βρίσκονται στις ελεύθερες περιοχές, και να ευλογήσετε τον λαό μας. Θα σας αποστείλουμε επίσημη σχετική πρόσκληση.

Σας ευχαριστούμε θερμά, ακόμα μια φορά. Ευχόμαστε όπως οι μεσιτείες πάντων των Κυπρίων αγίων επισκιάζουν όλον τον ευσεβή Ρουμανικό λαό».

Πριν την απόλυση, αναγνώστηκε ο Συνοδικός Τόμος τής αγιοκατάταξης του πρωτοψάλτη ιερομονάχου Μακαρίου από την Εκκλησία τής Ρουμανίας. Μετά το πέρας τής Θείας Λειτουργίας παρατέθηκε επίσημο γεύμα στη μεγάλη αίθουσα τού Πατριαρχικού παλατιού. Στο τέλος του γεύματος οι δύο Προκαθημένοι αποχαιρετίστηκαν μέσα σ' ένα πνεύμα χριστιανικής αγάπης και αδελφικής συγκίνησης.

Το απόγευμα ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Γεώργιος αναχώρησε από το Διεθνές Αεροδρόμιο Βουκουρεστίου για την Κύπρο, γεμάτος συγκινήσεις και πνευματικές ανατάσεις.

Μια επίσημη εκκλησιαστική επίσκεψη εκ μέρους του Προκαθημένου της Κύπριδος Εκκλησίας προς την αδελφή Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρουμανίας πέρασε στην Ιστορία με όλα τα ευεργετικά της αποτελέσματα. Είθε το χριστιανικό πνεύμα της «τῶν πάντων ένωσης» να επικρατήσει σ' όλο τον κόσμο, όπως εύχεται σε κάθε Θεία Λειτουργία η Εκκλησία μας.





Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ 28^{ης} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940 ΣΤΟΝ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟ ΝΑΟ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΒΑΡΝΑΒΑ



ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Η ένδοξη επέτειος της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 γιορτάστηκε με κάθε λαμπρότητα, εκκλησιαστική, εθνική, κοινωνική και πνευματική σ' ολόκληρη την Κύπρο.

Επίκεντρο των εορτασμών ήταν, όπως πάντοτε, η Λευκωσία, όπου έγινε η καθιερωμένη Δοξολογία στον ιερό καθεδρικό ναό του Αποστόλου Βαρνάβα, προϊστάμενου του Αρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Γεωργίου.

Σ' αυτήν παρέστησαν ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκος Χριστοδουλίδης, η Πρόεδρος της Βουλής κ. Αννίτα Δημητρίου, ο Πρέσβυς της Ελλάδος κ. Ιωάννης Παπαμελετίου, αρχηγοί ή εκπρόσωποι των κομμάτων, οι ηγεσίες των ενόπλων Δυνάμεων της Εθνικής Φρουράς, οι Αρχηγοί των Σωμάτων Ασφαλείας, πλείστοι επίσημοι και πλήθος κόσμου.

Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε ο καθηγητής της Λαογραφίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης κ. Εμμανουήλ Βαρβούνης, ο οποίος είχε ως τίτλο:

Η 28^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940 ΚΑΙ ΤΟ ΗΡΩΙΚΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ: ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΕΠΕΤΕΙΟ

Υπάρχει μια χρυσή αλυσίδα που ενώνει τον Ελληνισμό, στην πλέον οικουμενική διάστασή του, και που ιδιαίτερα συνδέει την ακριτική Ρωμιοσύνη στο τόξο που ξεκινά από την Κύπρο, συνεχίζεται στα νησιά του Αιγαίου και φτάνει ως την Θράκη, παλαιότερα δε περνούσε και από τη Μικρά Ασία και



Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΕΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΡΙΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ
ΕΚΦΩΝΕΙ ΤΟΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟ ΤΗΣ 28ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

τον Πόντο. Μια αλυσίδα οι κρίκοι της οποίας απαντούν στις λόγιες και λαϊκές εκφράσεις του εθνισμού μας, και των οποίων το αποτύπωμα βρίσκουμε διαχρονικά σε κείμενα, επιγραφές και διηγήσεις. Είναι η αλυσίδα του ηρωικού υποδείγματος του Γένους, που διαμορφώθηκε και σφυρηλατήθηκε μέσα στους ανά τους αιώνες εθνικούς αγώνες, στην οποία ήδη από το ξημέρωμα της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 προσδέθηκε και το ελληνικό έπος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.

Παρά τα εσωτερικά προβλήματα, την οικονομική δυσπραγία, τις πολλές ελλείψεις και την δυσμενή γεωστρατηγική κατάσταση, ο Ελληνισμός, λαός και ηγεσία, ούτε για μια στιγμή δεν σκέφτηκε τον δρόμο της εύκολης παράδοσης, της άτιμης συνθηκολόγησης, της δειλής υπεκφυγής. Οι Έλληνες που βγήκαν το πρωί της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 στους δρόμους ενθουσιασμένοι, είχαν μόλις πριν δεκαοκτώ χρόνια δει το όνειρο της Μεγάλης Ιδέας να βυθίζεται στα αιματοβαμμένα νερά του λιμανιού της φλεγόμενης Σμύρνης, και είχαν υποδεχθεί τους πρόσφυγές τους, που ξεριζώθηκαν από πατρογονικές εστίες και έφτασαν εμπερίστατοι στην «μικρή αλλά τίμια» Ελλάδα. Κι όμως, τα προβλήματα κάθε είδους, οι δυσκολίες του παρελθόντος και οι ζοφερές προβλέψεις του μέλλοντος δεν τους εμπόδισαν να ριχτούν και πάλι στον αγώνα για

να προασπίσουν την ελευθερία και την τιμή της πατρίδας τους.

Στον αγώνα λοιπόν του 1940 συναντούμε όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που συναπαρτίζουν αυτό το ηρωικό υπόδειγμα των αγώνων του Ελληνισμού¹. Βρίσκουμε, αρχικώς, τη μάχη των λίγων εναντίον των πολλών, των αδυνάτων απέναντι των ισχυρών, αλλά και των ψυχωμένων απέναντι στους διστακτικούς. Θα έλεγα δε των μεθυσμένων από το κρασί του πατριωτισμού σε αντιπαράθεση με τους νηφάλιους, τους ποτισμένους από την φενάκη της λογικής. Το είχε άλλωστε πει εκατό περίπου χρόνια πριν και ο στρατηγός Ιωάννης Μακρυγιάννης, γράφοντας: «*Η τύχη, μας έχει τους Έλληνες πάντοτε ολίγους. Αρχή και τέλος, παλαιόθεν και ως τώρα, όλα τα θηρία πολεμούνε να μας φάνε και δεν μπορούν. Τρώνε από μας και μένει και μαγιά. Και οι ολίγοι αποφασίζουν να πεθάνουν. Κι όταν κάνουν αυτή την απόφαση, λίγες φορές χάνουν και πολλές κερδίζουν*».

Αυτό, στην αδιάσπαστη ιστορική, πολιτιστική και εθνική ενότητα του Ελληνισμού, το συναντούμε και στην Κύπρο², την ήδη από το 1878 Βρετανική αποικία, αλλά πάντοτε στρατευμένη στην υπόθεση και στην προοπτική της ένωσης με την Μητέρα Πατρίδα Ελλάδα. Οι Κύπριοι, καίτοι ζούσαν ακόμη τις συνέπειες της καταστολής της εξέγερσης της 21^{ης} Οκτωβρίου 1931, δεν δίστασαν ούτε στιγμή, και δεν ολιγόρησαν. Βγήκαν στους δρόμους ενθουσιασμένοι, για να διακηρύξουν την υποστήριξή τους στη μαχόμενη Ελλάδα, και τον ενθουσιασμό τους για την απόφασή της να μην παραδοθεί, αλλά να αγωνιστεί³.

¹ Για τα χαρακτηριστικά του, τουλάχιστον όπως αποτυπώνονται στον ελληνικό έντεχνο λαϊκό λόγο, βλ. Μ. G. Varvounis, «God and Greek Folk Heroes: Acritic and Clephitic folksongs in Greek tradition as a case of prosopographical research in Byzantine and Modern Greek heroic oral poetry», *Γρηγόριος ο Παλαμάς* 758 (1995), σ. 391-406, με παραδείγματα και βιβλιογραφία. Ο ίδιος, «Canciones populares acriticas y eclépticas: un caso de investigación prosopográfica en la poesía oral heroica en bizantino y en Griego moderno», *Γρηγόριος ο Παλαμάς* 800 (2003), σ. 931-942. Β. Hendrickx, «Die Ballade Van Die Slanke *kleftopoula*: 'n Akritiese of Kleftiese *Tragoudi*?», *Acta Patristica et Byzantina* 9. 1 (2016), σ. 91.

² Απόστολος Κουρουπάκης, «Πώς δέχθηκε η Κύπρος την 28^η Οκτωβρίου 1940», <https://www.kathimerini.com.cy/gr/kypros/pws-dexthike-i-kypros-tin-28i-oktobrioy-1940> (ανάρτηση: 28 Οκτωβρίου 2021). Πρβλ. «Εγκύκλιος του Τοποτηρητού περί δεήσεων υπέρ του Συμμαχικού Αγώνος», *Απόστολος Βαρνάβας* 3. 1 (1940), σ. 402-403, της 1^{ης} Νοεμβρίου 1940. Επίσης βλ. «Ακολουθία δεήσεως υπέρ του Συμμαχικού Αγώνος», *Απόστολος Βαρνάβας* 3. 1 (1940), σ. 403-404.

³ Νέαρχος Νέαρχου, «Πανηγυρικός της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940», *Απόστολος Βαρνάβας* 75.4 (2014), σ. 600-604.

Χαρακτηριστικό είναι το δημοσίευμα της εφημερίδας *Κυπριακός Φύλακας*, στις 29 Οκτωβρίου 1940: «*Η είδησις της κηρύξεως του πολέμου μεταξύ Ελλάδος και Ιταλίας προεκάλεσε ζωηρότατην συγκίνησιν εις την πόλιν μας [ενν. στη Λεμεσό]. Πυκναί ομάδες λαού, αι οποίαι αφήνουν τας εργασίας των εσηματίζοντο εις τους δρόμους διά να πληροφορηθούν τα νέα*». Οι Κύπριοι, που έβλεπαν καθαρά την ολοφάνερη αντίφαση να εμφανίζονται οι Βρετανοί ως υπέρμαχοι της ελευθερίας των λαών, όταν στην Κύπρο εφάρμοζαν ήδη σκληρή και ανελεύθερη αποικιοκρατική πολιτική, ενθουσιάστηκαν με την ηρωική στάση της Ελλάδας, κατέκλυσαν τους δρόμους με ελληνικές σημαίες και αναζωπύρωσαν την Ενωτική ιδεολογία τους, πιστεύοντας ότι οι εξελίξεις θα βοηθούσαν μακροχρόνια την λύση του πολιτικού προβλήματος της νήσου, μέσω της ενώσεώς της με την Μητέρα Πατρίδα⁴.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό του ηρωικού υποδείγματος του Γένους που προβάλλει ανάγλυφο στον αγώνα που ξεκίνησε την 28^η Οκτωβρίου, είναι η εθνική ενότητα. Μπορεί να είμαστε ευεπίφοροι σε διαιρέσεις, διχοστασίες και διχόνοιες, κι αυτό να αποτελεί – δυστυχώς – διαχρονικό χαρακτηριστικό του Ελληνισμού, διαχρονικός όμως είναι και ο παραμερισμός των διαφορών, όταν η πατρίδα κινδυνεύει. Παρά το γεγονός ότι το καθεστώς του Ιωάννη Μεταξά είχε προβεί σε πολιτικές διώξεις στην Ελλάδα, όλοι στρατεύθηκαν στον αγώνα. Ακόμη και οι πολιτικοί εξόριστοι και φυλακισμένοι ζήτησαν να πολεμήσουν, για να προασπιστούν την πατρίδα τους, που δεχόταν άδικη και άνιση, από την αριθμητική άποψη των αντιμαχομένων δυνάμεων, επίθεση.

Την ίδια αυτή ενότητα συναντούμε και στις εκδηλώσεις των Κυπρίων. Θα επικαλεστώ μόνο μία δημοσιογραφική πηγή. Πρόκειται για το ρεπορτάζ της εφημερίδας *Πάφος* (30 Οκτωβρίου 1940), όπου διαβάζουμε: «*Η είδησις περί κηρύξεως του πολέμου υπό της Ιταλίας εναντίον της Ελλάδος προεκάλεσε βαθειάν συγκίνησιν εις τον Ελληνικόν και Τουρκικόν πληθυσμόν της Κύπρου. Διαδηλώσεις έλαβον χώραν εις διάφορους πόλεις της Κύπρου αίτινες και εσημαιοστολίσθησαν. Πλείστοι νέοι εξέφρασαν την επιθυμίαν να εγγραφούν ως εθελονταί εις τον ελληνικόν στρατόν και πλήθος τηλεγραφημάτων εκφραζόντων*

⁴ «Η συμβολή των Κυπρίων στον Ελληνο - Ιταλικό πόλεμο», <https://syndesmosaxiomatikon.com/%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CF%85%CF%80%CF%81%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF-%CE%B9%CF%84%CE%B1%CE%BB> (ανάκτηση: 5 Οκτωβρίου 2024)

τα αισθήματα του Κυπριακού λαού εστάλη εις το ελληνικόν Προξενείον. Εις την πόλιν μας [ενν. την Πάφο] κατά την νύχτα της Τρίτης νεαροί διαδηλωταί περιήλθαν τας οδούς ψάλλοντες τους εθνικούς ύμνους Μ. Βρεττανίας και Ελλάδος και άλλα ενθουσιώδη άσματα και ζητωκραυγάζοντες υπέρ της Αγγλίας, της Ελλάδος και της Τουρκίας».

Παρόμοιο κλίμα αποτυπώνουν οι εφημερίδες της εποχής και στη Λευκωσία και τη Λάρνακα. Ενώπιον του κοινού εχθρού ο Ελληνισμός δεν δίστασε να υπερβεί και πάλι διαχωριστικές γραμμές και διαφορές, για να προασπίσει το ιερό έδαφος και τους τάφους των προγόνων. Πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό που δυστυχώς μετά τις εθνικές εποποιίες σβήνει και χάνεται, δίνοντας κατά κανόνα τη θέση του στη «δολερή» διχόνοια, από την οποία τόσες συμφορές έχει μέχρι σήμερα υποστεί το Γένος μας, κάτι που μοιραία επαναλήφθηκε στην Ελλάδα και μετά το 1945.

Τρίτο χαρακτηριστικό, η ασυλλόγιστη και απροϋπόθετη ανδρεία. Η αυτοθυσία των Ελλήνων στρατιωτών και η παλλαϊκή συμμετοχή στον αγώνα, ακόμη και από τις γυναίκες της Πίνδου, είναι γνωστές και έχουν πολλές φορές τονιστεί. Οι Έλληνες πολέμησαν με το ίδιο σθένος που διαχρονικά χαρακτηρίζει το Γένος, από την εποχή των μαραθονομάχων και των ακριτών της βυζαντινής περιόδου, ως τους αγωνιστές της Επανάστασης του 1821 και των βαλκανικών πολέμων⁵. Ανδρεία χωρίς υπολογισμό, χωρίς την εξέταση κινδύνων, χωρίς δισταγμό, δίχως λογική βάσανο. Ανδρεία ενώπιον της οποίας οι εχθροί κάμπτονται και υποχωρούν, οι σύμμαχοι θαυμάζουν και οι ιστορικοί απορούν και βουλεύονται.

Το ίδιο συνέβη και στην Κύπρο, όπου χιλιάδες, ακόμη και υπέργηροι παλαιοί πολεμιστές των εθνικών αγώνων, γυναίκες και έφηβοι ακόμη, ανάμεσά τους και αρκετοί Τουρκοκύπριοι, θέλησαν να στρατευθούν, και άρχισαν να γράφονται στους καταλόγους που κατάρτιζαν ειδικές επιτροπές, οι οποίες συστάθηκαν κατά τόπους, με πρωτοβουλία του Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου της Κύπρου Μητροπολίτου Πάφου Λεοντίου⁶. Ωστόσο οι

⁵ «Ομιλία του Πρέσβευς της Ελλάδας κ. Ηλία Φωτοπούλου κατά την πανηγυρική δοξολογία της 28^{ης} Οκτωβρίου στον Καθεδρικό Ναό αγίου Ιωάννη Λευκωσίας», *Απόστολος Βαρνάβας* 76.4 (2015), σ. 556-560.

⁶ «Πανηγυρικός Λόγος του προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων κ. Γιαννάκη Λ. Ομήρου στη δοξολογία για την εθνική επέτειο της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940», *Απόστολος Βαρνάβας* 74. 3 (2013), σ. 608-619.

Βρετανοί δεν θέλησαν να διευκολύνουν την μετάβαση των εθελοντών Κυπρίων στην μαχόμενη Ελλάδα, αντιθέτως μάλιστα προσπάθησαν να κατευθύνουν τον πατριωτισμό τους προς την κατάταξή τους στο «Κυπριακό Σύνταγμα», που επίτηδες είχαν καταρτίσει. Κάποιοι ωστόσο κατάφεραν να φτάσουν στην Ελλάδα, και να καταταγούν στον ελληνικό στρατό.

Δανείζομαι ορισμένα στοιχεία από σχετικό κείμενο του Γιάννη Χατζηχαράλαμπος: «Οι πρώτοι Κύπριοι στρατιώτες έφτασαν στον Πειραιά στις αρχές του 1941. Μέχρι και την είσοδο των Γερμανών στην Ελλάδα τον Απρίλιο του 1941, υπολογίζεται ότι έφτασαν μέσω Αιγύπτου και Λιβύης πέραν των τεσσάρων χιλιάδων Κυπρίων του «Κυπριακού Συντάγματος». Όσοι από τους στρατιώτες δεν ήταν εξοπλισμένοι χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για τη διάνοιξη και επιδιόρθωση οδικών δικτύων και για την κατασκευή οχυρωμάτων στη Θεσσαλία και στη Μακεδονία, καθώς και για τη μεταφορά εφοδίων και πυρομαχικών στις εμπόλεμες περιοχές. Εκτός βέβαια από τους εθελοντές που μετέβησαν στην Ελλάδα από την Κύπρο, Κύπριοι μόνιμοι κάτοικοι Ελλάδας, από την πρώτη στιγμή παρουσιάστηκαν στην Αγγλική πρεσβεία και γνωστοποίησαν την πρόθεσή τους να καταταγούν στον Ελληνικό στρατό. Τον Νοέμβριο του 1940 συστάθηκε στην Αθήνα ειδική Κυπριακή Επιτροπή για την αποστολή εθελοντών στον πόλεμο. Έτσι άρχισε η ομαδική έγγραφη με τη μορφή υπογραφής της διαβεβαίωσης ότι: 'επιθυμώ και θέλω να υπηρετήσω την πατρίδα μου Ελλάδα ως εθελοντής'... Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει για τους σαράντα, περίπου, Κύπριους φοιτητές, οι οποίοι έσπευσαν να βοηθήσουν τη δοκιμαζόμενη Ελλάδα»⁷.

Η ανδρεία αυτή είχε κόστος βαρύ σε φόρο αίματος. «Μεταξύ άλλων», όπως σημειώνει ο Γιάννης Χατζηχαράλαμπος, «στον μακρύ κατάλογο των πεσόντων στα αιματόβρεκτα μέτωπα της τιμής σημαντικές υπήρξαν οι φυσιογνωμίες του Ροδίωνα και Μιλτιάδη Γεωργιάδη και Ανδρέα Δρουσιώτη εκ Λεμεσού και πολλών γυναικών που υπηρετούσαν ως ασυρματίστριες, νοσοκόμες, αποθηκάριοι, μαγειρίσες και όπου αλλού υπήρχε άμεση ανάγκη παροχής βοήθειας». Ο Καθηγητής Πέτρος Παπαπολυβίου γράφει για τους πάμπολλους Κυπρίους που έδωσαν τη ζωή τους στους αγώνες του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε όλα τα πεδία των μαχών, όπου

⁷ Γιάννης Χατζηχαράλαμπος, «Η συμβολή των Κυπρίων στο έπος του 1940», *Παράκληση. Διμηνιαία έκδοση της Ιεράς Μητροπόλεως Λεμεσού* 68 [=http://www.imlemesou.org/index.php/psifides-pisteos-2/community-culture/1267-1940 (ανάκτηση: 7 Οκτωβρίου 2024)].

γης⁸. Και συνεχίζει, μνημονεύοντας ενδεικτικά Κύπριους ήρωες που έδωσαν τη ζωή τους για να προασπίσουν το έδαφος και να διαφυλάξουν την ελευθερία της Μητέρας Πατρίδας τους: «*Η πιο πολυπληθής ομάδα των Κυπρίων εθελοντών του ελληνικού στρατού ήταν οι φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών και οι άλλοι συμπατριώτες τους που ζούσαν στην Αθήνα και κατατάχθηκαν, οι περισσότεροι, τον Δεκέμβριο του 1940, 32 συνολικά. Οι περισσότεροι (19) πολέμησαν στο Τεπελένι, εννιά στάλθηκαν στα ελληνοσερβικά σύνορα και δύο στην ελληνοβουλγαρική μεθόριο. Από τη φοιτητική ομάδα έχασαν τη ζωή τους εξαιτίας βαρύτατων τραυματισμών σε μάχες στο αλβανικό μέτωπο δύο φοιτητές της Ιατρικής από την Αμμόχωστο, οι Βαρνάβας Σιερίφης και Λουκής Λιασίδης ... Ελάχιστοι ήταν όσοι κατάφεραν να ταξιδέψουν στην Ελλάδα μετά την ιταλική επίθεση και κατατάχθηκαν στον ελληνικό στρατό. Ήταν παλιοί εθελοντές του ελληνικού στρατού ή είχαν αποκτήσει την ελληνική υπηκοότητα και έσπευσαν να στρατευθούν ως έφεδροι. Οι πιο γνωστοί αυτής της κατηγορίας ήταν ο Αμμοχωστιανός ευπατριδής Ευάγγελος Λουΐζος, ο Δημήτρης Μαννούρης, από την Ακανθού και ο γιατρός και λογοτέχνης Θεόδωρος Μαρσέλλος, από τη Λάρνακα»⁹.*

Τέταρτο γνώρισμα του ηρωικού υποδείγματος του Ελληνισμού, η αυτοθυσιαστική και εθναρχική στάση της Εκκλησίας, ως πνευματικής ηγεσίας του Γένους. Είναι γνωστό άλλωστε ότι στην ελληνορθόδοξη παράδοσή μας η Εκκλησία δεν πολιτεύεται, αλλά εθναρχεί. Εθναρχούσα, λόγω των ιστορικών συγκυριών, ήταν το 1940 η Εκκλησία της Κύπρου, και ο τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου, ο Μητροπολίτης Πάφου Λεόντιος βρέθηκε από την αρχή στην πρώτη γραμμή του αγώνα, παροτρύνοντας τους Κυπρίους να συμπαρασταθούν έμπρακτα στην Ελλάδα, και συντονίζοντας τις σχετικές ενέργειες.

Χαρακτηριστικό του πνεύματος αυτού υπήρξε το μήνυμα που απήθυνε προς τους Κυπρίους εθελοντές που έδιναν τον «*ιερόν όρκον του Έλληнос Στρατιώτου*», στις 14 Δεκεμβρίου 1940, ο εξόριστος Μητροπολίτης Κυρηναίας Μακάριος, όπου μεταξύ άλλων έγραφε: «*...η Κύπρος πυκνώνουσα και σήμερα,*

⁸ Πέτρος Παπαπολυβίου, «Πανηγυρικός για την 28^η Οκτωβρίου 1940», *Απόστολος Βαρνάβας* 78.4 (2017), σ. 585-589.

⁹ Γιώργος Μούσας, «Πώς υποδέχθηκαν οι Κύπριοι το 'Όχι' στις 28 Οκτωβρίου 1940;», <https://www.alphanews.live/cyprus/pos-ypodehthikan-oi-kyprioi-ohi-stis-28-oktobriou-1940> (ανάκτηση: 5 Οκτωβρίου 2024), όπου περιλαμβάνεται εκτενής σχετική συνέντευξη του Καθηγητή Πέτρου Παπαπολυβίου, σχετικά με τη συμμετοχή των Κυπρίων στον αγώνα που ξεκίνησε την 28^η Οκτωβρίου 1940.

όπως εις κάθε στιγμήν της ζωής του Έθνους τας ελληνικάς ηρωϊκάς φάλαγγας, δεν συνεχίζει απλώς την ελληνικήν παράδοσιν του 'αμύνεσθαι περί Πάτρης', αλλ' ακολουθεί τον δρόμον της αιωνίας αυτής προσηλώσεως προς την αθάνατον Μητέρα. Προστάτης υμών είναι την στιγμήν ταύτην και ολόκληρος ο κυπριακός λαός ο οποίος εθελουσίως επιστρατευθεί κατά χιλιάδας πολλάς εν Κύπρω δια να αγωνισθή υπέρ των αιωνίων ιδανικών του Έθνους, αναμένει εναγωνίως την μεταφοράν αυτού εις Ελλάδαν».

Άλλωστε και λίγο αργότερα, μετά την τριπλή γερμανική, ιταλική και βουλγαρική κατοχή της Ελλάδος, η Εκκλησία ανέλαβε και πάλι εθναρχικώς τις τύχες του Γένους, τόσο με την παραίτηση του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσάνθου, ο οποίος αρνήθηκε να ορκίσει κυβέρνηση κατοχική όσο και με το έργο του διαδόχου του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Δαμασκηνού, αλλά και πλείστων άλλων ιεραρχών, που στάθηκαν δυναμικά απέναντι στην βία της βαρβαρότητας των κατακτητών. Μια παράδοση που από τα βυζαντινά χρόνια ως και τις μέρες μας συνεχίζεται εκεί όπου ο Ελληνισμός διατρέχει κινδύνους και αγωνίζεται για την επιβίωσή του.

Πέμπτο συστατικό του ηρωϊκού υποδείγματος της Ρωμιοσύνης η συλλογική έκφραση της αλληλεγγύης προς τον δοκιμαζόμενο. Εν προκειμένω όχι μόνο ολόκληρος ο ελληνικός λαός, οι άμαχοι, οι γυναίκες και τα παιδιά στρατεύθηκαν στην υπόθεση του αγώνα, αλλά και οι όπου γης ομογενείς έσπευσαν να προσφέρουν την υποστήριξή τους. Το βλέπουμε άλλωστε αυτό τόσο στην ακριτική ηρωϊκή ποίηση, όσο και στην Επανάσταση του 1821, όπου όλοι μαζί στρατεύονται στην κοινή υπόθεση του έθνους, στην δοκιμασία της πατρίδας.

Στον τομέα αυτό, η συμπαράσταση των Κυπρίων εκφράστηκε κυρίως με τους εράνους, των οποίων η επιτυχία, μετά την 28η Οκτωβρίου του 1940 ήταν συγκλονιστική¹⁰. Δεκάδες χιλιάδες άνδρες και γυναίκες πρόσφεραν απλόχερα χρήματα, τρόφιμα και είδη ρουχισμού, τα χρυσά δακτυλίδια του γάμου και τα κοσμήματά τους¹¹. Οι έρανοι συνεχίστηκαν για όλο σχεδόν το διάστημα

¹⁰ «Ο εορτασμός της επετείου της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 στη Λευκωσία (πανηγυρικός κ. Ιωάννη Παπαμελετίου)», *Απόστολος Βαρνάβας* 84.5 (2023), σ. 520-524. Βλ. σχετικά «Εγκύκλιος του Τοποτηρητού περί Παγκυπρίων εράνων υπέρ του Ελληνικού Πολέμου», *Απόστολος Βαρνάβας* 3. 1 (1940), σ. 405-406, της 1^{ης} Νοεμβρίου 1940 και «Εγκύκλιος του Τοποτηρητού περί προσφοράς δακτυλίων αρραβώνων και χρυσών κοσμημάτων και αντικειμένων υπέρ του Ελληνικού Πολέμου», *Απόστολος Βαρνάβας* 3. 1 (1940), σ. 406-408, της 8^{ης} Νοεμβρίου 1940.

¹¹ Περικλής Νεάρχου, «Λόγος πανηγυρικός 28^{ης} Οκτωβρίου 1940», *Απόστολος Βαρνάβας* 77.4 (2016), σ. 578-584.

της Κατοχής, με κύριο συντονιστή τον Τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο. Ο Καθηγητής Πέτρος Παπαπολυβίου σημειώνει ότι «οι μετριότεροι υπολογισμοί για το συνολικό χρηματικό ποσό των κυπριακών εράνων υπέρ των αναγκών της Ελλάδας κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου κυμαίνονται στις 300 - 350 χιλιάδες λίρες»¹². Επίσης, αμέριστη ήταν καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου η συμπαράσταση και στους 6.000 τόσους Ελλαδίτες που κατέφυγαν στην Κύπρο και τους 8.000 περίπου που πέρασαν για λίγο από τη μεγαλόνησο καθ' οδόν προς την Παλαιστίνη ή την Αίγυπτο.

Έκτο δεδομένο, η πίστη στη θεία βοήθεια και στήριξη προς τον δίκαιο αγώνα. Συνεχίζοντας την παράδοση του Γένους, οι αγωνιστές στο πεδίο της μάχης έβλεπαν την Παναγία να τους επισκιάζει, γι' αυτό και η επέτειος της 28ης Οκτωβρίου 1940 συσχετίστηκε μεταπολεμικά με τον εορτασμό της Παναγίας ως Αγίας Σκέπης του έθνους. Με πίστη στον δίκαιο αγώνα και εμπιστοσύνη στη θεία επισκίαση, οι Έλληνες πορεύτηκαν τον δρόμο της ιστορίας, άντεξαν την βάρβαρη κατοχή που ακολούθησε τις νίκες – τις οποίες πάντα εόρταζαν με δοξολογίες και κωδωνοκρουσίες – και οδηγήθηκαν τελικά στην απελευθέρωση.

Το ίδιο άλλωστε έγινε και στην Κύπρο, όπου οι αγώνες του έθνους διαχρονικά συνδυάζονται με την απαντοχή της πίστης στο Θεό και την παρηγοριά που δίνει στον άνθρωπο η λατρευτική ζωή¹³. Γιατί και εδώ ισχύει αυτό που διαπιστώνει η Εκκλησία στο Συνοδικό της Ορθοδοξίας: «*αύτη η πίστις την οικουμένην εστήριξεν*». Κι αυτό το βιώνουν οι Έλληνες σε όλες τις δοκιμασίες του ιστορικού βίου τους, προσευχόμενοι πάντα πριν μπουν στη φωτιά της μάχης.

Έβδομο και τελευταίο διακριτικό του ηρωικού υποδείγματος του Ελληνισμού η συναίσθηση της οριακότητας και του καθοριστικού για το μέλλον χαρακτήρα των κρίσιμων ιστορικών συγκυριών. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η 28η Οκτωβρίου 1940 υπήρξε για το Γένος αφετηρία ραγδαίων εξελίξεων, οι οποίες ήδη από τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες άλλαξαν τους όρους ζωής

¹² <https://www.alphanews.live/cyprus/pos-yprodehthikan-oi-kyprioi-ohi-stis-28-oktobriou-1940>, ό.π. Βλ. σχετικά «Εγκύκλιος του Τοποτηρητού περί καταρτισμού Επιτροπειών επί των εράνων υπέρ του Ελληνικού Πολέμου και του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού», *Απόστολος Βαρνάβας* 3. 1 (1940), σ. 408-412, της 12^{ης} Νοεμβρίου 1940.

¹³ «Ο εορτασμός της 28^{ης} Οκτωβρίου στην Κύπρο (πανηγυρικός κ. Αβέρωφ Νεοφύτου)», *Απόστολος Βαρνάβας* 80.4 (2019), σ. 532-538.

και τα δεδομένα της συλλογικής μας ύπαρξης, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Κύπρο¹⁴. Με αυτήν την αίσθηση της αλλαγής πορεύθηκαν, ευελπιστώντας ότι θα ανέτειλαν ημέρες ευοδώσεως των εθνικών σκοπών.

Αυτό βεβαίως εννοούσε ο εξόριστος Μητροπολίτης Κυρηναίας Μακάριος, όταν τον Δεκέμβριο του 1940 έγραφε προς τους Κυπρίους εθελοντές: «*Είθε, ευδοκούσης της ευγενούς και Μεγάλης Συμμάχου μας, να είσθε οι άγγελοι εις την Κύπρον της από αιώνων μακρών ονειροπολουμένης Ελληνικής ελευθερίας*». Αυτό δήλωνε ευθαρσώς και ο Τοποτηρητής του Αρχιεπισκοπικού Θρόνου Μητροπολίτης Πάφου Λεόντιος, όταν τον Μάιο του 1942 έγραφε προς τον Κυβερνήτη της Κύπρου Τσαρλς Γούλλεϋ, εφιστώντας του την προσοχή στο ότι ο κυπριακός λαός συμπαρατασσόταν με τους συμμάχους «*έχων αντικειμενικόν σκοπόν την Ανάστασιν της Μεγάλης Ελλάδος και την Ένωσιν της Κύπρου μετά της Ελλάδος*»¹⁵.

Οι καιροί όντως άλλαξαν, αλλά δεν μας ευνόησαν. Ο μεταπολεμικός κόσμος δεν υπήρξε ευμενής για τις εθνικές επιδιώξεις του Ελληνισμού. Ωστόσο, σε όσα προηγήθηκαν φάνηκε νομίζω καθαρά ότι εκείνο που στήριξε το Γένος στον τότε τιτάνιο αγώνα του ήταν το «**ελληνορθόδοξο ήθος**» των αγωνιστών, που βρίσκεται στην καρδιά αυτού που ονομάσαμε «**ηρωικό υπόδειγμα του Ελληνισμού**». Ένα υπόδειγμα που ξεκινά από τα αρχαία και τα βυζαντινά χρόνια, διατρέχει την ιστορική πορεία του Γένους, και το εμπνέει, ακόμη και στους νεώτερους και σύγχρονους εθνικοαπελευθερωτικούς και αμυντικούς πολεμικούς αγώνες του¹⁶.

¹⁴ «Ο εορτασμός της Εθνικής Επετείου του Όχι στη Λευκωσία (πανηγυρικός κ. Προδρόμου Προδρόμου)», *Απόστολος Βαρνάβας* 79.4 (2018), σ. 652-661.

¹⁵ Πρβλ. «Ο εορτασμός της ένδοξης επετείου του Όχι (πανηγυρικός κ. Νίκου Νουρή)», *Απόστολος Βαρνάβας* 82.4 (2021), σ. 625-632. «Ο εορτασμός της ένδοξης επετείου της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 στη Λευκωσία (πανηγυρικός κ. Κυπριανού Λούη)», *Απόστολος Βαρνάβας* 83.4 (2022), σ. 588-595.

¹⁶ Βλ. σχετικά Chr. Kyriacou, *The Byzantine Warrior Hero: Cypriot Folk Songs as History and Myth, 965 – 1571*, London 2020, έκδ. Rowman and Littlefield, σ. 31. W. Puchner, *Die Folklore Südosteuropas. Eine komparative Übersicht*, Wien – Köln – Weimar, εκδ. Böhlau 2016, σ. 265. Ο ίδιος, *Η προφορική λογοτεχνία στους λαούς της Βαλκανικής (15^{ος} – πρώιμος 20ός αιώνας). Συγκριτική Βαλκανολογία Β΄*, Θεσσαλονίκη 2023, έκδ. Κ. & Μ. Σταμούλη, σ. 33. Αρ. Γκαλέτσης, «Το μακεδονικό παραδοσιακό τραγούδι για τον γυναικείο ηρωισμό στα οθωμανικά χρόνια», *Λαογραφία* 44 (2017 - 2020), σ. 150.

Περιλαμβάνει αυτό το εθνοπολιτιστικό παράδειγμα τις αρετές της φιλοπατρίας, της αγωνιστικότητας, της πίστης, της εθελουσίας, του αλτρουισμού, της διάθεσης προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο, του πατριωτισμού, της κοινωνικής και εθνικής υπευθυνότητας, της συλλογικότητας. Και ενσωματώνει επίσης την αδάμαστη βούληση για απελευθέρωση και αποκατάσταση της αδικίας, για μαχητικότητα και προσφορά, για υπέρβαση του εγώ και εγκόλπωση του εμείς, όπως τα διδάχθηκαν οι αγωνιστές των εθνικών μας αγώνων στους κόλπους της Εθναρχούσης Εκκλησίας.

Όλα αυτά είχαν διαμορφωθεί εν σπέρματι αιώνες πριν μέσα στην κοινοτική και ενοριακή ζωή του δούλου και αγωνιζομένου Γένους, μέσα στην καθημερινότητά του και στην εκκλησιαστική ζωή και πράξη, αλλά και δια της προσπάθειάς του να διατηρήσει την εθνική, πολιτισμική και θρησκευτική του ταυτότητα απέναντι σε επικυρίαρχους που σχεδίαζαν συστηματικά την αλλοτρίωση και την αφομοίωσή τους¹⁷, όπως οι Οθωμανοί, οι Ιταλοί στα Δωδεκάνησα και οι Άγγλοι στην Κύπρο¹⁸.

Στην διαδικασία αυτή, πριν τους πολεμιστές του 1940, είχαν θητεύσει οι νεομάρτυρες και οι εθνομάρτυρες, οι κληρικοί και οι δάσκαλοι, που συχνά μέχρις αυτοθυσίας πάσχιζαν ώστε οι υπόδουλοι να μην λησμονήσουν την ιστορία, την θρησκεία και την καταγωγή τους, να μην χάσουν την ιδιοπροσωπία τους. Είχε συμβάλει και είχε μαθητεύσει σε αυτήν όλος ο λαός, όλοι οι απλοί άνθρωποι που αποτέλεσαν τον κύριο κορμό του αγωνιζόμενου έθνους, κρατώντας με θυσίες τις παραδόσεις και την πίστη τους, επαναλαμβάνοντας την ιστορία και διατηρώντας τη γλώσσα τους¹⁹. Και έτσι εξασφαλίστηκε η αρετή που στήριξε την τόλμη, ώστε το πολεμικό εγχείρημα να οδηγηθεί στην επιτυχία.

Πέρασαν από τότε ογδόντα τέσσερα χρόνια, και οι αγωνιστές του χθες έγιναν οι ήρωες του σήμερα. Ο Ελληνισμός πότε με αρετή και τόλμη, και πότε

¹⁷ Βλ. Μ. Sotiropoulos, «The Transnational Foundations of the Greek Revolution of 1821», στον τόμο Yianni Cartledge - Andrekos Varnava (επιμ.), *New Perspectives on the Greek War of Independence: Myths, Realities, Legacies and Reflections*, College of Humanities, Arts and Social Sciences, Flinders University, Adelaide, Australia. Palgrave Macmillan Cham 2022, σ. 44.

¹⁸ «Ο εορτασμός της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 στη Λευκωσία (πανηγυρικός κ. Θεοχάρους Λαλάκου)», *Απόστολος Βαρνάβας* 81. 4 (2020), σ. 584-588. Βλ. «Επί τη απελευθέρωσει της Κορυτσάς», *Απόστολος Βαρνάβας* 3. 1 (1940), σ. 412.

¹⁹ Βλ. σχετικά Μ. Sotiropoulos, «Bouboulina and the Greek Revolution: Interdisciplinary Perspectives on the Heroine of 1821 ed. by April Kalogeropoulos Householder», *Journal of Modern Greek Studies* 42. 1 (2024), σ. 121-124.

χωρίς αυτές, αντιμετώπισε τις εκάστοτε ιστορικές συγκυρίες, και ονόμασε εποποιίες τις επιτυχίες του και καταστροφές τις αποτυχίες του. Αντιμετώπισε λιμούς, λοιμούς, σεισμούς, καταποντισμούς, επιδρομές αλλοφύλων και εμφυλίους πολέμους, άλλοτε με αρετή και τόλμη και άλλοτε χωρίς. Κατάφερε να μεγαλώσει το κράτος, και εν μέρει επέτυχε να μην μικρύνει τη Ρωμιοσύνη, καθώς αποτελεί ευτύχημα μάλλον το γεγονός ότι τελικά το έθνος δεν καταφέραμε να το κλείσουμε στα ασφυκτικά όρια της επικράτειας. Και σήμερα, κοντά έναν αιώνα μετά, αναστοχάζεται, προβληματίζεται, πανηγυρίζει και αναπολεί, με αφορμή την εύσημη επέτειο.

Τι όμως έχει μείνει από το πνεύμα του 1940, και πού θα καταλήξουμε κι εμείς στους φετινούς εορτασμούς μας; Μόνον αυτό το ηρωικό υπόδειγμα του ελληνορθόδοξου πνεύματος του Γένους αρκεί για να καταστήσει το νόημα της σημερινής επετείου εντελές για όλους εμάς και για τους επιγενομένους. Γιατί ποια άραγε είναι η χρησιμότητα της ιστορίας αν δεν οδηγεί σε διδακτικά συμπεράσματα για το μέλλον, και ποιο θα είναι το νόημα των πανηγυρισμών, αν δεν μας δείξουν ασφαλείς δρόμους για τη συνέχεια;

Εν προκειμένω μάλιστα, η επισήμανση αυτή αρκεί νομίζω για να εξηγήσει γιατί οι Έλληνες είμαστε το μόνο έθνος που εορτάζει όχι τη λήξη, αλλά την έναρξη του πολέμου. Γιατί εκεί, στην 28η Οκτωβρίου 1940, την επί τα καθ' ημάς έναρξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, **βρίσκεται ολοζώντανη η μακραίωνη ηρωική παράδοση του Ελληνισμού, η οποία αποτελεί και την πλέον βαρύντιμη εθνική κληρονομιά μας.**

Να λοιπόν το δίδαγμα της σημερινής επετείου: οι Έλληνες του 1940 νίκησαν και έγιναν παράδειγμα προς μίμηση σε όλο τον τότε κόσμο όχι επειδή ήταν πολλοί και ισχυροί, **αλλά γιατί ήταν πιστοί, ενωμένοι και αποφασισμένοι.** Κυρίως δε επειδή ακολούθησαν το από αιώνων παγιωμένο και καταξιωμένο ηρωικό υπόδειγμα του Γένους, με τον ευδιάκριτο ελληνορθόδοξο χαρακτήρα του²⁰. Ένα υπόδειγμα από το οποίο, ας μην γελιόμαστε, και στη σημερινή δύσκολη συγκυρία *«οί νόμοι καί οί προφήται κρέμανται»*.

Ας δούμε, λοιπόν, το παράδειγμά τους, ας βάλουμε το χέρι στην καρδιά κι ας απαντήσουμε ευθέως στο ερώτημα: είμαστε, μπορούμε ή θέλουμε να είμαστε άξιοι της βαριάς αυτής κληρονομιάς; Αν η απάντηση είναι θετική, τότε πρέπει να φροντίσουμε να φρονηματιστούμε από το παράδειγμά τους, και

²⁰ Βλ. σχετικά Μ. Γ. Βαρβούνης, *Το ελληνορθόδοξο ήθος της Ελληνικής Επανάστασης του 1821*, Θεσσαλονίκη 2023 (έκδ. Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών – Εθνική Βιβλιοθήκη, αρ. 72).

φυσικά να συμμορφωθούμε προς το υπόδειγμα της ζωής τους, γιατί αυτό δεν επισημαίνει μόνο το μέτρο της σημερινής ευθύνης μας, αλλά συνιστά και το ζύγι της μελλοντικής μας κρίσης στη συνείδηση του έθνους, στο δικαστήριο των αιώνων, όπου σε διαφορετική περίπτωση θα τους έχουμε σφοδρούς και επικριτικούς αντιδίκους.

Ιδού το ιστορικό μας χρέος απέναντι στην Πατρίδα μας και ιδιαίτερα στην αιμορραγούσα από εθνικό πόνο Κύπρο μας!

Μετά την πανηγυρική Δοξολογία, ακολούθησε εντυπωσιακή μαθητική παρέλαση στην οδό Βύρωνος, όπου βρίσκεται η Ελληνική Πρεσβεία, μπροστά από τους επισήμους. Τα νιάτα της Πατρίδας μας μάς συγκίνησαν και πάλιν και οι ψυχές μας ανατροφοδοτήθηκαν από τη σοφή προτροπή των προγόνων μας: **«θαρσεῖν χρή, τάχ' αὔριον ἔσεται ἄμεινον».**



ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΚΗ ΜΕ ΤΙΤΛΟ "ΠΡΟΕΛΑΣΙΣ"



**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΜΑΝΗΣ
κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Γ' ΜΕ ΘΕΜΑ:
«Η ΙΕΡΩΣΥΝΗ»**

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2024

1. ΕΡΩΤΗΣΗ: Θέλω εὐθύς ἐξ' ἀρχῆς, νά θέσω μία γενική ἐρώτηση. Τί εἶναι ἡ ἱερωσύνη;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Σᾶς εὐχαριστῶ πολύ γιά τήν εὐκαιρία αὐτή πού μοῦ δίδετε νά μιλήσουμε γιά τό σπουδαῖο αὐτό θέμα, τήν Ἱερωσύνη. Ναί, ἡ Ἱερωσύνη εἶναι τό ἱερότατο Μυστήριο, κατά τό ὅποιο τό Πανάγιο Πνεῦμα διά τῆς χειροτονίας τοῦ Ἀρχιερέως ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Τραπέζης καί κατά τήν διάρκεια τῆς τελέσεως τῆς Θ. Εὐχαριστίας καθιστᾷ τόν ὑποψήφιο κληρικό ἱκανό νά ἐπιτελεῖ τά Ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καί νά ποιμαίνει τήν ποίμνη τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἱερωσύνη εἶναι θεοῖδρυτο Μυστήριο. Εἶναι δωρεά καί χάρισμα τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νά τό πιστεύουμε αὐτό. Εἶναι ἓνα θαῦμα. Δέν ἐξηγεῖται μέ τήν ἀνθρώπινη λογική. Ὁ Θεός καλεῖ καί ἐπεμβαίνει καί χαριτώνει μέ τό Πανάγιο Πνεῦμα. Γι' αὐτό καί κρύπτει βαθύτατο περιεχόμενο. Ὑψίστη εἶναι ἡ ἀποστολή της. Μεγάλη ἡ τιμή καί θεία ἡ πρόσκληση. Ὁ Θεός ἔρχεται καί ἐμπιστεύεται ἓνα λειτούργημα, πού ἀφορᾷ στόν ἀγιασμό τῶν πιστῶν. Κατά συνέπειαν, ἡ ἄσκηση τῆς ἱερωσύνης ἀπαιτεῖ ὑψηλή ἐκλάμπουσα ἀρετή. Ὁ ἱερεύς δέν πρέπει νά ἀμελεῖ τήν πνευματική του ζωή ἐν Χριστῷ. Ὡς λέγει μάλιστα ὁ Ἄπ. Παῦλος πρὸς τόν Τιμόθεο, τόν μαθητή του «μὴ ἀμελεῖ τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διά προφητείας». Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός «ἐνεφύσησε Πνεῦμα Ἅγιον» καί ἔτσι ὀφείλει ὁ ἱερεύς νά εἶναι στή ζωή του, «φῶς» καί «ἄλας» κατά τήν βιβλική ἔννοια τῶν ὄρων. Νά εἶναι ἀνεπίληπτος, κρείσσων τῶν παθῶν, πάση ἀρετῇ κεκοσμημένος καί ν' ἀπολαύει τοῦ κοινού σεβασμοῦ, νά ἐνθυμεῖται δέ, ὅτι θέλει κάποτε δώσει λόγο περὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἐνοριτῶν του καί ἐπὶ πλέον, ὅτι ὄχι μόνο θέλει κατακριθεῖ γιά τά ἴδια αὐτοῦ ἁμαρτήματα, ἀλλά καί δι' ἐκείνων,

πού δέν φρόντισε νά ὀδηγηθοῦν σέ μετάνοια.

Πολύ ὠραία λέγει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος, ὅτι ὁ ἱερεὺς ὀφείλει νά εἶναι τοσοῦτων καθαρὸς καί ἐνάρετος, ὥστε «ἐάν ἐτάσσετο ἐν τῷ οὐρανῷ», νά κατέχει κάποιον ἄνω, αὐτός, νά εἶναι, μεταξύ τῶν οὐρανίων δυνάμεων τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

Εἶναι σπουδαῖο ἐκεῖνο πού λέγεται, ὅτι «ὁ παπᾶς δέν μπαίνει μόνος του στόν Παράδεισο ἢ στήν Κόλαση. Συνοδεύεται πάντα ἀπό τίς ψυχές πού ποιμαίνει». Ὁ παπᾶς εἶναι πατέρας ὅλων, ἀδελφός καί φίλος. Καθοδηγεῖ τοὺς μελλόνυμφους, ἐπισκέπτεται τοὺς ἀσθενεῖς, εἰσέρχεται στόν οἶκο πένθους, σέβεται καί τιμᾷ τόν κάθε πιστό, παρηγορεῖ, ἐνισχύει, ἐνδυναμώνει, δείχνει τόν Σωτῆρα Χριστό. Ὁ ἱερέας, ὁ παπᾶς, δέν ξέρει ἄλλο δρόμο, δέν πρέπει νά ξέρει, παρά μοναχά τόν δρόμο τοῦ Θεοῦ. Μοναδικὸς σκοπὸς καί ἐπιδιώξή του νά εἶναι, ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν «ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε». Γι' αὐτὸ καί πρέπει νά εἶναι «ἐπιστολή Χριστοῦ, γινωσκομένη καί ἀναγιγνωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι, ἀλλὰ Πνεύματι Θεοῦ ζῶντος».

Λοιπόν, ἡ χειροτονία εἶναι ἓνα θαῦμα, μιά θεοφάνεια. Εἶναι ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ μετάδοση τῆς πνευματικῆς δύναμης τοῦ ἐπιτελεῖν τὰ Μυστήρια τοῦ Θεοῦ καί ἀγιάζειν καί εἰρηνεύειν τόν λαόν Του. Μὲ τὴν χειροτονία παρέχεται ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί καθιστᾷ τόν ἱερέα «σκεῦος ἐκλογῆς», λειτουργὸ τοῦ Ὑψίστου καί οἰκονόμο τῶν Μυστηρίων Του. Εἶναι ἡ Θεία Χάρις πού ἔρχεται, πού πάντα θεραπεύει τὰ ἀσθενῆ καί ἀναπληρώνει τὰ ἐλλείποντα.

2. ΕΡΩΤΗΣΗ: Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μιλοῦν γιὰ τὴν Ἱερωσύνη; Πῶς ἀποφαίνονται γι' αὐτή; Πῶς τὴν βίωσαν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ναι, ὅταν μιλοῦν γιὰ τὸ χάρισμα αὐτὸ τῆς Ἱερωσύνης οἱ θεοφόροι καί ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι καταπληκτικοὶ στίς φράσεις τους, στοὺς λόγους καί στήν ἔκφραση τῶν βιωμάτων τους. Λέγει στό βαθυστόχαστο λόγο του γιὰ τόν ἐπιστήθιο φίλο του, συγκεκριμένα στόν Ἐπιτάφιο λόγο, ὁ ἅγιος Γρηγόριος Ναζιανζηνός, ὅτι ὁ Μέγας Βασίλειος, ἦταν «ὄλος ἱερωμένος Θεῷ» καί ἔπειτα ξέρουμε ὅτι ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος Βασίλειος παραγγέλλει σέ κάθε ἱερέα «σπούδασον, ὦ ἱερεῦ, σεαυτὸν παραστήσαι ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον ὀρθοτομοῦντα τόν λόγον τῆς ἀληθείας... καί βλέπε τίτι παρέστηκας, πῶς ἱεουργεῖς καί τίσι μεταδίδως». Αὐτὸ εἶναι γραμμένο στήν πρώτη σελίδα κάθε ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ, τοῦ λειτουργικοῦ βιβλίου πού ἔχει ὁ ἱερεὺς πάνω στήν Ἁγία Τράπεζα.

Ὁ Ἱ. Χρυσόστομος ιδιαίτερα μίλησε γιὰ τὴν Ἱερωσύνη καὶ μάλιστα ἔγραψε ἕξι λόγους, ἓνα ἔργο μεγάλης θεολογικῆς καὶ φιλολογικῆς ἀξίας, σέ μορφή διαλογικῆ, πού ὅλοι οἱ κληρικοί πρέπει νά γνωρίζουν. Ὁ ἄλλος, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος τονίζει πολύ χαρακτηριστικά: «Ὅτι ἐκεῖνος πού πρόκειται νά γίνει ἱερεὺς πρέπει νά γίνει αὐτός πρῶτος καθαρὸς γιὰ νά καθαρίσει τοὺς ἄλλους. Πρέπει νά γίνει αὐτός πρῶτα σοφὸς κατὰ Θεόν γιὰ νά διδάξει τοὺς ἄλλους. Πρέπει νά ἔχει γίνει αὐτός πρῶτα φῶς, γιὰ νά φωτίσει. Πρέπει νά ἔχει ὁ ἴδιος πρῶτα ἐγγίσει τὸν Θεόν γιὰ νά φέρει σ' Αὐτόν καὶ τοὺς ἄλλους. Πρέπει νά εἶναι ὁ ἴδιος ἅγιος, γιὰ νά ἀγιάσει καὶ τοὺς ἄλλους». Ὁ Μ. Ἀθανάσιος ὑπογραμμίζει ὅτι «ἡ χρῆσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προσφέρει τὴν ἱερωσύνη». Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων πολὺ ὠραία λέγει ὅτι «Ἄνθρωποι εἶναι ἐκεῖνοι πού προσφέρουν τίς αἰσθητές ὑπηρεσίες τῶν Μυστηρίων, ὅμως τὸ Ἅγιο Πνεῦμα προσφέρει τὰ μὴ αἰσθητά, δηλαδή τὴν Θεία Χάρις». Ὑπέροχο εἶναι καὶ αὐτό πού λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης ὅτι: «Ὁ ἄρτος πάλι εἶναι ψωμί, ἀλλὰ ὅταν τὸν ἐξαγιάζει τὸ μυστήριον, λέγεται καὶ εἶναι σῶμα Χριστοῦ. Ἔτσι καὶ τὸ μυστικὸ λάδι, ἔτσι καὶ τὸ κρασί ἐνῶ ἔχουν μικρὴ ἀξία πρὶν ἀπὸ τὴν εὐλογία, ἀποχτᾶ καθένα ἀπὸ αὐτὰ μετὰ τὸν ἀγιασμό τους ιδιαίτερη ἐνέργεια.

Ἡ ἴδια δύναμη τοῦ Λόγου κάνει καὶ τὸν ἱερέα σεβαστὸ καὶ τιμημένο, πού ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν κοινὴ σχέση του με τοὺς πολλοὺς με τὴν καινὴ εὐλογία πού ἔλαβε. Χτές, δηλαδή, καὶ προχτές ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ ξαφνικά παρουσιάζεται ὁδηγὸς τῶν λαῶν, προκαθήμενος, διδάσκαλος τῆς πίστεως, μυσταγωγὸς ἀοράτων μυστηρίων. Κι αὐτὰ τὰ κάνει χωρὶς νά μεταβληθεῖ καθόλου τὸ σῶμα του ἢ ἡ μορφή του, ἀλλὰ κατὰ τὸ φαινόμενο εἶναι ἐκεῖνος πού ἦταν, ἔχει ὅμως μεταμορφωθεῖ ἢ ἀόρατη ψυχὴ του με μιὰ ἀόρατη δύναμη καὶ χάρις πρὸς τὸ καλύτερο».

Αὐτὴ ἡ εἰδικὴ Χάρις πού παρέχεται στὸν ἱερέα ἀπὸ τὸ Ἅγ. Πνεῦμα, τὸν διακρίνει ἀπὸ τὸν λαϊκὸ, γιατί ὅπως λέγει καὶ ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, χωρὶς τὸν Ἐπίσκοπο τὸν πρεσβύτερο, τὸν διάκονο, «χωρὶς τούτων ἐκκλησία οὐ καλεῖται». Ἔτσι ἔχει ὀριστεῖ. Ἡ ἱερωσύνη ἀνήκει στὴ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ πάλιν ὁ Χρυσσορήμων θά συνοψίζει ὅτι «οἱ ἱερεῖς ἔλαβον τέτοια ἐξουσία πού ὁ Θεὸς οὔτε στοὺς ἀγγέλους οὔτε στοὺς ἀρχαγγέλους ἔδωσε» καὶ θά συμπληρώσει ὅτι «ἡ ἱερωσύνη τελεῖται μὲν ἐπὶ τῆς γῆς, τάξιν δέ ἐπουρανίων ἔχει ταγμάτων».

Διαπιστώνουμε, λοιπόν, πόσο δυνατὰ μιλοῦσαν οἱ μεγάλοι θεοφόροι Πατέρες γιὰ τὴν ὑπαρξή, τὴν θέση καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης.

3. ΕΡΩΤΗΣΗ: Κάνετε μία νύξη για βαθμούς ιερωσύνης. Ποιοι είναι αυτοί;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Μάλιστα, υπάρχουν βαθμοί. Κατ' αρχήν, βέβαια, πρέπει να γνωρίζουμε ότι τό Μυστήριο τῆς Ἱερωσύνης εἶναι ἓνα. Ὅμως διακρίνεται σέ διάφορους βαθμούς. Ἦδη σ' αὐτή τήν Κ. Διαθήκη μνημονεύονται οἱ βαθμοί τῆς ιερωσύνης. Εἶναι κατά τό Κανονικό Δίκαιο, ὁ κατώτερος καί ὁ ἀνώτερος κληρικός. Στόν κατώτερο κληρικό ἀνήκουν ὁ ὑποδιάκονος, ὁ ἀναγνώστης, ὁ ψάλτης, ὁ νεωκόρος κᾶ. Στόν ἀνώτερο κληρικό, ἀνήκουν ὁ διάκονος, ὁ πρεσβύτερος καί ὁ Ἐπίσκοπος. Ἡ ἐγκατάσταση τῶν ὑποψηφίων γιά τόν κατώτερο κληρικό γίνεται ἐκτός τοῦ Ἱεροῦ Βήματος μέ τήν χειροθεσία, ἡ ὁποία δέν εἶναι Μυστήριο. Ἱερό Μυστήριο εἶναι ἡ ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Βήματος καί μπροστά στήν Ἁγία Τράπεζα χειροτονία. Μέ τήν ἐπίθεση (τείνει χεῖρα) τοῦ χειρός τοῦ Ἐπισκόπου στή κεφαλή τοῦ ὑποψηφίου κληρικοῦ καί τήν ἀνάγνωση τῆς σχετικῆς Εὐχῆς κατέρχεται καί μεταδίδεται ἡ Θεία Χάρις καί τόν προχειρίζει σ' ἓναν ἀπό τούς τρεῖς βαθμούς τῆς Ἱερωσύνης. Πιο συγκεκριμένα τό ἔργο τους ἀνάλογα μέ τόν βαθμό τους εἶναι: Τοῦ Ἐπισκόπου ἔργο ἴδιον εἶναι, νά χειροτονεῖ καί νά μεταδίδει τούς βαθμούς τῆς ιερωσύνης, νά εὐλογεῖ τό Μυστήριον τοῦ ἀγίου Μύρου, ὁ Πατριάρχης, νά ἐγκαινιάζει ναούς, νά καθιερώνει ἀντιμήνια καί νά διδάσκει τό Εὐαγγέλιον. Λέγεται δέ Ἐπίσκοπος, ἀπό τοῦ ἐπισκοπεῖν, ὡς ἐκ μετεώρου, ὡς ἐκ μιᾶς πνευματικῆς ἐπάλξεως, τά τοῦ λαοῦ. Ὁ Ἐπίσκοπος, ὡς κεφαλή τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας εἶναι καί ὁ προεστώς τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως καί ἀποτελεῖ τό «ὄρατό κέντρο» τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καί ὁ ἐγγυητής τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Λέγει ὁ θεοφόρος ἅγιος Ἰγνάτιος: «Ὅπου ἄν φανῇ ὁ Ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τό πλῆθος ὡσπερ ὅπου ἄν ᾗ ὁ Χριστός Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ Καθολική Ἐκκλησία». Εἶναι «ἡ εἰκὼν καί ὁ τύπος τοῦ Θεοῦ Πατρός». Χωρίς τόν Ἐπίσκοπο δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει τό Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας, οὔτε τά ἄλλα Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό ὑπάρχει καί πάνω στήν Ἁγία Τράπεζα τό Ἀντιμήνιον μέ τήν ὑπογραφή καί σφραγίδα τοῦ Ἀρχιερέως. Καί οἱ πρεσβύτεροι πρέπει, ὅ,τι πράττουν νά τό κάμνουν μέ τήν ἔγκριση καί τήν εὐλογία τοῦ Ἐπισκόπου καί νά εἶναι συναρμοσμένοι μέ αὐτόν «ὡς χορδαί κιθάρας». Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος τό ὑπογραμμίζει σαφέστατα: «Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου τι πρᾶσέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τήν ἐκκλησίαν». Ἀλλά καί τοῦτο: «Ὁ τιμῶν Ἐπίσκοπον ὑπό Θεοῦ τετίμηται».

Τοῦ Πρεσβυτέρου, ἀνήκει ἡ ὑπηρεσία τῶν ἄλλων Μυστηρίων, τά ὁποία βέβαια ἐνεργεῖ καί ὁ Ἀρχιερεὺς. Λέγεται Πρεσβύτερος ὄχι βέβαια γιά τό γηραλέο τῆς ἡλικίας ἀλλά γιά τό πολὺν τῆς φρονήσεως καί τό ἀκηλίδωτο τοῦ βίου.

Τοῦ Διακόνου ἔργο εἶναι ἡ διακονία ὅπου κάμνει, ὅταν συλλειτουργεῖ μέ Ἱερεῖς καί Ἀρχιερεῖς ἀλλά καί ἡ γενικότερη ὑπηρεσία. Στό Διάκονο δέ, ἀνήκει ἡ θυμίαση καί ἡ ἀνάγνωση τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλά θά πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι τό ὑπόργημα τῆς Ἱερωσύνης ἀσκεῖται μέν προσωπικά καί υπεύθυνα ἀπό ἓνα συγκεκριμένο πρόσωπο, ὅμως, εἶναι ἐκκλησιαστικό ἀξίωμα, δηλαδή ἀνήκει στήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καί ἀπό ἀπ' αὐτή δίδεται, δηλαδή παραχωρεῖται ἀπό τόν Κύριο, στόν ἄνθρωπο - κληρικό.

4. ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἔχουμε ἀκούσει ὅτι δέν μπορεῖ νά γίνει ἱερέας οἰοσδήποτε. Χρειάζεται κάποια ἐξέταση. Δέν μιῶ γιά κάποιο πτυχίο, ἀλλά γιά ὠρισμένα προαπαιτούμενα. Μιλήστε μας γι' αὐτά.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πράγματι, ἀκριβῶς ἐπειδή εἶναι σοβαρό τό ὑπόργημα τοῦ ἱερέως καί ἔχει νά κάμνει μέ τό Θεό, τήν τέλεση τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων, τήν ἄσκηση τῆς ποιμαντικῆς, ὑπάρχουν ὠρισμένες προϋποθέσεις γιά νά εἰσέλθει κάποιος στόν ἱερό κλῆρο, ὅπως καί νά μήν ὑπάρχουν κωλύματα ἱερωσύνης. Θά ἀναφέρω τά βασικά: Πρέπει νά εἶναι ἄνδρας. Νά ἔχει τήν ἡλικία τήν ὁποία ὀρίζουν οἱ Ἱεροί Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας. Νά ἔχει ὀρθή χριστιανική πίστη, νά εἶναι σταθερός σ' αὐτή καί νά ζεῖ βαθιά τή χριστιανική πνευματική ζωή. Νά μήν ἔχει κωλύματα, δηλαδή ἀμαρτήματα, τά ὁποία ἀπαγορεύουν τήν προσέλευση στό Μυστήριο τῆς Χειροτονίας. Νά εἶναι ἀρτιμελής καί ψυχικῶς καί διανοητικῶς ὑγιής. Νά μήν ἀσκεῖ ἀτιμωτικά ἐπαγγέλματα καί νά ἔχει ἄμεμπτο κατά πάντα βίο καί θεῖο ζήλο. Νά μήν ἔχει τιμωρηθεῖ ἀπό τά ποινικά δικαστήρια. Καί ἐάν πρόκειται γιά ἔγγαμο κληρικό: Νά ἔχει συνάψει ἓνα μόνο γάμο καί νά ἔχει τήν «ἐξωθεν καλή μαρτυρία».

Δηλαδή, μέ ἄλλα λόγια χρειάζεται νά ἔχει ἀδιάβλητο βίο, νά ναι καθαρῆ ψυχῆ καί βέβαια παρά τοῦ προσερχομένου στήν ἱερωσύνη ἀπαιτεῖται ἡ πρός τόν Χριστόν ἀγάπη, πλεονάζουσα καί ἰσχυρά καί ἀκόμη σφοδροτάτη ἐπιθυμία διακονίας τοῦ πλησίον.

5. ΕΡΩΤΗΣΗ: Μιλήστε πῶς συγκεκριμένα γιά μερικά ἀπ' αὐτά τά προαπαιτούμενα, ὅπως νά εἶναι μόνον ἄνδρας δηλαδή, γιατί ἀποκλείεται ἡ χειροτονία γυναικῶν καί τί ἀκριβῶς ἀκόμη εἶναι ἀπαιτούμενο γιά τή τέλεση τῆς χειροτονίας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Γιά ὅλα αὐτά μιλοῦν οἱ Ἱεροί Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας πού εἶναι ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν καί Τοπικῶν Συνόδων. Ἀλλά καί ἔχουμε καί εἰδικές Συνοδικές Ἐγκυκλίους. Εἰδικότερα: Γιά τήν χειροτονία γυναικῶν, αὐτό

ἀποκλείεται διότι ἡ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, πού στηρίζεται καί φωτίζεται ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τήν Ἱερά Παράδοση, ἀπέκλεισε τή συμμετοχή τῶν γυναικῶν στήν ἱερωσύνη. Αὐτή εἶναι ἀρχαιοτάτη πράξη τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦτο διότι πρῶτον ὁ Χριστός, στόν Ὅποιον κάθε ἐκκλησιαστική ἐξουσία, διακονία καί ἀποστολή ἔχει τήν ἀρχή της, δέν ἐπέλεξε καμμία γυναίκα στό ἀποστολικό ἀξίωμα. Δεύτερον, ἡ πρώτη πού θά εἰσερχόταν στήν ἱερωσύνη θάταν ἡ Παναγία. Ὅμως, ἂν καί ἀξιώθηκε νά γίνει ἡ Μητέρα τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ, δέν ἔγινε «ἱέρεια», οὔτε ποτέ ἄσκησε ἱερατικό λειτουργήμα. Τρίτον, οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, οἱ ὁποῖοι εἶχαν λάβει τή διδακτική, ἱερατική καί ποιμαντική ἐξουσία ἀπό τόν Χριστό, γενόμενοι μετέπειτα ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, οὐδέποτε χειροτόνησαν γυναῖκες, μιμούμενοι βεβαίως τό ὑπόδειγμα τοῦ Κυρίου. Τέταρτον, στήν ὀρθόδοξη θεολογία, ὁ λειτουργός ἱερεὺς «ταυτίζεται» μέ τόν Τελεουργό τῶν Μυστηρίων καί Ἰδρυτή τῆς Ἐκκλησίας, τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό. Ἔτσι ὁ ἱερεὺς παρίσταται «εἰς τύπον Χριστοῦ», ὁ Ὅποιος κατά τήν ἀνθρώπινη ὑπόστασή Του ἦταν ἄνδρας.

Μή λησμονοῦμε ἀκόμη ὅτι ὁ Θεός ἀπευθυνόμενος στόν διάβολο κατά τήν πτώση τῶν πρωτοπλάστων διαβεβαίει «Αὐτός σου τηρήσει τήν κεφαλὴν καί σύ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν». Ἐδῶ ἐδράζεται ἡ βάση τῆς ἱερωσύνης – χειροτονίας ὡς μετοχῆς στήν ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι ὑπάρχει μία συμβολική ἀντιστοιχία μεταξύ Λειτουργοῦ καί τοῦ Χριστοῦ. Τό χάρισμα τῆς ἱερωσύνης δόθηκε μόνο στόν ἄνδρα καί κατά τόν Ἀπ. Παῦλον «ἐν ᾧ καί ἐκπληρώθημεν προορισθέντες κατά πρόθεσιν τοῦ τά πάντα ἐνεργοῦντος κατά τήν βουλήν τοῦ θελήματος αὐτοῦ» ἀλλά καί ὁ θεῖος Ἀπόστολος σαφῶς ἀπαγόρευσε στίς γυναῖκες νά λαλοῦν στίς λατρευτικές συνάξεις τῶν πιστῶν.

Ἡ θέση αὐτή τῆς Ὄρθόδοξης Ἐκκλησίας, τοῦ νά ἀποκλείει τήν προσέλευση τῆς γυναίκας στόν ἱερό κλῆρο, δέν ἔχει βέβαια καμμία ἀπολύτως σχέση μέ προκαταλήψεις ἀπέναντι στό γυναικεῖο φύλο, οὔτε ἔχει κίνητρα ὑποτιμῆσεως ἢ περιφρονήσεως τῆς γυναίκας. Ἡ θέση τῆς γυναίκας στήν Ἐκκλησία ἔχει τήν ἀξία της, τήν δέουσα τιμή, τήν ἰσοτιμία μέ τόν ἄνδρα, ἔχει τόν ἀπόλυτο σεβασμό. Ἔτσι ὁ ρόλος της εἶναι διαφορετικός καί μάλιστα, ὅταν ἡ γυναίκα ὑπουργεῖ τήν ἱερότητα τῆς μητρότητας καί καθίσταται συνδημιουργός τοῦ Θεοῦ.

Γιά τήν τέλεση δέ, εἰδικά τοῦ Μυστηρίου τῆς χειροτονίας πρέπει νά ποῦμε ἐπί πλέον, ὅτι ἐκτός ἀπό τήν πνευματική προετοιμασία τοῦ ὑποψηφίου, συγκεκριμένα γιά τήν ἐγκυρότητα, τήν κανονικότητα τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου ἀπαραιτήτως πρέπει νά συντρέχουν καί τά ἑξῆς: Ἡ τέλεση τῆς Χειροτονίας νά γίνει δημόσια ἐντός τοῦ ἱεροῦ ναοῦ καί κατά τήν διάρκεια τῆς Θείας

Λειτουργίας. Χρειάζεται η ελεύθερη βούληση και συγκατάθεση του υποψηφίου κληρικού. Δεν πρέπει να έχει προηγηθεί άλλη χειροτονία στον ίδιο βαθμό της ιερωσύνης. Δεν πρέπει να γίνεται χειροτονία «υπέρ αθρόον», δηλαδή διάκονος και πρεσβύτερος σε μία ημέρα. Και τέλος, δεν επιτρέπεται τέλεση χειροτονίας με δόση και λήψη χρημάτων. Αυτό είναι άμαρτημα και ονομάζεται «σιμωνία».

6. ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιό είναι τό έργο του ιερέα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Άπαντώ ξεκάθαρα. Νά τελεί την Θεία Λειτουργία. Αυτό είναι. Δηλαδή, κύριο έργο του ιερέως είναι η τέλεση της Θείας Λειτουργίας. Δεν υπάρχει υψηλότερο και πνευματικότερο έργο απ' αυτό. Όλα τά άλλα ακολουθούν. Και οι άγιασμοί και οι ευχές και τό κήρυγμα και η φιλανθρωπία, άκόμη η όλη ποιμαντική, η παρηγορία των ανθρώπων και οι λοιπές δραστηριότητες, από την Θεία Λειτουργία και την Άγία Τράπεζα ξεκινούν. Πρώτα η Θεία Λειτουργία. Έκει γίνεται η αναφορά όλων. Όπως εύστοχα λέγει ο καθηγητής της Δογματικής στό Παν/μιο της Θεσ/κης Βασίλειος Τσίγκος «τά διάφορα έκκλησιαστικά λειτουργήματα ή άλλως διακονήματα και όχι αξιώματα δεν μπορούν να αυτόνομηθούν ή να διαφοροποιηθούν από την ευχαριστιακή σύναξη του λαού του Θεού». Τό πάν είναι αυτή η μοναδικότητα του μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας. Έτσι ο ιερέυς μέ την λειτουργική ύπηρεσία και διακονία φανερώνει στόν κόσμο την «καινή κτίση», την καινούργια ζωή πού έφερε ο Χριστός στόν κόσμο και επειδή η Θεία Λειτουργία είναι τό μέγα μυστήριο μέ τό όποιο η ζωή του Χριστού προσφέρεται στους πιστούς, είναι συνάμα και τό άληθινό κέντρο της ιερατικής διακονίας του.

Ειδικότερα, ο Χριστός έδωσε τριπλή έξουσία στόν ιερέα, ήτοι να έπιτελεί τά Έρα Μυστήρια, να λύει τίς άμαρτίες των μετανοούντων ή να δεσμεύει αυτές πρός σωφρονισμό μέ την Έρα Έξομολόγηση και άκόμη να διδάσκει τον λαό του Θεού, να κηρύττει τον θείο λόγο, να συμβουλευει, να παρηγορεί, να ενισχύει, να καταπαύει ταραχές και ξριδες, να προφυλάσσει από τίς αίρέσεις και σχίσματα τους πιστούς, να συγχωρεί, να στερεώνει στην όρθόδοξη πίστη. Ποτέ ο ιερέυς δεν πρέπει να καταριέται αλλά πάντοτε να εύλογεί κατά τον βιβλικό λόγο «εύλογείτε και μή καταρᾶσθε», και ποτέ δεν θά μεταφέρει κακότητα, αλλά καλωσύνη και άγάπη. Πάντοτε θά είναι ελεήμων και στοργικός πατέρας. Άκόμη έργο του είναι να αγιάζει τίς τρεις κυριότερες, θάλεγα, εποχές της ζωής του ανθρώπου, ήτοι: Την γέννηση, τον γάμο και τον θάνατο. Μέλημά του ο σύνδεσμος μέ τον Χριστό. Αναφορά των πάντων στό Χριστό. Έτσι άκριβώς τό αξίωμα της ιερωσύνης διαπιστώνουμε ότι είναι πράγματι, μεγαλόδωρο.

7. ΕΡΩΤΗΣΗ: Μ' όλα αυτά πού είπατε πρέπει ό ιερέας νά είναι έφοδιασμένος μέ πολλά προσόντα. Ποία ή γνώμη σας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Νάι, προσόντα. Τά κυριώτερα είναι ή ακράδαντη πίστη στό Χριστό καί ή αφιέρωση του στην Έκκλησία Του. Χρειάζεται καί ή μόρφωση, ή παιδεία, ή θεολογική κατάρτιση, ό καλός ισορροπημένος χαρακτηήρας, ή ευγένεια αλλά καί νά είναι καί πάσης άρετής «τύπος καί ύπογραμμός». Αυτό είναι τό κυριώτερο. Πρώτος αυτός ν' αγωνίζεται τόν «καλόν άγώνα της Πίστεως».

Ό κληρικός πρέπει νά γνωρίζει, ότι αίρει έκούσια στους ώμους του τόν σταυρό του ιερατικού χρέους, της ευθύνης, της αγάπης, της ταπεινοφροσύνης, της αυταπαρνήσεως, αλλά καί της όλης παρακαταθήκης τών άγιων Πατέρων της Έκκλησίας. Όφείλει νά πληροῦται έσωτερικά, καθημερινά μέ ιερατικό ήθος καί αυτό είναι ή έπίγνωση της φράσεως του Χριστού ότι «έκ του κόσμου τούτου οὐκ έστέ». Κάθε ένέργεια του κληρικού πρέπει νά έκπέμπει έκκλησιολογία. Νά είναι μία βίωση του Σταυρού καί της Άναστάσεως του Χριστού. Ό κληρικός είναι παντού κληρικός. Καί στό ναό καί στό σπίτι καί στό δρόμο. Η καρδιά του είναι προέκταση τών βιωμάτων πού ζει έν Χριστώ, γι' αυτό καί είναι φορέας της Θείας Χάριτος στό λαό. Περιφέρει μέ τό μαῦρο ράσο την νέκρωση του παλαιού ανθρώπου καί κηρύττει άνάσταση ζωής, την μνήμη Θεού. Νά βαδίζει στό δρόμο καί οι άνθρωποι γύρω του νά λένε: «Νά, ό άνθρωπος του Θεού» καί νά αισθάνονται πώς σέρνεται δίπλα τους, τό ίμάτιο του Χριστού. Τόν ιερέα πρέπει νά τόν διακρίνει ή ιεροπρέπεια, πού περιλαμβάνει την σεμνότητα καί την ευγένεια. Νά έχει καθαρότητα βίου, γλυκύτητα λόγων, καλωσύνη, έπιείκεια. Δέν επιτρέπεται νά κρατά κακία καί μοχθηρότητα. Πάντοτε συγχωρητικός, μακρόθυμος. Νά έχει μία ιερή άρχοντιά. Νά ναι στοργικός πνευματικός πατέρας. Διδάχος της όρθοδόξου πίστεως. Νά ναι έτσι ή ζωή του, ώστε νά αισθάνεσαι ότι βλέποντάς τον, είναι σαν νά κατεβαίνει μία άγιογραφία καί περπατά κοντά σου. Έτσι θά ναι παρησία μπροστά στό θυσιαστήριο καί όταν έγγίζει τά ιερά σκεύη καί ιεουργεί τά άγια, νά επιτελεί, ύπουργεί καί διακονεί «άκατακρίτως» καί «έν καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ της συνειδήσεως». Σύνθημά του θά ναι συνεχῶς τό «γρηγορεΐτε» καί τό «νήφε έν πάσι», οὔτως ώστε νά μή θέτει κανόνα έμπόδιο στό μήνυμα του Ευαγγελίου του Χριστού στους συνανθρώπους του.

Ό ιερέας όφείλει επί πλέον νά γνωρίζει την Άγία Γραφή. Την Παλαιά καί την Καινή Διαθήκη. Έπειτα όφείλει νά γνωρίζει την Δογματική διδασκαλία της Έκκλησίας. Συνάμα πρέπει νά μελετά καί νά διδάσκεται από πνευματικά

βιβλία από βίους αγίων και μάλιστα νά έντρυφᾶ στά συγγράμματα τῶν αγίων Πατέρων καί Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Νά εἶναι ἀκόμη γνώστης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καί τῶν Ἱερῶν Κανόνων ἐκ τοῦ «Πηδαλίου». Νά εἶναι δέ, ἕτοιμος «ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντί τῷ αἰτοῦντι αὐτόν λόγον περὶ τῆς ἐν αὐτῷ ἐλπίδος».

Ἀκόμη πρέπει νά γνωρίζει τὴν ἀρχαία ἑλληνική γλῶσσα στὴν ὁποία ἔχουν ἀποδοθεῖ ὅλοι οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας. Καί τέλος, νά γινῶσκει ἄριστα τὴν Τελετουργική τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων.

Θάλεγα, ὅτι ὁ ἱερεὺς πρέπει νά αἰσθάνεται τὸ ἔργο του, τὴν ἀποστολή του, γιὰ νά φέρω ἕνα παράδειγμα ὅτι, ὅταν θυμιᾷ, τοῦ θυμιάματος τὸ νέφος νά τὸ νοιώθει, ὡς ἕνα κάλυμμα τῆς αἰωνιότητος, ἐκεῖ ὅπου, ἂν εἶναι σωστός ἱερέας, θ' ἀξιωθεῖ μία ἡμέρα νά λειτουργεῖ καί στό ἐπουράνιο θυσιαστήριο.

Ἐπειτα ὁ ἱερεὺς ὀφείλει πιστός καί εὐλαβὴς νά παραμένει στὴν ἀπαραμείωτη ἀκρίβεια τῶν τεταγμένων τελετῶν – μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐλευθερότητες δέν συνάδουν μὲ τὸ ὅλο περιεχόμενο ἀλλὰ καί τὸν ἐκκλησιαστικό τύπο τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων. Οἱ διάφορες σοφιστεῖες ἢ «σχέδια» στὰ ἱερά πράγματα καί τελούμενα συνιστοῦν ἔκδηλες παρεκτροπές. Ὅφειλε ὁ ἱερεὺς νά κρατεῖ τίς ἱερές παραδόσεις καί μὲ κάθε σοβαρότητα ὡς πρὸς τὰ τελούμενα.

Ἀσφαλῶς καί ὑπάρχουν στὴν ἐπιτέλεση τοῦ ἔργου αὐτοῦ καί παγίδες, ὅπως ἡ ἀλαζονεία, ἡ κοσμική συμπεριφορά, ἡ ζηλοτυπία, ἡ προχειρότητα τῆς διακονίας, τὸ ἐμπόριο τῶν αγίων, ἡ ραθυμία, ἡ μεμψιμοιρία, ἡ καταλαλιά, ἡ εὐτραπεία, ἡ ὀλιγοπιστία, τὸ ἀνευλαβές. Ὅλα αὐτὰ βέβαια εἶναι ἐπιβολές τοῦ πονηροῦ καί ὀφείλει ὁ ἱερεὺς νά τίς διώχνει μακριά του.

8. ΕΡΩΤΗΣΗ: Ὑπάρχουν ὅμως ἱερεῖς πού μᾶς σκανδαλίζουν μὲ τὴν συμπεριφορά τους καί μᾶς στενοχωροῦν. Τί ἔχετε νά πείτε γι' αὐτὸ τὸ φαινόμενο;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Πράγματι, κατὰ καιροὺς ἐμφανίζονται κληρικοί πού λερώνουν, πνευματικῶς ὀμιλῶ, μὲ τὴν συμπεριφορά τους καί ἐντὸς τοῦ ναοῦ καί ἐκτὸς, στὸν καθ' ἡμέραν βίο τους, τὸ τίμιο ράσο πού φοροῦν. Κυριολεκτικὰ ξεχνοῦν τὴν ἱερὴ ἀποστολή τους. Καί πρωτίστως, θλίβουν τὸν ἴδιο τὸ Θεό, θάλεγα. Θά ἤθελα γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ νά θίξω τὰ ἐξῆς σημεῖα πού πρέπει νά προσέξουμε: Πρῶτον, εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα σὲ αὐτές τίς περιπτώσεις νά λειτουργεῖ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Δικαιοσύνη. Ὑπάρχει ὁ νόμος ὑπ' ἀριθμ. 5383/1932 «Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καί τῆς πρό αὐτῶν διαδικασίας»

πού περιλαμβάνει τίς ποινές από τήν επίπληξη καί τήν ἀργία μέχρι τήν καθαίρεση καί τήν ἐπαναφορά στή τάξη τῶν λαϊκῶν.

Δεύτερον, πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι ἡ τέλεση τῶν ἱερῶν Μυστηρίων καί ἀπό ἀναξίους ἱερεῖς εἶναι κανονική καί ἔγκυρη. Μεταδίδεται ἡ Χάρις. Ἀπό τόν Χριστόν ἔρχεται ἡ Χάρις. Ὡς λέγει, ἐν προκειμένῳ, ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Πάντας μὲν ὁ Θεός οὐ χειροτονεῖ, διά πάντων δέ Αὐτός ἐνεργεῖ, εἰ καί αὐτοὶ εἶεν ἀνάξιοι, διά τό σωθῆναι τόν λαόν». Ὁ ἁμαρτάνων ὅμως ἱερεύς θά τιμωρηθεῖ.

Τρίτον, νά προσέξουμε καθ' ὅτι δέν πρέπει νά εἴμεθα ἱεροκατηγοροί. Ἡ ἱεροκατηγορία εἶναι ἁμαρτία. Ὁ Θεός θά τούς κρίνει τούς ἱερεῖς πού ἁμαρτάνουν καί σκανδαλίζουν. Ὅπως ἔλεγε ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός «Ἐγώ, ἀδελφοί μου, δέν ἔχω καμμίαν κατηγορίαν νά κάμω τῶν παπάδων, διότι εἶναι παπάδες καί ἔχουν τόν Χριστόν ὅπου τούς παιδεύει καί ὅ,τι σφάλμα κάμουν οἱ παπάδες, ἔχει ὁ Χριστός μας ράβδον σιδηρᾶν δι' αὐτούς». Ὑπάρχουν καί τά λόγια τῆς Εὐχῆς στή Θ. Λειτουργία πού κάμνουν τήν διάκριση καί μιλοῦν γιά ἁμαρτήματα τῶν ἱερέων καί ἀγνοήματα τοῦ λαοῦ. Ὁ ἱερεύς θά κριθεῖ αὐστηροτέρα. Ἰσχύει τό «ὦ γάρ ἐδόθη πολύ, πολύ καί ἀπαιτηθήσεται».

Τέταρτον, αὐτούς τούς ἱερεῖς πού εἶναι ἀπρόσεκτοι καί ἀτιμάζουν τήν ἱερωσύνη τους νά τούς ἔχουμε περισσότερο στήν προσευχή μας, ὁ Θεός νά τούς ἐλεήσει καί νά διορθωθοῦν.

Εἶναι φοβερό, ὁ κακός παπάς, ἐκεῖνος πού δέν προσέχει καί ἀτιμάζει τήν ἱερωσύνη. Γι' αὐτό καί ὁ Ἐπίσκοπος φέρει μεγάλη εὐθύνη ποιόν χειροτονεῖ, σέ ποιόν θέτει τήν χεῖρα του στή κεφαλή του γιά νά τόν ὀδηγήσει στά Ἅγια τῶν Ἁγίων. Ἐν προκειμένῳ, ὁ Ἀπ. Παῦλος συμβουλεύει: «Χεῖρας ταχέως μηδενί ἐπιτίθει, μηδέ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις». Σωστά ἔλεγε πολιός Ἱεράρχης: «Καλύτερα νά ἔχω κενά στά χωριά, παρά νά ἔχω κενά στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων λόγω ἀναξίων ἱερέων». Καί ἄλλος σπουδαῖος Ἀρχιερεύς συμβουλεύει: «Καλύτερα χωριό χωρίς παπᾶ, παρά χωριό μέ κακό παπᾶ».

Νά ἐπαναλάβω ὅτι, ὁ ἱερεύς, κτησάμενος τήν χάριν τῆς ἱερωσύνης πρέπει νά εἶναι «πάντων διάκονος» καί κηρυξ ἐπί γῆς τῶν ἄνω. Ἡ ἄλυση δέ τῆς ἱερωσύνης φθάνει μέχρι τοῦ Μεγάλου Ἀρχιερέως, τοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτό καί ἡ ἱερωσύνη εἶναι ωραία! Νά μιλήσω, θέλω, ὄχι γιά τόν κακό ἀλλά γιά τόν εὐλαβῆ, ἐνάρετο καί καλό ἱερέα. Ναί, ὁ καλός ἱερέας νοιώθει μεγάλη χαρά γιά τό ἔργο πού κάμνει. Νοιώθει πολλά πράγματα πού δέν μπορεῖ νά τά ἐκφράσει. Τά βιώνει εἰλικρινά μέσα του. Ἡ ἱερωσύνη κρύβει μία πνευματική ὁμορφιά. Εἶναι αὐτό κάτι τό πνευματικό. Ὅχι γῆινο. Ὁ Ἱ. Αὐγουστίνος ὑπέροχα

ἀπευθυνόμενος στον ιερέα τοῦ λέγει: «Ἄν στό ἀντίκρυσμα τῆς ὁμορφιάς τοῦ οὐράνιου θόλου περιέρχεται σέ ἕκταση, σκέψου πώς σύ ἀξιώνεσαι ν' ἀνεβαίνεις πολύ πιά ψηλά. Ἄν θεωρεῖς μέ ἕκπληξη τή στιλπνότητα τοῦ ἡλίου, συλλογίσου πώς σύ ἀκτινοβολεῖς μεγαλύτερη ὁμορφιά. Ἄν θαυμάζεις τά προνόμια τῶν ἀγγέλων, γνῶριζε ὅτι εἶσαι κι ἀπ' αὐτές πλουσιώτερος. Δέν μένει παρά ἕνας ἀπό τόν ὁποῖο εἶσαι κατώτερος. Καί αὐτός εἶναι ὁ Θεός».

Ἔτσι στόν θεοῖδρυτο αὐτό θεσμό τῆς Ἐκκλησίας ὁ Θεός εὐδοκεῖ. Ὁ Χριστός προσκαλεῖ. Τό Ἅγιον Πνεῦμα τελεῖ. Ὅταν, λοιπόν, χειροτονεῖ ὁ Ἐπίσκοπος καθίσταται ὄργανον τῆς Θεῖας Χάριτος. «Ἡ χεῖρ τοῦ Ἀρχιερέως ἐπίκειται τοῦ ἀνδρός, τό δέ πᾶν ὁ Θεός ἐργάζεται». Τό Πανάγιον Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο πού καθιστᾶ τούς ἱερεῖς στήν Ἐκκλησία. Καί ἡ Ἐκκλησία λειτουργεῖ μέ τούς ἱερεῖς της. Τίποτα δέν γίνεται στήν Ἐκκλησία καί κανένα μυστήριο δέν ἐπιτελεῖται χωρίς τούς ἱερεῖς.

Ὅφείλουμε νά ἐπισημάνουμε ὅτι γιά τόν κληρικό ἡ τιμή εἶναι μεγάλη. Ὁ ἱερεύς καθίσταται συνεχιστής τοῦ ἔργου τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἔρχεται καί γίνεται διάκονος καί ὑπηρετῆς τῶν ἀνθρώπων χάριν τῆς ὠφελείας καί σωτηρίας τῆς ψυχῆς των. Π' αὐτό πρέπει νά προσέχει πολύ, γιατί ἐνίστε ἰσχύει τό «δί' ἡμᾶς τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι». Εἶναι φοβερά τά λόγια πού διαβάζουμε στήν Ἁγία Γραφή: «Ποιμένες πολλοί διέφθειραν τόν ἀμπελῶνα μου, ἐμόλυναν τήν μερίδα μου...» καί «ἀλλοίμονον, οἱ ποιμένες οἱ διασκορπίζοντες καί ἀπολλύοντες τά πρόβατα τῆς νομῆς μου». Ἀλλά καί πόσο ἐκπληκτικό εἶναι καί τό ὄραμα τοῦ Μεγ. Ἀντωνίου μέ τούς ἀναξίους κληρικούς καί μάλιστα ἐκείνους πού ἔχουν ἐκφύγει ἀπό τήν ὀρθή πίστη καί βρίσκονται στήν αἵρεση, ὅταν λέγει ὁ ὄσιος πολύ χαρακτηριστικά, ὅτι τούς εἶδε περίξ τῆς Ἁγίας Τραπέζης νά τήν κλωτσοῦν ὡς μουλάρια, «ἐστῶτας ἡμίονους κύκλω πανταχόθεν καί λακτίζοντας» καί ν' ἀρπάζουν τά ἱερά σκεύη καί νά μολύνουν τό ἅγιο θυσιαστήριο. Ἰσχύει συνεπῶς ὁ προφητικός λόγος: «Ἐπικατάρατος γάρ ὁ ποιῶν τά ἔργα τοῦ Κυρίου ἀμελῶς». Μέ τά θεῖα καί ἱερά δέν παίζουμε. Οἱ πάντες πρέπει νά τό γνωρίζουν αὐτό. Κληρικοί καί λαϊκοί.

9. ΕΡΩΤΗΣΗ: Βλέπετε νά υπάρχουν σήμερα ιερατικές κλήσεις;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Βέβαια καί υπάρχουν ιερατικές κλήσεις. Εἶναι πολύ χαρακτηριστικό ὅτι, ὁ Θεός, ποτέ δέν ἀφήνει τήν Ἐκκλησία Του ἀμάρτυρον. Πάντοτε ἐμφανίζονται νέοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐλευθέρως ἔρχονται στήν Ἱερωσύνη. Δίδουν ὀλοκληρωτικά τόν ἑαυτό τους στήν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας. Ἀγαποῦν

τό θυσιαστήριο καί σκύβουν τό κεφάλι γιά νά δεχθούν τήν Χάρι τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Εἶναι οἱ νέοι αὐτοῖ οἱ ἐκλεκτοῖ τοῦ Θεοῦ, πού ὁ Θεός τούς χαριτώνει καί τούς δίδει τό δῶρο τῆς ἱερωσύνης. Σ' αὐτές τίς περιπτώσεις ἐχέγγυα εἶναι ἡ πίστη, ἡ εὐλάβεια, ἡ καθαρότητα τῆς ψυχῆς, τό πνεῦμα τῆς αὐτοθυσίας, ὁ ζήλος τῆς διακονίας καί τῆς ἱεραποστολῆς, ἡ ἀγάπη πρός τόν Κύριο.

Ἀλλά ὀφείλουμε νά ὑπογραμμίσουμε ὅτι ἔχουμε καί σοβαρό ἔλλειμμα ἱερέων. Πολλά χωριά, ιδιαίτερα στήν ἐπαρχία, δέν ἔχουν ἱερέα. Αὐτό τό ζήτημα πρέπει ὅπωςδήποτε νά μᾶς ἀπασχολήσει. Δέν εἶναι μοναχά θέμα εἰδικά τῆς διοίκησης τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά ὀλόκληρης τῆς κοινωνίας, τῆς πατρίδος μας γενικότερα. Τί θά γίνει; Δέν θάῃουμε ἱερεῖς στήν Ἑλλάδα μας; ὦ, μή γένοιτο. Μάλιστα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐπιφορτισμένη νά προσφέρει κληρικούς γιά τίς Μητροπόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ καί στήν Ἱεραποστολή. Μή τό ξεχνᾶμε αὐτό. Δέν θά συνεχίσουμε, λοιπόν, καί τήν ἀποστολή αὐτή; Καί βέβαια θά συνεχίσουμε. Γνωρίζουμε βέβαια, ὅτι εἶναι βαρῦ τό φορτίο τῆς ἱερατικής διακονίας καί τά ὑλιστικά κριτήρια τοῦ κόσμου τούτου ἐπηρεάζουν πολλούς νέους. Νά προσθέσουμε, ὅμως, καί τούς πειρασμούς καί τίς μεθοδεῖες τοῦ διαβόλου πού δέν ἀφήνουν τόν νέο, θάῃεγα, νάναί «νεκρός τῇ ἁμαρτία». Δύσκολο νά γίνεις παπάς.

Ἐπειτα νά ἀναφέρουμε καί μία ἀκόμη δυσκολία γιά τούς νέους ἐκείνους πού θέλουν ν' ἀκολουθήσουν τόν ἕγγαμο κληρο καί αὐτή ἡ δυσκολία βρίσκεται στό ζήτημα τῆς εὗρεσης πρεσβυτέρας. Εἶναι ἓνα ζήτημα αὐτό, ἀλλά μέ τή προσευχή, ἡ πείρα ἔχει δείξει ὅ,τι τελικά ὁ Θεός ἀνοίγει τόν δρόμο. Ἀλλά καί οἱ γονεῖς στό σημεῖο αὐτό νά ποῦμε, ὅτι δέν πρέπει νά θέτουν ἐμπόδια, ὅταν διαπιστώνουν τήν κλήση ἑνός παιδιοῦ τους καί τήν καλή του βούληση νά ὑπηρετήσει τό Θεό. Νά ξέρουν, εὐλογία αὐτό εἶναι στόν οἶκο τους. Λοιπόν, ὁ Θεός μέ τήν ἄπειρη ἀγάπη καί τήν μεγάλη μακροθυμία Του δέν θά μᾶς ἐγκαταλείψει καί στό μείζον αὐτό θέμα. Ἄς ἐλπίζουμε στό Θεό καί ἄς προσευχόμεθα.

10. ΕΡΩΤΗΣΗ: Στήν τελευταία ἐρώτηση, θά θέλαμε καί πάλιν νά τονίσετε αὐτό, πού εἴπατε ὅτι ὁ ἱερεὺς ἀξίζει τιμῆς καί σεβασμοῦ ἀπ' ὅλους μας. Ἔτσι εἶναι;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θά ἀπαντήσω μέ τά λόγια τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ πού συμβούλευε τούς ἀκροατές του: «Οἱ κοσμικοὶ νά τιμᾶτε τούς ἱερεῖς σας ἄν τύχη ἓνας ἱερεὺς καί ἓνας βασιλεὺς, τόν ἱερέα νά προτιμήσης ἄν

τύχη ένας ιερέυς καί ένας άγγελος, τόν ιερέα νά προτιμήσης, διότι ό ιερέυς είναι άνώτερος από τούς άγγέλους». Καταλαβαίνετε, λοιπόν, τό μέγεθος τής ιερωσύνης. Είναι θεία κλήση. Είναι, νά τό έπαναλάβουμε, θεία ή πρόσκληση. Κάλεσμα ιερότατο του Θεού. Ός τό κάλεσμα του παιδός Σαμουήλ, του νεαρού Ίερεμία, των άλιέων Άποστόλων, του Παύλου. Ίσχύει, έν προκειμένω, τό: «Όυχ έαυτῶ τις λαμβάνει τήν τιμήν, αλλά καλούμενος υπό του Θεού. Καί «ούχ ύμεις μέ έξελέξασθε, αλλά' έγώ έξεταξάμην ύμάς καί έθηκα ύμάς, ίνα ύμεις υπάγητε καί καρπόν φέρητε καί ό καρπός ύμών μένη». Ό υποψήφιος ιερέυς είναι άλήθεια ότι άκούει μία φωνή μέσα του. Αυτή ή φωνή δέν μπορεί νά εξηγηθει. Πάντως είναι ούράνια φωνή, άπαλή, ως ή πρωινή αύρα, ήρεμη, του Παναγίου Πνεύματος που είναι ένας άπροσπέλαστος κόσμος μέ τήν ανθρώπινη λογική. Ό άγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος ονομάζει τήν ιερωσύνη «τέχνη τεχνών καί έπιστήμη των έπιστημών». Νά τό τονίσουμε: Η ιερωσύνη δέν είναι έπάγγελμα, όπως όλα τά άλλα. Μά ούτε μοναχά καί άπλά ένα λειτουργημα. Είναι κάτι άνώτερο. Είναι ιερή άποστολή.

Τελικά, ό ιερέυς είναι ή ζῳσα παρουσία του Θεού στον κόσμο. Είναι ό υπηρέτης του Χριστού. Είναι ό ιερέυς, μία συμμετοχή στο Μυστήριο του Παμβασιλέως Χριστού. Είναι ένα άνοιχτό Ευαγγέλιο. Η ζωή του ιερέως είναι μία έξαγγελία τής καινούργια ζωής. Μέ τό ράσο του θυμίζει τό Θεό στους ανθρώπους, τήν Έκκλησία, τά ιερά της Μυστήρια. Είναι μία «σιωπῳσα παραινεις», όπως έλεγε ό άγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος καί μία «ζωντανή εικόνα του Χριστού» κατά τόν άγιο Μάξιμο τόν Όμολογητή, αφού στέκεται καί εκπληρώνει τό έργο του Χριστού μπροστά στο Άγιο Θυσιαστήριο. Είναι ό μάρτυρας του υπερφυσικού. Συνεπῳς, επιβάλλεται νά του αποδίδουμε τόν δέοντα σεβασμό, τήν άρμόζουσα τιμή καί ευλάβεια.



«ΟΥΚ ΗΛΘΟΝ ΒΑΛΕΙΝ ΕΙΡΗΝΗΝ, ΑΛΛΑ ΜΑΧΑΙΡΑΝ»



ΠΡΩΤ. ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΣΚΟΥ

Τὸ δέκατο κεφάλαιο τοῦ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου ἀναφέρεται ἐξ ὀλοκλήρου στὴν ἀποστολὴ τῶν δώδεκα Μαθητῶν τοῦ Κυρίου καὶ στίς ἐντολὲς καὶ τίς ὁδηγίες Του πρὸς αὐτοὺς σχετικὰ μὲ τὴν ἀποστολὴ τους. Ἐπίσης, ἀναφέρεται ὁ Κύριος στὴν ἀντίδραση τοῦ κόσμου ἀπέναντι στὴν ἀποστολὴ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων καὶ στίς δραματικὲς συνέπειες ποὺ θὰ ἔχει τὸ κήρυγμά τους ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους. Ἀφοῦ πρῶτα κάνει λόγο γιὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ὁμολογίας, ἀναφέρεται ἀμέσως μετὰ στὸν διχασμὸ ποὺ θὰ προκαλέσει ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους ὁ ἐρχομὸς Του. Λέει συγκεκριμένα στοὺς στίχους 34-36 τοῦ συγκεκριμένου κεφαλαίου: «Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. Ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ». Μὴ νομίσετε, δηλαδή, ὅτι ἦρθα γιὰ νὰ ἐπιβάλω ἀναγκαστικὴ ὁμόνοια μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἦρθα νὰ φέρω τέτοια ὁμόνοια, ἀλλὰ διαίρεση. Πράγματι, ὁ ἐρχομὸς Μου ἔφερε τὸν διχασμὸ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν πατέρα του, τῆς θυγατέρας μὲ τὴ μάνα της, τῆς νύμφης μὲ τὴν πεθερά της. Κι ἔτσι ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι οἱ δικοὶ του, οἱ συγγενεῖς του.

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Κυρίου φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως παράδοξα, ἀφοῦ γνωρίζουμε ὅτι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἦρθε στὸν κόσμον γιὰ νὰ φέρει τὴν εἰρήνην, ἀφοῦ γνωρίζουμε ὅτι εἶναι ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης. Οἱ Ἄγγελοι τῆ νύκτα τῆς Γεννήσεώς Του στὸ ταπεινὸ σπήλαιο τῆς Βηθλεὲμ ἔψαλλαν «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνην»· δόξα δηλαδή στὸν ὑψιστὸ Θεὸ καὶ εἰρήνην στὴ γῆ. Πῶς τώρα λέγει, λοιπόν, ὅτι δὲν ἦρθε γιὰ νὰ ἐπιφέρει εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιρα καὶ διαίρεση καὶ διχασμὸ; Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ χρῆση τοῦ ρήματος «βαλεῖν». Λέγοντας ὁ Κύριος «οὐκ ἦλθον βαλεῖν» ἐννοεῖ ὅτι δὲν ἦλθε στὸν κόσμον

για να επιβάλει την ειρήνη και μάλιστα όπως οι άνθρωποι της εποχής εκείνης την κατανοούσαν. ΟΙ Ίουδαίοι της εποχής του Κυρίου περίμεναν τον Μεσσία, τον άπεσταλμένο του Θεού, ως ένα ισχυρό επίγειο βασιλιά, ο οποίος θα άπάλλασσε το ίδουδαϊκό έθνος από τον ρωμαϊκό ζυγό και θα άποκαθιστούσε την ειρήνη. Η ειρήνη, όμως, την όποία ήρθε να φέρει στον κόσμο ο Θεάνθρωπος Ίησους Χριστός, δέν είναι ειρήνη του τύπου της *pac romana* της εποχής εκείνης ή του τύπου της *pac americana* της σημερινής εποχής, γιατί αυτή ή ειρήνη δέν είναι άληθινή. Είναι μονάχα μια επίπλαστη ειρήνη, που στηρίζεται στην ίσορροπία του τρόμου και στην ίσορροπία της ίσχύος και τών όπλων, άφου ή ειρήνη με κανένα τρόπο δέν μπορεί να επιβληθεί δια της βίας. Η ειρήνη, την όποία έπαγγέλλονται οι ίσχυροι της γής, αλλά και τα διάφορα ειρηνιστικά κινήματα της εποχής μας, δέν έχει καμιά άπολύτως σχέση με την ειρήνη του Χριστού, που είναι πρωτίστως ή ειρήνη τών ανθρώπων στη σχέση τους με τον Θεό και κατά δεύτερο λόγο ή έσωτερική ειρήνη που φέρνει μέσα στον άνθρωπο ή χάρις του Θεού και από την όποία πηγάζει και ή ειρήνη με τους άλλους ανθρώπους. Ο μακαριστός π. Άλέξανδρος Σμέμαν κάνει διάκριση ανάμεσα στην ένότητα εκ τών κάτω και στην ένότητα εκ τών άνω¹. Ο Θεάνθρωπος Ίησους Χριστός ήρθε στον κόσμο για να φέρει την εκ τών άνω ένότητα, που πηγάζει από τη χάρη του Θεού, όχι την εκ τών κάτω ένότητα, που είναι ή ένότητα που στηρίζεται στη συγγένεια, στη φιλία, στην κοινή έθνική καταγωγή, στο κοινό συμφέρον, στον κοινό φόβο κ.ο.κ.

Ήδη από τον 21ο στίχο του δεκάτου κεφαλαίου μίλησε ο Κύριος για τη σύγκρουση που θα φέρει το κήρυμά του ανάμεσα στους στενούς συγγενείς. Μας είπε, ότι ο άδελφός θα παραδώσει τον άδελφό του στον θάνατο, ο πατέρας το παιδί και τα παιδιά τους γονείς. Κι όλ' αυτά, γιατί άλλοι θα πιστέψουν στο κήρυγμα του Θεανθρώπου και άλλοι θα το άρνηθουν, με άποτέλεσμα να συγκρουστούν και να πολεμήσουν με μανία και να όδηγήσουν στον θάνατο ο άπιστος άδελφός τον πιστό άδελφό του, ο άπιστος πατέρας το πιστό παιδί του, τα άπιστα παιδιά τους πιστούς γονείς τους. Σ' αυτήν τη βίαη σύγκρουση ανάμεσα στους στενούς συγγενείς αναφέρεται ο Κύριος και στους στίχους 34-36. Ο έρχομός Του και το κήρυμά Του και ή πίστη τών ανθρώπων στο θεανθρώπινο πρόσωπό Του θα φέρει τον διχασμό του ανθρώπου με τον πατέρα του, της θυγατέρας με τη μητέρα της, της νύφης με την πεθερά της. Και θα γίνουν έχθροί του ανθρώπου οι ίδιοι οι συγγενείς του, οι δικόι του άνθρωποι. Η μά-

¹ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΜΕΜΑΝ, *Εύχαριστία*, Άθήνα: Άκρίτας 1987, σ. 162 κ.έ.

χαιρα, γιά τήν όποία κάνει λόγο ό Κύριος, εἶναι ἀκριβῶς ό λόγος Του, τό κηρυγμά Του, τό εὐαγγέλιό Του πού θά φέρει τή διαίρεση ἀνάμεσα στούς πιστούς καί τούς ἀπίστους. Γι' αὐτήν τή διαίρεση, ὅμως, τήν εὐθύνη δέν θά τήν ἔχει ό Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, ἀλλά ἡ κακία καί ἡ ἀπιστία τῶν ἀνθρώπων.

Θά μπορούσε νά ρωτήσῃ κανεῖς ἐν προκειμένῳ: Τί ἔχει μεγαλύτερη ἀξία; Ἡ πίστη στόν ἀληθινό Θεό καί ἡ ζωὴ σύμφωνα μέ τό θέλημά Του ἢ ἡ εἰρηνική συνύπαρξη τῶν ἀνθρώπων; Ὁ ἐκκοσμηκευμένος ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας ρίχνει τό βάρος στήν εἰρηνική συνύπαρξη τῶν ἀνθρώπων, τήν όποία ἀνήγαγε σέ αὐτοσκοπό. Ὅμως, ἡ ἀπάντηση τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας στό ἐρώτημα αὐτό εἶναι σαφέστατη. «Κρείττων γάρ ἐπαινετός πόλεμος εἰρήνης χωριζούσης Θεοῦ», λέγει ό Ἄγ. Γρηγόριος ό Θεολόγος². Εἶναι προτιμότερος ό ἐπαινετός πόλεμος, παρά ἡ εἰρήνη πού μᾶς χωρίζει ἀπό τόν Θεό. Δέν εἶναι πάντοτε ὠφέλιμη γιά τόν ἄνθρωπο ἡ εἰρήνη, ἀλλά μόνο ὅταν εἶναι γιά τό καλό του καί τόν ἐνώνει μέ τόν Θεό³. Λέγει χαρακτηριστικά ό Ἱερός Χρυσόστομος: «Οὐδέν γάρ ὄφελος ἡμῖν, κἂν πρὸς πάντας ὤμεν εἰρηνικοί, πρὸς δὲ τὸν Θεὸν ἐκπεπολεμημένοι· ὥσπερ οὐδὲν βλάβος ἡμῖν, κἂν παρά πάντων πολεμώμεθα, τῷ δὲ Θεῷ εἰρηνεύωμεν. Καὶ πάλιν οὐδὲν ὄφελος, κἂν παρά πᾶσιν εὐδοκιμῶμεν, τῷ δὲ Κυρίῳ προσκρούωμεν· οὐδεὶς κίνδυνος, κἂν πάντες ἡμᾶς ἀποστρέφονται καὶ μισῶσιν, ὁ δὲ Θεὸς ἀποδέχεται καὶ φιλεῖ. Ἡ γὰρ ὄντως χάρις, ἡ ὄντως εἰρήνη παρά τοῦ Θεοῦ»⁴. Τίποτε δηλαδή δέν μᾶς ὠφελεῖ ἂν ἔχουμε εἰρήνη μέ ὅλους τούς ἀνθρώπους, ἀλλά εἴμαστε σὲ πόλεμο μέ τόν Θεό· ὅπως καθόλου δέν μᾶς βλάπτει ἂν ὅλοι μᾶς πολεμοῦν, ἀλλά ἔχουμε εἰρήνη μέ τόν Θεό. Καὶ πάλι τίποτε δέν μᾶς ὠφελεῖ ἂν ἔχουμε καλὴ σχέση μέ ὅλους τούς ἀνθρώπους, ἀλλά εἴμαστε σὲ σύγκρουση μέ τόν Θεό· ὅπως καθόλου δέν κινδυνεύουμε ἂν ὅλοι μᾶς ἀποστρέφονται καὶ μᾶς μισοῦν, ἀλλά ό Θεὸς μᾶς ἀποδέχεται καὶ μᾶς ἀγαπᾷ. Γιατί ἡ ἀληθινὴ χάρις εἶναι ἡ ἀπὸ τόν Θεό ἀληθινὴ εἰρήνη. Γιὰ τόν Χριστιανό τό ζητούμενο δέν εἶναι ἡ εἰρήνη γενικῶς καὶ ἀορίστως, ἀλλά ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ εἶναι πρωτίστως, ὅπως καὶ πῶς πάνω σημειώσαμε, ἡ εἰρήνη τῶν ἀνθρώπων στή σχέση τους μέ τόν Θεό καὶ κατὰ δεύτερο λόγο ἡ ἐσωτερικὴ εἰρήνη πού φέρνει μέσα στόν ἄνθρωπο ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴ εἰρήνη, πού εἶναι δῶρο τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο, πηγάζει καὶ ἡ ἀληθινὴ εἰρήνη μέ τούς ἄλλους ἀνθρώπους.

² ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, *Λόγος Β'*: Ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς 82, ΕΠΕ 1,176.

³ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Λόγος ΣΤ'*: *Εἰρηνικὸς Α'* 20, ΕΠΕ 1,264: «Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με λέγειν, ὅτι πᾶσαν εἰρήνην ἀγαπητέον ... ἀλλὰ τὴν γε καλὴν καὶ ἐπὶ καλῷ καὶ Θεῷ συνάπτουσαν».

⁴ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Εἰς Α' Κορ.* Α' 1, ΕΠΕ 18,26.



Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΣ ΗΓΕΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ



ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΛΚΙΔΗΣ

1. Εισαγωγή

Ο Ποντιακός Ελληνισμός, όπως άλλωστε και ολόκληρος ο Ελληνισμός της Ανατολής είχε, μετά την εμφάνιση και την εδραίωση των Οθωμανών στα όρια της βυζαντινής αυτοκρατορίας, την Εκκλησία ως θρησκευτική και εθνική του αρχή. Οι μητροπόλεις στον Πόντο δρούσαν για την εκκλησιαστική και εθνική συνέχεια των Ελλήνων προσφέροντας σημαντικές υπηρεσίες, από την φιλανθρωπική δραστηριότητα και την εκπαίδευση, μέχρι την υπεράσπιση από τους βίαιους εξισλαμισμούς και την οθωμανική αυθαιρεσία.

Μία σημαντική προσωπικότητα, η οποία συνδύασε αυτή τη σημαντική διττή δραστηριότητα της εκκλησίας στον Πόντο ήταν **ο μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρυσάνθος μετέπειτα Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος**¹. Η δραστηριότητά του τόσο ως θρησκευτικού ηγέτη όσο και ως εθνικού σημάδεψε τη μητρόπολη της Τραπεζούντας, αλλά και ολόκληρου του Πόντου, σε μία ταραγμένη περίοδο, τόσο εκκλησιαστικά, με την εμφάνιση των κρυπτοχριστιανών, όσο και με το Γενοκτονία του Ελληνισμού.

Το κείμενο αποτελεί μία μικρή συμβολή για ένα τόσο μεγάλο ζήτημα, όπως είναι αυτό της παρουσίας και της δραστηριότητας του Μητροπολίτη

¹ Στον ελλαδικό χώρο ο Χρυσάνθος προσέφερε στον προσφυγικό Ποντιακό Ελληνισμό, αφού ανέλαβε Πρόεδρος του Συμβουλίου του Ταμείου Ανταλλαξίμων Κοινοτικών και Κοινοφελών Περιουσιών (Τ.Α.Κ.Κ.Π.) από της σύστασής του και πέτυχε με υποδειγματική διαχείριση να καλύψει τις στοιχειώδεις ανάγκες των νεοπαγών προσφυγικών κοινοτήτων με επικουρική χρηματοδότηση των ανεγειρομένων σχολείων και ναών και του εφοδιασμού τους με βιβλία, ιερά σκεύη, εικόνες άμφια κ.λπ. αντίστοιχα.

Χρύσανθου, ο οποίος κατόρθωσε να συνδυάσει σε πολύ δύσκολες συνθήκες το λειτούργημα του ιεράρχη με αυτό του εθνικού ηγέτη.

2. Η ζωή του Μητροπολίτη Χρύσανθου

Ο Μητροπολίτης Χρύσανθος γεννήθηκε το 1881 στη Γρατινή της Κομοτηνής. Το 1897 εισήχθηκε στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης, το 1903 χειροτονήθηκε διάκονος και τον ίδιο χρόνο ακολούθησε στη Τραπεζούντα τον μητροπολίτη Κωνσταντίνο, όπου και άρχισε εκεί την υπηρεσία του ως ιεροκήρυκα και καθηγητή στο φημισμένο «Φροντιστήριο» της πόλης. Μετά τον θάνατο του Μητροπολίτη ο Χρύσανθος διατήρησε τη θέση του και επί του διαδόχου μητροπολίτη του μετέπειτα Οικουμενικού Πατριάρχη Κωνσταντίνου Στ' μέχρι το 1907 οπότε και έφυγε για ανώτερες σπουδές στην Ευρώπη.

Μετά από τετραετή φοίτηση σε πανεπιστημιακές σχολές στη Λειψία και στην Λωζάνη επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη, όπου ο Πατριάρχης Ιωακείμ Γ' του ανέθεσε τη διεύθυνση και αρχισυνταξία του περιοδικού του Πατριαρχείου «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»². Αμέσως μετά τη λήξη του πολέμου με την Βουλγαρία, ο Χρύσανθος αγωνίζεται σθεναρώς στην ιδιαίτερη πατρίδα του, προκειμένου να καταφέρει να ενώσει Έλληνες και Τούρκους στο αίτημα της αυτονομίας της (Δυτικής) Θράκης προκειμένου να προλάβει την είσοδο της Βουλγαρίας στη περιοχή.

Το Μάρτιο του 1913 ο μητροπολίτης Τραπεζούντας μετατέθηκε στη Κύζικο και οι Τραπεζούντιοι αξίωσαν τον Χρύσανθο ως νέο μητροπολίτη τους και έτσι το 1913, ο Χρύσανθος εξελέγη μητροπολίτης Τραπεζούντας³. Το 1919 ο Χρύσανθος κλήθηκε από τον Μητροπολίτη Προύσας, τότε τοποτηρητή του Οικουμενικού Θρόνου Δωροθέου και από τον Αλέξανδρο Παπά να εκπροσωπήσει τον Ελληνισμό του Πόντου στο Παρίσι και το 1921 συμμετείχε στην ελληνική αποστολή στο Λονδίνο. Μετά τη Γενοκτονία, από το 1922 βρίσκεται στην Αθήνα και το 1926 διορίζεται ως «αποκρισάριος» του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην ελλαδική πρωτεύουσα, θέση που θα διατηρήσει μέχρι το

² Κανονίδης Σ. Χρύσανθος Φιλιππίδης, Νεώτερον Εγκυκλοπαδικόν Λεξικόν Ηλίου, τ.18, σ. 759-760.

³ Χρύσανθος Φιλιππίδης: Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος, ο από Τραπεζούντος του Πόντου» — Από το *Ημερολόγιο* της Ιεράς Μητρόπολεως Μυτιλήνης, επιμ. Παναγιώτης Τσαγκάρης, Μυτιλήνη 2001.

1938. Το 1927 ανέλαβε και έφερε σε πέρας την πρώτη εκκλησιαστική συμφωνία με τα Τίρανα τακτοποιώντας τα θέματα της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Αλβανία⁴.

Το 1937 αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτορας του Πανεπιστημίου Αθηνών και μετά το θάνατο του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Αθηνών το 1938.

Το 1940 εξελέγη μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και με την είσοδο της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσανθος ανέπτυξε έντονη εθνική δράση, εμπυχώνοντας τον λαό και τον στρατό της χώρας. Όταν η Ελλάδα έπεσε στα χέρια των Γερμανών Ναζί το 1941, ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσανθος αρνήθηκε να ορκίσει την δωσίλογη κυβέρνηση του Γεωργίου Τσολάκογλου λέγοντας χαρακτηριστικά: «Δεν μπορώ να ορκίσω Κυβέρνηση προβληθείσα από τον εχθρό· εμείς γνωρίζουμε ότι τις Κυβερνήσεις τις ορίζει ο λαός ή ο Βασιλεύς»⁵. Για την στάση του αυτή, στις 2 Ιουνίου του 1941, με Συντακτική Πράξη της κατοχικής κυβέρνησης, καθαιρέθηκε από το αξίωμά του, όμως κατά την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου πήρε ενεργά μέρος στην Εθνική Αντίσταση. Ο Χρυσανθος απεβίωσε στην Αθήνα το 1949.

3. Η Γενοκτονία και ο Μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρυσανθος

Ο Χρυσανθος έπαιξε σημαντικό ρόλο αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ως Μητροπολίτη Τραπεζούντας και ιδιαίτερα κατά την περίοδο τέλεσης του εγκλήματος της γενοκτονίας⁶. Η παράδοση της πόλης από τους Νεότουρκους στο Χρυσανθο με την είσοδο του ρωσικού στρατού οδήγησε σε μία περίοδο πραγματικής ισονομίας, όπου υπήρξε αρμονική συμβίωση μουσουλμάνων και χριστιανών παρά το γεγονός του πρόσφατου εγκλήματος ενάντια στους Αρμένιους και τις πρώτες μαζικές δολοφονίες ενάντια στους Έλληνες. Μάλιστα σε επιστολή του ο αρχηγός της Γ΄ οθωμανικής στρατιάς αναφερόταν ότι «ο Μητροπολίτης απεδείχθη, ανήρ μεγάλης αξίας και ικανότητας...»⁷.

⁴ Μαλκίδης Θ. Οι ελληνοαλβανικές σχέσεις., Αθήνα, εκδόσεις Γόρδιος, 2007, σ. 45.

⁵ Δαλακούρα- Καμάρα Β. Χρυσανθος Φιλιππίδης, Μητροπολίτης Τραπεζούντας, στο «Ο Πόντος των Ελλήνων», Αθήνα 2003 σ. 148-141

⁶ Λαμπρίδης Ο. «Γ. Σκληρός και μητροπολίτης Χρυσανθος Φιλιππίδης», Ιστορικά, 195, σ. 351-368.

⁷ Τοπαλίδης Π, Ο Πόντος ανά τους αιώνες. Δράμα 1927, σ. 296.

Ο ρωσικός στρατός εγκατέλειψε την Τραπεζούντα και η περιοχή ξαναπέρασε το Φεβρουάριο του 1918 στα χέρια των Νεότουρκων. Μάλιστα τότε ο διοικητής της Γ' Οθωμανικής Στρατιάς ανέφερε σε σχετική του επιστολή ότι «η αποσόβησις παντός εκτρόπου και η πλήρης εξασφάλισις του Οθωμανικού στοιχείου οφείλεται εις την σοφήν και λελογισμένην πολιτείαν της Υμ. Σεβασμιότητος...»⁸. Με την αποχώρηση των Ρώσων ο μισός περίπου πληθυσμός της περιοχής εγκατέλειψε τις εστίες του και ακολούθησε τον ρωσικό στρατό κατά την υποχώρησή του. Οι περισσότεροι από τους πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στην περιοχή του Καυκάσου και στα παράλια της Γεωργίας. Η παράδοση της Τραπεζούντας στον οθωμανικό στρατό και η μεγάλη νίκη της συνθήκης του Μπρεστ – Λιτόφσκ (1917) αναπτέρωσαν το ηθικό των Νεότουρκων και κυρίως των τοπαρχών του Πόντου, οι οποίοι χωρίς πλέον το φόβο των αντιπάλων από τους Ρώσους επιδίδονταν στο καταστροφικό έργο τους.

Η κατάσταση στον Πόντο και ιδιαίτερα στην ύπαιθρο ήταν τραγική, αφού ανυπότακτα στοιχεία συνέχιζαν να οργιάζουν κάθε νύχτα στα ελληνικά χωριά πυροβολώντας, λεηλατώντας και βιάζοντας τους ανυπεράσπιστους Έλληνες⁹. Ο μητροπολίτης Χρύσανθος στην έκθεση της 12 Οκτωβρίου 1918 προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη επισυνάπτει πολυσέλιδο κατάλογο των κακουργημάτων και λεηλασιών που διαπράχθηκαν στην εκκλησιαστική του περιφέρεια έως τις 7 Οκτωβρίου 1918¹⁰. Επιστολές και εκθέσεις ο Χρύσανθος στέλνει συνεχώς προκειμένου να υπάρξει κινητοποίηση για τα μαζικά εγκλήματα¹¹.

Στο υπόμνημα προς τη διάσκεψη του Παρισιού, που συνυπέγραφε ο Χρύσανθος μαζί με τους υπόλοιπους Μητροπολίτες του Πόντου εξιστορούνται οι μαζικές δολοφονίες¹². Η άφιξη του Μουσταφά Κεμάλ, με εντολή του σουλτάνου και με την ιδιότητα του Επιθεωρητή της 9^{ης} Στρατιάς στις 19 Μαΐου 1919 στη Σαμψούντα, «για να προστατέψει τους Έλληνες και τους Αρμένιους» (!) θα

⁸ Τοπαλίδης, Π. ο.π.σ.292.

⁹ Ανώνυμος, «Η κατάσταση με την ύπαιθρον», εφημ. *Εποχή*, Τραπεζούντα (30.4.1919).

¹⁰ Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών (Α.Υ.Ε.), 1919, β/38(1), αρ. πρωτ. 356, Τραπεζούντα (12.10.1918). Δεν αναφέρει όμως την δολοφονία των 200 κατοίκων στο κέντρο της Τραπεζούντας, για την οποία υπάρχει αρχαική έκθεση και μαρτυρία του Κ. Λαμέρα. Η καταγγελία αυτή χρειάζεται περισσότερη έρευνα. Δε γνωρίζω αν συντρέχουν λόγοι λογοκρισίας από τη μία ή εσφαλμένης πληροφόρησης από την άλλη.

¹¹ Επιστολή προς Γάλλο συνταγματάρχη (24/12/1917) ΑΥΕ 1919/Α/4^α. Προς το Οικουμενικό Πατριαρχείο (12/10/1918) ΑΥΕ 1919 Α/4^α.

¹² ΑΥΕ 1919/Α . 14.2.1919.

ξεκινήσει νέους και σκληρότερους διωγμούς¹³. Μπροστά στο μαζικό έγκλημα εξέχοντες Έλληνες, τέθηκε το ζήτημα της ίδρυσης ανεξάρτητου Ποντιακού Κράτους αν και τέθηκε από τους Κ. Κωνσταντινίδη (Μασσαλία), Β. Ιωαννίδη και Θ. Θεοφυλάκτου (Βατούμι), Ι. Πασσαλίδη (Σοχούμι), Λ. Ιασωνίδη και Φ. Κτενίδη (Κρασοντάρ) και τους μητροπολίτες Τραπεζούντας Χρυσάνθου και Αμασείας Γερμανό, συνάντησε την αντίθεση του Ελευθερίου Βενιζέλου.

Τον Απρίλιο του 1919 ο μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρυσάνθος επισκέφθηκε τον Ελευθέριο Βενιζέλο στο Παρίσι, όπου διεξάγονταν οι διαπραγματεύσεις για την τύχη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος μετά την ενημέρωση που του έκανε ο Χρυσάνθος, παραδέχτηκε ότι διαπραγματεύτηκε λαθεμένα το ζήτημα: *«Δεν είχα τα στοιχεία που μου φέρατε, δεν γνώριζα όσα μου λέτε. Να μου κάνετε ένα υπόμνημα και να πάτε εσείς, Σεβασμιώτατε, να ξανανοιζετε με τους ενδιαφερομένους τη συζήτηση. Και όπως σας αντικρούσουν με δικά μου λόγια, να με διαψεύσετε»*¹⁴. Με την έγκριση του Βενιζέλου ο Χρυσάνθος άρχισε αμέσως έναν αγώνα ενημέρωσης όλων των πολιτικών που πήραν μέρος στη Συνδιάσκεψη, στην οποία υπέβαλε και σχετικό υπόμνημα (2 Μαΐου 1919). Τα παραρτήματα τα οποία επισύναψε ο Χρυσάνθος στο υπόμνημα αποτελούσαν ενισχυτικά του αιτήματος για τη δημιουργία της ανεξάρτητης Δημοκρατίας του Πόντου, ενώ το κείμενο αποτελεί το σημαντικότερο κατά την άποψή μας τεκμήριο της εθνικής του δράσης και της πολιτικής του οξυδέρκειας για το Ποντιακό ζήτημα.

Από τις δηλώσεις των διαφόρων πολιτικών αρχηγών προκύπτει ότι εντυπωσιάστηκαν από την σκέψη του μητροπολίτη. Οι περισσότεροι, εκτός από τους Άγγλους αντιπροσώπους, αντιμετώπισαν με πολλή κατανόηση τα αιτήματα. Στην πρόταση του Χρυσάνθου να γίνει ο Πόντος ανεξάρτητο κράτος¹⁵ υπό ελληνική εντολή ο Πρόεδρος των Η.Π.Α. Γ. Ουίλσον απάντησε: *«είναι θαυμάσια όσα μου λέτε. Ο Πόντος πρέπει να γίνει ανεξάρτητος. Μίαν ψήφον έχω εις την Συνδιάσκεψιν, αλλά θα την διαθέσω υπέρ του λαού σας»*¹⁶.

¹³ Λαμπσίδης Ο., Οι Έλληνες του Πόντου υπό τους Τούρκους (1461-1922). Περιέχει το Καθενιώτη, Δ. Έκθεσις των ενεργειών μου σχετικώς με το ζήτημα του Πόντου. Αθήνα 1957.

¹⁴ Δέλτα Π. Ελευθέριος Βενιζέλος 1978, σ. 51.

¹⁵ ΑΥΕ 1919/4/4^α.

¹⁶ Τασούδης Γ. Βιογραφικά αναμνήσεις του αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσάνθου του από Τραπεζούντος 1881-1949. Αθήνα 1970, σ. 351-354.

Παράλληλα ο Χρύσανθος επισκέφτηκε την πρωτεύουσα της Αρμενίας Ερεβάν και διαπραγματεύτηκε με τους Αρμένιους, μια μορφή συνομοσπονδίας, ενώ σε επιστολή (20 Απριλίου 1920) που υπέγραψε μαζί με τον Κ. Κωνσταντινίδη και Σ. Οικονόμου, πρόεδρο του Πανποντιακού Συνεδρίου και του Εθνικού Συμβουλίου του Πόντου στο Παρίσι αντίστοιχα, ανέφερε ότι παρά το γεγονός ότι «η συνδιάσκεψις της Ειρήνης δεν ηυδόκησε να απονείμη εις τον Πόντον την αυτονομίαν... αυτή θα έπρεπε να χορηγηθή εν προσεχεί μέλλοντι»¹⁷.

Μία ακόμη μέθοδος εκδίωξης των Ελλήνων ήταν η εξόντωση της ηγεσίας τους. Η εξόντωση θα συνέβαλλε στο να χαθεί η καθοδήγηση των Ελλήνων και να σημειωθεί πιο γρήγορα η δολοφονία τους. Στον Πόντο, η ηγεσία των Ελλήνων εξοντώθηκε με τα «δικαστήρια ανεξαρτησίας». Έδρα των δικαστηρίων ανεξαρτησίας ορίστηκε η πόλη Αμάσεια και όχι κάποια παράκτια, γιατί έπρεπε να είναι μακριά από τις μεγάλες πόλεις, στις οποίες υπήρχαν προξενεία και εκπρόσωποι διαφόρων ξένων εμπορικών καταστημάτων. Εκ των καταδικασθέντων ήταν και ο Μητροπολίτης Χρύσανθος, ο οποίος το 1921 μετά από πρόσκληση του πρωθυπουργού Δ. Γούναρη είχε μετάσχει στην ελληνική αποστολή στο Λονδίνο.

Η ερήμην καταδίκη του Χρύσανθου είχε ως συνέπεια την εσπευσμένη επιστροφή του στην έδρα του και στη συνέχεια προκειμένου ν' αποφύγει τη σύλληψή του από τις κεμαλικές δυνάμεις που είχαν ήδη εγκατασταθεί στη μητροπολιτική περιφέρειά του κατέφυγε στο Οικουμενικό Πατριαρχείο στην Κωνσταντινούπολη και από εκεί στην Αθήνα.

Σύμφωνα με τη Μαύρη Βίβλο του Κεντρικού Συμβουλίου των Ποντίων στην Αθήνα τα θύματα των μαζικών δολοφονιών ανέρχονται σε 303.238 ως το 1922, ενώ μέχρι την άνοιξη του 1924 υπήρξαν ακόμη 50.000 θύματα στην πλειοψηφία τους γυναίκες και παιδιά συνολικά δηλαδή ο αριθμός των Ποντίων που δολοφονήθηκαν ως το Μάρτιο του 1924 ήταν 353.000, ποσοστό που ξεπερνάει το 50% του συνολικού πληθυσμού των Ελλήνων του Πόντου¹⁸. Με τη συνθήκη της ανταλλαγής των πληθυσμών το 1923¹⁹ εγκαθίστανται στην Ελλάδα και αλλού και τα υπολείμματα της γενοκτονίας²⁰.

¹⁷ Τοπαλίδης Π. ο.π. σ.307.

¹⁸ Hellenic Council of New South Wales. *The Genocide of the Pontian Greeks*. Melbourne 1994. Hellenic Magistrates' Association for Democracy and Freedom. *Human Rights and Greek Minorities in Turkey (Pontos, Constantinople, Imvros-Tenedos)*. Thessaloniki 1992.

¹⁹ Ladas S., *Exchange of minorities: Bulgaria, Greece and Turkey*. New York, 1932

²⁰ Ενεπεκίδης, Π. Οι διωγμοί των ελλήνων του Πόντου. (1908-1918), βάσει των ανέκδοτων

Στον Πόντο θα παραμείνουν και ζουν μέχρι σήμερα η ομάδα εκείνη των Ελλήνων που ασπάστηκαν τον ισλαμισμό²¹, αλλά οι περισσότεροι διατήρησαν την ελληνοφωνία τους και κάποιοι άγνωστο πόσοι, και την αρχική τους θρησκεία. Είναι, μαζί με τους Έλληνες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και όλου του πλανήτη, αυτοί οι Πόντιοι που διατηρούν ζωντανό το Ποντιακό ζήτημα, παρά το γεγονός ότι οι πρωτεργάτες της γενοκτονίας νόμισαν ότι είχαν το εύρημα με τη σφαγή²².

4. Συμπεράσματα

Ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρυσάνθος αποτέλεσε μία πολύ σημαντική εκκλησιαστική και εθνική προσωπικότητα, η οποία σημάδεψε τον Ποντιακό και βεβαίως όλον τον Ελληνισμό. **Αγωνίστηκε και ως ιεράρχης και ως εθνικός ηγέτης, όπως αρμοζαν οι καιροί και οι συνθήκες και κατόρθωσε να διασώσει εν μέσω γενοκτονίας χιλιάδες ανθρώπους.** Κάτι που άλλωστε έκανε και αργότερα ως Αρχιεπίσκοπος με την εθνική δράση στη διάρκεια της κατοχής της Ελλάδας από τις δυνάμεις του Άξονα.

Όπως τονίζει και ο ίδιος σε επιστολή του προς τον διοικητή της Γ' Οθωμανικής Στρατιάς (Τραπεζούντα 2 Ιανουαρίου 1918) «*ό, τι έπραξα ήτο απλή εκπλήρωση μέρους του καθήκοντος και της αποστολής μου ως Ιεράρχου..*», έχοντας πλήρη επίγνωση της κατάστασης αφού «*του ελληνικού όμως στοιχείου δυστυχώς μόνο συντρίμματα θα παραδώσω υμίν, επάλαισα προς διάσωση και τούτου αλλά η σωτηρία αυτού εξηρτάτο άλλοθεν....*»²³ Αυτό που τονίζει και στο εξαιρετικής σημασίας έργο του για την εκκλησία της Τραπεζούντος: «*Υπό την ένοχον αδιαφορίαν της χριστιανικής Δύσεως εν έτει 1453 έπεσεν η Κωνσταντινούπολις και εν έτει 1461 η Τραπεζούς και κατεστράφη ολόκληρος ακμαίος πολιτισμός.*

εγγράφων των κρατικών αρχείων της Αυστροουγγαρίας, Αθήνα 1962 και Γενοκτονία στον Εύξεινο Πόντο. Διπλωματικά έγγραφα από τη Βιέννη (1908-1918). Θεσσαλονίκη 1996. Χαραλαμπίδης, Μ., Το Ποντιακό ζήτημα σήμερα, Αθήνα Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, 1990.

²¹ Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρυσάνθος, Η Εκκλησία της Τραπεζούντος, εν Αθήναις, Αρχείο Πόντου 1933. Φωτιάδης, Κ., Οι εξισλαμισμοί της Μικράς Ασίας και ιδίου οι Κρυπτοχριστιανοί του Πόντου, Θεσσαλονίκη, Αφοί Κυριακίδη 1988.

²² Μαλκίδης Θ. Η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου. Ιστορία, πολιτική και αναγνώριση. Αθήνα Γόρδιος 2008.

²³ Πανάρετου Τοπαλίδη, ο.π. σ.297.

Με την ένοχη συνεργία δύο μεγάλων χριστιανικών Δυνάμεων της Δύσεως, της Γερμανίας και της Αυστρίας κατά τα έτη 1914-1918, εσφάγη υπό των Τούρκων ολόκληρον έθνος το Αρμενικόν και εκατοντάδες χιλιάδων Ελλήνων βιαίως απεσπάσθησαν από των εστιών αυτών και απέθανον εν τη εξορία. Τη ενόχω συνεργία των συμμάχων χριστιανικών δυνάμεων της Δύσεως κατά τα έτη 1919-1922 το εθνικόν κίνημα των Τούρκων του Μουσταφά Κεμάλ πασά συμπλήρωσεν το έργον των Νεότουρκων και κατά εκατοντάδες απαγχονίζονταν Έλληνες κληρικοί και πρόκριτοι του Πόντου, εν οίς και ο αντιπρόσωπος της μητροπόλεως Τραπεζούντος αείμνηστος Ματθαίος Κωφίδης, ενώ χιλιάδες άλλαι στρατευσίμων νέων καταδικάζονταν εις τον διά της πείνης θάνατον εν τη εξορία.

Και επήλθε, κατά Αύγουστον του 1922, η Μικρασιατική Καταστροφή και επακολούθησε εν έτει 1923 η ανταλλαγή των πληθυσμών και η εντεύθεν ερήμωσις Πόντου, Μικράς Ασίας και Θράκης και η καταστροφή ολοκλήρου χριστιανικού πολιτισμού»²⁴.

²⁴ Χρυσάνθος, ό.π., σ. 782. Τασούδης Γ. ό.π., σ. 287.